

ISSN 1811 - 900X

biblioteca
Poetă

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Vol. 67 (2017) Nr. 4

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură,
editată de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

BiblioPolis

Apare din anul 2002

Vol. 67 (2017) Nr. 4

Director fondator:

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Director:

dr. Mariana HARJEVSCHI

Redactor-șef:

Vlad POHILĂ

Colegiul de redacție:

Leons BRIEDIS, membru de onoare al Academiei Letone (Riga);

Elena BUTUCEL (*Activități rețea, Manifestări culturale*);

acad. Mihai CIMPOI;

Iurie COLESNIC (*Bibliologi, bibliofili și colecționari*);

Tatiana COȘERIU (*Dezvoltare și servicii*);

Nicolae DABIJA, membru de onoare al Academiei Române;

Elena DRAGALIN (Raleigh, NC, SUA);

dr. Iulian FILIP;

conf. univ. dr. Natalia GOIAN (*Cartea de specialitate*);

Mariana HARJEVSCHI (*Legislație, Politici*);

Valeriu HERȚA (*Design*);

Tatiana ISCHIMJI (*Biblioteci ale minorităților etnoculturale*);

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (*Studii și cercetări*);

conf. univ. dr. George LATEȘ (Galați);

prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București);

Ludmila PÂNZARU (*Tehnologii, Resurse, Traduceri*);

Vlad POHILĂ (*Editorial, Cultură și spiritualitate*);

dr. Vitalie RĂILEANU (*Procesul literar contemporan*);

Genoveva SCOBIOALĂ (*Imagine, Relații publice*);

prof. univ. dr. Ion STOICA (București);

conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU;

conf. univ. dr. hab. Nelly ȚURCAN (*Teorie și practică*)

Secretariat:

Tatiana IOVU;

Valeriu RAȚĂ

Coperta:

Valeriu HERȚA

Machetare:

Ion VÂRLAN

CUPRINS

EDITORIAL

- Vlad POHILĂ*
Omagieri și consemnări la Centenarul
Marii Uniri 5

STUDII ȘI CERCETĂRI

- Mariana HARJEVSCHI*
Rolul transformator al bibliotecilor în
procesul de educație civică 9
- Lidia KULIKOVSKI, Oleg BURSUC, Denis
GANEA*
Biblioteca modernă. Glosar de termeni
uzuali (III) 26

TEORIE ȘI PRACTICĂ

- Liliana JUC*
Servicii moderne de bibliotecă: aspecte
practice 45
- Elena TARAGAN*
Săptămâna științei la Biblioteca
Municipală „B.P. Hasdeu” 59

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P.
HASDEU” – 140

- Valeriu RAȚĂ*
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” –
tezaur de valori culturale al capitalei . . 68
- Svetlana VIZITIU*
Gînduri aniversare despre bibliotecă . . 70
- Alexandru MORARU*
Săptămâna ușilor deschise la 140 de ani
ai Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” . 72

BILANȚ

- Lidia KULIKOVSKI*
Activitatea științifică la Biblioteca
Municipală „B.P. Hasdeu” 75

IGNITE – 140

- Mariana HARJEVSCHI*
Bicicletele promovează... serviciile
bibliotecilor 88
- Taisia FOIU*
Serviciul „BiblioTur – descoperim
Chișinăul altfel” 90

- Liliana JUC*
Serviciul „Micii europeni” – un serviciu
perfect 92
- Oxana ANDREEV*
Clubul „Happy-Toddlers” 94
- Lilia GAMARȚA*
Serviciul „Engleza pentru mic și mare” . 96
- Aliona NOSATÎI*
Serviciul „BiblioCroitoraș” 97
- Angela OLĂRESCU*
Serviciul „Българско огнище” 99
- Ludmila DOGOTARI*
Clubul „Pro Senectute” 101
- Angela BORȘ*
Eu și poveștile digitale 102
- Valentina BOTEA-ȚÎRA*
Serviciul „L’italiano per te” 103
- Larisa ARSENI*
Dialogăm și ne cunoaștem 105
- Maria BURCOVSCHI*
Serviciul „Ora TV” 107
- Viorica MORARU*
Șezători de altădată 108
- Elena OSIPOV*
Clubul cineaștilor 110
- Elena RĂILEANU*
Strategia zâmbetului în experiența
formativă a Centrului Național
de Excelență Profesională pentru
Bibliotecari 111
- Daniela VRABIE*
Serviciul „Tineri, rebeli și ambițioși” . . 113
- Elena TARAGAN*
Concursul *Bătălia cărților* 114
- Маргарита ЦЕЛЧКОВА / Margareta
ȘCELICOVA*
КЛИК на кнопку истории Кишинева 116
- Наталья ЧОРБА / Natalia CIORBA*
Media Master „Планшет для
начинающих” 118

VIAȚA FILIALELOR

Mariana HARJEVSCI

Maratonul utilizatorului 121

Lilia DON-CIOBANU

Micii cercetători ecologiști – promotori ai gândirii ecologice.....123

Elena TARAGAN

Serviciul „Biblioterapia” inițiat la Biblioteca „Tirgoviște”.....128

Stela GOREACI

Serviciul eGov la Biblioteca Publică de Drept.....130

Лариса БАРАБАШ / Larisa BARABAȘ

Научно-историческая конференция Бессарабские болгары и государственное устройство Болгарии после Освобождения 133

MANIFESTĂRI CULTURALE

Valeriu RAȚĂ

Conferința științifică internațională comemorativă 75 de ani de la participarea Armatei Române în bătălia de la Cotul Donului: eroism, jertfă, trădare (Chișinău, 18-19 noiembrie 2017) 137

Elena TAMAZLĂCARU

Lansări de carte cu Virgil Șerbu Cisteianu 144

Angela OLĂRESCU

Lansare de carte: *Coloniile bulgarilor în Basarabia (1774-1856)* 146

Lidia CÎSSA

Două cărți de valoare în limba bulgară 149

Valeriu RAȚĂ

S-a lansat încă un volum despre capitala noastră 152

Angela OLĂRESCU

Lansare de carte: *Orașul Cricova în ascensiune continuă* 156

PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL

Marius TĂRÎȚĂ

Sintagmele „moldo-slavică” și „slavo-română” în scrierile lui B.P. Hasdeu ... 160

Silvia ANTUFIEV

Bogdan Petriceicu Hasdeu – autor al primului chestionar etnologic juridic românesc.....163

FILE DE ISTORIE

Radu MOȚOC

Simpozionul internațional *Monumentul: tradiție și viitor* 166

ESEU

Nicolae DABIJA

Biblioteca-patrie 169

BIBLIOLOGI, BIBLIOFILI ȘI COLECȚIONARI

Iurie COLESNIC

Profesorul de la Coșcodeni 172

CARTEA DE SPECIALITATE

Taisia FOIU

Breviar bibliografic 174

Larisa SULEIMANOV

Biobibliografia *Zidind iubire, a urcat în icoană: Mitropolitul Antonie Plămădeală*.....177

PROCESUL LITERAR CONTEMPORAN

Un panoramic al aparițiilor editoriale (XII) (*Vitalie RĂILEANU*).....180

RECENZII ȘI CONSEMĂNĂRI

O nouă carte de istorie a bulgarilor basarabeni (*Angela OLĂRESCU*) 182
Ghidul enciclopedic *Chișinău. Bulevarde. Străzi. Piețe. Parcuri* (*Mihail SLOBOZIANU*)184

IMPRESII DE LECTURĂ

Val Butnaru – în căutarea timpului (*Lilia CIOBANU*).....187
Octavian Paler: *Calomniile mitologice* (*Elena TARAGAN*) 188

IN MEMORIAM

Alexandru Moșanu 191
Gheorghe Marin 193
Regele Mihai I.....194
Vladimir Curbet 196

OMAGIERI ȘI CONSEMNĂRI LA CENTENARUL MARII UNIRI

Vlad POHILĂ

Oricâte ar fi viziunile și atitudinile, anul ce vine, 2018, va trece sub semnul sărbătoririi, în cele mai diferite forme, a unui secol de la săvârșirea unirii pământurilor românești sub sceptrul regelui Ferdinand I, supranumit în epocă, și Întregitorul. Festivități se vor desfășura în Republica Moldova, dar și în sudul Basarabiei, și în Nordul Bucovinei, din 1940 aflate în componența Ucrainei, măcar și din motivul că Basarabia prima s-a unit cu Vechiul Regat, la 27 martie / 9 aprilie 1918, fiind urmată de Bucovina ce și-a proclamat unirea cu Patria-mamă la 15 / 28 noiembrie același an. Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1 decembrie același an, a legiferat unirea Transilvaniei cu România, concomitent consfințind și desăvârșirea unirii pământurilor românești într-un stat relativ mare și puternic.

Aflarea Basarabiei în componența României întregite este un subiect pe larg și în contradictoriu discutat de-a lungul a circa o sută de ani, adică de la Unirea din 27 Martie 1918 încoace. O parte din participanții la discuție – se pare că cei mai mulți, exaltează efectele revenirii Basarabiei la matca românească, punând în evidență împlinirile ce s-au înregistrat în acel sfert de veac, când basarabienii erau cetățeni cu drepturi egale ale Regatului României (1918-1940; 1941-1944). Alții, dimpotrivă, pun în prim-plan greutățile și eșecurile înregistrate de administrația românească din Basarabia în această perioadă. Însă, oricare ar fi natura dezvoltărilor făcute de către istorici, alți cercetători, publiciști, politicieni, economiști, scriitori, alți oameni

de cultură, există niște împliniri indiscutabile ce s-au înregistrat în Basarabia, parte componentă a Regatului României. În acest context, dincolo de orice discuții se situează reforma agrară din 1923, datorită căreia cei care și-au dorit pământ, l-au obținut, rămânând numai să știe a-l gospodări. Incontestabile sînt și realizările din domeniul culturii: funcționarea nestingherită a limbii române în școli, biserici, instituții de stat; dezvoltarea învățămîntului primar și liceal; extinderea unei impresionante rețele de cămine culturale și biblioteci; lansarea unui număr semnificativ de ziare, reviste, almanahuri, la care au colaborat numeroși oameni ai scrisului, inclusiv poeți și prozatori a căror creație a fost trecută în revistă, elogios, de către marele G. Călinescu în inegalabila sa *Istorie a literaturii române de la origini pînă în prezent*, care a văzut lumina tiparului în 1941, conținînd 948 de pagini „în cuarto”.

Ca instituții de cultură prin excelență, prin vocație, bibliotecile sînt poate cele mai motivate să organizeze manifestări omagiale consacrate centenarului Marii Uniri din 1918. În acest scop, bibliotecarii vor recurge la multitudinea de forme de omagiere, testate, cu un efectiv succes, în ultimul timp: expoziții și lansări de carte; conferințe și colocvii științifice, întâlniri cu istorici, scriitori, jurnaliști, politicieni, artiști plastici; discuții pe marginea unor apariții editoriale pe tema centenarului Unirii; concursuri de cunoaștere a tematicii unioniste; recitaluri de poezie etc. La realizarea acestor obiective le vor fi de o reală utilitate cărțile de istorie contemporană – tot

mai multe, tot mai obiective, tot mai captivante, scrise și editate atât de autori de la Chișinău, cât și din întreaga Românie.

O prismă prin care se pot realiza mai multe activități de consemnare și omagiere a actului Unirii din 1918, de cinstire a memoriei înaintașilor ne-o oferă și aniversările culturale din anul 2018 – cele vizând personalități și realități românești – , multe dintre ele având tangențe cu ideea unirii și a unității românești. La unele dintre evenimentele aniversare ne vom referi și noi, pornind de la ideea că prezentarea lor ar putea fi utilă bibliotecarilor noștri la organizarea anumitor manifestări culturale la care s-ar aborda și subiectul Marii Uniri. Astfel, în 2018, vor fi omagiate la date „rotunde” unele personalități implicate, într-un fel sau altul, la derularea multor evenimente culturale în Basarabia din perioada interbelică. Ne referim, în primul rând, la sculptorul Alexandru Plămădeală (1888-1940) și compozitorul Mihail Berezovschi (1868-1940).

Al. Plămădeală și-a asigurat celebrația și prin realizarea celui mai impunător, deocamdată, monument al lui Ștefan cel Mare, dezvelit și sfințit în aprilie 1928, la primul deceniu de la Unirea Basarabiei cu Țara. După cum observăm, și mărețul monument al slăvitului domnitor va ajunge la 90 de ani de ființare și tot atâția ani de când inspiră basarabenilor tărie și încredere în aspirația de a se păstra ca vrednici urmași ai celor mai bravi conducători ai Moldovei, Munteniei, Transilvaniei. Atașamentul lui Mihail Berezovschi față de ideea Unirii s-a vădit și prin faptul că la 27 Martie 1918 a susținut cu corul pe care-l conducea un emoționat concert dedicat votului membrilor Sfatului Țării prin care s-a decis intrarea Basarabiei în componența Regatului României. Amintim că printre coriste s-a aflat și Maria Cebotari, devenită o voce de aur a teatrelor de operă din Europa de Vest.

Scriitorii, poate cel mai strâns legați de limba română, de folclorul românesc ca expresii deosebit de pregnante ale poporului, au fost de-a lungul timpurilor niște adepți fervenți ai unirii tuturor românilor într-o țară puternică și prosperă. Tocmai de aceea, ni se pare că, omagierea oricărui mare scriitor român este și un prilej de a cinsti ideea unității noastre naționale. Vom evoca, în continuare, numele unor scriitori care în anul 2018 vor avea aniversări demne de a fi marcate prin activități literar-artistice. Dintre clasici, amintim obligatoriu numele lui Vasile Alecsandri, cel care, printre mai multe scrieri nemuritoare, ne-a lăsat și *Hora Unirii*, piesă ce a fost și mai este un imn neoficial al unioniștilor. Se vor împlini, în anul ce vine, o sută de ani de la stingerea lui George Coșbuc, supranumit în epocă „cel mai mare poet al țărânimii române”. Cu adevărat, poeziile coșbuciene au fost și sînt gustate deosebit de mult de oamenii de la țară; și acum în satele basarabene sînt cântate romanțe pe versurile lui Coșbuc. Totuși, este un creator cu mult mai complex, opera lui atrăgând cele mai diferite categorii de cititori. Multe din poeziile lui Coșbuc pot servi ca generic pentru diverse manifestări culturale...

Dintre scriitorii contemporani, vom aminti (în ordinea scurgerii lunilor anilor): Gheorghe Urschi, Nicolae Țurcanu (poet ce a suferit enorm pentru atașamentul său față de România Mare), Nicolae Roibu, Nicolae Rusu, Ioan Mănăscuță, Călina Trifan, George Meniuc, Marcela Benea, Radu Cârnelci, Nicolae Dabija, Eugen Cioclea, Raisa Lungu-Ploaie, Andrei Burac, Ion Druță, Andrei Țurcanu, Andrei Vartic, Nicolae Popa, Aureliu Busuioc, Vlad Zbârciog, Alexe Rău... Legați de ideea unirii noastre naționale și spirituale sunt și muzicienii – muzica românească fiind una și aceeași pretutindeni unde locuiesc români – dar și artiștii plastici, pentru care peisajele și chipurile de oameni, diverse de la Dum-

nezeu, devin sursele de inspirație cele mai sigure atunci când răzbat din solul românesc. Maria Sarabaș, Nicolae Botgros, Liviu Știrbu, Angela Păduraru – iată doar patru nume de cîntăreți și instrumentiști basarabeni aniversați în 2018, lîngă care punem și cîțiva artiști de teatru, și aceștia unioniști prin definiție, deoarece activitatea lor nu poate fi concepută în afara limbii române: Victor Ciutac, Dumitru Fusu, Mihai Curagău, Radu Beligan... Dintre plasticieni, vor avea aniversări în anul ce vine marele Ștefan Luchian, precum și contemporanii noștri Elena Bontea și Mihai Țăruș. Vor împlini cîte o vîrstă demnă de a fi omagiată și unele monumente istorice și de cultură după cum urmează: 520 de ani împlinește biserica Mănăstirii Voroneț, faimoasă ctitorie a lui Ștefan cel Mare și Sfînt, supranumită de specialiști „Capela Sixtină a Europei de Est”. La 475 de ani va ajunge Cetatea Sorociei, fortăreață moldovenească din sec. XVI, clădită în lemn de Ștefan cel Mare, în fața vadului peste Nistru, reconstruită în piatră sub domnia lui Petru Rareș, la mijlocul sec. XVI. În fine, va marca 200 de ani de la întemeiere, Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfînt”, care este primul parc, primul loc din Chișinău amenajat special pentru agrement, relaxare, plimbări și meditație. Cu 70 de ani în urmă, în această grădină din centrul capitalei basarabene a apărut Aleea clasicilor literaturii române, devenit un loc cu caracter de simbol național pentru basarabeni aflați sub stăpînire străină, loc de pelerinaj pentru toți cei îndrăgostiți de creațiile nepieritoare ale lui Mihai Eminescu, Ion Creangă, Vasile Alecsandri, Bogdan Petriceicu Hasdeu... După anul 1990, lista cu busturi ale marilor noștri scriitori s-a completat într-un mod spectaculos, aici putînd veni cu flori și admiratorii lui Nichita Stănescu, ai lui Mircea Eliade, G. Călinescu, George Bacovia sau Adrian Păunescu.

Nu numai scriitorii, dar și unele opere de ale lor luate aparte pot servi un pretext

excelent pentru un eveniment omagial pe potrivă. Tocmai pornind de la această premisă, vom aminti și unele capodopere ale literaturii universale de care sîntem în drept să ne amintim în anul 2018, dat fiind că împlinesc o vîrstă onorabilă. Astfel, *Decameronul* de Giovanni Boccaccio, cartea ce a frapat imaginația a milioane de cititori de pe întreg globul pămîntesc, va împlini 665 de ani de la prima apariție. *Faust* de J.W von Goethe a ajuns la 210 ani de la prima tipărire, iar *Don Juan* și *Childe Harold*, creații ale lordului G.G. Byron, au fost încredințate în premieră tiparului cu două secole în urmă. Are 150 de ani romanul lui Jules Verne *Copiii căpitanului Grant*, de altfel, ca și romanul *Idiotul* de F.M. Dostoievski. *Anna Karenina*, nemuritoarea proză a lui Lev Tolstoi împlinește în anul ce vine 140 de ani, aceeași vîrstă avînd-o și povestirea lui Hector Malot *Singur pe lume*. De altfel, titlul în original este *Sans famille*, de unde deducem că traducerea în română este una cu adevărat inspirată, pornind chiar de la numele acestei capodopere a literaturii franceze și universale. Și cum am amintit de *Singur pe lume*, nu pot să nu menționez că romanul acesta mi-a frapat imaginația, mi-a copleșit sufletul și mintea în adolescență... Eram prin clasa a VI-a sau a VII-a deja cînd l-am citit; încă citeam numele autorului așa cum se scrie, Hector Malot, abia mai tîrziu era să aflu că se pronunță (ector malo), că a trăit în anii 1830-1907, scriind cîteva zeci de romane, însă a rămas în posteritate numai cu *Singur pe lume*, posibil și cu trilogia *Victime ale iubirii* (Victimes d'amour). Mai menționăm că au ajuns la 135 de ani *Aventurile lui Pinocchio*, de italianul Carlo Collodi, la 90 – romanul-pamflet *Douăsprezece scaune* de Ilf și Petrov, prozatori satirici evrei din Rusia, la 75 – *Micul Prinț*, poveste de francezul Antoine de Saint-Exupéry, la 70 – romanul anticomunist al englezului George Orwell, *Anul 1984*...

Dintre scrierile sau cărțile românești ce vor avea aniversări demne de reținut în 2018 cităm: *Cazania* lui Varlaam, 375 de ani; *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei, 345 de ani. *Cazania* era și este considerată prima carte moldovenească tipărită; nu știu acum, dar în trecutul comunist-sovietic și neocomunist nu se amintea subtitlul acestei capodopere: **Carte românească de învățătură**. Vom putea marca în 2018 și 330 de ani de la apariția *Bibliei de la București*, numită și *Biblia lui Șerban* (Cantacuzino) – este Cartea Sfântă într-o ediție completă pentru toți românii, pentru că a avut forța de a-i uni pe băștinașii din Țările Române de-a lungul a trei secole, inclusiv datorită faptului că autorii-traducătorii au avut talentul de a pune în circuit o limbă plămădită din graiul muntean, din cel moldovean, și din cel ardelean. Lucrătorii învățământului, dar și cei ai culturii, ar face bine să-și amintească de nemuritoarele scrieri ale lui Ion Creangă, inclusiv de scrierile sale pedagogice, dintre care un loc de frunte revine manualului *Metodă nouă de scriere și citire*. În 2018 acest uimitor abecedar sudat cu o carte de citire pentru elevii claselor primare va avea 150 de ani de la tipărirea primei ediții, care a deschis calea pentru alte vreo 20 de ediții valabile pentru învățământul primar din România

dinaintea Marii Uniri. Se vor împlini 145 de ani de la scrierea, de către Mihai Eminescu, a nuvelei *Sărmanul Dionis*, a poemului *Înger și demon*, a poeziei *Floare albastră*. Ne vom aminti și de povestirile lui Ion Creangă despre *Moș Ion Roată și Unirea* – acestea au fost tipărite cu 135 de ani în urmă. Tot în 2018 se vor împlini 80 de ani de la apariția *Bibliei lui Gala Galaction și Vasile Radu*, text revăzut, înnoit și beletrizat de către acești doi mari cărturari. Mai este cunoscută și ca *Biblia de la Chișinău* – după locul unde a fost elaborată și tipărită, atunci când eram parte integrantă a României întregite. Pînă la catastrofa din vara lui 1940 mai erau încă doi ani buni, chiar dacă atmosfera devenea din ce în ce mai încărcată...

Revenind la date omagiale, menționăm că-și vor sărbători aniversările și câteva biblioteci. Astfel, în noiembrie Biblioteca „M. Lomonosov” va marca 70 de ani de existență, iar „Alba Lulia”, la 31 August va face bilanțul unei activități de două decenii „bătute pe muchie”. Însă și Biblioteca Municipală va marca 30 de ani de cînd i s-a schimbat numele – din Jdanov, ideologul lui Stalin – la B.P. Hasdeu, poate cel mai luminat basarabean ce s-a manifestat din plin, total, tocmai datorită faptului că și-a găsit terenul fertil în solul Patriei Române.

ROLUL TRANSFORMATOR AL BIBLIOTECILOR ÎN PROCESUL DE EDUCAȚIE CIVICĂ

*Mariana HARJEVSCHI,
director general, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

Argument

În ultimul deceniu, instituțiile publice sunt tot mai preocupate de consolidarea angajamentului comunitar și civic, și anume: promovarea acțiunilor de voluntariat, sensibilizarea participării la vot a cetățenilor, implicarea în organizații civice, lansarea activităților ce fortifică comunitatea prin instruire nonformale, participarea la dialog public, inclusiv la sesiuni de soluționare a problemelor comunitare. În același context, liderii administrațiilor locale și-au schimbat abordările privind implicarea cetățenilor, trecând de la administrarea reprezentativă tradițională la administrarea democratică, în care cetățenii interacționează direct cu funcționarii publici în mod participativ, inclusiv și deliberativ. Diverse cercetări și experiențe au demonstrat că cetățenii generează optimism în ceea ce privește viitorul comunităților, aprobă decizii bune cu privire la problemele dificile ale comunității și contribuie la bunăstarea individuală.

Bibliotecile, ca instituții publice, ca entități locale de încredere, sunt resurse ideale pentru a modela dialogul, deciziile și strategiile locale, ce încurajează angajamentul civic activ și deliberat. Totodată, în ciuda resurselor limitate în demersul de implicare civică, acestea totuși sunt văzute ca lideri ai comunității și ai angajamentului civic. Această lucrare explorează modul de implicare și de sprijinire civică a bibliotecilor, identificând gradul de edificare a cetățenilor prin intermediul acestei instituții.

Studiul relevă că bibliotecile publice sunt instituții ideale și parteneri în guvernarea democratică, oferind comunității o gamă de oportunități de explorare a cetățeniei active, inclusiv spațiu deschis, resurse tehnice, personal informat și calificat, conexiuni la grupuri civice active, precum și valoroase experiențe comunitare. Respondenții percep bibliotecile publice ca pe niște instituții democratice în care se discută subiecte de importanță locală, se obține acces la resurse de informare, se organizează activități, se livrează servicii de instruire, care contează în comunitate.

Deși biblioteca a devenit o instituție-lider vizibilă, de succes și distinctă în spațiul de angajare civică, totuși, actualmente necesită actualmente o abordare strategică care să ajungă să valorifice capacitatea instituțională a bibliotecii și să o pună în centrul unei importante mișcări comunitare. Studiul privind atitudinea bibliotecilor-lider față de angajarea publică confirmă că este nevoie de mai multă implicare la nivel de comunitate, pentru a crea și a susține o cultură democratică eficientă prin intermediul bibliotecilor. Totodată, lucrarea susține că legătura dintre biblioteca publică și democrație a fost în mod tradițional înțeleasă ca fiind instrumentală, astfel modul de a aduce membrii comunității spre viața publică, încurajarea participării mai largi în viața comunitară, precum implicarea bibliotecilor în educația civică a cetățenilor în biblioteci solicită abordări inovative.

Analiza dezvoltării rețelei bibliotecilor din Republica Moldova

Atât la nivel global, cât și practic, bibliotecile prezintă dovezi plauzibile de implicare tot mai activă în comunitate, încurajând membrii comunității să participe și să exerseze actul civic mai dinamic. Un spațiu care nu concurează cu altele, o instituție care lansează și susține inițiative democratice deliberative antrenante în comunitate – iată ce este biblioteca publică pentru membrii comunității. Această instituție de cultură, prin eforturile sale de promovare a alfabetizării civice și asigurare a unei educații civice eficiente, se potrivește firesc cu principiile de funcționare a acesteia.

Pentru a vedea dacă bibliotecile din Republica Moldova sunt gata să se implice mai activ în promovarea cetățeniei active, e necesar de a analiza situația statistică a bibliotecilor.

După proclamarea Independenței Republicii Moldova, evenimentele de natură socială, economică și administrativă au condus la o serie de transformări și în domeniul bibliotecar. Datorită demersului spre modernizare a bibliotecilor publice, dar și a unei serii de inițiative menite să vitalizeze domeniul în cauză, bibliotecile publice au reușit să extindă accesul la informații, să încurajeze performanța, să susțină implicarea bibliotecilor în exersarea democrației de către fiecare cetățean.

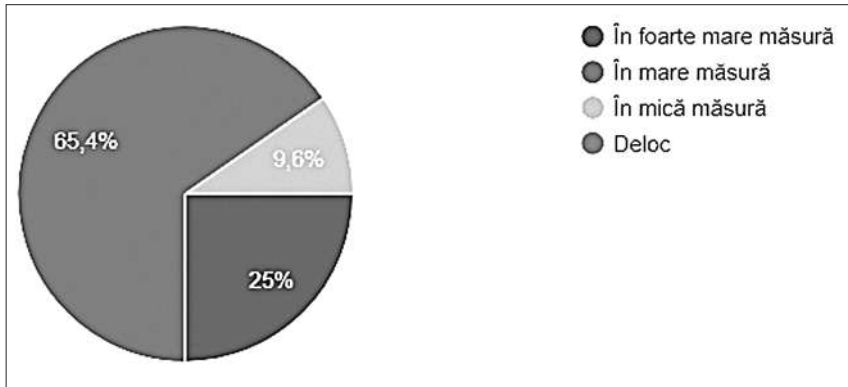
Efectuarea unui studiu privind rolul și locul bibliotecii în educația civică în Republica Moldova

Conceptul de bibliotecă publică ca promotoare a cetățeniei active a fost mereu parte a filosofiei biblioteconomice. Nancy Kranich, președinta Asociației Bibliotecilor din SUA (2000-2001), sugerează câteva aspecte pe care bibliotecile le promovează în favoarea participării civice a cetățenilor: biblioteca – spațiu

civic; biblioteca – forum public; biblioteca – centru de informare civică; biblioteca – spațiu de lectură la nivel comunitar, și biblioteca – partener în livrarea serviciilor publice. Astfel, devine evident că bibliotecile publice au contribuit la acumularea și susțin dezvoltarea capitalului social în mai multe feluri, și anume prin încurajarea angajamentului civic, furnizând servicii, lansând inițiative care să adune cetățenii împreună, conjugând promovarea culturii cetățenești. Prin intermediul acestor instrumente biblioteca încurajează incluziunea socială și coeziunea comunitară, facilitează dialogul local și diseminarea informației locale. În acest context, biblioteca asigură comunității un spațiu public în care cetățenii se pot întâlni și soluționa problemele acesteia, promovând calitatea vieții comunității.

Beneficiile unei abordări eficiente a educației civice în biblioteca publică sunt enorme. Bibliotecile publice, prin însăși natura lor, pot echilibra condițiile de joc pentru categoriile de populație nereprezentate și marginalizate. Bibliotecile publice, care oferă soluții de formare civică locală, își aduc membrii în procesul de luare a deciziilor, fac mai accesibilă administrația și chiar își susțin viitorii lideri. E necesar de menționat că bibliotecarii au o ocazie unică de a se poziționa ca lideri civici care pot reduce decalajul dintre apatie și angajament, aducând membrii comunității la aceeași masă. Dacă bibliotecile sunt percepute ca furnizori de educație civică, gândiți-vă la valoarea pe care o aduce biblioteca comunității. Oferind pentru comunitate spațiul, nu este doar un angajament în sine, dar poate să fie un mecanism pentru sporirea și amplificarea implicării cetățenilor.

Efectuarea unui studiu privind rolul și locul bibliotecii în educația civică, elaborat de către Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, împreună cu Biblioteca

Municipală „B.P. Hasdeu”, a avut drept scop de a identifica nevoile și gradul de participare, de implicare a bibliotecilor publice și a bibliotecarilor în viața politică, socială, economică și culturală a țării. Studiul fiind realizat în baza unui eșantion, ce a constituit 300 de bibliotecari din zonele urbane și rurale, a reușit să identifice următoarele patru domenii ca fiind prioritare pentru bibliotecile publice din Republica Moldova: biblioteca ca spațiu civic; biblioteca ca forum public; biblioteca ca centru de informare civică; biblioteca ca partener în livrarea serviciilor publice.

Rolul participării bibliotecilor a crescut mult în ultimii ani și aceasta impune o schimbare de mentalitate și o modificare a comportamentului civic și politic. În acest sens, rezultatele sondajului arată că 65,4% din bibliotecarii respondenți consideră *în foarte mare măsură importantă* implicarea bibliotecilor publice în viața civică, 25% – în mare măsură și doar 9,6% – în mică măsură.

În opinia bibliotecarilor, cele mai des întâlnite modalități de participare a bibliotecilor publice la viața civică sunt: livrarea serviciilor de instruire privind cultura civică (67,3%); organizarea întâlnirilor cu reprezentanți ai instituțiilor publice centrale / locale (55,8%); găzduirea evenimentelor în parteneriat cu alte instituții (75,0%); implicarea bibliotecilor în grupuri de lucru

privind luarea deciziilor centrale / locale (25,0%); lansarea inițiativelor de voluntariat (44,2%).

Bibliotecarii conștientizează că angajamentul civic de succes necesită cunoștințe, abilități, valori și motivație pentru a face o diferență în comunitate. Acestea contribuie la succesul angajamentului civic prin valorificarea capacităților de educație existente pentru a spori gradul de cunoaștere a responsabilității civice și a largi abilitățile de participare.

Cele relatate de bibliotecari demonstrează că bibliotecile servesc drept educatori civici prin variate aspecte, bazându-se pe practicile lor și experiența ca educatori comunitari pentru a spori înțelegerea civică, cunoștințele, abilitățile și motivația:

- maximizarea accesului la informații despre oportunități și resurse pentru implicarea civică;
- crearea de baze de date fiabile, accesibile, informative și ușor de înțeles, portaluri comunitare pentru a crește gradul de conștientizare civică;
- conectarea și sprijinirea altor organizații angajate în susținerea educației civice și comunitare pentru a lărgi impactul bibliotecii;
- aducerea educației civice către comunitate, în parteneriat cu actorii-cheie, pentru a ajunge la au-

diențe ce nu sunt conectate la bibliotecă.

În favoarea acestui argument, statisticele de bibliotecă evidențiază efortul de educație civică și implicare a bibliotecilor publice în diverse oportunități de asistență în dezvoltarea cetățenilor activi din punct de vedere civic. În conformitate cu principiile stipulate în *Legea cu privire la bibliotecă*, aprobată la 20 iulie 2017, bibliotecile și bibliotecarii rămân responsabili pentru instituirea pe parcursul vieții și ajută la dezvoltarea cetățenilor capabili să participe plenar, asigurând astfel perpetuarea și evoluția pozitivă a cetățeniei active. Bibliotecile publice, susținute de structurile fondatoare, trebuie să creeze spații și oportunități de furnizare de servicii care să asigure prilejuri de gândire critică, discuții în scopuri educaționale.

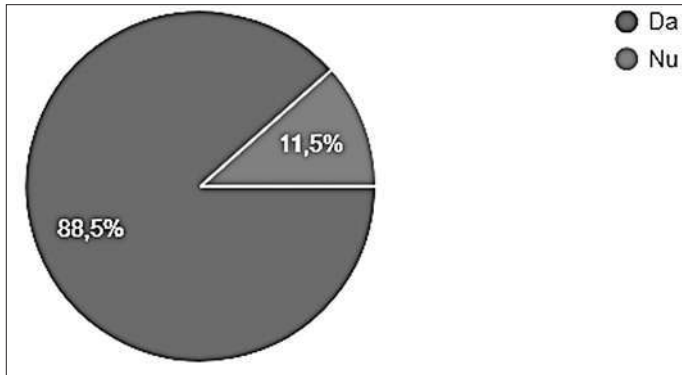
Exemplele includ instruirea orientată spre cetățean, dezbateră, comunicarea, serviciile și facilitarea dialogului privind politicile publice etc. Desigur, organizarea în același timp a diverselor evenimente care fac oamenii mai conștienți de interesele proprii, dar și responsabilitățile acestora (de ex., ateliere, dezbateri și activități sociale, culturale care implică comunități locale) constituie un punct forte al bibliotecilor publice. Un aspect important al acestui fenomen ce e necesar a fi asigurat de bibliotecă este ca informația despre inițiativele publice locale să fie tratată echitabil și echilibrat, cu implicarea activă a cetățenilor în vederea rezolvării problemelor, iar bibliotecarii să fie implicați și să contribuie adecvat la dezbateri constructive. Se desprinde ideea că funcționarii publici nu pot asigura un angajament public efectiv pe cont propriu, astfel bibliotecile sunt o sursă importantă de informare locală.

Respondenții conștientizează rolul major pe care îl dețin în comunitate, astfel, prin exemplul propriu de participare la vot, implicare în diverse structuri locale

(de ex., participarea la luarea deciziilor la nivel de comunitate, participarea la elaborarea politicilor la nivel local / central; aderența la organizațiile cu specific de implicare civică; participarea la acțiuni precum mitinguri, marșuri politice, proteste, greve etc.; dezbateri politice; acțiuni de lobby și advocacy în favoarea comunității, dar și a bibliotecii). Participarea la viața civică și politică este foarte importantă pentru bibliotecari. Ea favorizează schimbul de cunoștințe între membrii comunității, deprinderi și aptitudini pe care le pot împărtăși utilizatorilor, influențează creșterea încrederii în forțele proprii, dar și aprecierea obținută din partea membrilor comunității. Participarea bibliotecarilor încurajează membrii comunității să fie mai activi și, desigur, să-și creeze o imagine pozitivă despre aceștia.

Actul democratic are loc atunci când oamenii interesați se angajează în discuții despre problemele ce le afectează viața pentru a produce acțiuni semnificative. Mai mult decât gazdele pentru evenimente, bibliotecile pot fi inițiatori de conversație prin identificarea problemelor emergente, stabilirea unor sesiuni de discuție accesibile și de încredere, angajarea unor persoane și organizații potrivite, dar și facilitarea acțiunilor. Conversațiile privind problemele provocatoare cu care se confruntă membrii comunității – cum ar fi schimbarea demografică, diversitatea culturală, lipsa implicării tinerilor în comunitate, lipsa consumului de energie, tratarea impactului șomajului și multe altele – pot contribui la sănătatea civică pe termen lung.

Bibliotecarii menționează că, din păcate, comunitățile uneori nu conștientizează problemele dure sau controversate până când nu ajung la un punct de criză. Bibliotecile pot aduce problemele emergente într-un mediu sigur și imparțial, în care toate opiniile sunt auzite și evaluate.

Bibliotecile inițiază, modelează și susțin conversațiile comunității prin: stabilirea discursului public ca o prioritate a bibliotecii oferind resurse dedicate acestui domeniu; crearea de sisteme și procese pentru identificarea regulată a problemelor ce afectează sau vor afecta pe termen lung comunitatea; cunoașterea tuturor părților interesate din comunitate și a intereselor, aspectelor și preocupărilor acestora și construirea de parteneriate care promovează dialogul productiv; angajarea oficialilor locali aleși și invitația la dialog în comunitate pentru a stabili conexiuni și a facilita acțiunile comunitare; crearea capacității de a facilita discuțiile cu privire la aspectele provocatoare, fie prin expertiză internă, fie prin parteneriate strategice etc.

În acest sens, rezultatele studiului arată că participarea bibliotecarilor la viața civică a comunității este vădită: 88,5% au

remarcat că participă activ și doar 11,5% au menționat că nu sunt implicați.

Cele mai frecvente modalități de implicare, după părerea bibliotecarilor, sunt: participarea la elaborarea politicilor de nivel local; acțiuni de advocacy la nivel local; susținerea și implicarea privind participarea la vot; instruirea utilizatorilor referitor la promovarea cetățeniei active prin diverse acțiuni civice pentru comunitate; dezbateri publice, mitinguri, întruniri, servicii cu implicare a membrilor comunității; susținerea voluntariatului; campanii de promovare la nivel local și național.

Rezultatele studiului relevă următoarea situație privind raportul dintre bibliotecă și contribuția acesteia la construirea comunității, bibliotecă și relațiile dintre cetățeni și administrații, bibliotecă și rezolvarea problemelor locale:

Construirea comunității		
	Construiți un sentiment mai puternic al comunității	55%
	Creșteți liderii comunității viitoare	25%
	Depășiți participanții obișnuiți – aflați ce gândesc diverși oameni	9%
	Depășirea tensiunilor și divizărilor între diferite grupuri	4%
Relațiile dintre cetățeni și administrații		
	Crearea încrederii între cetățeni și administrație	40%
	Implicarea oamenilor în procesul decizional de administrare	20%
	Oferiți oamenilor informații despre politicile și procesele guvernamentale și administrative	18%
	Realizarea deciziilor de politică mai importante, mai potrivite cu ceea ce vrea comunitatea	14%

	Departamentele și agențiile devin mai receptive la sesizările cetățenilor	11%
	Ajutați oamenii să evalueze, dacă distribuția resurselor publice este corectă	5%
Rezolvarea problemelor locale		
	Obțineți soluții mai bune pentru problemele locale	32%
	Încurajați cetățenii să-și dedice timpul și energia lor pentru rezolvarea problemelor locale	17%

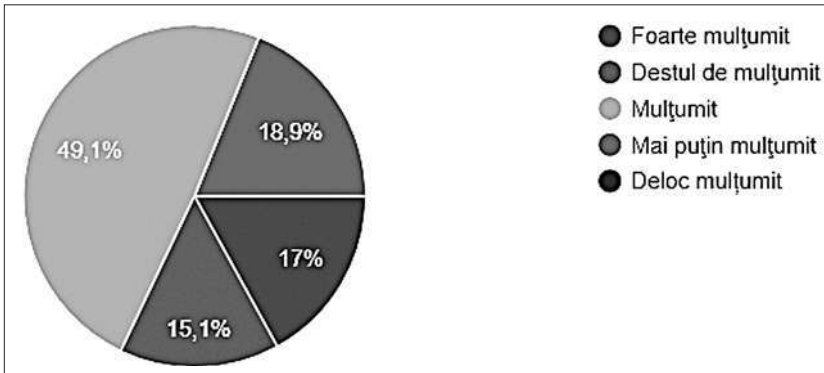
Studiul demonstrează că bibliotecile servesc deja ca un pod de conexiune spre cetățeni prin oferirea legăturilor în comunitate – o serie de servicii accesibile și oportunități pentru diverse etnii sau grupuri sociale etc. În plus, bibliotecile asigură acces egal la servicii comunitare importante. Din programele care au drept scop susținerea persoanelor fără adăpost, ajutorarea tinerilor în situații de risc, șomeri, cetățenii în vârstă, bibliotecile demonstrează că toți membrii oricărei comunități trebuie să contribuie și să facă parte din comunitate. Crearea conexiunilor este un pas important în lărgirea comunității și bibliotecile au demonstrat că sunt bine poziționate pentru a conduce acest efort.

Rolul bibliotecii ca centru de resurse pentru tineri sau persoane în vârstă implicate în comunitate reprezintă un exemplu edificator în care sunt stabilite punțile comunității. Bibliotecile au demonstrat că ele servesc, din ce în ce mai mult, ca loc de siguranță pentru persoane vulnerabile: să învețe despre noua lor comunitate, accesând resursele comunității, să-și îmbunătățească abilitățile de comunicare, întâlnind diverși oameni, și să se implice în viața comunității. Alte biblioteci s-au stabilit de asemenea ca centre creative, accesibile și interesante pentru tineri prin programe adaptate nevoilor, intereselor și noilor stiluri de învățare. De exemplu, deschiderea laboratoarelor sau a centrelor de învățare digitală, concepute să angajeze tinerii în procesul de învățare, socializare și participare civică a lor. Bibliotecile ofe-

ră modele noi de învățare și prin aceasta conferă societății credibilitate.

Ca răspuns la deschiderea bibliotecarului, membrii comunității se implică în viața civică. Astfel, au remarcat: acțiuni de voluntariat; colectare de fonduri și scriere de proiecte; acțiuni de salubritate a comunității; organizarea acțiunilor culturale la nivel de comunitate; crearea consiliilor locale de tineret; crearea sau aderarea la grupuri de inițiativă și ONG-uri; participare la forumuri ale tinerilor etc. Apartenența bibliotecarilor, în cadrul consiliului local, organizațiilor neguvernamentale, organizațiilor ale partidelor politice; organizațiilor / grupurilor mass-media (școlare, locale, regionale, naționale); grupurilor religioase active; cluburilor / secțiilor sportive; cercurilor, al altor structuri culturale sau grupuri de inițiativă, este puternic corelată cu interesul față de viața socială, culturală, chiar și politică la nivel local. Referitor la motivele, care îi determină pe bibliotecari să se implice în viața civică, studiul prezintă următoarea situație: creșterea rolului bibliotecii în comunitate (84,9%); extinderea numărului de utilizatori (71,7%); îmbunătățirea imaginii bibliotecii (77,4%), ameliorarea vieții membrilor în comunitate (39,6%).

Bibliotecarii consideră oportun de a întreprinde pentru facilitarea participării bibliotecilor la viața civică în comunitate: îmbunătățirea atractivității spațiilor, dotarea cu tehnologii informaționale; acordarea asistenței financiare; oferirea literaturii în acest domeniu, livrarea instruirilor etc.

Calitatea ofertelor de implicare civică a bibliotecii este apreciată astfel de către bibliotecari.

Domeniile în care biblioteca trebuie să-și îmbogățească implicarea civică a cetățenilor pot fi menționate: social, economic, cultural, agricol, tehnologic, administrativ, politic, de sănătate, asistență socială etc.

În final, menționăm, că bibliotecarii recitenți se pot întreba dacă angajamentul civic este o parte a misiunii lor sau pune întrebarea autorității lor de a fi acel loc civic. Rapoartele concluzionează că aceasta este o oportunitate neexploatăată la maximum pentru bibliotecari și îi ajută pe aleșii locali să-și asume angajamente, colaborând cu bibliotecile, deoarece prin reducerea apatiei civice și politice, le facilitează o viață mai bună fiecărui membru al comunității.

Analiza rolului bibliotecilor în atragerea concurenților electorali, a partidelor politice în activitatea de informare a alegătorilor

Federația Internațională a Asociațiilor Bibliotecare (FIAB) evidențiază nevoia urgentă de educație civică și implicarea prin intermediul bibliotecilor, ca instituții proactive, de a oferi în mod tradițional oportunități de dezvoltare a cetățenilor. În 2016, FIAB a inițiat un program amplu, menit să promoveze și să sprijine rolul pe care bibliotecile îl pot juca în planificarea

și punerea în aplicare a Agendei ONU 2030 și a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD). În conformitate cu principiile sale de bază, bibliotecile și bibliotecarii rămân responsabili pentru instituirea mecanismelor care ajută la dezvoltarea cetățenilor capabili să participe activ la viața civică, dar și politică, asigurând astfel perpetuarea și evoluția pozitivă a sistemului nostru guvernamental și a cadrului legal ca atare. Bibliotecile publice, prin prisma atragerii concurenților electorali, a partidelor politice în activitatea de informare a alegătorilor, spre furnizarea de servicii care dezvoltă oportunități de gândire critică în scopuri civice, pot fi văzute ca instituții ce se orientează spre cetățean, dezbateri, comunicare, servicii ce facilitează implementarea politicilor publice și construirea de forumuri locale.

Liderii din bibliotecă recunosc nevoia de a angaja, a încorpora și a integra bibliotecile în viața comunităților, școlilor și universităților lor, dacă vor rămâne relevante și apreciate în era digitală. Nicio abordare unică nu poate funcționa pentru fiecare bibliotecă. O multitudine de eforturi relevante oferă exemple și modele care pot crea o nouă narațiune profesională ce rezonază împreună cu colegii și membrii comunității prin prisma implicării bibliotecilor în viața politică. Dar fără o coagulare a eforturilor bibliotecilor publice, academice, școlare și speciale, care profită de

oportunitățile de a-și angaja comunitățile în moduri autentice și semnificative, fiind echidistante totodată în opțiunile politice, bibliotecile nu vor apărea pe scară largă ca instituții recunoscute că promovează o democrație puternică. Bibliotecile trebuie să își realinieze programele și serviciile strategice pentru a reflecta neutru atitudinile și preocupările civice ale comunităților lor specifice și pentru a spori impactul acestora. Hill Chrystie, cunoscută bibliotecară și activistă civică din SUA, menționează: „Dacă ne vom concentra pe utilizatori, părțile interesate și nevoile lor și le vom proiecta în mod continuu, vom fi mai bine poziționați pentru a rămâne angajați în comunitățile noastre, indiferent ce se petrece în jurul nostru.”

Eforturile abundă, când încurajează o cetățenie mai activă. Ele oferă bibliotecilor oportunități ideale de a se angaja în comunitățile lor și de a se alătura forțelor cu numeroase organizații și instituții deja active în consolidarea participării la democrație. Toate tipurile de biblioteci pot crea parteneriate civice cu alte organizații și indivizi care să-și extindă acoperirea și să-i ajute să își îndeplinească misiunea. Aceste parteneriate pot, de asemenea, să creeze noi circumscipții care să extindă și să aprofundeze sprijinul public, să extindă și să diversifice sursele de finanțare și să consolideze implicarea publicului în necesitățile locale.

Repoziționarea bibliotecilor ca agenți de învățare civică se potrivește teoriei și practicii comunitare concepute acum un secol de către John Dewey (1916). Dewey, psiholog american a crezut că oamenii au nevoie de ocazia de a-și împărtăși ideile prin intermediul mai multor mijloace de comunicare pentru a înțelege și a rezolva problemele de zi cu zi împreună. La această formulare, bibliotecile își asumă rolul de factori de încredere. Ca instituții ce oferă oportunități de întâlnire „față în față” sau

virtuale cu viitorii lideri locali, bibliotecile construiesc comunități de învățare care aduc împreună persoane interesate reciproc de schimbul de informații, învățare și rezolvare a problemelor de interes comun. Cetățenii-bibliotecari trebuie să devină mai conștienți de avantajele lor în calitate de conferențieri publici și mai intenționați în dezvoltarea de programe, servicii și spații ce promovează angajamentul public, infuzat și integrat în practica obișnuită și în formarea profesională. Prin facilitarea conversațiilor în comunitate, bibliotecile își pot aprofunda implicarea cu constituenții lor, servind nu numai ca agenți, ci și ca arhitecți ai vieții civice a comunităților lor.

Archibald Macleish, scriitor american, dar și ex-director al Bibliotecii Congresului SUA, a afirmat că „bibliotecarii trebuie să devină agenți activi, nu agenți pasivi ai procesului democratic”. Fiind promotoare în susținerea alfabetizării civice și democrației deliberative în întreaga țară, bibliotecile sunt gata să înțeleagă această cauză, să construiască spațiul civic și să-și revendice rolul tradițional. Dacă trebuie să își îndeplinească misiunea civică în epoca digitală, bibliotecile trebuie să găsească modalități active de implicare a membrilor comunității în discursul democratic și în susținerea comunității. Colaborând cu diverși parteneri, bibliotecile de toate tipurile pot reaprinde angajamentul civic, pot promova o participare mai mare a cetățenilor și pot spori rezolvarea problemelor comunității și luarea deciziilor. Căci, așa cum a declarat Douglas Putnam, comentator sportiv, totuși „cetățenia nu este un sport”.

Ce s-a făcut în ultimii ani la nivel global este că, dacă trebuie să trecem de la exemple sporadice, unde cetățenii fiind în centrul politicii sau al deciziilor față de cetățenii angajați, vom avea nevoie de infrastructură pentru a susține democrația consecventă și angajată comportamental

în comunitățile din întreaga țară. Trebuie să existe locații fizice accesibile pentru toți cei din comunitate. Trebuie să existe instituții care sporesc încrederea comunității. Acolo trebuie să fie oameni cu abilități necesare pentru a fi excelenți facilitatori de proces. Va trebui să fie surse de încredere de informații bazate pe fapte, reprezentând toate perspectivele privind problemele lor. Va fi posibil să aibă acces la tehnologia informației, va trebui să existe un angajament de a fi robust în educația civică, astfel încât oamenii să aibă o experiență vibrantă, afirmând înțelegerea a ceea ce înseamnă să fii cetățean bun. Desigur, nicio instituție dintr-o comunitate nu poate și nici nu ar trebui să fie responsabilă pentru furnizarea tuturor acestor elemente de infrastructură. Dar dacă ați fi fost să numiți o instituție din comunitatea dvs. care ar fi venit mai aproape, aș paria că biblioteca ar fi în partea de sus a listei. Bibliotecile sunt deschise și invită pe toți din cadrul comunității. Ele sunt respectate ca o sursă de informații din toate perspectivele. Sunt de încredere ca fiind neutre în ceea ce privește problemele cu care se confruntă comunitatea și națiunea. Personalul bibliotecii este talentat, angajat și interesat să aducă contribuția în comunitate. Și astăzi bibliotecile din toată țara sunt gata să sporească rolul pe care îl pot juca în viața civică a comunității.

Având încrederea publică, bibliotecile, deși deseori sunt subfinanțate, sunt totuși perfecte pentru ca ele să susțină autoritățile locale, astfel fiind ca unul dintre marile motoare ale democrației.

Andrew Carnegie, marele susținător al sistemului de biblioteci publice, a spus atât de elocvent: „Nu este un altfel de leagăn al democrației pe pământ ca biblioteca publică.” Bibliotecile pot și vor juca un rol esențial în asigurarea că vocile oamenilor vor avea locul lor de drept în democrație.

Este important de menționat că biblioteca începe ca un spațiu în abordarea privind implicarea în susținerea campaniilor electorale. Deoarece o bibliotecă este un sigur loc neutru, democrația se poate începe și desfășura acolo. Dar cred este nevoie de o mulțime de lucruri pe toate piesele din comunitățile mici sau mari să recunoască mai întâi biblioteca – ca acel loc neutru cu mare potențial de a ajuta pentru a aduce schimbarea pe care o căutăm ca membri ai comunității.

Cred că oamenii care vin să rezolve probleme reale sau să profite de șanse întâlnesc multe bariere. Dacă ne putem imagina biblioteca și crea acel loc, confortabil și neutru, unde oamenii se pot întoarce în centrul lucrurilor și să preia munca publicului și să rezolve problemele împreună, diferențele alimentate de retorică se vor dizolva.

Este necesar de menționat în acest context, că mass-media digitale ne obligă să ne reconsiderăm modul în care ne gândim la angajamentul civic și cum îl sprijinim. Toate din aceste activități creează oportunități de exprimare a opiniilor despre problemele importante la nivel local, de stat și naționale, și prin prisma bibliotecilor. Atunci când tinerii folosesc mediile digitale în jurul problemelor, ei se simt pasionați în arena politică, devin informați și angajați. Aceste metode de implicare ridică, de asemenea, întrebări despre cum tinerii evaluează credibilitatea a ceea ce citează și aud de la alții și unde găsesc informațiile ca să ia decizii în cunoștință de cauză.

Deci, educația civică și angajamentul civic sunt în schimbare. Chiar dacă folosim mediul digital sau nu, sub orice formă, bibliotecile rămân instituții civice de bază astăzi și pentru viitor. Înființarea bibliotecii publice a fost într-adevăr pe baza asigurării faptului că fiecare persoană trebuie de-a lungul vieții să aibă oportunități de

învățare. Și aceste oportunități nu au fost doar mese și holuri ale bibliotecii, dar și tot capitalul intelectual posibil pe care îl deține, referindu-ne la colecțiile și competențele bibliotecarilor.

Angajarea civică de succes necesită o combinație de cunoștințe, aptitudini, valori și motivație pentru a face diferența și pentru a rezolva problemele comunității. Biblioteca Publică din Calgary a educat alegătorii în legătură cu alegerile municipale din 2010, subliniind ce diferență poate avea un vot și a încurajat angajamentul civic activ și deliberat pe termen lung. Această abordare a inclus organizarea de forumuri pentru candidați, sesiuni de formare pentru blocuri electorale pentru candidații și managerii de campanii și sesiuni de întâlniri cu candidații. Rezultatul a fost o participare la alegeri de 53% în 2010, comparativ cu o medie de 28% în ultimele trei alegeri municipale.

Biblioteca Publică Anchorage din Alaska a combinat educația civică și rolurile de conversație-starter prin efectuarea unei serii de discuții privind *Constituția statului Alaska*. Pe parcursul a nouă întâlniri, cetățenii au explorat fundamentele vieții civice din Alaska și chiar au vorbit cu unele persoane implicate în elaborarea acestei constituții (a fost adoptată la 5 februarie 1956). Ca urmare a acestui efort, mai multe copii ale *Constituției statului Alaska* au fost distribuite.

Biblioteca Publică din San Antonio a maximizat interacțiunea cu membrii comunităților din acest oraș, care a permis să găzduiască pe pagina web a instituției site-uri de înregistrare a alegătorilor. Toate filialele bibliotecii au oferit posibilitatea de înregistrare a alegătorilor atunci când se înscriu pentru a împrumuta o carte de la bibliotecă, subliniind rolul bibliotecii ca educator civic.

Democrația are loc atunci când oamenii interesați se angajează în discuții infor-

mate despre problemele ce le afectează viața și comunitatea. Bibliotecile conduc aceste discuții și participă la identificarea celor mai importante probleme prin facilitarea acțiunii comunitare.

Experiența bibliotecilor americane este una grăitoare: Biblioteca Publică Pima din Arizona propune cu regularitate cetățenilor și aleșilor locali discutarea problemele comunității, construirea relațiilor civice și menținerea legăturilor între cetățeni și lideri aleși. Un set de instrumente elaborat de Asociația de Biblioteci din Arizona oferă îndrumări pentru desfășurarea unor întâlniri reușite cu oficialii aleși, ceea ce reprezintă un indicator important al implicării civice. Biblioteca Publică din Calgary conduce forumuri dinamice ale comunității în jurul unor probleme-cheie cu care se confruntă comunitatea, cum ar fi durabilitatea, imigrarea, sănătatea și bunăstarea, votul și angajamentul. Seria de întâlniri este concepută pentru a crește gradul de conștientizare a rolului de conducere civic al bibliotecii și de a crea un loc pentru cetățeni în scopul de a explora problemele legate de calitatea vieții.

În Federația Rusă, tradițional, în activitatea bibliotecilor există un parteneriat cu deputații adunărilor teritoriale ale municipalităților, care se dezvoltă în mai multe direcții. Bibliotecile prin acest mod de cooperare acționează în mai multe feluri: deputații se întrunesc în cadrul diverselor întâlniri în spațiile bibliotecilor publice; bibliotecile devin în timpul alegerilor centre de colectare și prelucrare analitică a ordinelor electorale; bibliotecile se implică în organizarea meselor rotunde pe subiecte electorale, întâlniri cu candidații la funcția de consilieri locali; centre de informare a populației în perioada campaniilor electorale. O experiență notabilă au căpătat bibliotecile din Perm, regiune care în timpul campaniilor electorale în cadrul Zilelor deputaților a organizat o „linie directă”

între alegători și parlamentari în spațiile bibliotecii. Ulterior bibliotecile publice au găzduit instruirii (lecții juridice pentru alegători).

Biblioteca Publică din Udmurtia a demonstrat o experiență inedită pentru nevăzători, dezvoltând și implementând împreună cu Comisia electorală regională un proiect cu privire la drepturile electorale ale cetățenilor cu nevoi speciale. Materialele de informare au fost pregătite pe buletinele de vot în format sonor și alte formate accesibile acestor persoane. Totodată, în perioada dintre alegeri s-au luat măsuri pentru îmbunătățirea culturii juridice a alegătorilor.

Aceste exemple demonstrează că biblioteca publică oferă un spațiu civic, unde publicul poate găsi tot felul de informații privind alegerile locale, sistemul de vot, pot găzdui întâlniri unde vor împărtăși interese similare și inițiază subiecte ce îngrijorează membrii comunității, dar urmăresc ceea ce cred ei că se poate soluționa cooperând. Aceasta demonstrează că biblioteca este singura instituție a cărei funcție este de a asigura libertatea schimbului de informații și idei. În calitate de bibliotecari, avem posibilitatea de a împărtăși cunoștințele, expertiza noastră și angajamentul de a crea o societate informată făcând biblioteca un jucător central în procesul electoral.

Astăzi bibliotecile se află, de asemenea, în centrul multor situații provocatoare care se focusează pe probleme de politică publică. Libertatea intelectuală, incluziunea digitală, drepturile de autor, intimitatea, filtrarea și telecomunicațiile – sunt doar câteva din aceste provocări. Perioada electorală ne oferă o oportunitate minunată de a educa publicul, candidații și mass-media cu privire la aceste probleme. Este salutar, dacă biblioteca va oferi idei despre modul în care biblioteca poate constitui o resursă electorală pentru

comunitate și modul în care bibliotecile pot folosi perioada electorală pentru a-și promova propriile probleme. Bibliotecile reprezintă piatra de temelie a democrației. Astfel, bibliotecarii pot participa activ la promovarea mai multor cetățeni în procesul electoral din comunitate.

Analiza rolului bibliotecilor ca centre de informare și educare a publicului în efectuarea unei analize a experienței internaționale privind rolul bibliotecilor în procesul educației civice

Biblioteca este un loc sigur și neutru, democrația poate avea loc acolo. Însă este nevoie de mult mai mult, astfel se scoate în evidență faptul că comunitățile noastre să recunoască mai întâi că biblioteca e acel loc cu mare potențial de a ajuta și a aduce schimbarea pe care dorim să o valorificăm.

În timp ce privim spre viitor, conștientizăm că angajamentul civic și construirea unor comunități puternice va continua să fie cel mai important rol al bibliotecii publice, așa cum este ea de-a lungul istoriei.

Gândindu-ne la biblioteca viitorului, acesta este un loc care merge mult dincolo de cărți. În măsura în care biblioteca își poate păstra istoria, cu resurse relevante și conectează oameni și nevoile acestora va continua să fie un loc la care oamenii mereu se întorc. În acest context și un lider de bibliotecă, orientat spre viitor și care își poziționează instituția pe piața competitivă, biblioteca va continua să fie o instituție relevantă în cadrul comunității.

Bibliotecile din diferite țări fac deja o ofertă echitabilă, fiind ele însele ca spații neutre pentru întâlniri civice. Vom analiza, experiențele câtorva biblioteci, care au exersat experiența angajamentelor civice, printr-o gamă vastă de servicii. Veți observa, că bibliotecile demonstrează că pot fi spații civice, bibliotecile acționează ca forumuri publice, bibliotecile reprezintă

centre de informare civică, bibliotecile dețin potențial de alfabetizare civică, bibliotecile pot fi în calitate de parteneri solizi în promovarea cetățeniei active și, în final, bibliotecile constituie o platformă reală pentru diverse comunități de învățare.

Statele Unite ale Americii. Bibliotecile din SUA sunt calificate în mod unic pentru a crea punți comunitare prin conectarea grupurilor care pot avea puține lucruri în comun și ajută la angajarea grupurilor izolate. Bibliotecile publice din orașele Pima, Hartford și Brooklyn furnizează o gamă largă de servicii pentru imigranți pentru ai conecta cu comunitatea. Programele de bibliotecă sunt concepute pentru a educa imigranții, pentru a le facilita accesul la servicii, a le ajuta să navigheze în internet pentru a-și găsi un serviciu, a le oferi susținere în informarea privind obținerea vizelor de trai pentru a continua să muncească și a construi capital social și relații de încredere în comunitate.

Biblioteca Publică din orașul Jefferson a lansat un proces cuprinzător de evaluare comunitară pentru a-și consolida capacitatea de a se conecta cu comunitățile pe care le servește și de a conduce rezolvarea problemelor comunității. Într-un mod specific, Biblioteca din Contra Costa a folosit nevoia de a avea o nouă filială a bibliotecii pentru a ridica profilul instituției în comunitate și pentru a forma o nouă viziune a acesteia. Mai mult de 4000 de rezidenți au participat la evaluări, sondaje, focus grupuri și interviuri pentru a construi o nouă bibliotecă care ar fi un centru pentru învățarea pe tot parcursul vieții și un punct civic pentru toată lumea.

România. În perioada iulie 2014 – aprilie 2016, Fundația „Progres” din România, a implementat *Al treilea spațiu al cetățeniei active* printr-un proiect finanțat în cadrul Programului *Fond ONG România*, ce a vizat dezvoltarea unui sistem complet de facilitare a participării civice prin: cre-

area de spații care să protejeze și să promoveze valorile democratice („cuiburi ale democrației”), formarea de cetățeni activi și consolidarea comportamentelor civice ale acestora prin analiza performanței din sectorul public. Printre obiectivele proiectului, Fundația a reușit să formeze o rețea națională de formatori în domeniul cetățeniei active (bibliotecari formatori din biblioteci publice județene); formarea și pregătirea a 14 grupuri de acțiune civică (GAC) constituite din membri ai ONG-urilor și cetățeni din 14 județe; amenajarea în 14 biblioteci județene din țară a 14 democracy-nests (cuiburi ale democrației), spații de protecție, promovare și exercitare a valorilor democratice; deprinderea membrilor GAC de a participa la viața comunității prin realizarea a 28 de audituri de integritate – 14 pentru instituții publice locale și 14 pentru un serviciu public din aceeași localitate; încheierea a 14 memorandumuri cu ONG-uri locale sau cetățeni de preluare a coordonării activității celor 14 cuiburi ale democrației din cadrul bibliotecilor județene în vederea asigurării unei participări civice sustenabile.

Beneficiarii finali ai proiectului respectiv au fost cetățenii din 14 comunități urbane din România pentru care proiectul a fost implementat în două etape. Într-o primă etapă (noiembrie 2014 – noiembrie 2015), metodologia proiectului a fost testată în șapte județe poziționate strategic în toate regiunile de dezvoltare a României: Brașov, București, Cluj-Napoca, Constanța, Gorj, Hunedoara și Suceava, prin medierea bibliotecilor județene partenere în proiect. În a doua etapă a proiectului (februarie 2015 – februarie 2016) s-a lucrat cu încă șapte biblioteci publice județene, câte una din fiecare regiune de dezvoltare, astfel încât implementarea sistemului de facilitare a participării democratice a fost testată în numeroase locații și să fie relevantă pentru un transfer la nivel național.

În final, în fiecare dintre cele 14 biblioteci publice, s-a implementat sistemul de facilitare a participării publice și s-a desfășurat respectând următorii pași: s-a creat un program de învățare a cetățeniei active prin transfer de know-how din partea Fundației „Civis Polonus” (Polonia); s-a creat o rețea națională de formatori în domeniul cetățeniei active, folosind centrele de formare din 14 biblioteci județene ca noduri de rețea pentru învățare comunitară; s-au selectat câte 15 voluntari / comunitate (membri ONG, funcționari publici, reprezentanți mass-media, alți cetățeni) în vederea dezvoltării competențelor acestora în domeniul cetățeniei active; s-au amenajat – cu participarea voluntară a celor 15 cetățeni – a câte un cuib al democrației în incinta bibliotecilor județene, după modelul „cuibului de lectură” (reading nest) de Mark Reigelman; s-au constituit voluntarii selectați în 14 grupuri de acțiune civică (GAC); s-au exersat comportamentele de participare civică a membrilor GAC prin aplicarea unor instrumente specializate (audituri ale integrității); și s-a asigurat practicarea cetățeniei active în mod sustenabil prin susținerea membrilor GAC în a-și planifica activitatea pe termen lung.

În etapa de încheiere a proiectului (februarie 2016 – aprilie 2017) a avut loc transferul la nivel național, prin selecția și pregătirea de noi formatori în domeniul cetățeniei active din alte 26 de biblioteci județene și prin organizarea unei conferințe finale pentru 100 reprezentanți ai societății civile ce pot folosi experiența și resursele create în proiect pentru dezvoltarea de noi inițiative. Printre cele mai importante rezultate ce au fost atinse menționăm: amenajarea a 14 cuiburi ale democrației („agore” comunitare) în spațiile puse la dispoziție de bibliotecile județene partenere în proiect; dezvoltarea unui curs de cetățenie activă și transferul acestuia în portofoliul centrelor de formare,

ce există în fiecare bibliotecă județeană; formarea unei rețele de facilitatori / formatori în domeniul cetățeniei active (40 de bibliotecari instruiți la nivel național); instruirea a 210 cetățeni și reprezentanți ONG în domeniul practicării cetățeniei active și constituirea acestora în 14 grupuri de acțiune civică funcționale; realizarea a 28 de audituri de integritate pentru 14 autorități publice locale și 14 servicii publice descentralizate.

Menționăm că aceeași experiență a fost implementată și în Republica Moldova în perioada august 2016 – septembrie 2017, de către Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova în parteneriat cu Fundația „Progres” (România), sprijinită financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos, în cadrul Programului *MATRA*, în cinci biblioteci raionale (Briceni, Ungheni, Rezina, Leova și Hâncești) și una municipală (Chișinău).

Federația Rusă. Timp de mai mulți ani, la nivelul bibliotecilor municipale din Omsk, autoritatea locală sprijină în mod activ și dezvoltă parteneriate. În 2010, a fost implementat proiectul *Cultura de informare a angajaților municipali*, al cărui scop a fost îmbunătățirea competenței profesionale a angajaților municipali din Omsk în utilizarea tehnologiilor informaționale moderne. Partenerii din proiect au fost: Departamentul administrativ al Administrației orașului Omsk, Agenția Municipală „Managementul tehnologiilor informației și comunicațiilor”, reprezentant regional al rețelei „ConsultantPlus” etc. Ca rezultat al proiectului, până la sfârșitul anului 2010, la 132 de ateliere de lucru au fost instruiți 817 angajați de la administrațiile a cinci raionale din sistemul primar al orașului Omsk, 14 departamente, șapte departamente ale administrației orașului, inclusiv Comisia electorală.

Portugalia. Cunoștințele civice reprezentă o arie pe care bibliotecile trebuie

să le dezvolte. În Portugalia, în Biblioteca Municipală Seixal, bibliotecarii s-au concentrat asupra dezvoltării alfabetizării juridice a copiilor și adolescenților cuprinși cu vârste între opt și 13 ani și au furnizat activități de livrare a informației și de formare a cetățeniei, dobândirea de competențe informative și oportunități de interacțiune și exprimarea propriilor lor viziuni.

În 2007, biblioteca a inițiat un program de alfabetizare a cetățenilor printr-un program *Drepturile pentru drept? (Direitos por Direito?)*. Un proiect care a demonstrat importanța pe care bibliotecile o acordă dezvoltării domeniului cetățeniei active prin prisma cunoașterii legislației, relevanța alfabetizării pentru cetățenie, care este una dintre bazele drepturilor omului, a practicilor de cetățenie activă, a dezvoltării sociale și culturale bazate pe principiile și valorile democrației. Copiii și tinerii au aderat la diverse inițiative de promovare timpurie a cunoașterii drepturilor omului ca drepturi și libertăți fundamentale ale tuturor ființelor umane care permit oamenilor conștienți și informați să participe activ în societate. Deoarece proiectul de stimulare și creștere a alfabetizării s-a bazat pe logica și conceptele serviciilor educaționale, centrate pe construire, biblioteca a elaborat un „kit educațional” textual și multimedia, care a fost elaborat prin prisma organizării atelierelor de lucru în școli în vederea poziționării elevilor în acest domeniu. Proiectul a promovat interacțiunea, participarea critică și activă a participanților la un proiect deschis ce a încorporat experiențele progresiste ale tinerilor care participă la acțiuni civice. Acestea conferă o semnificație etică, o valoare a cetățeniei și un sentiment de responsabilitate comună în viața colectivă.

Prin promovarea alfabetizării civice bibliotecile au reușit să expună, să analizeze și să reflecte conceptele privind drepturile

omului; promovarea reflecției și a dezbaterii privind drepturile omului ce transpun conceptele care sunt inerente la comunicare, predare și plan de exprimare; crearea unui spirit de cetățenie, o reflecție critică și o responsabilitate cu privire la practica drepturilor omului privind paradigmele demnității și coeziunii în societățile noastre; stimularea reflecției, a cercetării, a selecției și a producției de conținut și de a le oferi motivația necesară, sprijin și vizibilitate; contribuirea la calificarea culturală și civică, care asigură un proces de democratizare a cetățeniei informației, cultură și cunoaștere în perspectiva unei formări integrale a indivizilor, consolidarea și amplificarea acestei experiențe active.

Republica Moldova. Biblioteca pledează pentru cultura juridică: inspiră, consolidează. Anul 2013 a fost marcat de lansarea și implementarea proiectului *Biblioteca pledează pentru cultura juridică: inspiră, consolidează*, susținut de Ambasada SUA în Republica Moldova, desfășurat prin intermediul programului de granturi pentru susținerea inițiativelor democratice. Acest proiect a inclus organizarea de către Biblioteca Publică de Drept, filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a unei serii de lecții publice pe diverse teme actuale din domeniul juridic pentru a sensibiliza comunitatea de a lua parte la luarea deciziilor locale prin îmbunătățirea culturii juridice, având ca invitați specialiști în acest domeniu.

Ca metodă inovativă biblioteca a oferit acces online la lecțiile publice care au avut loc în cadrul proiectului prin intermediul platformei *Ustream*: <http://www.ustream.tv/channel/hasdeu1>.

Lecțiile publice s-au axat pe următoarele tematici: *Drepturile de autor: avantaje, dezavantaje; Principiile statului de drept conform standardelor CEDO; Dreptul la libertate, art. 5 CEDO; Principiile statului de drept conform standardelor CEDO, Despre*

*statul de drept; CEDO și art. 5 din Convenție pe înțelesul tuturor; Presa – puterea a patra într-un stat de drept. Această inițiativă a avut priză la public, astfel Biblioteca Publică de Drept a extins gama de tematici, propunând celor interesați următoarele subiecte: *Cele trei tipuri de contracte frecvent utilizate în practica întreprinderilor; Principii generale ale Convenției europene pentru apărarea drepturilor fundamentale ale omului; Contractele privind drepturile de autor încheiate dintre salariat și angajator, avantaje și dezavantaje; Приемлемость доказательств, добытых с нарушением статьи 3 ЕКПЧ: перекрестные аспекты статей 3 и 6 ЕКПЧ сквозь практику ЕКПЧ* etc. Aceste lecții au sporit vizibilitatea bibliotecii, ca instituție de promovare a cetățeniei active, iar ca urmare a crescut și numărul de utilizatori ai bibliotecii.*

Al treilea spațiu al comunității. Acest proiect a avut drept scop formarea de cetățeni activi și amenajarea, în șase biblioteci publice raionale a unor spații – „cuiburi ale democrației” ce încurajează deprinderea comportamentelor civice, dezbateră problemelor locale și inițiativă pentru soluționarea acestora. Cuiburile democrației constituie spații de întâlnire și dezbateră cetățenească, inovative, moderne, realizate prin design participativ în cadrul bibliotecilor publice, cu acces liber pentru toți membrii comunității.

În cinci biblioteci raionale: Biblioteca Publică din or. Briceni, Biblioteca Publică „Mihai Eminescu” din or. Rezina, Biblioteca Publică „Dimitrie Cantemir” din or. Ungheni, Biblioteca Publică „Antonie Plămădeală” din or. Hâncești, Biblioteca Publică „Valeriu Matei” din or. Leova, Biblioteca Publică „Andrei Ciurunga” din or. Cahul și în Biblioteca Publică de Drept din mun. Chișinău au avut loc amenajări ale cuiburilor democrației, formarea cetățenilor în domeniul democrației participative, practicarea cetățeniei active. Printre re-

zultatele proiectului – au fost formate și pregătite șase grupuri de inițiativă civică (GIC), formate din opt membri-voluntari ai ONG-urilor și cetățeni, care au participat la inițierea a șase acțiuni civice; au fost create șase „cuiburi ale democrației”, spații de protecție, promovare și exercitare a valorilor democratice; și au fost formați șase formatori-bibliotecari din șase biblioteci publice raionale în domeniul cetățeniei active prin aplicarea metodologiei deținute de Fundația „Progres”. Proiectul *Al treilea spațiu al comunității* a fost implementat în perioada august 2016 – septembrie 2017 de către Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM) în parteneriat cu Fundația „Progres” (România) și sprijinit financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos în cadrul Programului MATRA.

Elaborarea de propuneri și recomandări în vederea îmbunătățirii activității bibliotecilor pentru educația civilă din Republica Moldova

Bibliotecarii sunt dornici să își asume un rol în dezvoltarea civică, bibliotecarii dețin capacitatea de a-și revitaliza comunitățile și a promova valorile democratice. În timp ce bibliotecile publice sunt bine recunoscute pentru rolul lor în promovarea accesului la o diversitate de idei și informații utile, multe sunt bine poziționate pentru a le extinde rolul civic prin facilitarea schimbului și împărtășirea acestor idei.

De ce? Pentru că aceste biblioteci oferă spații confortabile, primitoare, neutre și sigure – spații democratice în care cetățenii pot lucra împreună pentru a rezolva probleme publice. În aceeași ordine de idei, bibliotecarii pot convoca și modera forumuri deliberative ca un serviciu de educație cetățenească. O altă abordare oferă miniforumurile de scurtă durată cu discuții ulterioare în sălile bibliotecii. Paginile web, blogurile bibliotecilor sau alte

platforme și / sau discuții online, pot completa discuțiile offline.

Multiple sunt ofertele bibliotecilor de a se implica în promovarea cetățeniei active. Bibliotecile publice pot angaja, de asemenea, comunitățile lor în dialogul civic prin citirea unei singure cărți cu un mesaj social. Știm cu toții că reflecția este o componentă-cheie a eficacității privind serviciul și angajamentul civic. Lectura cărților cu mesaje-invitație la angajamentul social pot deveni o garanție pentru a stimula o conversație între membrii comunității în soluționarea anumitor probleme din comunitate. Experiențele de citire colectivă sunt instrumente ideale pentru bibliotecarii din bibliotecile publice să-și angajeze comunitățile într-un schimb de idei provocator.

Multe biblioteci servesc corect colecțiile lor ca surse care oferă informații civice și guvernamentale. Iar datorită noilor tehnologii, aceste biblioteci oferă accesul public la numeroase baze de date guvernamentale, site-uri web și servicii. Experiența bibliotecilor publice demonstrează că pot oferi servicii variind de la asistență pentru completarea cererilor de locuri de muncă, până la depunerea cererilor de șomaj, înscrierea la vot și interacțiunea cu reprezentanții consiliilor locale și funcționari din alte structuri publice.

Prin promovarea interactivității prin rețele sociale, prin e-mail și alte instrumente online, bibliotecarii pot crea instituții publice mai deschise și mai transparente și împuternicirea cetățenilor să se conecteze direct între ei, cu legislatorii. Împreună cu inițiative ale unor parteneri locali bibliotecile pot promova mai mult participarea civică la guvernare, bibliotecile își pot reinventa rolul de agenți de acces în antreprenori civici, facilitând interacțiunea dintre comunitatea locală și oficiali pentru a modela politica publică și aprofunda discursul național.

Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, fiind inspirată de Asociația Bibliotecarilor din SUA, poate să construiască un cadru de învățare cum să ofere instruirii în alfabetizarea civică. Experiența bibliotecarilor americani sugerează că o astfel de platformă educațională să se bazeze pe trei componente:

- participarea eficientă la viața civică prin cunoașterea modului de a rămâne cetățeanul informat și să înțeleagă procesele guvernamentale;
- exercitarea drepturilor și obligațiilor cetățeniei la nivel local, național și global prin sesiuni de informare;
- înțelegerea implicațiilor locale și globale ale deciziilor civice.

Colaborând între ele, bibliotecile pot spori capitalul social al unei comunități, adevizul care leagă oamenii împreună și construiește podurile într-un mod pluralist și vibrant într-o societate civilă. Provocarea pentru biblioteci este de a le extinde capitalul social prin extinderea participării publicului la democrație. Pentru a realiza astfel de obiective, bibliotecile nu trebuie să activeze singure, ele trebuie să creeze parteneriate civice cu acele persoane, organizații și instituții deja angajate în consolidarea participării la democrație, ambele în comunități mici sau mari.

Bibliotecarii pot participa, prin eforturi comune, la stimularea democrației deliberative prin colaborarea cu organizații nonguvernamentale sectoriale. Crearea unei baze largi de sprijin are rolul de a răspândi volumul de muncă și prevenirea epuizării voluntarilor angajați. Bibliotecile trebuie să recruteze voluntari, care pot consolida parteneriatele prin implicarea civică – indivizi precum administratorii de școli și profesorii, având facultate cu subiect sau experiență în construirea societății civile. Un alt partener demn de luat în considerare este mass-media. Jurnaliștii sunt adânc implicați în viața civică și pot

aduce beneficii semnificative ce acoperă activitățile și evidențiază o imagine pozitivă a bibliotecilor.

Cu interes reînnoit în promovarea alfabetizării civice și a democrației deliberative în întreaga țară, bibliotecarii sunt gata să înțeleagă această cauză, să construiască spațiul civic și să transcendă rolul lor tradițional. În legătură cu noile funcții pe care și le asumă biblioteca secolului XXI, ea poate să-i împărtășească pregătirea liderilor pentru o lume din ce în ce mai complexă și mai divizată.

Dacă bibliotecile doresc să își îndeplinească misiunea lor civică în epoca informațională, ele trebuie să găsească modalități active de a se angaja pentru a încuraja implicarea lor în democrație. Bibliotecile pot promova o nouă generație dedicată de cetățeni gata să participe și să se implice în rezolvarea problemelor comunității.

Pentru a face acest lucru, bibliotecile trebuie să își asume sensibilizarea cetățenilor cu privire la angajamentul civic și responsabilitatea civică prin inițiative educaționale nonformale; să identifice problemele comunitare de interes comun și să creeze forumuri pentru schimbul de opinii și elaborarea strategiilor de acțiune; să invite diverse persoane, inclusiv oficiali ai guvernului / consiliului local, precum și ai organizațiilor cu perspective diferite, pentru a construi comunități mai puternice; să depună eforturi vizionare pentru a

dezvolta competențe incluzive membrilor comunității. Doar așa, într-o lume a comunității, bibliotecile locale au un rol unic și puternic.

În final, bibliotecile reprezintă piatra de temelie a democrației. Vă îndemn să participați activ la promovarea rolului de participare a mai multor cetățeni la procesul de exersare a democrației în localitățile din republica noastră. Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova a pledat deja pentru a fi parte a *Strategiei de dezvoltare a societății civile din Republica Moldova* și a *Planului de acțiuni (2017-2020)* prin informarea și educarea spiritului civic și inițiativei civice la nivel comunitar și instruirea reprezentanților comunității de către personalul de specialitate din bibliotecile publice.

Referințe bibliografice

1. Kranich, Nancy C. *Academic Libraries as Hubs For Deliberative Democracy*. In: *Journal of Public Deliberation*. 2010, Vol. 6: Iss.1, Article 4. Available at: <http://www.publicdeliberation.net/jpd/vol6/iss1/art4>
2. Sung, Hui-Yun. *An exploration of the essential elements of community engagement in public libraries 2012*. Available at: <http://www.publicdeliberation.net/jpd/vol6/iss1/art4>

BIBLIOTECA MODERNĂ. GLOSAR DE TERMENI UZUALI

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
Oleg BURSUC, Violeta BUNESCU, Denis GANEA

(Continuare din nr. 3, 2017)

Rezumat:

Modernizarea bibliotecilor merge mână-n mână cu învățarea. Programul Novateca a format bibliotecarilor capacitatea, competențele necesare proceselor de modernizare și implementare a serviciilor moderne, a inovării conceptelor de activitate. Or, reușita implementării acestora depind în mare măsură de asimilarea și utilizarea unui limbaj comun: un limbaj al serviciilor, inovației, creativității și al tuturor componentelor unei biblioteci moderne. Necesitatea unui limbaj comun al modernizării a fost resimțit de către bibliotecari din primele activități de instruire. La elaborarea primului nucleu al unui viitor glosar au muncit formatorii Novateca. Pornind de la acel nucleu de termeni, echipa compusă din L. Kulikovski, O. Bursuc, D. Ganea, susținuți de V. Bunescu, a revizuit, selectat, completat, cizelat definițiile până s-a ajuns la acest Glosar de termeni uzuali „Biblioteca Modernă”. Autorii îl consideră un instrument lingvistic util în educarea unei culturi a modernizării și inovării activității bibliotecilor.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Modernă, servicii moderne, cultura serviciilor, cultura inovației, inovare tehnologică, management inovațional, bibliotecar inovator, formator, modernizarea spațiilor, Voxel, Widget, ROI.

***

Makerspace – 1) spațiu de lucru colaborativ în interiorul unei biblioteci sau o facilitate separată publică / privată pentru a face, a învăța, a explora și a partaja pentru copii, adulți, antreprenori. Are o varietate de echipamente, inclusiv imprimante 3D, fiare de călcat, mașini de cusut, lego,

consumabile pentru artă, reciclare; 2) ~ educă o mentalitate de maker, de a crea ceva din nimic și de a explora propriile interese; ajută la pregătirea celor care au nevoie de abilități cerute de sec. XXI, abilități de gândire critică și sporește încrederea în sine; sunt utilizate ca incubatoare.

Management – 1) activitate practică prin care o persoană (managerul, liderul, conducătorul) determină alte persoane (subordonații) să desfășoare anumite activități în vederea realizării unuia sau mai multor obiective; 2) activitatea practică sau procesul prin care managerul influențează activitatea sau comportamentul a cel puțin unei alte persoane decât el însuși; 3) activitate generală complexă care vizează crearea unei misiuni a muncii, stabilirea de obiective și de motivații personale, determinarea evaluărilor de performanță atât pentru personal, cât și pentru sisteme, aprecierea rezultatelor și adaptarea direcțiilor de acțiune pentru a garanta rezultatele respectivei munci.

Managementul produselor-serviciilor – constă în managerierea unui produs de tip serviciu pe tot parcursul ciclului lui de viață.

Managementul proiectelor – 1) aplicarea cunoștințelor, capacităților, instrumentelor și tehnicilor specifice pentru activitățile unui proiect, care au obiective, scopuri și cerințe definite, referitoare la timp, costuri, calitate și parametri de performanță, activități considerate ca importante și adecvate pentru finanțare; 2) ansamblu de activități referitoare la atingerea cu succes a unui grup de obiective

care include planificarea, programarea și susținerea desfășurării activităților cuprinse în proiect.

Managementul schimbării – 1) proces care permite unei biblioteci să modifice orice parte a structurii, a activității sale astfel încât să poată face față în mod eficient într-un mediu în continuă schimbare prin activități menite să asigure sprijin, acceptare, aprobare pentru modificările și schimbările necesare și convenite, având ca scop de a controla schimbările în timp ce menține integritatea și calitatea serviciilor pentru comunitate; 2) modele, metode și tehnici, instrumente, aptitudini și alte forme de cunoaștere care participă la practica managementului schimbării.

Managementul spațiilor – luarea în calcul a tuturor momentelor obiective și subiective ce conduc la crearea și amenajarea unui spațiu atrăgător și ambiant, care predispune cetățenii să viziteze biblioteca pentru lectură, studiu, relaxare, exprimare, joacă și experimentare și asigură funcționarea optimală a serviciilor bibliotecii, confortului necesar pentru utilizatori.

Marketing – ansamblu de activități specifice, presupunând folosirea unor metode și tehnici specializate care au ca obiect de cercetare piața utilizatorilor bibliotecii, în ceea ce privește cererile de informații, de servicii specifice și satisfacerea acestora în condiții cât mai bune.

Marketing interactiv – dialogul permanent între bibliotecă și utilizator, implicarea utilizatorilor și reacția lor la propunerile bibliotecii pentru a răspunde tendințelor comportamentale ale utilizatorilor și, în particular, așteptărilor de individualizare și de personalizare a ofertei.

Marketing intern – este necesar numai atunci când în întreaga bibliotecă se pune în mișcare un proces de schimbare orientat spre servicii moderne.

Marketing one-to-one (unu la unu sau față-n față) – metodă de marketing

care are ca obiectiv creșterea fidelității utilizatorilor printr-o bună cunoaștere a fiecăruia dintre ei, permițând astfel o personalizare a ofertei.

Marketing relațional – crearea unei relații durabile cu utilizatorii, implicându-i și asociindu-i la viața și preocupările bibliotecii, în servicii.

Marketingul serviciilor – ansamblu de metode și tehnici specifice marketingului, adaptate corespunzător succesiunii de etape care descriu procesul de prestare / livrare (întâlnirea prestator-utilizator) orientate la formarea cererii și la stabilirea relațiilor preferențiale și de fidelitate.

Materiale didactice – produse, programe, bunuri, suporturi de curs, documente elaborate de formator, facilitator.

Mediatecă – încăpere dintr-o bibliotecă în care sunt păstrate mijloacele audiovizuale folosite la învățarea limbilor străine, colecții de artă, muzică, educație muzicală sau structură aparte ca și filială. *◇ În Franța bibliotecile publice moderne se numesc mediateci.*

Mediul de marketing al bibliotecii – totalitatea actorilor și forțelor de ordin intern sau extern în cadrul și sub a căror influență își desfășoară activitatea biblioteca, oportunități și riscuri.

Memorie de date – dispozitiv pe care se înregistrează datele și informațiile vehiculate de calculator.

Mentenanță – combinarea tuturor acțiunilor tehnice și administrative, destinate să mențină sau să repună o bibliotecă în starea în care ea poate realiza funcția sa.

Mentor – povățuitor, îndrumător, călăuzitor, preceptor, educator.

Mesaj – ceea ce trebuie comunicat cuiva; știre, veste, comunicare.

Metoda 6 / 3 / 5 (brainwriting) – se folosește atunci când se lucrează cu grupe de câte șase persoane, timp de cinci minute, și se găsesc trei soluții la o problemă (fiecare notează soluțiile pe o foaie de hârtie,

apoi foile se rotesc între participanți, până trec pe la toți).

Metoda Delphi – 1) dezbateri prognosticate în cadrul întrunirilor de experți de diferite specialități care abordează probleme interdisciplinare în vederea unor soluții de viitor; 2) crearea atmosferei „oracolelor moderne” pentru exersarea curajului de a aborda, a prognostica problemele științei, tehnicii, culturii.

Metoda Frisco – interpretarea de către participanții la instruire a unui rol specific, care să acopere o anumită dimensiune a personalității, abordată din mai multe perspective (rolul conservatorului, rolul exuberantului, rolul pesimistului, rolul optimistului).

Metoda Jigsaw – metoda grupurilor independente, pe baza căreia se dezvoltă o strategie de învățare în echipă (team-learning). Fiecare adult are o anumită sarcină de studiu în care trebuie să devină expert. Formatorul stabilește tema de studiu și o împarte în câteva subteme. În cadrul fiecărui grup, fiecare adult primește câte un număr și își alege o temă pe care o pregătește fie în auditoriu, fie acasă (de ex., adulții cu nr. 1 din toate grupele de învățare formate vor aprofunda subtema 1, apoi se vor reuni și vor constitui grupe de experți pentru a dezbate problema împreună), crescând astfel gradul de responsabilizare a participanților.

Metoda Phillips 6 / 6 (J.D. Phillips) – o variantă brainstorming, cu unele tehnici Delphi, constând în inițierea dezbaterilor în grupe de șase specialiști, timp de șase minute. Organizatorul prezintă tema, iar liderul grupului înregistrează opiniile sau soluțiile, rezultatele fiind evaluate de o comisie ai cărei membri trebuie să recomande pe cea mai bună sau să facă o ierarhie.

Metoda Puzzle – metodă utilizabilă în cazul în care participanții au de stabilit împreună o listă de control, ai căror pași sunt

dați deja de către formator sau identificați prin brainstorming de către participanți; grupul va aranja aceste etape în succesiune logică sau în secvența lor cronologică, într-o anumită limită de timp; ulterior se discută în grup procedura și concluziile.

Metodologie – ansamblu de principii, metode, tehnici dintr-un domeniu.

Mijloace de formare – totalitatea materialelor, dispozitivelor și aparatelor cu ajutorul cărora se realizează transmiterea și asimilarea informației didactice, înregistrarea și evaluarea rezultatelor obținute.

Misiune – sintetizează legea existențială a unei biblioteci și explică viziunea acesteia, determină evoluția bibliotecii în sensul transformării viziunii în realitate, exprimă viziunea fondatorilor și a managerilor de vârf în legătură cu ceea ce trebuie să facă.

Model de bună practică – modalitate de organizare și desfășurare a unui proces considerată similară unui standard de calitate.

Modele de urmat în servicii – 1) dezvoltarea culturii modelelor; 2) modelarea noilor comportamente, astfel încât acestea să poată fi văzute și urmate de toți; 3) imperativ pentru membrii echipei aflate la conducere.

Modernizare – 1) acțiunea de a moderniza; 2) adaptare la cerințele și realitățile prezentului; 3) oferirea unui aspect modern.

Monitorizare – proces complex de supraveghere permanentă a implementării noului serviciu de bibliotecă în scopul determinării în timp util a eventualelor blocaje sau devieri de la proiectarea inițială (caracterul preventiv al monitorizării) și realizării activităților compensatorii pentru a corecta erorile comise sau devierile nejustificate de la proiectarea inițială (caracterul corectiv al monitorizării).

Motivare – argumentarea în favoarea unei acțiuni, a unei hotărâri.

Motor de căutare – 1) instrument inteligent compus din trei elemente: un robot de căutare, un index (sau catalog) și un software, care cercetează automat și în mod sistematic conținutul postat pe web, stocându-l într-o bază de date; 2) ~ alege și oferă răspunsuri pentru căutățile utilizatorilor; 3) ~ examinează informația stocată în baza de date, cuvintele-cheie din hiper-texte și oferă pentru orice căutare o listă de rezultate; 4) ~ afișează până la câteva sute de mii sau chiar milioane de rezultate. ◊ *Există motoare de căutare specializate – pentru texte, imagini, multimedia, hărți, bloguri etc. Cele mai accesate motoare de căutare sunt: Google, Yahoo, Yandex, Ask, Baidu, Bing.*

Mouse – dispozitiv acționat manual, conectat la calculator, a cărui deplasare pe o suprafață antrenează mișcarea cursorului pe ecranul monitorului.

Multimedia – reprezintă conținut și media, ce folosesc o combinație a diferitor forme de conținut, cum ar fi date vizuale, audio, text, formate lingvistice etc. codificate. Multimedia include o combinație de text, audio, image, animație, video sau forme de conținut interactive în format electronic și pot fi vizualizate pe un PC, tabletă, smartphone, e-reader etc. ◊ *Termenul poate fi folosit drept substantiv (un mediu cu multiple forme de conținut) sau ca adjectiv, descriind un mediu ce are multiple forme de conținut.*

Necesități de formare – 1) competențe și abilități necesare angajaților pentru realizarea scopurilor și obiectivelor instituționale, pentru realizarea unei schimbări; 2) ~ sunt condiționate de „presiuni” externe și interne de schimbare, de schimbarea rolurilor profesionale; multiplicarea rolurilor și atribuțiilor profesionale; modificărilor la nivelul de competență a profilurilor profesiilor; dinamica socială și a exploziei informaționale și tehnologice. ◊ *Există mai multe modalități de a identifica nevoile re-*

ale de instruire pornind de la: a) obiectivele strategice ale bibliotecii; b) principalele probleme sau puncte slabe / disfuncțiuni ale bibliotecii; c) analiza solicitărilor profesionale specifice fiecărui post în parte; d) analiza diferențelor de performanță existente între diferite categorii de angajați. Obiectivele strategice ale bibliotecii, definite clar de echipa de conducere, sunt primele repere ale identificării nevoilor de formare / dezvoltare profesională. Principalele probleme sau puncte slabe / disfuncțiuni ale bibliotecii, identificate de către angajați, deseori fac trimitere la nevoi urgente de formare / dezvoltare profesională. La fel există și diverse tehnici de colectare a necesităților de formare: chestionar, focus-grup, brainstorming, interviu telefonic, interviu face-to-face, on-line, ieșiri în mulțime, dialoguri comunitare, experimente realizate în bibliotecă, la punctele de percepție și în comunitate sau în instituțiile partenere.

Negociere – proces desfășurat cel puțin între doi parteneri, care își propun drept scop să realizeze, prin convorbiri pașnice, armonizarea progresivă a intereselor și pozițiilor lor în legătură cu o anumită problemă și consemnarea soluției convenite pe această cale.

Networking – 1) crearea de rețele; 2) stabilirea unui set de contacte informale cu persoane care au interes social și de afaceri, cu scopul de a realiza o sursă de păreri, pentru schimbul de informație și pentru susținere.

Niveluri de servicii – 1) model de clasificare a serviciilor conform experienței trăite de către utilizator, aplicabile tuturor persoanelor, tuturor funcțiilor și fiecărui moment al serviciilor, inclusiv atunci când colegii prestează servicii unii altora; 2) modelul ajută prestatorii de servicii să vadă lumea din punctul de vedere al utilizatorului. ◊ *Există șase nivele de servicii: incredibile, surprinzătoare, dorite, previzibile, minime, infraționale.*

Nomenclatorul serviciilor – 1) act normativ care grupează într-un set unic serviciile bibliotecilor ce pot fi prestate la nivel național în cadrul sistemului de biblioteci publice. O sistematizare a tuturor tipurilor de servicii care pot fi prestate în Republica Moldova diferitor grupuri de beneficiari în cadrul Sistemului Național de Biblioteci (raion, oraș, municipiu); este un prim pas pentru cartografierea serviciilor; **2)** document care sistematizează și operaționalizează serviciile și, totodată, realizează unificarea terminologiei în domeniul serviciilor de bibliotecă.

Nonformal – neceremonios, neoficial, simplu.

Notificare – 1) act, document prin care se notifică o informație pe suport tradițional; **2)** înștiințare în rețele de socializare.

Novateca – program de modernizare, cu o durată de cinci ani, care are scopul de a facilita transformarea bibliotecilor din Republica Moldova în instituții comunitare vibrante prin: facilitarea modernizării bibliotecilor publice, prin dotarea acestora cu tehnologii informaționale moderne pentru accesul public la informații; consolidarea unui sistem de dezvoltare profesională a bibliotecarilor, care va instrui mai mult de 1500 de bibliotecari să poată oferi servicii moderne de bibliotecă centrate pe necesitățile cetățenilor; facilitarea comunicării și susținerea colaborării dintre bibliotecari de diferite ranguri și vârste ce servesc drept modele de urmat; fortificarea abilităților bibliotecarilor de relaționare cu oficialii administrației publice locale și naționale, pentru a asigura prioritatea strategică și finanțarea bibliotecilor publice și pentru a-i ajuta să înțeleagă valoarea bibliotecilor ca centru comunitar; sporirea susținerii publicului larg în derularea inițiativelor de transformare a bibliotecilor în centre comunitare vibrante prin inițierea parteneriatelor cu ONG-uri, grupuri de cetățeni și entități din sectorul privat.

Obiective (ale activității formative) – se referă la cunoștințele pe care formatorul le va livra către formabili, abilitățile pe care formatorul intenționează să le dezvolte la formabili și atitudinile pe care formatorul intenționează să le formeze la formabili.

Obiective (ale procesului de instruire) – prevederi stabilite în urma detectării nevoilor de instruire existente în bibliotecă, conțin secvențele și seturile de cunoștințe, abilități și atitudini ce vor fi transmise cursanților, astfel încât nevoile observate să fie acoperite în totalitate.

Obiective (ale unui program de formare) – ce vrem ca participanții să știe, să facă și cu ce fel de atitudine, evidențiind beneficiile pe care le-ar avea participanții, dacă ar veni la sesiunea de instruire.

Obiective de referință – definesc deprinderile și cunoștințele pe care trebuie să le dobândească participantul în urma parcurgerii unui program de formare pentru a fi capabil să îndeplinească activitățile descrise în standardul ocupațional.

Ofertă – propunere făcută de un bibliotecar sau de o bibliotecă pentru prestarea unor servicii.

Off-line – echipament, dispozitiv sau un mod de prelucrare a datelor neconectat direct la calculator.

On-line (prezență) – promovarea activă a produselor și serviciilor în mediul virtual, inclusiv rețele sociale.

Organigramă – reprezentarea schematică a unei biblioteci, a unui sistem, a unui eveniment, a unui curs, a unei cărți etc., făcând să apară relațiile între elementele sale (ierarhia responsabilităților, legături de control etc.).

Outdoor servicii – 1) servicii care se petrec în aer liber, extramuros; **2)** organizarea serviciilor în afara spațiului bibliotecii.

Outreach – activități de diseminare în vederea stabilirii relațiilor cu partenerii, utilizatorii.

Pagină – forma prescurtată a termenului „pagină web”.

Pagină de căutare – pagină a unui site web care conține facilități pentru căutarea pe acest site.

Pagină de pornire – pagină web care apare la prima executare a browserului.

Pagină de start (Home Page) – reprezintă pagina afișată la accesarea unui domeniu.

Pagină favorită (Bookmark) – o scurtătură către o pagină web, accesibilă din cadrul unui browser.

Pagină web (webpage) – parte constitutivă a unui site web, de obicei, având forma unui fișier-text cu o structură bine stabilită și care pune la dispoziția vizitatorilor informații sau resurse de diferite forme (texte, imagini, fișiere de diverse tipuri).

Panou de afișaj – panou de informație, atașat pe un perete lângă intrarea în bibliotecă, folosit pentru a afișa anunțuri despre evenimente viitoare, supracoperțile cărților noi primite, liste de lectură, comentarii și sugestii din partea utilizatorilor bibliotecii, precum și alte informații ce se referă la activitatea bibliotecii.

Parolă – un șir de caractere pe care persoanele au posibilitatea să le utilizeze pentru a face *Log on* pe un computer și pentru a accesa fișiere, programe și alte resurse; în Windows, o parolă se poate alcătui din litere, cifre, simboluri și spații; parolele Windows diferențiază literele mari și mici.

Partener media – reprezintă o colaborare între două entități – biblioteca și o organizație media care poate ajuta la promovare reciprocă și la creșterea credibilității și a vizibilității publice, cu beneficii evidente pentru ambele părți.

Partener – fiecare dintre participanții la o activitate comună considerat în raport cu ceilalți.

Parteneriat – asociere temporară a mai multor persoane juridice sau fizice în vederea desfășurării anumitor activi-

tăți, sistem care asociază parteneri din punct de vedere politic, economic, social și cultural.

Parteneriat în servicii – 1) set de situații care constituie parteneriate puternice axate pe servicii, care devin mai importante și mai benefice în timp; 2) situație câștigătoare pentru ambele părți.

Parteneriat public privat – 1) cooperare între entități publice și private ce implică stabilirea unei entități cu capital mixt, ce implementează contracte de achiziții publice ori concesiuni; cooperare între o autoritate publică și sectorul privat, respectiv biblioteci, organizații neguvernamentale, asociații ale oamenilor de afaceri ori companii, pentru realizarea unui proiect ce produce efecte pozitive pe piața forței de muncă și în dezvoltarea locală; 2) modul de realizare a unui proiect de parteneriat public privat care are ca obiectiv public proiectarea, finanțarea, construcția, reabilitarea, modernizarea, operarea, întreținerea, dezvoltarea și transferul unui bun sau serviciu public, după caz; 3) inițierea și realizarea de proiecte de parteneriat public-privat pentru lucrări publice în diverse sectoare de activitate, cu finanțări private.

Pașaportizarea serviciilor – proces continuu ce conține un set de operațiuni, efectuat asupra datelor cu caracter specific ale serviciilor, prin mijloace automate sau neautomate, ca colectarea, înregistrarea, organizarea, stocarea, adaptarea ori modificarea, extragerea, consultarea, utilizarea, dezvăluirea către terți, prin transmitere, diseminare sau în orice alt mod, alăturarea ori combinarea, blocarea, ștergerea serviciilor.

Pașaportul serviciilor – 1) document care conține date specifice serviciilor evidențind caracteristici care-l pot identifica, diferenția dintre celelalte servicii; 2) poate fi numit și catalog al serviciilor, întocmit pe principiile catalogului adnotat.

Păianjen (Spider) – denumire generică folosită pentru programele ce caută pagini web prin urmărirea tuturor linkurilor întâlnite pe o pagină anterioară; folosite în mod special de motoarele de căutare pentru a indexa paginile web.

PC – desemnează un anumit gen de computer, relativ mic ca dimensiuni și performanță, pentru uz personal (vezi *Laptop*).

PDF (Portable Document Format) – un standard pentru fișierele document, al cărui proprietar este Adobe Systems; apărut din nevoia realizării de documente care să nu poată fi modificate și să poată fi vizualizate pe orice platformă.

Percepția asupra performanței – viziunea utilizatorului asupra modului cum se comportă în utilizare un anumit produs sau serviciu, viziune influențată de numeroși factori atât interni, cât și externi ai individului.

Percepția serviciilor – este dată de înțelegerea personală a unui individ sau de opinia acestuia față de mediul în care își desfășoară activitatea jucând un rol important în modul de creare a așteptărilor.

Performanță – 1) eficacitatea prestării serviciilor de către bibliotecă și eficiența alocării și utilizării resurselor pentru asigurarea respectivelor resurse; 2) criteriu calitativ sau cantitativ pe care utilizatorul îl așteaptă de la un produs sau serviciu.

Periferic – este o unitate (aparat) de hardware ce este inclusă sau se adaugă unui sistem de calcul pentru a-i extinde funcționalitatea: monitor, mouse, tastatură, modem, imprimantă, unitate de disc.

Periferece auxiliare de stocare și periferece media – bandă magnetică; dischetă; CD-ROM etc.

Periferece de ieșire – dispozitive audio, dispozitive ce folosesc hârtia, terminalul, microformatul.

Periferece de intrare – echipamentele ce recunosc vocea; tehnologiile de scanare, tastatura ca echipament propriu-zis de

intrare, dar și ca intermediar pentru echipamentele de stocare, instrumentele specifice pentru aplicații științifice.

Periodic electronic – 1) periodic disponibil doar în formă electronică; 2) periodicele numerizate de biblioteci.

Personal de bibliotecă – persoane angajate în bibliotecă care au primit o formare profesională în domeniul biblioteconomiei sau științei informării sau persoane din alte domenii a căror activitate necesită o formare profesională.

Pictogramă – un șir de desene simbolice, sugestive, prin care sunt redată concepte, obiecte, activități, locuri și idei în unele sisteme de scriere. *În lumea calculatoarelor, pictogramele sunt simboluri care reprezintă programele (Word, Excel), fișiere, documente, grafice, informații despre calculator (hard-disc, dischetă).*

Piramidă (bulgăre de zăpadă) – exercițiul utilizat în procesul formativ care începe cu fiecare participant în parte și sfârșește prin a implica tot grupul; participanții sunt rugați în mod individual să rezolve o sarcină, apoi se unesc câte doi și discută în perechi concluziile la care au ajuns, încercând să găsească un consens; exercițiul se repetă prin unirea grupurilor de doi, patru, opt participanți, de fiecare dată grupurile alegându-și câte un reprezentant (raportor) care să prezinte mai departe concluziile comune; are limită de timp; raportează, prezintă fidel concluziile grupului pe care-l reprezintă, asupra căroro grupul a căzut de acord, nu propriile sale concluzii.

Piraterie – 1) încălcare deliberată a legislației privind dreptul de autor și drepturile conexe care constă în reproducerea și exploatarea neautorizată a produselor purtătoare de astfel de drepturi; 2) reproducerea, comercializarea și distribuirea înregistrărilor sonore sau audiovizuale, a softurilor, a imaginilor și a textelor protejate de lege, fără acordul titularilor de drepturi.

Pixel – punct grafic, unitatea elementară din care este concepută o imagine digitală. *◇ Cu cât o imagine conține mai mulți pixeli, cu atât aceasta este mai clară.*

Plan – proiect elaborat cu anticipare, cuprinzând o suită ordonată de operații destinate să conducă la atingerea unui scop; program (de lucru).

Plan de acțiuni – 1) serie de pași specifici, care descriu ce este necesar de făcut, cum, unde și de către cine, pentru a îndeplini unul sau mai multe obiective; 2) utilizat la nivel organizațional, la nivel de proiect sau de activitate.

Planificare strategică – 1) proces participativ și structurat pentru a regla direcția viitoare a bibliotecii; 2) instrument de administrare care ajută instituția să-și identifice capacitățile curente, necesitățile și scopurile; presupune o etapă inițială în care să fie analizați mediul extern cu factorii săi: sociali, economici, tehnologici, culturali, demografici, politici și mediul intern („diagnoza” instituției), personalul de specialitate, servicii, sisteme, resurse, strategii curente, deplasarea și evaluarea nevoilor utilizatorilor de informare și servicii.

Port – termenul se referă la hardware-ul prin care sunt transmise informațiile prin computer; plug-urile din spatele computerelor sunt porturi.

Portal web – 1) site web care servește în calitate de poartă de acces la internet; 2) o colecție de legături (linkuri), conținuturi și servicii destinate pentru a ghida utilizatorii la informații care îi interesează – știri, meteo, divertisment, site-uri de comerț, camere de chat ș.a.

Portofoliul serviciilor – lista serviciilor bibliotecii aflate în derulare, acțiune, funcțiune.

Poștă electronică – vezi **E-mail**.

PowerPoint – aplicație Microsoft utilizată pentru efectuarea unor prezentări grafice în format electronic.

PowToon – software inovator nou care permite crearea prezentărilor uimitoare cu doar câteva clicuri ale mouse-ului.

Poziționare – poziționarea nu se referă la ceea ce face biblioteca cu un serviciu, se referă la ceea ce face biblioteca cu mintea potențialului utilizator al produsului, serviciului.

Prelegere – instrument util în transmiterea cunoștințelor, dar nu constituie o metodă eficientă pentru dezvoltarea de noi abilități sau pentru facilitarea unei schimbări de atitudine sau comportament.

Prelegere interactivă – stimularea interesului participanților, aprofundarea înțelegerii, implicarea participanților pe parcursul prelegerii sau în combinație cu alte metode de tipul discuțiilor de grup, simulărilor, jocului de rol sau atelierelor de lucru, utilizarea tehnologiei moderne, strategii care sporesc implicarea cursanților adulți sau copii în respectiva activitate.

Prestare servicii – activități ale furnizorului necesare pentru realizarea serviciului; orice operațiune care nu constituie livrare de bunuri, în conformitate cu *Codul fiscal*.

Prezentare – 1) înfățișare, arătare a aspectelor unei activități, a rezultatului unei cercetări, a unui program etc.; 2) expunere, descriere a ceea ce își imaginează cineva etc.; 3) fișier creat în PowerPoint, Prezi, PowToon, Amaze, cu sau fără extensia *ppt*.

Prezi – prezentare de text, imagini și / sau clipuri, care pot fi mărite sau micșorate, creând efecte vizuale simple, dar cu impact asupra celor care privesc prezentarea; similar cu o prezentare PowerPoint, cu excepția faptului că se folosește un spațiu mare, „zoom”-ul, informații și resurse.

Problematizare – predarea prin rezolvare de probleme; pentru a dobândi un caracter problematizat, o temă trebuie să trezească o reacție de surpriză, de mirare, uimire.

Procedeu – detaliu, particularizare a metodei, ansamblu de practici (soluții didactice practice) însoțite, după caz, de tehnici și mijloace didactice, pentru realizarea metodelor didactice; orice metodă poate deveni procedeu, după cum un procedeu își poate aroga, la un moment dat, „demnitatea” de metodă.

Proces de îmbunătățire a serviciilor – proces continuu de rafinare, de actualizare, de transformare a serviciilor destinate utilizatorilor care necesită devotament și acțiuni prompte.

Produs formativ – informații, competențe, strategii pe care formabilii le achiziționează în cadrul unui training.

Profesionalitate – posesia calității impuse de cunoașterea executării serviciului.

Programe de calculator – 1) liste de instrucțiuni de executat de către un calculator care pot număra de la câteva instrucțiuni, care îndeplinesc o sarcină simplă, până la milioane de instrucțiuni pe program (unele din ele executate repetat), plus tabele de date; 2) compunerea sau scrierea acestor programe este efectuată de către programatori, care pot fi profesioniști, semiprofesioniști sau amatori, în funcție de temele de rezolvat și mediul de dezvoltare.

Proiectarea unui program de formare – proces care cuprinde toate zonele de interes: politicile și strategia bibliotecii, fundraising, marketing, produsele / serviciile, dezvoltare și cercetare, resurse umane, cultura organizațională și pot fi colectate prin varii instrumente: interviuri, discuții de grup, observare, chestionare, rapoarte etc.

Proiector – aparat pentru proiectarea imaginilor pe un ecran cinematografic, compus dintr-o sursă luminoasă și dintr-un sistem optic.

Promovare – 1) activitatea de susținere în mod public a unei idei, acțiuni, pro-

iect; 2) acțiunea de a promova și rezultatul ei; 3) promovarea pentru publicul larg a unui anumit produs, serviciu, eveniment sau instituție cu scopul de a le utiliza sau a le sprijini.

Propunere de proiect – solicitare de finanțare a unui proiect inițiat de un potențial contractor, elaborat de către acesta în cadrul tematic și cu respectarea condițiilor indicate prin pachetul de informații al unui program, în scopul de a participa la o competiție de selectare a contractorilor prin procedura de evaluare a propunerilor de proiect.

Protocol – set de reguli care definesc o anumită metodă de comunicare.

Prototip – model original care are toate calitățile tehnice și toate caracteristicile de funcționare ale noului produs / serviciu.

Public – 1) colectivitate mare de oameni; mulțime, lume; 2) ansamblu de persoane considerate în raport cu participarea la un eveniment cultural, social, artistic; utilizatorii bibliotecii.

Public-țintă – beneficiarul sau oricare alt acționar al derulării acțiunii.

Publicitate – difuzarea în public a unor informații privind o activitate sau proiect, promovarea bunurilor, serviciilor, bibliotecii și ideilor, de cele mai multe ori prin mesaje plătite în scopul stimulării dorințelor utilizatorilor potențiali și formarea asociațiilor pozitive în legătură cu produsul sau biblioteca promovată, scop care este atins prin folosința metodelor de manipulare psihologică mai mult sau mai puțin subtile.

Puncte de percepție – locurile și momentele în care oamenii experimentează serviciile și își formează opiniile.

Puzzle – 1) joc, alcătuit din fragmente decupate care trebuie așezate în așa fel încât, îmbinate, să alcătuiască o imagine (*joc de răbdare*) ♦ „Să reunim piesele acestui puzzle.”; 2) joc de perspicacitate care constă

în îmbinarea unor piese decupate pentru a reconstitui un întreg; 3) (fig.) amestec de elemente eterogene. ◊ *Un film important în puzzle-ul cinematografic basarabean.*

RAM (Random Access Memory) – memoria „rapidă”, de lucru, a sistemului în care sunt păstrate (memorate) datele imediat necesare aplicațiilor ce rulează pe un sistem oarecare; performanța RAM are un impact major asupra performanței sistemului și este definită de doi parametri: viteza de acces și transfer (a datelor în și din memorie) și capacitatea.

Raționalitatea spațiului (bibliotecii) – locul învățării și exersării unei raționalități individuale și colective; biblioteca este un obiect arhitectural rațional; resursele documentare (imprimare sau electronice) pe care le depozitează sunt expresii ale unei raționalități multiple, ale unei gândiri artistice, politice, științifice, economice, filosofice etc.; raționalitatea publică, miză a bibliotecii, se referă la capacitatea pe care oamenii o pot dobândi grație trecerii prin sau frecventări regulate a spațiului său în vederea expresiei și acțiunii publice.

Realizarea sensului – a doua etapă a unei activități formative prin care participanții vin în contact cu informațiile noi despre subiect prin lectură, vizionare, audiere, experimentare, exersare etc. și care are scopul de a amplifica interesul formabilului față de subiect precum și de a susține eforturile participanților în monitorizarea propriei înțelegeri.

Reclamație – faptul de a reclama; concret: petiție, plângere, jalbă prin care se cere ceva sau se aduc anumite învinuiri cuiva; sesizare adresată unui organ al administrației bibliotecii în legătură cu încălcarea unui drept al petiționarului / utilizatorului / cetățeanului, de acces la servicii educaționale și informaționale.

Recrutarea în servicii – proces de selectare și angajare a persoanelor cu experiență în servicii, cu atitudine pozitivă,

potrivită cu cultura serviciilor, viziunea și valorile bibliotecii, oameni capabili să consolideze cultura serviciilor.

Recunoașterea în servicii – 1) accelerator al performanței umane și unul dintre cele mai rapide moduri de a încuraja repetarea comportamentului în servicii; 2) set de acțiuni, forme și metode (publice sau particulare) de încurajare și motivare pentru a fi mai productiv. ◊ *Multiple sunt metodele de recunoaștere în servicii – o scrisoare scrisă de mână, aplauze la scenă deschisă, în fața unui auditoriu, un bilet la concert, film, restaurant sau meci, o zi liberă în plus la..., un buchet de flori, o cină cu șeful, un logo pe o carte de vizită, o steluță pe ecuson, o diplomă de merit, înrămată, așezată în galerie susținătorilor de servicii, o fotografie cu chip zâmbitor pe site-ul instituției, promovarea pe un nou post.*

Redresarea serviciilor – 1) promisiune și acțiune de a rezolva problemele legate de servicii; 2) pilon fundamental în crearea și consolidarea culturii serviciilor care câștigă și reține numeroși utilizatori loiali, cultivă mândria și pasiunea de a rezolva probleme în fiecare punct de furnizare a serviciilor; 3) obiectiv de a transforma utilizatorii supărați în susținători loiali.

Reflecție – a treia etapă a unei activități formative în care participanții își consolidează cunoștințele achiziționate la etapa anterioară, își dezvoltă abilitățile ce au conexiuni cu subiectul abordat, își accentuează atitudinile și își restructurează viziunea generală asupra subiectului studiat; are scopul de a asigura conștientizarea de către fiecare participant a importanței și accesibilității pentru el a subiectului, precum și de a genera un schimb constructiv de idei între participanți și de a cultiva gustul lor pentru o utilizare inovativă, creativă, multidimensională a subiectului abordat.

Regăsirea informației – procese, metode și proceduri folosite pentru extrage-

rea selectivă a informațiilor înregistrate într-un fișier de date.

Reglementare – document care conține reguli cu caracter obligatoriu și care a fost adoptat de o autoritate.

Regulament – totalitatea instrucțiunilor, normelor și regulilor ce stabilesc și asigură ordinea și bunul mers al unei biblioteci.

Regulament de ordine interioară – document intern al unei organizații care se întocmește de către angajator, cu consultarea sindicatului sau a reprezentanților salariaților, după caz, și care cuprinde cel puțin următoarele categorii de dispoziții (în conformitate cu *Codul muncii*): reguli privind protecția, igiena și securitatea în muncă în cadrul unității; reguli privind respectarea principiului nediscriminării și al înlăturării oricărei forme de încălcare a demnității; drepturile și obligațiile angajatorului și al salariaților; procedura de soluționare a cererilor sau reclamațiilor individuale ale salariaților; reguli concrete privind disciplina muncii; abaterile disciplinare și sancțiunile aplicabile; reguli referitoare la procedura disciplinară; modalitățile de aplicare a altor dispoziții legale sau contractuale specifice; criteriile și procedurile de evaluare profesională a salariaților.

Regulament de organizare și funcționare – document cadru, instrument de organizare folosit pentru descrierea detaliată a structurii organizatorice a unei biblioteci, structurat în două părți principale care cuprind: a) informații privind baza legală a constituirii și funcționării bibliotecii; o succintă prezentare a obiectului de activitate; organigrama generală, organigrame parțiale ale principalelor componente ale organizării structurale, prezentări detaliate ale principalelor caracteristici organizaționale (obiective specifice sau individuale, sarcini, autoritate și responsabilități ale conducerii colective și individuale); b)

descrierea în detaliu a compartimentelor și a funcțiilor încorporate, pentru primele prezentându-se obiectivele și atribuțiile acestora.

Regulament pentru utilizarea internetului – un set de reguli de utilizare a internetului în cadrul unei biblioteci ce reglementează accesul, comportamentul on-line al utilizatorilor, securitatea utilizatorilor în spațiul electronic.

Relații – 1) legătură, conexiune, raport între lucruri, fapte, idei, procese sau între însușirile acestora; 2) conexiune între doi sau mai mulți termeni; legătură între persoane, popoare, state.

Relevanță – măsură prin care obiectivele unei acțiuni sunt conforme cu necesitățile beneficiarului, cu nevoie bibliotecii, cu prioritățile domeniului, politicile fondatorilor, partenerilor și donatorilor.

Replicare – obținerea de rezultate similare celor obținute prin derularea unui proiect într-o altă zonă, bibliotecă decât biblioteca sau zona în care a funcționat proiectul respectiv.

Repozitoriu – sistem de introducere, memorare, căutare și găsimă a obiectelor de conținut (lecții) reutilizabile (SCO, Shareable Content Object) implementat pe o bază de date locală sau on-line la care au acces cu ușurință utilizatorii înregistrați în scopul de a încuraja re folosirea obiectelor de conținut, permițând astfel eficientizarea efortului de creare și livrare de conținut de învățare (crearea de cursuri, de exemplu).

Rețea – ansamblu de instituții, răspândite într-o localitate, raion, regiune. ◊ Rețeaua Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” este constituită din 27 de filiale de diverse specializări și 20 de biblioteci din localitățile suburbane.

Rețea de calculatoare – scopul principal al monitorizării unei rețele este urmărirea permanentă a stării de funcționare a echipamentelor de comunicație sau a

echipamentelor destinate anumitor servicii, simultan cu urmărirea disponibilității și încărcării canalelor de comunicație. Informația rezultată din monitorizarea unei rețele trebuie să asigure un suport pentru identificarea și depănarea rapidă a defecțelor.

Rețea locală – echipamentele conectate între ele formează o rețea locală. Aceste rețele pot fi de două categorii: PC-uri interconectate într-o rețea locală care dispune de un server puternic; terminale conectate la un calculator puternic care dispune de funcții de lucru în rețea; în cazul conectării în rețele, componenta hardware include și echipamentul specific acestora (modemuri, routere, echipamente pentru conectarea la rețele metropolitane și rețele de lungă distanță).

Rețea socială – tip de serviciu bazat pe web care le permite utilizatorilor să-și construiască un profil public sau semipublic; membrii înscrși participă chiar ei la conținutul rețelei (prin adăugare de fotografii, video, știri și altele).

Revizuire a activității – pasul ulterior evaluării pentru asigurarea că următorul training ținut va beneficia și de observațiile de pe parcursul ultimului; revizuirea apare ca efect al evaluării.

Reziliență – 1) capacitatea de a face față unor schimbări continue și majore, capacitatea de a reveni rapid după eșecuri, de a depăși adversitățile, de a găsi un nou mod de a munci și a trăi când cel vechi nu mai este posibil; 2) să fii în măsură să-ți revii în urma unor evoluții de viață sau profesionale care pot părea copleșitoare.

Risc – probabilitatea de expunere a omului și a bunurilor create la acțiunea unui anumit hazard de o anumită mărime. Riscul reprezintă nivelul probabil de pierderi, pagubele produse proprietăților și activităților de un anumit grup de fenomene, într-un anumit loc și într-o anumită perioadă.

ROI, (Return of Investment) – rata de recuperare a investițiilor care reflectă raportul dintre costuri (investiții) și beneficiile produse ca urmare a acestor investiții. ROI este interpretat ca valoarea în lei a beneficiilor (nete) produse ce-i revine la un leu de investiții. În cazul bibliotecilor publice ROI-ul poate fi calculat pentru un serviciu sau pentru întreaga activitate a bibliotecii (toate serviciile).

Rolul formatorului – concentrarea învățării prin intermediul exercițiului și crearea mediului optim învățării; rol de bun observator al comportamentului participanților, atât pe parcursul desfășurării activităților, cât și în etapa de examinare și reflectare asupra experiențelor parcurse.

Rolul major al formatorului – de antrenor al participantului; formatorul aprobă, întărește, corectează, încurajează participantul să încerce și să aplice noutățile, să își amelioreze abilitățile.

Router – dispozitiv electronic care gestionează fluxul de pachete de informație între un calculator și o rețea.

Satisfacția utilizatorului – un proces uman complex care implică interacțiuni cognitive, afective, psihologice și fiziologice extinse; satisfacția este un răspuns afectiv global, bazat pe o evaluare cognitivă, care variază în intensitate; percepție a utilizatorului despre măsura în care cerințele lui au fost îndeplinite;

Schimbare – 1) acțiunea de a (se) schimba și rezultatul ei; 2) înlocuirea unui lucru cu altul; 3) întorsătură care s-a produs la cineva sau la ceva spre ceva nou; modificare, transformare, prefacere.

Segmentarea pieței – o metodă de cercetare având ca scop identificarea segmentelor din care este alcătuită piața unei biblioteci în furnizarea serviciilor.

Sensibilitatea spațiului (bibliotecii) – locul învățării exersării unei sensibilități individuale și colective; locul detașării de grijile casnice și de stresul muncii, într-o

relaxare senzorială ce se propune ca stare de fond de pe care se pot înălța curiozitatea, dorința de informare, disponibilitatea la comunicare și la comuniunea cu ceilalți; dimensiunea sensibilă a bibliotecii se manifestă prin materialitatea sa arhitecturală și prin amenajarea sa discretă, primitoare și tolerantă nu doar cu gândurile celor care-i calcă pragul, ci și cu senzațiile și sentimentele lor.

Servicii publice – preocuparea de găsimă a celor mai potrivite răspunsuri la nevoile cetățenilor; biblioteca funcționează pe acest principiu de bază al serviciului public.

Servicii publice electronice – servicii publice oferite de instituțiile statului cetățenilor prin intermediul tehnologiilor electronice, acestea pot fi gratuite sau contra plată, în funcție de tipul de serviciu. ◊ Conform programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării, până în anul 2020 toate serviciile publice vor fi disponibile și în format electronic.

Serviciu – ansamblu de funcții oferite unui utilizator de către o bibliotecă.

Serviciu modern de bibliotecă – sistem legal de activități prestat cetățenilor la solicitarea acestora (sau la solicitarea unor instituții interesate), ce are drept scop satisfacerea unor necesități formativ-informaționale ale cetățenilor / instituțiilor. ◊ Serviciile moderne, funcționale și durabile, de bibliotecă, se dezvoltă în baza principiilor cererii și ofertei, iar domeniile posibile pentru inițierea serviciilor de bibliotecă sunt: incluziunea digitală a cetățenilor, cultură și recreere, educație, comunicare, dezvoltare economică, sănătate, buna guvernare.

Sinectică (W. Gordon) – o metodă ce presupune unirea laolaltă a lucrurilor distincte, a unor elemente diferite și aparent irelevante; sinectica („syn” – a aduce împreună și „ecticos” – elemente diverse) este metoda transformării necunoscutului

în familiar (se surprind asemănările) și a familiarului în necunoscut (se înlătură prejudecățile).

Sistem automatizat integrat de bibliotecă – 1) serviciu esențial pentru utilizatori pentru a căuta și regăsi printr-o interfață unică de acces informații din resurse eterogene (cataloge de bibliotecii, baze de date full text etc.); 2) portal de acces la informație ce permite utilizatorilor să acceseze în mod eficient un număr mare de resurse eterogene, gestionarea acestor resurse și va oferi servicii personalizate; 3) ~ interoperabil atât cu aplicația integrată de gestiune a documentelor de bibliotecă, cât și cu aplicația de bibliotecă digitală, astfel încât pentru utilizator acestea să fie vizibile ca un serviciu unic; 4) ~ este un soft care gestionează o bază de date relațională formată din două interfețe grafice (pentru utilizatori și personalul bibliotecii).

Sisteme de livrare a serviciilor – procesele, metodele, instrumentele pe care le utilizează biblioteca pentru a face ca produsele, serviciile să ajungă la cei vizați; sistemele de livrare valoroase oferă comoditate, promptitudine, flexibilitate, facilitează alegerea și accesul; includ – e-mail, voicemail, convorbiri telefonice, mesaje, programări, formulare on-line, grafice, rapoarte printate, broșuri, săli de conferință, spațiu destinat ședințelor, livrarea on-line.

Software – termen generic utilizat pentru denumirea unui ansamblu de programe destinat utilizării de către calculator; programele sunt furnizate pe suport de informație specifici (disc flexibil, bandă magnetică etc.) și sunt însoțite de documentația necesară instalării și folosirii lor.

Solicitant – persoană fizică sau juridică care depune în nume propriu un proiect în cadrul unei licitații organizate în vederea acordării de finanțări nerambursabile.

Spațiu public – 1) spațiul public este, pe de o parte, un concept utilizat în arhitectură și urbanism, dar și unul înscris în

sfera filosofiei și în cea a sociologiei fiind, din această perspectivă, un câmp al interacțiunii în care se manifestă și se dezvoltă relații spațiale, sociopolitice și culturale; confruntărilor culturale, un spațiu al comunicării, al participării, însă între cei care-l folosesc se pot exprima atitudini și comportamente foarte variate; **2)** spațiul public e și un spațiu simbolic, al memoriei și continuității vieții urbane, iar imaginea pe care o colectivitate o are asupra unui spațiu exprimă modul în care este perceput și fixat în conștiința comunității caracterul acestuia fiind dependent de semnificațiile pe care le transmite utilizatorilor.

Spațiul bibliotecii – construit și / sau amenajat, având în vedere infrastructurile tehnologice ale unei clădiri moderne, cerințele mediului și factorului uman, securitatea și protejarea colecțiilor, personalului și utilizatorului, nivelul de confort și operaționalitatea clădirii.

Sponsorizare – activitate ce se desfășoară pe baza unui contract încheiat între sponsor și bibliotecă; aceștia consimt asupra mijloacelor financiare și a bunurilor materiale care se acordă ca sprijin (cărți, resurse electronice, echipament tehnologic, mobilier etc.), precum și a altor condiții ale sponsorizării (durată, locație, valoarea și destinația finanțărilor, beneficiile sponsorului etc.)

Standard – document stabilit prin consens și aprobat de un organism recunoscut, care prevede, pentru folosire comună și repetată, reguli, linii directoare sau caracteristici pentru activități și rezultatele lor.

Standard de servicii – standard ce specifică total sau parțial cerințele la care trebuie să răspundă un serviciu pentru a asigura aptitudinea sa de utilizare.

Standard ocupațional – este documentul care descrie activitățile profesionale specifice ocupațiilor dintr-o arie ocu-

pațională și reperele calitative asociate îndeplinirii cu succes a acestora în concordanță cu cerințele pieței muncii.

Statistică – **1)** evidență numerică, situație cifrică a unor fenomene (izolate sau de masă); **2)** știință care, folosind calculul probabilităților, se ocupă cu studiul cantitativ al fenomenelor de masă, prezentate de elemente care au anumite caracteristici comune.

Stick de memorie – o specificație ce stabilește comunicația între anumite dispozitive și gazda ce le controlează (de obicei, calculatoarele obișnuite).

Stil de comunicare – modul în care o persoană emite informația către receptor; se diferențiază stilul de comunicare orientat spre acțiune, stilul de comunicare orientat spre proces, stilul de comunicare orientat spre oameni și stilul de comunicare orientat spre idei.

Stil de învățare – **1)** o serie de teorii care au scopul de a se ține seama de diferențele individuale în procesul de învățare a indivizilor; **2)** modalități în care învață oamenii, la capacitatea de a învăța în diferite moduri prin participare activă, prin ascultare, prin privire, conceptul comun fiind că indivizii diferă în modul în care ei învață; **3)** modul în care un bibliotecar preferă să învețe este numit stilul său de învățare; nu există un stil de învățare bun sau rău și nu are nimic a face cu inteligența; oamenii folosesc un amestec de stiluri de învățare, unele sunt dominante, altele mai puțin frecvente.

Strategie – vezi **Plan strategic**.

Structură organizatorică – ansamblu de responsabilități, autorități și relații între persoane.

Studiu de caz – metodă, practică pentru grupuri mici, pentru găsirea de soluții. ~ se referă la descrierea orală, scrisă și / sau filmată a unui eveniment sau a unor serii de evenimente legate. Prin ~ se rezolvă o problemă, are loc învățarea proce-

sului de rezolvare și se creează o imagine completă asupra cazului în discuție.

Sustenabilitate – proprietatea rezultatelor și efectelor unui proiect pentru a se menține într-o perioadă mai lungă de timp, după finalizarea proiectului.

Ședință – adunare organizată a membrilor unui corp constituit, a unui colectiv, a personalului unei instituții, pentru a discuta, pentru a dezbate și a hotărî ceva; ședința constă în reunirea mai multor persoane pentru un scurt interval de timp sub coordonarea unui manager, în vederea soluționării în comun a unor sarcini cu caracter informațional sau decizional; ~ constituie modalitatea principală de transmitere a informațiilor și de culegere a feedbackului concomitent la un număr mare de componenți ai organizației. ◊ *Calitatea ședinței condiționează sensibil calitatea managementului, fiind nemijlocit implicată în exercitarea previziunii, organizării, coordonării, antrenării și control-evaluării. După conținut ședințele se clasifică în mai multe categorii: de informare; decizionale; de armonizare; de explorare și eterogene.*

Ședință metodologică – întrunire profesională în scopul consolidării rețelelor naționale locale de biblioteci, îmbunătățirii, monitorizării, raportării, planificării, discutării proiectelor, rezolvării problemelor și conflictelor și luării deciziilor culegerii de informații sau transmiterea informațiilor.

Tag – 1) cuvânt-cheie, etichetă sau un semn folosit la marcarea unei informații ca o poză digitală, un fișier sau video; **2)** un tip de metadata, care ajută la descrierea unui obiect, la căutarea rapidă a unui conținut relevant. ◊ *Cel mai practicat semn care indică respectiva calitate este simbolul #, amplasat imediat înaintea cuvântului ce urmează să fie marcat.*

Tastatură – componentă hardware periferică a calculatorului ce permite utilizatorului să introducă în unitatea centrală

a acestuia date (litere, cifre și semne speciale) prin apăsarea unor taste.

Tehnologii informaționale – tehnologia necesară pentru prelucrarea (procurarea, procesarea, stocarea, convertirea și transmiterea) informației; se realizează prin intermediul calculatoarelor și componente software.

Temporalitatea spațiului (bibliotecii) – **1)** locul în care trebuie să se întâmple ceva, care poate găzdui evenimente (și nu doar evenimente planificate); **2)** locul în care ceva are mereu loc, locul evenimentelor, surprizelor, întâmplărilor și întâlnirilor; este spațiul ruperilor de timp, al întârzierilor și amânărilor, al imprevizibilului, al gesturilor și vorbelor altfel și deci al expunerii fiecăruia și a tuturor la ceea ce nu era nicicum așteptat.

Trainer – persoană care vorbește în cunoștință de cauză, explică bine ceea ce știe și poate contribui la dezvoltarea abilităților și cunoștințelor persoanelor pe care le instruește, formează noi deprinderi, atitudini și comportamente. Trainerul ghidează participanții: le oferă activități care să îi implice activ și le oferă ocazia de a aplica noile cunoștințe.

Training – activitate formativă care are scopul de a dezvolta sau a antrena competențele participanților prin utilizarea metodologiei interactive și participative, în care formatorul asigură achiziționarea cunoștințelor noi, dezvoltarea abilităților noi și formarea atitudinilor referitoare la componentele abordare, iar participanții își reactualizează cunoștințele lor asupra subiectului, prelucrează în mod participativ informația nouă structurată de trainer, exersează în dezvoltarea de abilități, valorifică achizițiile pentru emiterea concluziilor sau pentru generarea unor idei de perspectivă.

Tramvai-bibliotecă – bibliotecă organizată într-un mijloc de transport; bibliotecă mobilă dotată cu resurse informaționale

tradiționale și electronice, cu echipament tehnologic, acces la internet cu un orar de circulație la intervale regulate de timp; troleibuz-bibliotecă, tren-bibliotecă, autobuz-bibliotecă, metrou-bibliotecă, motocicletă-bibliotecă, bicicletă-bibliotecă.

Tranzacție aferentă serviciilor – fiecare secvență a serviciilor pe care o livrează biblioteca – identificarea necesităților, formarea grupului-țintă, identificarea partenerilor, elaborarea conținutului, livrarea conținutului, promovarea, diseminarea, asigurarea durabilității.

Turul galeriei – evaluarea interactivă și profund formativă a ceea ce au realizat într-un timp de lucru grupurile de participanți; începe cu discutarea unei teme, în grupuri de câte trei-patru participanți, ce se concentrează într-un produs finit, cum ar fi un tabel sau o diagramă; ulterior aceste rezultate se expun pe pereții sălii de curs și, la final, după ce fiecare grup a analizat fiecare produs, echipele își reexaminează propria muncă prin comparație cu celelalte și se citesc observațiile notate.

Utilizatorul serviciilor – destinatarul sau utilizatorul unui serviciu public de bibliotecă poate fi considerat, pe de o parte, consumator, și, pe de altă parte, „acționar” al bibliotecii și al serviciilor, întrucât acesta „trăiește” din impozitele și taxele consumatorului – contribuabil; (această situație nu se regăsește în sectorul privat); adresabilitatea unui serviciu public este mult mai largă, astfel că se vorbește de sistemul de utilizatori, față de care biblioteca, ca serviciu public, caută să se adapteze cât mai bine, să îi cunoască nevoile, similar cu organizațiile private; serviciul împrumut la domiciliu este adresat tuturor membrilor unei comunități; serviciul cursuri de studiere a limbilor este adresat doar unui grup-țintă din comunitate, doar celor mulți-puțini interesați de a cunoaște o limbă.

Valoare – judecată referitoare la un produs sau la un serviciu pe baza așteptă-

rilor și motivațiilor utilizatorului, exprimată printr-o mărime care crește atunci când satisfacerea nevoii utilizatorului crește.

Valoare adăugată – 1) exprimă o creștere de valoare sau creștere de valoare pe care biblioteca o aduce bunurilor și serviciilor sale; 2) este un indicator care reflectă aportul valoric adus de o bibliotecă prin activitățile sale asupra bunurilor cumpărate; 3) ~ reprezintă valoarea a tot ceea ce a creat și a adăugat fazelor anterioare activitatea bibliotecii, concretizată în creșterea de valoare rezultate din utilizarea factorilor de producție peste valoarea remunerării tuturor participanților direcți sau indirecti la activitatea acesteia; 4) ~ se referă la valoarea adițională a unei comodități față de costul comodităților care se produceau în mod normal într-un stadiu anterior. ◊ *Constituirea unei ludoteci este un serviciu cu valoare adăugată deoarece s-au produs îmbunătățiri spațiale, de resurse, iar jocurile și jocurile se oferă într-un cadru instituționalizat, inovativ, ca concept și livrabile. La fel implementarea serviciului „Bibliodădaca” e un produs cu valoare adăugată oferind mamicilor condițiile necesare pentru a-și lăsa picul la bibliotecă, de care se ocupă un bibliotecar instruit, cât timp merge la piață, coafor sau la o întâlnire – aspecte care dezvoltă considerabil interesul pentru bibliotecă, sporesc numărul și diversifică demografic grupurile noi de utilizatori, extind oferta de servicii prestate comunității.*

Valori instituționale –totalitatea însușirilor care dau preț sau importanță unui lucru ori unei persoane, unei instituții; însemnătate, importanță.

Vizibilitatea spațiului bibliotecii – trebuie să-i facă vizibili pe utilizatorii ei și să se ofere neîncetat ca ansamblu de locuri ale vizibilității; vizibilitatea în spațiul public al bibliotecii nu poate fi separată de chestiunea expunerii (act de expunere prin rostire publică a cuvintelor și ideilor) și de chestiunea transparenței.

Viziune – 1) mod de a vedea, de a concepe sau de a considera lucrurile; viziunea bibliotecii – aspirațiile unei biblioteci pe o perioadă de timp definită; viziunea pornește de la întrebarea „Unde vrei să ajungi?” și reprezintă o imagine clară a viitorului; 2) ~ reprezintă o stare ideală proiectată în viitor și care configurează o posibilă și dezirabilă dezvoltare a bibliotecii; presupune o gândire dinamică și capabilă care să evalueze pe termen lung șansele de dezvoltare a bibliotecii; viziunea unei biblioteci redă, în linii mari, modul în care fondatorii și managementul de vârf și-au imaginat evoluția și dezvoltarea ei, locul ei în comunitate; succesul și perpetuarea unei biblioteci care operează dinamic este rezultatul formulării și a punerii în practică a unei viziuni corecte.

Viziunea asupra serviciilor – 1) o afirmație care-i motivează cu adevărat pe oameni; punctul de plecare central pentru transformare, stabilește direcția și dă orientare; ajută pentru a plasa un scop comun în fața diferitor grupuri de părți interesate, ținând cont de oameni, procese, culturi și tehnologii; 2) *un motto, o lozincă, un slogan*, care oferă motivație, inspirație și sprijin pentru punerea în aplicare a serviciilor, a transformării; 3) bază pentru comunicarea cu părțile interesate; 4) ~ reprezintă o stare ideală proiectată în viitor și care configurează o posibilă și dezirabilă dezvoltare a bibliotecii, ~ presupune o gândire dinamică și capabilă care să evalueze pe termen lung șansele de dezvoltare ale bibliotecii. ♦ *Viziunea unei biblioteci redă, în linii mari, modul în care fondatorii și managementul de vârf și-au imaginat evoluția și dezvoltarea ei, locul ei în comunitate. Succesul și perpetuarea unei biblioteci care operează dinamic este rezultatul formulării și a punerii în practică a unei viziuni corecte.*

Vocea utilizatorului – feedbackul emoțional; comentariul emoțional prin

care auzim glasul expresiv al utilizatorului (mai mult subiectiv decât obiectiv), surprinderea ideilor, observațiilor, impresiilor utilizatorilor prin metode și mijloace formale (sondarea opiniei prin formulare on-line, interfețe interactive ca „Întrebă bibliotecarul”; hotlinuri, carduri / fișe destinate comentariilor, focus grupuri, canale sociale) sau nonformale (mitinguri de socializare cu utilizatorii; forumuri; evenimente nonformale ca activități comunitare); ascultarea activă a utilizatorului pentru a aprecia, a învăța și a acționa pentru a îmbunătăți și a înnobila modul în care livrăm serviciile.

Voluntariat – activitate de interes public desfășurată din proprie inițiativă de orice persoană fizică în folosul altora, fără a primi o contraprestație materială; activitate desfășurată în bibliotecă, de interes public (vezi și definiția din *Legea voluntariatului*).

Voxel (termen înrudit cu **pixel**) – unitate de măsură a imaginilor 3D, măsurarea volumului corpului din spațiu în unități foarte-foarte mici.

Web 2.0 – termen ce desemnează o mulțime întreagă de aspecte interactive și colaborative ale internetului, în special, ale World Wide Webului, de natură foarte recentă; denumit și „webul social”, reprezintă a doua generație inteligentă de dezvoltare de pagini web, care facilitează comunicarea, oferă informații sigure și diferite servicii, asigură colaborare pe internet.

Webex – platformă care asigură interacțiunea virtuală.

Webliografie – bibliografia webului, bibliografie exclusiv a adreselor de web.

Webologie (Webology) – este o știință nouă care se ocupă cu studiul și teoria fenomenului web; cuprinde toate studiile fenomenelor în materie de web, inclusiv structură, organizare, topologie, funcții, facilități, interconexiuni și dezvoltare.

Widget, widgeturi – aplicație software, gadget care adaugă noi facilități interfețelor.

Wikipedia – 1) enciclopedie liberă (sau gratuită) în format on-line la care oricine poate contribui; 2) fenomen internautic, tehnologic și lingvistic, editat în timp real, cu peste 15 milioane de articole.

Wiktionary – produs creat de *Wikipedia*, după modelul dicționar, *Wikționar*, un fel de dicționar wiki-wiki, cu peste un milion de definiții în limba engleză și peste 21 000 în limba română.

Wireless – 1) care aparține sau este caracteristic comunicațiilor realizate fără utilizarea unor fire sau cabluri pentru transmiterea datelor; 2) fără fir.

Word – program de procesare a textelor, utilizat de bibliotecari în realizarea rapoartelor, proiectelor, documentelor etc., care face parte din pachetul Microsoft Office.

Y Modem – versiunea îmbunătățită a protocolului de transfer de fișiere X Modem, care poate transmite informația în blocuri mai mari.

Zâmbet (strategie de lioalizare a utilizatorilor) – din punct de vedere fiziologic o expresie facială formată prin flexionarea a 17 mușchi de la extremitățile gurii, dar și din apropierea ochilor; această expresie denotă satisfacție și bună-dispoziție, o reacție normală, o expresie specific ome-nească; zâmbetul nu doar schimbă expresia feței, ci și stimulează creierul să producă endorfină care reduce durerea fizică și emoțională și dă o senzație de bună-dispoziție.

ZIP – arhivă; un format de arhivare cu o mare capacitate de compresie fără pierderi a datelor și un program arhivator; fișiere utile în momentul transmiterii unui document prin poșta electronică care are dimensiuni mai mari.

Zona de confort – 1) ceea ce putem controla, ceea ce e previzibil, familiar, e

„locul”, nu neapărat fizic, în care individul / bibliotecarul se simte în siguranță, „confortabil”, dar care îi oferă rezultate mediocre sau acceptabile; este un mecanism puternic defensiv bazat pe frica de schimbare; 2) acel spațiu în care oamenii investesc timp, răbdare, energia trăirilor lor, acel loc în care se simt în siguranță, relaxați, detașați de tot ceea ce se întâmplă în jur; 3) spațiu în care rămânând prea mult timp, se alterează potențialul de a ne dezvolta și de a ne descoperi în întregime.

Zona maker – spațiu amenajat și dotat cu echipamente și materiale speciale, în funcție de orientarea maker – croitorie, tâmplărie, tehnologie, bucătărie, robotică, reciclare, hand made, pictură, muzică etc.

Zona media – spațiu special amenajat comod pentru expunerea revistelor, ziarelor, cu acces la emisiunile de TV și Radio, acces la bazele de date ale revistelor și TV / Radio on-line; cu mobilier comod, ușor accesibil, ergonomic, care predispune la relaxare și, totodată, la concentrare.

Zona pentru tineri – spațiu special amenajat în funcție de necesitățile tinerilor de expunere, de discuții, de manifestare, de vorbit în public, de nevoile educaționale, informaționale, culturale și de petrecere a timpului liber ale adolescenților și tinerilor adulți asigurând tranziția de la serviciile pentru copii la serviciile pentru adulți. ◊ *Amenajarea, constituirea sau organizarea zonei, spațiilor, destinate tinerilor, dezvoltarea colecțiilor destinate lor, planificarea și implementarea de servicii noi, luarea deciziilor legate de politica instituției referitoare la categoria de vârstă din care fac parte se realizează consultând și implicând activ adolescenții, tinerii adulți.*

Zonă – 1) porțiuni dintr-o întindere, dintr-un ansamblu, dintr-un tot, delimitată pe baza unor caracteristici distinctive, a unei destinații determinate etc.; 2) porțiuni, regiune, sector. (*O zonă bine delimitată în spațiu.*); 3) porțiuni dintr-un spațiu, ca-

racterizată prin anumite particularități. 4) loc, spațiu.

Zonă-studiu individual – spațiu special amenajat, numit și silențios, cu mobilier ergonomic, rafturi cu volume de referințe, calculator, acces la internet, flipchart, proiector, în caz de lucru în grup.

Zoom (lupă) – casetă de dialog pentru a specifica nivelul de mărire sau de micșorare a documentului. Se pot utiliza contoarele de zoom din bara de stare din partea de jos a ferestrei, pentru a face zoom rapid în document.

Bibliografie

1. Ungureanu, Elena. *Cuvinte și linkuri*. Chișinău: Arc, 2017. 184 p.
2. Ungureanu, Elena. *Dincolo de text: hipertextul*. Chișinău: Arc, 2014. 280 p.
3. *Dicționar explicativ al termenilor infrastructurii calității* Andrei Chiciuc, Igor Chiciuc, Stela Guvir. Chișinău: Bons Offices, 2017. 224 p.
4. Popovici, Gheorghe. *Dicționar inovațional al Republicii Moldova*. Chișinău: S.n., 2015. 113 p.
5. *Wikipedia*: enciclopedie online [citată 31.10.18]. Disponibil: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia>
6. *Wikționar – dicționar liber și universal*. Disponibil: https://ro.wiktionary.org/wiki/Pagina_principal%C4%83
7. *Dicționar explicativ al limbii române*. [citată 31 oct. 2018] Disponibil: <http://dexonline.ro:8080>
8. *Dicționar juridic*. Disponibil: http://www.dreptonline.ro/dictionar_juridic/dictionar_juridic.php
9. *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM)*. București: Univers Enciclopedic Gold, 2010. 871 p.
10. *Dicționar enciclopedic de comunicare și termeni asociați*. București: Beck, 2014. 576 p.
11. *Dicționar advocacy de termeni internaționali*. Disponibil: <http://www.dex.ro/>
12. *Dicționar și glosar de termeni. Management de proiect*. Disponibil: <http://www.trilex.ro/eLibrarie/glosar-definitii-termen-proiect-management-manager-proiect.php>
13. *Dicționar explicativ termeni marketing*. Disponibil: <http://www.dictionar-online.ro/marketing.php>
14. Ghilbert, E. *Lección de magie: cum să-ți cultivi creativitatea*. București: Humanitas, 2015. 234 p.
15. Norman D.A. *Designul lucrurilor de zi cu zi*. București: Publica, 2009. 356 p.
16. Siebert, Al. *Avantajul rezilienței*. București: Business Tech International Press, 2009. 318 p.

SERVICII MODERNE DE BIBLIOTECĂ: ASPECTE PRACTICE

Liliana JUC,
șef oficiu copii, Filiala „Târgoviște”

„Grație instituției cărții avem memoria lumii, memorie care conservă și ne restituie tot ceea ce umanitatea a creat în evoluția ei. E o instituție cu un grad de flexibilitate foarte ridicat, adaptându-se cerințelor timpului și servindu-l.” (Ion Onuc Nemeș, director ASTRA, Sibiu)

Preliminarii

Biblioteca este o instituție vie, iar cei care-i sunt străini nici nu bănuiesc acest lucru. Chiar și în cadrul societății informaționale, biblioteca are un rol de importanță strategică. Una dintre definițiile prozaice și pragmatice în egală măsură, ar fi: biblioteca este acel ceva fără de care spiritualicește nu se poate exista.

Cum ar trebui să fie *omul cărții*? Care este profilul celui care deține flacăra înțelepciunii în secolul informatizării? Evident, bibliotecarul nu este doar intermediarul dinte raftul de cărți și cititor sau cel care recomandă resurse numerice și accesează linkuri pe net, și nici un împătimit de lectură pasivă. Bibliotecarul de astăzi reflectă portretul unei personalități integre.

Profesia de bibliotecar este una de tip vocațional, iar bibliotecarul pentru copii trebuie să fie o persoană înzestrată cu abilitatea de a comunica dezinvolt pentru a ajunge la sufletul micului cititor; o persoană ghidată de dorința de a însuși continuu lucruri noi și cu tendința de a ține mâna pe pulsul timpului.

Dacă e să deschidem o paranteză personală din devenirea socioprofesională,

voi menționa că în copilărie doream să devin medic pediatru. Într-un fel este un vis realizat, căci biblioteca este un loc de sănătate publică pentru suflet. Curios este și faptul că niciodată nu se știe când lucrurile temporare pot deveni permanente. De 14 ani profesez, folosind ca mijloc de comunicare, cuvântul (prima mea specialitate) și ca așa-zis *instrument* cartea.

În meseria de bibliotecar totul este important: salubritatea, atractivitatea spațiului, poziția copilului în timpul lecturii sau atunci când consultă o carte în sală; manierele, comportamentul, relațiile cu semenii, felul de exprimare, predilecția pentru un gen de literatură, motivarea la lectură.

Explorăm diverse tipuri de lectură (lectura hiperlogografică, zapping etc.), ca într-un final toate activitățile să fie reducibile la acțiunea de *a citi*. Discuțiile, observarea din timpul vizitelor la bibliotecă, ne oferă impresii despre potențialul, posibilitățile de lecturare ale fiecărui utilizator, pe care le valorificăm pentru a da cele mai adecvate recomandări de lectură. Utilizatorul copil este un protejat al bibliotecii, el beneficiază de ajutor la îndeplinirea temelor pentru acasă, este achitat cu un sfat sau o obiecție, după caz. În repetate rânduri, devenim parte a echipei pentru a îndeplini temele, facem în tandem postere sau proiecte școlare. Muncim cu suflet la formarea unui cititor informat, cultivat prin intermediul produselor bibliografice (diverse tipuri de lecții, reviste bibliografice, prezentări de carte), întâlnirilor cu scriitorii, programele de lectură *Chișinăul*

citește, Rucsacul de vacanță, orelor de lectură, serviciilor Ora poveștilor, Teatru de păpuși „Bibliopicii”, Învățăm să creăm povești digitale, Micii europeni, Curioșii, Să vorbim și să scriem corect românește!

Toate au impact asupra cititorului și ne bucură acest fapt, cititorii își cunosc drepturile și obligațiile, sunt setoși de lectură și foarte atașați de documentul tipărit. Astfel, serviciile sus-menționate sunt foarte cotate. Semănând lumină în sufletele copiilor, sperăm că biblioteca își va putea îndeplini menirea de a face comunitatea mai bună. O înțelepciune orientală zice: „Cine nu știe a zâmbi, nu-și deschide prăvălie”, parafrazând, am putea spune: „Cine nu are vocație, nu rămâne în Templul Cărții.”

1. Lectura – fenomen perpetuu. Modalități de educare a lecturii la Filiala „Târgoviște”

Paul Cornea spunea în lucrarea sa *Introducere în teoria lecturii* „...că nici computerul, nici televizorul nu vor duce la dispariția cărții, că lectura va continua să joace un rol cardinal în viața oamenilor, că accelerarea progresului tehnic va fi mereu însoțită de remedierea compensatoare a unui spațiu liber pentru închipuire, visare și căutare de sens... Cred, vreau să cred că vom continua să citim chiar dacă nu vor mai fi cărți. O vom face, la nevoie,

pe ecrane portabile sau fixe, de buzunar ori de mari dimensiuni, dar vom continua s-o facem câtă vreme vom persevera să gândim și să producem bunuri simbolice.” Dar, pentru ca lectura să devină un factor indispensabil, o necesitate vitală, ea trebuie cultivată înainte chiar de învățarea alfabetului, prin preocuparea permanentă a părinților de a-i obișnui cu frumusețea inegalabilă a lecturilor de basme și povestiri. Numai cel căruia i s-a insuflat în copilărie gustul pentru lumea minunată a cărții va căuta și va găsi timp pentru această activitate ce delectează mintea și sufletul.

Dezvoltarea gustului pentru lectură, altfel spus, trezirea și educarea interesului, se realizează prin acționarea asupra raportului dintre obiect și necesitate, astfel încât obiectul – în cazul nostru, cartea – să răspundă unei necesități intelectuale și afective a copilului.

Adrian Marino stabilește următoarele modalități de lectură: lectura-informație, lectura-distracție, lectura-refugiu (formă de evaziune), lectura-plăcere, lectura-cultură, lectura-existență. Lor li se pot adăuga, cu eventuale suprapuneri, lectura de întreținere, de îmbunătățire a profesiei, lectura ca recreere, divertisment, cale spre cunoașterea culturală sau științifică, lectura-curiozitate etc. Ca alte forme se pot aminti, de asemenea, lectura-drog și lec-

tura-tranchilizant, privite ca valori terapeutice.

La fel de multe catalogări pot fi identificate atunci când descriem profilul cititorului: cititorul poate fi pasionat, cel care străbate fără alegere tot felul de cărți și trăiește din influența și modelul lor, ocazional, dar cu formație multilaterală, cititorul cu pasiuni de etalare a cunoștințelor, cititorul analist, cititorul-filosof, cu tendințe de critic de idei, cititorul snob, cititorul la care literatura devine materie școlară etc. Lectura este o activitate prin definiție îmbogățitoare și la îndemâna tuturor. Pe de o parte, hedonistă, lectura destinde și dă confort spiritual și intelectual. Pe de altă parte, este o activitate de cunoaștere, (in)formare, instruire, dictată de cerințele societății de cunoaștere, care solicită cultivare continuă și învățare de-a lungul vieții.

Promovăm lectura și cartea prin varii activități culturale și creative: programe, concursuri de lectură (*Chișinăul citește, Bătălia cărților, Rucsacul de vacanță*); prezentări și lansări de carte, spectacole literar-muzicale; produse bibliografice (expoziții de carte tradiționale / virtuale, reviste bibliografice, liste bibliografice etc.), servicii moderne de bibliotecă (*Micii europeni, Curioșii, Să vorbim și să scriem corect românește!*). Valorificăm lectura prin diverse tehnici de lectură: lectura-model,

lectura-ghidată, lectura în ștafetă, lectura predictivă. Explorăm în cadrul activităților specifice (orelor de lectură și a cluburilor pe interese) diverse tipuri de lectură (liniară, selectivă, exploratorie, creativă, literar-artistică etc.), preocuparea majoră fiind stimularea și menținerea gustului pentru lectură.

Lectura operelor literare, ca mijloc de instruire și educație, are o importanță deosebită în pregătirea tinerei generații. Cultura generală nu se rezumă la conținutul manualelor școlare, nici la navigarea pe net și nicidecum nu este reductibilă la lecturile reconfortante. În acest sens, rolul bibliotecarului este de a-i face pe elevi, liceeni, studenți și public larg adepți ai literaturii de calitate, consumatori conștienți de propriile alegeri, membri cu drepturi depline ai unui lectorat format prin convingere și înțelegere a ceea ce și cum consumă. Misiunea aplicativă este de a dezvolta în fiecare cititor simțul fin și autonom care îi va da posibilitatea să facă diferența între bine și rău, util și nociv, educativ și precar și care îl va ajuta să-și formuleze clar o opinie despre cartea citită, în particular, și să argumenteze judicios o viziune, în general.

Eficacitatea orientării și consilierii în lectura de calitate depinde atât de o temeinică documentară, cât și de identifica-

rea unor criterii specifice și variabile, între care cităm preferințele cititorilor (determinate de vârstă, educație, gust estetic, interese sociale, interese de grup, interes individual) și potențialul individual de lectură al cititorului (curbele de potențial în funcție de preferințe și viceversa). Prin urmare, bibliotecarul va selecta atent și asumat textele pentru ora de lectură, va opta cu precădere pentru opere cu pronunțate valențe artistice și educative.

Indubitabil, ora de lectură este o modalitate de cultivare a dragostei față de lectură, un mijloc de promovare a operelor literare, a scriitorilor, o practică ce dă roade. În scopul ameliorării continue a calității orei de lectură, BM „B.P. Hasdeu” a inițiat concursul *Cea mai eficientă oră de lectură*, iar serviciul din cadrul Bibliotecii „Târgoviște” a fost recompensat cu o *Diplomă* (locul I pentru organizarea de înaltă ținută a *Orei de lectură*; pentru utilizarea metodelor inovatoare de însușire a textului literar; creativitate și originalitate în promovarea cărții și lecturii). În cadrul acestui concurs, a fost desfășurată Ora de lectură tematică *Lucruri sfinte*. Competențele majore stabilite pentru această activitate au fost decodificarea mesajului ideatic al textelor și valorificarea priorității culturale – *Anul Dumitru Matcovschi*. Obiectivele generale au vizat: stimularea interesului pentru lectură, con-

știentizarea valențelor literar-artistice ale textului, îmbogățirea vocabularului prin expresii idiomatice, dezvoltarea gândirii critice și creative. Obiectivele operaționale desemnate în acest context au fost următoarele: definirea și explorarea cuvântului *sfânt*, aplicarea tehnicilor interactive de grup. Întrucât tratăm o oră de lectură tematică, am lansat activitatea respectivă prin explicarea noțiunii de *sfânt*, pe care am reperat-o tridimensional: în particular – lucruri dragi și scumpe fiecăruia dintre noi; la nivel de etnie – limba, patria, simbolurile naționale; divin – sărbători religioase. Am definit și explorat cuvântul generic, analizându-i spectrul lexical și încadrându-l în expresii idiomatice. Acestea din urmă au fost tălmăcite prin metoda euristică, aplicarea tehnicilor interactive de grup – „păianjenul”, „diamantul” și jocurile *Lădița cu obiecte*, *Construim Templul Bunătății*. Etapa următoare s-a axat pe lectura textelor în proză și versuri, care reflectau tangențial subiectul *Lucruri sfinte*. Au fost selectate două texte, unul în proză – *Pâinea e sfântă* de Claudia Partole, celălalt în versuri – *Desenez* de Dumitru Matcovschi. Ambele materiale promovează vădite conținuturi educative și mesaje profunde. Textele au fost „descoperite” de publicul-țintă prin tehnica lecturii-model, au fost tratate prin metoda conversației euristice, prin aplica-

rea tehnicilor interactive de grup („triada”, „diagrama Venn”, „diamantul”). Poezia *Desenez* de Dumitru Matcovschi a fost gândită ca o piesă de rezistență a acestui miniprogram de lectură. Alegerea acestei poezii a fost expresă, întrucât o considerăm o sursă de inspirație inepuizabilă pentru a reflecta lesnicios un tablou rustic, pitoresc, care relevă dragostea de țarină, neam și valorile naționale autentice. Recitalul a fost declinat în activități conexe de pictură și ilustrație. Astfel, cei mai iscusiți pictori ai clasei au redat cromatic sintagmele din text: *casă luminoasă, o livadă doldora de roadă, o viță-de-vie ce spre soare se mlădie, drum din pragul casei către lumea toată, zarea mai albastră peste casa noastră.*

Finalitatea activității *Ora de lectură* cu tematica *Lucruri sfinte* a vizat valorificarea și susținerea procesului de instruire și educație pe o dimensiune diversificată și interdisciplinară, unde lectura s-a îmbinat armonios cu pictura și jocul, iar noutatea și cunoașterea s-au produs firesc, prin curiozitatea de a descoperi opera literară via elementul ludicului, via muzică și material didactic audio-vizual atractiv.

Biblioteca în tandem cu școala tinde să formeze un lector competent și un cititor activ pe tot parcursul vieții. *Ora de lectură* este un serviciu de bibliotecă valoros. Acest lucru l-am cercetat în articolul *Ora*

de lectură: aspecte practice (în: *BiblioPolis*, 2014, nr. 2, vol. 52, p. 105-108).

O altă modalitate de educare a lecturii la Filiala „Târgoviște” sunt serviciile *Micii europeni și Curioșii*, unde noutatea, cunoașterea se descoperă prin lectură, iar curiozitatea este trezită tot prin lectură. La aceste ședințe, participanții discută, lectură, desenează, toate fiind într-o concordanță și îmbinare armonioasă. Lectura în voce, uneori, pe copii nu-i atrage, dar, aici, toți vin cu multă plăcere să citească. Ba din contra, lectura colectivă îi mobilizează, îi face să-și dorească să fie mai buni în ale cititului, să transmită mesaje inteligibile. Informația pe care copiii o dețin din lecturare, o plasează pe hârtie, astfel, lucrurile se întipăresc și mai bine.

Taraba serviciilor moderne – pistă de lansare a serviciilor de bibliotecă

Taraba serviciilor moderne înglobează o gamă largă de activități și acțiuni. Cu titlu ilustrativ, pe data de 19 octombrie 2016, la BM „B.P. Hasdeu” s-a dat startul oficial pentru Taraba Serviciilor Moderne, unde filialele au etalat cele mai inovative produse. Ineditul acestui eveniment, merit să aducă schimbarea și să fie pista de lansare a serviciilor de bibliotecă, a fost creionat într-o reflecție eseistică *Din sintagma amintirii*, din care vom cita selectiv:

„Este o dimineață frumoasă, galbenă. Pe ușa Bibliotecii «B.P. Hasdeu» intră lume, unii țin în brațe cutii enorme, alții – rulouri de hârtie, cogeamite machete, nu prea îți dai seama ce anume. Grăbiți, se îndreaptă fiecare spre locurile prestabilite, dar spre mirarea lor, marcajele de ieri nu mai corespund cu cele de astăzi. După câteva minute de nedumerire, lucrurile se limpezesc...

Fiecare țese cu îndemânare pânza lui de păianjen, aleargă în frenetică zăpăceală, nu cumva să omită cel mai prețios detaliu. Deși e multă rumoare, cei prezenți nu vorbesc, doar taie, încheiază, măsoară. Și în marea înghesuală, țin să respecte și tehnici de feng chui – mesele sunt întoarse când spre dreapta, când spre stânga. Pe lângă coloane, poți vedea și elemente de acrobație, tinde lumea spre înălțime, fiecare se vrea văzut. Și dintr-un haos frumos încep să se contureze opere de artă. Dar nimeni încă nu se uită peste umăr, la cel de alături, toți se uită cercetător la propriile creații.

E o forfotă îndulcită de aroma câtorva gutuie, de un compliment lansat la ureche, de rostogolul unei bobîțe de poamă, pe care toți o ocolesc de frică să nu-i strivească mustul. Se prefigurează un târg, deși nu astea sunt elementele lui componente.

Culorile se îmbină cu vocile care tălmăcesc fără încetare privitorilor, admiratorilor perplecși, năuciiți de fantezia bibliotecarilor,

produsele probate – Servicii Moderne de Bibliotecă.”

Eseul *Din sintagma amintirii*, care este, de fapt, o cronică a evenimentului din 19 octombrie (publicat în versiune electronică), a avut un feedback pozitiv. Doamna **Lidia Kulikovski**, șef al Departamentului studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu” scrie în felul următor: „Este o poveste foarte frumoasă despre Taraba noastră de servicii. Eu zic că-i partea I. Partea a doua – cu rezultate și feedback de la utilizatori, una-două fotografii – și așa vom avea cea mai frumoasă poveste despre Tarabă, alcătuită exact după regulile scrierii unei povești de succes. [...] E și o *Odă bibliotecarilor noștri* care construiau produsul lor, pe care nici nu și l-au imaginat, îl creau, atunci, acolo, în timp record. E și o *Odă inițiativei* BM de Tarabă ce a pus în mișcare furnicarul (de bibliotecari)... Nimeni nu știa ce va fi, nici un organizator, oricâte scenarii n-ar fi făcut – furnicarul de bravi bibliotecari a creat produsul lor colectiv – Taraba de servicii, care a fost fascinantă! Mulțumim, pentru retrăirile clipelor facerii acelei (de acum, la trecut!?) Tarabe-Babel unice! [...]” În același context, **Mariana Harjevschi**, director general al BM „B.P. Hasdeu”, a remarcat: „S-a realizat o Tarabă de poveste cu cei 355 de eroi. Mulțumim condeierului **Liliana Juc** care ne-a readus emoția zilei.” Aces-

tea au fost evocările vizavi de evenimentul care a adus plusvaloare Bibliotecii „B.P. Hasdeu” – *Taraba serviciilor moderne*.

3. Servicii moderne de instruire, cultură și recreere ale Bibliotecii „Târgoviște”

La Filiala „Târgoviște” avem cinci servicii pașaportizate: *Teatrul de păpuși „Bibliopicii”, Învățăm să creăm povești digitale, Mișcări europeni, Curioșii, Să vorbim și să scriem corect românește!*

3.1. Serviciul Teatrul de păpuși „Bibliopicii”

La 30 septembrie anul curent, în cadrul *Nocturnei bibliotecilor* am lansat – prin spectacolul *Biblioteca este locul unde orice vis se poate îndeplini* – serviciul *Teatrul de păpuși „Bibliopicii”*.

Scopul serviciului: formarea abilităților de a mânui o păpușă.

Tipul / domeniul serviciului: cultură și recreere.

Grupul de vârstă: 6-12 ani.

Descrierea succintă a serviciului: însușirea tehnicii de a mânui o păpușă, exprimarea corectă, ținuta scenică, dezvoltarea creativității și imaginației.

Forma activității: training.

Periodicitate: prima și ultima zi de joi a lunii, ora 14:00.

Voluntari: Liuba Maxim, jurnalistă Prime TV; Carolina Juc, studentă USM ș.a.

Parteneri: „Stația de creație cu Irina Cazan” și Liceul „Dante Alighieri.”

Teatrul de păpuși „Bibliopicii” este un serviciu atractiv, apărut din necesitățile membrilor comunității: copii, tineri, adulți. Numărul lor crește de la o ședință la alta, de la un spectacol la altul! Teatrul îi magnetizează și îi educă pe toți: atât pe cei care învață să fie actori, cât și pe cei care sunt spectatori. Impactul este unul major – social, cultural și instructiv – copiii învață să mănuiască o păpușă de deget sau

de mână, dezvoltă exprimarea corectă, frumoasă, ținuta scenică și creativitatea. *Teatrul de păpuși „Bibliopicii”* de la „Târgoviște” are un feedback pozitiv din partea părinților, bucuroși să-și ocupe odraslele cu ceva, interesant, util (Ecaterina Pădureț: „Mulțumiri d-nei Liliana pentru dragostea nesecată de carte pe care o oferă copiilor noștri.” Irina Cazan: „Vă mulțumim pentru truda, răbdarea, bunătatea și primirea caldă pe care o primesc copiii noștri la Filiala «Târgoviște.»”); voluntarilor care își pot manifesta abilitățile actricești (Liuba Maxim: „Cu mare drag, abia aștept să mai colaborăm”); partenerilor cu care conlucrăm (Carolina Locoman: „Mulțumim mult doamnei Juc pentru clipele de revelație dăruite spectatorilor, cititorilor, pentru colaborarea frumoasă, care durează de opt ani. Suntem încântați de toate activitățile organizate de dumneaei. Bravo micilor actori! Succese!” Veronica Dumnean: „Aștept noi colaborări!”).

Promovăm serviciul *Teatrul de păpuși „Bibliopicii”* de fiecare dată când apare vreo ocazie: întâlniri cu scriitorii, evenimente sau simple întrevederi cu partenerii și utilizatorii bibliotecii. Pentru diversitate, dar și pentru a etala bunele practici din cadrul serviciului, am mers cu spectacole la Zilele Bibliotecii Codru, Brigada de Infanterie Motorizată nr. 2 „Ștefan cel Mare”. Cea din urmă prezentare a fost o experiență unică pentru copiii de la *Teatrul de păpuși „Bibliopicii”*, care i-a făcut să trăiască emoții alese – anturaj diferit, public numeros, aplauze furtunoase. Am participat cu acest serviciu la *Târgul Partenerilor Bibliotecilor „Creăm punți spre dezvoltare: biblioteca modernă”* (<https://filialatargoviste.wordpress.com/2017/01/27/targul-bibliotecilor-moderne-din-9-decembrie-2016-2>).

Activitatea *Teatrului de păpuși „Bibliopicii”* este elucidată pe paginile blogului Filialei „Târgoviște” (<https://filialatargoviste.wordpress.com>) și pe blogul <https://>

bibliopicii.wordpress.com/blog. Fiind în căutare de noi performanțe, organizăm workshopuri: *Exerciții de plasticitate a mâinilor*, *Exerciții de sincronizare*, *Conducerea păpușii*, *Conducerea păpușii respectând caracterul personajului*, *Păpușa sunt eu!*, *Exerciții de dicție*. Toate păpușile *Teatrului „Bibliopicii”* sunt creații handmade. Creăm și perseverăm pentru a avea cel mai util și mai aducător de valoare serviciu!

3.2. Serviciul *Învățăm să creăm povești digitale*

De mare solicitare se bucură și serviciul *Învățăm să creăm povești digitale*. A spune povești este una dintre cele mai firești activități ale oamenilor. Conștienți sau nu, construim, ascultăm și narăm povești în fiecare zi. Astfel, metoda povestirii a devenit una dintre metodele preferate de comunicare, pentru simplul fapt că este eficientă. Această metodă am aplicat-o și în bibliotecă prin povești digitale. Competențele obținute în urma decodificării poveștii digitale:

- îmbunătățirea procesului de muncă prin integrarea TIC (Tehnologii Informaționale de Comunicare) în activitatea bibliotecii;
- promovarea imaginii bibliotecii în multimedia.
- Obiective generale:
- încadrarea în programul european *Grudiving* – învățare pe tot parcursul vieții;
- însușirea tehnicii de realizare a poveștii digitale;
- conștientizarea importanței poveștii digitale.

Dacă ar fi să definim povestea digitală, am formula simplu – *o narațiune spusă prin imagini, însoțită de muzică, menită să provoace interes*. Sfera de utilizare a poveștilor digitale este cea mai diversă: învățământ, sănătate publică, servicii sociale, muzee, biblioteci etc. Poveștile digitale contribuie la:

- conservarea memoriei locale a comunităților;
- arhivarea istoriei orale din perspectiva publicului;
- relatarea evenimentelor istorice;
- perpetuarea amintirilor;
- mediatizarea unor experiențe de viață.

Cum am decodifica povestea digitală?

Un colaj digital de câteva minute prin care creatorul materialului își spune istoria / povestea.

De ce am alege noi, bibliotecarii, povestea digitală ca metodă inovatoare de lucru? Pentru că toată lumea are multe de spus. Povestea îi face pe oameni empatici, e cel mai lesne mod de a informa, este o metodă simplă de lucru, un instrument eficient de promovare a imaginii bibliotecii.

Dacă ar fi să generalizăm, am spune că *este ușor de accesat, de învățat și de folosit*. Am pleda pentru povești digitale, din simplul fapt că ele ies din clișeul transmiterii unei informații, invitând cititorul într-un voiaj în care va afla măcar un lucru interesant, captivant, curios sau amuzant, și care, într-un fel sau altul, îl motivează. Informațiile transmise sub formă de povești împrumută din oralitatea acestora și devin, astfel, mult mai ușor de împărtășit altora, comunității.

Poveștile digitale sunt o îndeletnicire la îndemâna tuturor. Și totuși, pentru a crea o poveste care să fie plăcută și memorabilă, este nevoie de multă muncă și talent. O idee genială exprimată într-un limbaj precar, va diminua din eficiență și calitatea poveștii.

Bine ar fi, ca orice poveste să conțină o sincopă, care să determine cititorul să se întrebe ce va urma, să vrea să afle informații suplimentare, să stea cu sufletul la gură până la marea dezvăluire. Poveștile nu trebuie să fie neapărat fabuloase, ci autentice, pentru a pătrunde la nivelul emoțiilor și trăirilor umane. Dacă sunt bine

spuse, poveștile adaugă plusvaloare, adică oferă o nouă dimensiune emoțională comunicării, provoacă empatie, generează simpatie și ajută privitorul / ascultătorul să rețină mult mai ușor informația. Povestea nu este doar un mijloc de a transmite niște informații, mesaje de promovare. Orice poveste trebuie să aibă o morală, adică să fie o poveste cu impact asupra publicului. O poveste care nu generează o schimbare de atitudine, de percepție sau de comportament, este una care nu și-a atins scopul.

Povestea digitală antrenează auditoriul la cunoaștere, reflecție, noutate și îl angajează într-o relație de durată cu biblioteca. Prin povești digitale relatăm despre evenimente, ne promovăm serviciile, programele de lectură, valorificăm cartea, lectura etc. Poveștile digitale tip *prezentare de carte* au servit ca surse informaționale și de motivare a lecturii în cadrul orelor demonstrative din liceu; poveștile tip *descriere de personalități* au animat multe dintre activitățile culturale, serbări școlare etc. Astfel, povestea digitală a devenit o metodă ce facilitează munca bibliotecarului și face mai atractivă biblioteca pentru publicul cititor, adică este și un instrument eficient de promovare a imaginii bibliotecii în comunitate.

Cursul *Povești digitale*, desfășurat la Centrul Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari, ne-a fost livrat de către trainerul Margareta Tătăruș, din Focșani, România. Cunoștințele, abilitățile pe care le-am deprins în cadrul atelierului profesional *Formare formatori povești digitale* au fost transmise altor colegi de la filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, în cadrul unui alt atelier profesional – *Povești digitale*, inițiat de același centru, unde am participat ca formator, împreună cu Angela Borș, Filiala „Ițic Mangher”. Pentru a excela ca formatori de formabili avem și o pagină pe Facebook – Grupul *Povești digitale*. Aici, sunt adunate toate poveștile realizate de

formatori și formabili, iar membrii grupului își împărtășesc experiența, oferindu-și suport informațional necesar, evaluează și recenzează poveștile. Din experiența de formator pot spune că este una deosebită ce te face responsabil și mândru pentru formabilii tăi.

Aceste producții au captat atenția copiilor. Noua modalitate de prezentare a informației a provocat, în deosebi, interesul cadrelor didactice, care au solicitat inițiere în acest subiect, altfel spus, au generat ideea unui nou serviciu *Învățăm să creăm povești digitale*. Așa, biblioteca a devenit un facilitator avizat pentru cei care doresc să primească instruire în acest sens. Folosind tehnica poveștilor digitale, bibliotecarii și utilizatorii acestui serviciu modern de bibliotecă înregistrează succese.

Cursul *Învățăm să creăm povești digitale* formează următoarele competențe: îmbunătățirea procesului de muncă prin integrarea TIC (Tehnologii Informaționale și de Comunicare) în activitatea bibliotecii; încadrarea în programul european *Grudiving* – învățare pe tot parcursul vieții; familiarizarea cu programul de creare și editare video – *Windows Live Movie Maker*; programul de înregistrări audio – *Audacity*; însușirea tehnicii de realizare a poveștii digitale. Poveștile digitale pot fi utilizate în cele mai diverse sfere: învățământ, sănătate publică, servicii sociale. Ele contribuie nu doar la conservarea memoriei locale a comunităților, relatarea evenimentelor istorice, ci și la mediatizarea unor experiențe de viață. Trainingurile serviciului sus-numit îi ajută pe utilizatori să dobândească abilități în utilizarea tehnologiei digitale; să-și îmbunătățească încrederea și respectul de sine. Cu ajutorul serviciului *Învățăm să creăm povești digitale* membrii comunității au posibilitatea să creeze propriile lor povești pe care le utilizează în domeniile unde profesează și să-și împărtășească experiențele lor publicului larg.

Impactul serviciului *Învățăm să creăm povești digitale*:

- valorificarea cărții și lecturii;
- promovarea imaginii bibliotecii în mediul online;
- prezentarea cu succes, prin poveste digitală, în cadrul Concursului național *Pedagogul anului* a profesoarei de muzică, Veronica Dumnean (Liceul Teoretic „Columna”);
- oferirea unui suport ilustrativ-didactic inedit, prin *Legenda lui Moș Nicolae*, în buna desfășurare a matineului școlar *Vine Moșul Nicolae* (Liceul Teoretic „Columna”);
- poveștile digitale tip *prezentare de carte* au servit ca surse informaționale și de motivare a lecturii în cadrul orelor demonstrative (Liceul Teoretic „Dante Alighieri”);
- biblioteca a devenit un facilitator avizat pentru cei care doresc să se instruiască în acest sens.

Produse realizate în cadrului SNB *Învățăm să creăm povești digitale: Învățătorul* de Rodica Prodan (<https://www.youtube.com/watch?v=fcmoebYnQiE>); *Eu și motanul meu* de Larisa Ungureanu (<https://www.youtube.com/watch?v=WvdoGoXwirU&feature=youtu.be>); *Rețetă de frumusețe* de Mădălina Moraru (<https://www.youtube.com/watch?v=PbjFkGvddcY>); *Fata cu crizanteme în gând* (<https://youtu.be/RSg0LpAITIY>); <https://www.facebook.com/filiala.targoviste/videos>); *Foc și apă* de Alexandru Struț, elev, clasa VI, Liceul „Dante Alighieri”; *O călătorie în Sistemul Solar* de Alex Jangă, elev, clasa VII, Liceul „Dante Alighieri”; *O zi din viața unui câine* de Andreea Jangă, elevă, clasa VI, Liceul „Dante Alighieri” (<https://www.facebook.com/filiala.targoviste/videos>); *Plăcințele cu mărar* de Iulian Filip; *E minunat să zâmbești* de Aliona Nosatii, șef, Filiala N. Titulescu.

Diseminarea informației despre succesele implementării SNB:

- Comunicarea *Povestea digitală – o metodă de promovare și un instrument de lucru eficient în bibliotecă* (Conferința internațională *Cartea pentru copii și lectura copiilor: tendințe, abordări moderne, perspective de colaborare*, organizată în cadrul ediției a XX-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret; 15.04.2016).
- Comunicarea *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” – biblioteca care te inspiră* (Simpozionul național *Mijloace moderne de atragere a publicului în biblioteci*, ediția a VI-a, Biblioteca Județeană „Panait Istrati”, Brăila) (17-18 mai 2016).
- Materiale promoționale: *Vino la Biblioteca „Târgoviște” să învățăm a crea povești digitale!* (20 de ani); *Te invităm să creăm împreună povești digitale!* (3.04.2016).

În scopul studierii preferințelor și necesităților utilizatorului-copil și întru promovarea cărții și atragerii la lectură, am realizat un sondaj cantitativ și am aplicat metoda calitativă de cercetare – observația. În urma prelucrării datelor, am determinat că cel mai solicitat domeniu este literatura enciclopedică. Pentru realizarea tuturor criteriilor – și anume tendințele beneficiarului, valorificarea fondului de referință, stimularea lecturii, desfășurarea eficientă a programului *Lecturile verii* – în perioada estivală 2010 au fost organizate cluburile pe interese *Micii europeni și Curioșii*. În urma trainingurilor *Orientare spre cultura serviciilor* din cadrul Cafenelei publice *Transformăm activitatea în servicii*, le-am numit servicii, mai ales, că erau concepute, structurate conform criteriilor unui serviciu: periodicitate, grup-țintă, formarea abilităților de învățare.

3.3. Serviciul *Micii europeni*

Scopul serviciului: formarea abilităților de învățare, familiarizarea cu noțiunea de Uniunea Europeană, motivarea lecturii și promovarea valorilor europene.

Tipul / domeniul serviciului: educație.

Grupul de vârstă: 7-10 ani.

Periodicitate: în fiecare zi de miercuri a lunii iunie și iulie, ora 11.00.

Descrierea succintă a serviciului: serviciul *Micii europeni* este prestat beneficiarilor pe parcursul a șapte sesiuni. Instruirile constând în cunoașterea identității și farmecului fiecărei țări dintre cele 28 de state membre, familiarizarea cu noțiunile de stat membru / stat comunitar, înțelegerea noțiunii de Marea Familie Europeană.

Forma activității: training.

Descoperirea bogățiilor spirituale din diverse tradiții, apropierea de valorile europene, cunoașterea identității și farmecului fiecărui dintre cele 28 de state membre, desemnează obiectivele acestui club. În cadrul lui, participanții sunt familiarizați, în linii mari, cu istoria, cultura, arta țărilor comunitare, descoperă lucruri inedite, cu titlu ilustrativ:

- Drapelul cărei țări este inspirat din culorile rândunicii? (Estonia);
- Unde se află cea mai mare fabrică de păpuși? (Spania);
- În ce țară copiii citesc cel mai mult? (Finlanda);
- Ce s-a întâmplat cu statuia preferată a danezilor *Mica sirenă*?;
- De ce Parisul este numit orașul-luminilor? etc.

Aceste ședințe ale clubului pe interes se sunt ca o pistă de deschidere care ajută să descopere savoarea copilăriei în țările UE (Uniunii Europene): ce bomboane le plac, ce-i înspăimântă și ce-i face să râdă, nume de monștri și sperietori din fiecare țară, bucatele preferate, ce obiceiuri au de Crăciun și de Paște, ce fac atunci când le cade un dinte... *Micii europeni* însușesc de

manieră ludică informațiile noi: capitale, drapele, invenții, inventatori, personalități notorii, puncte de atracție turistică. Prin analiză și sinteză, sunt descoperite afinități și deosebiri dintre obiceiuri, tradiții; sunt identificate echivalentele celor mai uzuale cuvinte din vocabularul țărilor vizate. Impresiile acumulate sunt transmise prin desen, creionul și hârtia fiind pe post de aparat de fotografiat.

Membrii acestui club pe interese descoperă universul Europei într-un mod interactiv, incitant, cu titlu de argument, conversația tematică este urmată de *lectura-informație*, *lectura-curiozitate*, *lectura-cultură* și activități practice precum amplasarea autocolantelor cu steaguri pe hartă, organizarea jocurilor de creativitate. La ultimele ședințe, fiecare participant prezintă coechipierilor săi câte o țară din Europa care nu s-a înscris în itinerarul nostru imaginar. Expedițiile virtuale ale serviciului *Micii europeni* reprezintă o îmbinare de excepție dintre utilitate, nouitate și distracție, diversitatea tipurilor de lectură fiind procedeul de bază. Extensiunea practică a acestui serviciu este următoarea: integrarea informației asimilate în contextul școlar și în viață, altfel spus, în cazul unor călătorii nu imaginare, ci reale prin Europa.

3.4. Serviciul *Curioșii*

Serviciul *Curioșii* este preconizat pentru utilizatorul preadolescent, dornic de a cunoaște. Publicul respectiv se confruntă cu unele ipoteze, fapte, se amuză prin curiozități.

Scopul serviciului: stimularea interesului pentru lectură, valorificarea publicațiilor de referință, extinderea orizontului de cunoaștere.

Tipul / domeniul serviciului: cultură și recreere.

Grupul-țintă: adolescenții cu vârsta de 11-13 ani.

Impactul serviciului: copiii își extind orizontul de cunoaștere.

Descrierea succintă a serviciului: *Curioșii* motivează copiii să frecventeze cu regularitate biblioteca în perioada estivală, sporește apetența pentru lectură, valorifică edițiile de referință – enciclopediile, extinde orizontul de cunoaștere.

Periodicitate: în fiecare zi de joi a lunii iunie și iulie, ora 12.00.

Curioșii urmăresc cele mai uluitoare comparații: cei mai înalți, cei mai lungi, cei mai mari, cei mai rapizi din lume. *Curioșii* descoperă fapte, recorduri, comparații într-o scară ierarhică, astfel, asimilarea devine una captivantă – de la nanometru la muntele Everest; de la viruși la Podul Golden Gate; de la celula roșie a sângelui la diametrul soarelui. Pe lângă aceste comparații, află, bunăoară, care este patria pepenelui verde, când ne-am luat prima dată concediu, cum a apărut băutura *Coca-Cola* sau cum a apărut primul sandwich ș.a.

Lectura *exploratorie*, *lectura zapping*, *lectura în voce*, se desfășoară cu apetit și perseverență, participanții fiind motivați de partea distractivă a ședinței – frământări de limbă, joc de mimă, *Ochi ager* etc. În definitiv, creativitatea și imaginația copiilor prinde grai pe coala de hârtie.

Pentru perioadă estivală 2017, ne-am propus pentru serviciul *Curioșii* cursul *Comunicarea. Mijloace de comunicare*, care are ca scop cultivarea abilităților de învățare, stimularea interesului pentru cunoaștere și lectură. Vor fi prestate șapte traininguri, instruirile constând în transmiterea informației despre comunicare de la origini până la internet. Și anume: *Modalități de comunicare: gesturile, vorbirea, imaginea, scrisul, cifrele; Drumul cărții; Comunicare prin carte; Din istoria presei; Comunicarea de la origini la internet; Comunicarea. Mijloace de comunicare.*

Subiectele propuse, tipurile de animație ale lecturii sporesc gradul de curiozita-

te și incită gustul pentru lectură. În esență, își găsesc utilitatea la unele materii precum științele naturii, geografia, biologia, istoria etc.

Ședințele de finalizare a serviciilor *Micii europeni* și *Curioșii* au un program mai special: tombolă, concursuri de erudiție / creativitate. Membrii sunt recompensați cu diplome de participare, cei mai ingenioși și creativi – cu diplome de mențiune.

3.5. Să vorbim și să scriem corect românește!

Ideea inițierii serviciului *Să vorbim și să scriem corect românește!* a survenit dintr-o necesitate cotidiană – de a corecta greșelile ortoepice, de a asista și a coordona beneficiarul în utilizarea fondului de referință.

Scopul serviciului este oferirea unui suport informațional la disciplina limba și literatura română, dezvoltarea competențelor de utilizare a publicațiilor de referință (dicționare).

Tipul / domeniul serviciului: educație.

Beneficiari: grupul de vârstă 10-14 ani.

Impactul serviciului: formarea competențelor de scriere și rostire corectă, stimularea interesului față de lectură, cultivarea dragostei față de limba română, dezvoltarea competențelor de utilizare a publicațiilor de referință (dicționare).

Periodicitate: a doua miercuri a lunii, ora 15.00.

Anul acesta serviciul *Să vorbim și să scriem corect românește!* a avut grupul-țintă elevii clasei a III-a „C” de la Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, la solicitarea doamnei învățătoare Liuba Paiu. Instruirile au constat în elucidarea următoarelor subiecte: 1) *Cele mai frecvente greșeli în vorbire*, 2) *Modalitățile de evitare a cacofoniilor*, 3) *Greșeli în scrierea unor adverbe și a unor sintagme omofone*, 4) *Cupluri paronimice*, 5) *Definierea lexemelor „sfânt” și „scump”*.

Prin dialog cu elevii, stabilim ce înseamnă o limbă îngrijită, care sunt inamicii

limbii române, mijloacele de ameliorare a expresiei orale și scrise, tipurile de dicționare la care recurgem. Jocurile și exercițiile lexicale, precum depistarea unor greșeli din comunicarea uzuală, înlăturarea cuvintelor parazitare, găsirea formei corecte a unor lexeme și expresii, lectura literară, interactivă a unor pasaje artistice le oferă participanților oportunitatea de a-și manifesta abilitățile și de a însuși informații complementare orei de română.

Pe lângă serviciile enumerate, participăm și la serviciul *BiblioTur – descoperim Chișinăul altfel*, implementat de Departamentul „Memoria Chișinăului” al BM „B.P. Hasdeu”. Scopul acestui serviciu este promovarea cunoștințelor inedite referitoare la Chișinău și chișinăuieni. Serviciul *BiblioTur – descoperim Chișinăul altfel* oferă posibilitatea de a descoperi orașul mergând pe jos, vizitând locuri cu valoare istorică și artistică.

„Educarea populației pentru bibliotecă, scria Lidia Kulikovski, șef al Departamentului studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu”, pe pagina sa de Facebook, familiarizarea copiilor și părinților cu misiunea socială a bibliotecii, rolul, funcțiile ei în comunitate, promovarea bibliotecii și ofertelor educaționale pentru cetățeni rămân deziderate permanente ale bibliotecarilor. De a comunica întregii comunități ce este biblioteca modernă, de a spori numărul utilizatorilor adulți (părinții), de a atrage mai mulți nonutilizatori la bibliotecă, de a ne promova ofertele educaționale, de a ne spori imaginea în comunitate. Specialiștii (sociologii, specialiștii în activitatea comunitară și rezultatele cercetărilor în domeniu) confirmă și susțin că 60% din populație nu intră niciodată în bibliotecă. Pentru că nu cunosc ce se întâmplă în bibliotecă, pentru că nu au fost convinși că este instituția comunitară necesară lor, pentru că părinții nu citesc la bibliotecă, nu știu ce fac copiii lor la bi-

bliotecă, nu cunosc ce le poate oferi lor ca părinți”.

Concluzii și recomandări

Imperativele socioprofesionale ca și epocile și societatea se află în continuă schimbare. A devenit o stringență de a găsi un mod de a munci altfel atunci când cel vechi nu mai este eficient sau devine caduc, precum și capacitatea de a face toate acestea constructiv și funcțional. Prin urmare, biblioteca trebuie să fie reconfigurată printr-o gândire vizionară care să-i asigure dezvoltarea și să o transforme într-un constructor comunitar solid cu paliere multifuncționale pentru artele audio-vizuale, pentru universitate și pentru industriile creative per ansamblu. Această instituție trebuie să aibă un rol central de campion pentru copii, tineri și adulți. În acest scop serviciile prestate de bibliotecă trebuie să fie motivante, variate, de actualitate ardentă și imperios necesare tuturor categoriilor sociale, atât din punctul de vedere al conținuturilor, cât și din punctul de vedere al calității. Serviciile ar trebui să fie *incredibile, dorite, surprinzătoare*, după cum menționează Lidia Kulikovski în articolul *Orientare spre cultura serviciilor: rezultatele chestionării participanților la Cafe-neaua publică „Transformăm activitatea în servicii”*.

Biblioteca este promotorul de bază al idelilor inovative. Prestarea serviciilor noi și variate asigură prosperarea comunității și atractivitatea instituției în sânul societății.

De menționat că școlile sunt instituțiile partenere cele mai importante în buna desfășurare a proiectelor sus-menționate. Colaborând cu diverse instituții, valorificăm parteneriatele și cultivăm implicit voluntariatul. Astfel, sporește vizibilitatea bibliotecii în comunitate.

O constatare evidentă și incontestabilă este următoarea: în eficientizarea și prestarea serviciilor de calitate factorul

major este cel uman. Bibliotecarul trebuie să aibă capacitatea de a analiza nevoile utilizatorilor, de a răspunde necesităților timpului. Instruirea continuă și dorința de a crește profesional determină profilul specific al bibliotecarului.

Bibliotecarii din secțiile pentru copii trebuie să aibă un profil nuanțat: să aibă cunoștințe generale legate de psihologia și dezvoltarea copilului, să cunoască și să folosească diverse modalități de promovare a lecturii, să stăpânească strategii de lucru adecvate. În spațiile destinate copiilor totul contează: mobilierul, decorațiile, culorile. Serviciile pentru copii trebuie tratate cu aceeași seriozitate, ca și cele destinate adulților.

Imaginea publică pozitivă a bibliotecii este probabil cel mai important aspect în efortul de a câștiga simpatia și interesul beneficiarilor. În acest sens, la implementarea serviciilor se ține cont de următoarele criterii: cunoașterea nevoilor culturale și de informare ale comunității și încercarea de a ajusta resursele bibliotecii acestora; stabilirea diverselor parteneriate; promovarea prin activități motivante, promovarea prin materiale promoționale și informaționale; promovarea pe rețele social-media; capacitatea de a planifica, a organiza și a evalua serviciile și proiectele bibliotecii; abilități de comunicare, relaționare, entuziasm, inițiativă, flexibilitate; spațiu atractiv, reconfortant prin design. Dezvoltarea serviciilor noi solicită competențe, imaginație, creativitate, dedicație și efort.

Beneficiile serviciilor sunt:

- recrutarea de noi categorii de utilizatori, parteneri, voluntari;
- atragerea mass-mediei;
- diversificarea activității bibliotecii;
- creșterea randamentului și a eficienței muncii;
- sporirea profesionalismului bibliotecarului;

- creșterea imaginii bibliotecarului ca actor util societății;
- bibliotecile devin mai vii, mai atrăgătoare.

Recomandări

Pentru a anima schimbarea este nevoie de reinventarea noțiunilor de bibliotecar și bibliotecă. În vederea acestei transformări profunde sunt vizate următoarele imperative: sensibilitatea la probleme; facultatea de a rămâne în stare de receptivitate; mobilitatea, capacitatea de adaptare rapidă la noi situații; originalitatea, aptitudinea de a transforma și a redimensiona. Și să nu uităm că biblioteca este locul unde obișnuitul se întâlnește cu neobișnuitul în fiecare zi.

Referințe bibliografice

1. Cornea, Paul. *Introducere în teoria lecturii*. București: Minerva, 1988. 305 p.
2. Goia, Vistian. *Didactica limbii și literaturii române pentru gimnaziu și liceu*. Cluj-Napoca: Dacia, 2002. 288 p.
3. *Strategia BM „B.P. Hasdeu” pe perioada 2008-2017*. Chișinău, 2008. 32 p.
4. *Codul serviciilor*. Chișinău, 2012. 19 p.
5. Kulikovski, Lidia. *Orientare spre cultura serviciilor: rezultatele chestionării participanților la Cafeneaua publică „Transformăm activitatea în servicii”*. Chișinău, 2016. 20 p.
6. *Ne vedem la bibliotecă*. *Buletin de știri*. 2016, 6 p.
7. *Componentele Bibliotecii Moderne*. Disponibil: <http://www.novateca.md/ro/forpubliclibraries/biblioteca-moderna> (accesat: 10.09.2016).
8. *Ghid pentru servicii de bibliotecă destinate copiilor*. Disponibil: <https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-ro.pdf> (accesat: 10.10.2016).

9. Blog de biblioteconomie și știința informării. *Servicii pentru comunitate: idei în ajutor programării activității în anul 2014*. Disponibil: <https://clubbib2.wordpress.com/2013/10/24/servicii-pentru-comunitate-idei-in-ajutor-pogramarii-activitatii-in-anul-2014/>(vizitat: 10.11.2016).
10. *Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov – Biblionet*. Disponibil: <http://www.biblionet.ro/upload/documents/librarie/20417/pdf/142083/StudiuBrasov.pdf> (accesat: 10.11.2016).
11. *Servicii și programe pentru adulți cu vârsta cuprinsă între 41 și 60 de ani: studiu*. Disponibil: http://www.biblionet.ro/upload/documents/document/18906/attachement/137049/Studiu%20Servicii%20Adulti_41-60.pdf (accesat: 18.11.2016).
12. *CE și noua Agendă 2030 a ONU pentru dezvoltare durabilă*. Disponibil: <http://www.comunic.ro/article/ce-%C8%99i-noua-agen-da-2030-onu-pentru-dezvoltare-durabil%C4%83> (accesat: 18.11.2016).

SĂPTĂMÂNA ȘTIINȚEI LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B. P. HASDEU”

Elena TARAGAN,
bibliotecară, Departamentul studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu”

În 10 noiembrie 2017, au avut loc primele evenimente din cadrul Săptămânii științei, organizată la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

Science Talks *O bibliotecă foarte științifică* a început, dând startul săptămânii, la ora 14.00 și a constat într-o prezentare realizată de doamna conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, director al Departamentului studii și cercetări, privind activitatea științifică desfășurată la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Dumneaei a adus la cunoștința publicului că, în ultimii cinci ani, BM a editat 124 de cărți. Printre ele se evidențiază *Monografia bibliografică Mihai Cimpoi, 50 de ani de învățământ biblioteconomic, cartea Codul serviciilor, Ghidul utilizatorului, Jurnalul unui bibliotecar* al lui Dumitru Crudu, *Arta de a pasiona cititorii și Elogiu lecturii* de Vlad Pohlă, *Alt portret din profil cultural al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”* de Valeriu Rață ș.a. De asemenea, a făcut o analiză privind tipologia literaturii de specialitate și publicul a fost înștiințat că,

predominant, se editează monografii (bibliotecile „Târgoviște”, „Ovidius”, „Onisifor Ghibu”, „Ițic Mangher”, „Alba Iulia”), recomandări metodice, încercări de manuale și dicționare. Un fapt îmbucurător este acela că revista *BiblioPolis*, din anul 2002, apare constant. În prezent, s-a ajuns la al 62-lea volum al revistei.

Doamna Lidia Kulikovski a accentuat actualitatea volumului *Jurnalul unui bibliotecar* al lui Dumitru Crudu, în special, pentru că acesta oferă perspectiva utilizatorului, a celui „din afară” asupra Bibliotecii, iar această perspectivă este pentru Bibliotecă extrem de prețioasă, întrucât utilizatorul este o primă resursă a Bibliotecii.

Rezultatele activității științifice desfășurată la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” sunt îmbucurătoare și dătătoare de speranță, însă o adevărată evaluare se va putea realiza în timp. Și aici, doamna Lidia Kulikovski ne-a adus exemplul original al Japoniei: „Un înțelept, fiind întrebăat ce opinează asupra unui eveniment petrecut

acum 100 de ani, a răspuns: «E prea devreme ca să ne dăm cu părerea.» Acest exemplu, care ne provoacă râsul, e totodată un util aforism ce redă ideea că „valoarea se confirmă în timp”. Valoarea lucrărilor științifice, editate la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, menite a fi utile cititorilor, scriitorilor, criticilor literari și de artă etc. își vor vedea confirmată valoarea cu fiecare utilizare. Sperăm ca aceste cărți, realizate cu dedicație și străduință, să servească comunitatea chișinăuiană într-un mod satisfăcător și eficient, astfel încât activitatea științifică realizată la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” să poată continua fructuos, iar Biblioteca să merite a purta acest titlu, de „Bibliotecă foarte științifică”.

Următorul eveniment din cadrul acestei zile a purtat denumirea *Povestea ARClui. Metode inovative de comunicare a științei. Abordări practice* și a constat într-o prezentare realizată de doamna Maria Pilchin, marketer la Editura „Arc” și lector universitar la USM. Dumneai a început cu a ne spune că „știința este asemenea unei doamne sobre, care știe să fie senzuală în anumite ocazii”, pentru a ne explica treptat, în cadrul prezentării, tâlcul acestui aforism. Doamna Maria Pilchin a accentuat importanța „coborârii” scriitorului, omului de artă, din turnul său de fildeș, pentru a ajunge la cititor. Cititorul nu este atât de

apt, de vizat în domeniu, astfel încât lectura trebuie să fie pentru el accesibilă, fără a-și pierde astfel din calitate. Acesta se pare că este unul dintre obiectivele ARClui la ora actuală, de a „ilumina”, de a „decodifica”.

Dumneai și-a înfrumusețat discursul cu pilde și informații curioase. Ne-a relatat un exemplu din experiența ei de școlar. „La ora de fizică, profesorul a întrebat-o: «Tu ce zici?» Ea, ca o elevă eminentă, s-a ridicat și a început: «Eu cred că...» «Nu! a întrerupt-o profesorul. La fizică, nu se crede, ci se știe!» Aceasta a fost prima interacțiune a dumneai cu știința și, poate, începutul definirii sale umaniste.

Editura „Arc” s-a născut în 1994, este o editură „domnișoară”, are 23 de ani și a început totul de la zero, fără a prelua modele din perioada sovietică. Este o editură care se vrea promotoare a unei „științe voioase” (cum spunea Nietzsche) și (în aceasta constă tâlcul aforismului) primitoare. Chiar cuvântul ARC, denumirea editurii, nu este un termen științific, un cuvânt sofisticat accesibil doar unei bresle, și contribuie în a fi un prim pas de „apropiere către cititor”.

Dumneai ne-a mai dat o pildă, extrem de curioasă, privind modul de selecție a scriitorilor și modul lor de afirmare. Spre exemplu, George Bernard Show, marele dramaturg englez, și-a dat un volum la o

editură, unde nu era valorificat. Scriitorul a mers atunci prin biblioteci și librării și a adresat întrebarea: „Aveți Bernard Show?” „Nu, nu avem.” „Nu aveți Bernard Show?!” Și tot așa în mai multe biblioteci și librării, astfel încât acestea au început să sune la edituri și să întrebe despre misteriosul Bernard Show.

Editura are o gamă foarte diversificată de produse: dicționare, enciclopedii, cărți pentru copii, manuale de istorie, sociologie, privind alimentația sănătoasă etc.

Ultimul eveniment, din cadrul zilei, a constat în prezentarea site-ului recent înființat *Noii barbari* de către Dumitru Crudu. Scriitorul a subliniat că denumirea „barbarii” se are în vedere în conotația sa pozitivă, nu negativă. „Barbarii” sunt, în acest context, nu „distrugători”, ci „creatori”. La ora actuală, în lumea copleșită de tehnologie și de spirit corporatist, „barbarii” ne duc cu gândul la viața în spirit liber și creator, aproape de natură și de sursă. „Noii barbari” sunt scriitorii ce bat la ușa cetății ca să intre înăuntru și, poate, chiar să o cucerească. Site-ul se află la frontiera dintre experiment și tradiție. Conține mai multe categorii: poezie, proză, traduceri, metatexte.

Prima zi din cadrul Săptămânii științei la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a fost o zi în care publicul a fost informat, „curiozitat”, îmbogățit cu pilde și idei noi. Evenimentele din cadrul acestei zile s-au dovedit utile, iar publicul a fost unul receptiv.

În 14 noiembrie, am participat la un alt eveniment din cadrul Săptămânii științei, Biblioteca vie: Știință. Cercetare. Creativitate. Inovație.

Conceptul „Biblioteca vie” este unul extrem de original și prezintă un nou format de activitate și de interacțiune cu publicul. În cadrul „Bibliotecii vie”, tinerii de la diverse instituții de învățământ au ocazia să interacționeze, să asculte și să pună

întrebări unui specialist într-un anumit domeniu, științific, literar, filologic, beneficiind de „resursa vie” pusă la dispoziția lor și „exploatând-o” frumos în câteva minute de interacțiune. „Resursele vie”, adică cărțile vie (rememorând că omul poate fi o carte) din cadrul evenimentului, au fost cei trei invitați, și anume: Elena Ungureanu, doctor habilitat, cercetător la Academia de Științe a Moldovei; Dumitru Crudu, scriitor, poet, deținător al numeroase premii literare; Mircea V. Ciobanu, critic literar, eseist. Acești trei invitați au format trei grupuri: Cercetare, Creative Writing, Critică literară, iar tinerii, studenți de la Colegiul Politehnic, de la Centrul de Excelență în Electronică și Energetică și de la Academia Militară „Alexandru cel Bun”, divizați în trei grupuri, au „călătorit” prin rotație de la „o carte vie” la alta, interacționând, pe rând, cu cei trei invitați ai evenimentului.

Dna Elena Ungureanu a început prin a le spune elevilor că este un filolog căruia i-a plăcut tehnologia. În cartea *Cuvinte și linkuri* a dumneai vorbește despre provocarea internetului. În multe din cărțile sale tratează subiecte ce sunt apropiate tinerei generații, internetul fiind unul dintre ele. Le-a vorbit studenților despre hipertext, care se definește drept un document (un text) ce conține pe lângă text, grafică, imagini, animație, înregistrări audio și linkuri. Un hipertext este *Biblia*, în care se fac numeroase trimiteri de la un verset la altul. Astăzi, suntem mari utilizatori de hipertexte, iar tendința actuală, spune Elena Ungureanu, este scrierea în stil wikipedia, adică nu de către specialiști în anumite domenii, ci în mod voluntar, de oameni, de orice membru al comunității. În cartea sa *Cuvinte și linkuri*, Elena Ungureanu pune foarte bine întrebarea dacă vom putea să împăcăm „computere și cumpăt(are)”. Este citat Constantin Noica, care spunea: „Computerele vor putea orice, dar e o întrebare dacă vor avea și cumpăt.” Tinerii cititori au

recunoscut că, uneori, internetul, unde le place să petreacă timpul, le scapă de sub control și, foarte sinceri, și-au recunoscut dependența care poate fi dăunătoare. Ne-au surprins prin faptul că, având 17 ani și făcând parte din generația mare consumatoare de internet, au susținut că nu vor să renunțe la o carte tipărită, pentru că nimic nu se compară cu mirosul unei foi și pentru că relația de intimitate se creează numai acolo, cu o carte ținută în mâini. Internetul nu ne dă senzația de materialitate și posesivitate. Internetul nu apropie, nu este uman. Cu toate acestea, au recunoscut fiecare că posesia cunoștințelor de navigare pe internet este utilă și necesară. Elena Ungureanu îl menționează în cartea sa pe Jorge Luis Borges, care „vedea paradisul ca pe o bibliotecă”, or, internetul este o bibliotecă din texte online.

Revenind la Constantin Noica citat mai sus, este important ca, în relația noastră cu computerele și internetul, să dăm dovadă de cumpătare, astfel încât acesta să ne servească, să ne fie util, să beneficiem de calitatea hipertextului de a include numeroase linkuri, de unde putem „zbura” în mod rapid și eficient de la un text la altul, și nu să ne subjuge, să ne transforme în ființe solitare, pasive.

În ceea ce privește cercetarea și plagiatul, Elena Ungureanu ne-a spus că „plagi-

atul nu se poate întru totul evita”. Pentru aceasta trebuie să facem exerciții de scriere, să alegem autori care rezonază cu propriile noastre idei și opinii și să încercăm să formulăm singuri, cu ajutorul acestor surse, propriul nostru text. „Limbajul este un plagiat de la un capăt la altul”, cum spunea cineva, pentru că vorbim cu aceleași cuvinte, și, de multe ori, scriitorii de renume au fost învinuiți de plagiat și asta pentru că, multe s-au gândit, s-au spus înainte și nu se poate evada întru totul din influența lecturilor pe care le-am făcut, a conchis Domnia Sa.

Elena Ungureanu, în calitate de cercetător, recomandă studenților, bineînțeles, cititul și iar cititul, căci numai astfel dobândim capacități de scriere intelectuală.

„Carte vie” Dumitru Crudu, scriitor, poet, s-a intitulat *Exercițiu de Creative Writing*. În cadrul acestui eveniment, Dumitru Crudu i-a invitat pe participanți să scrie câte o poezie, dându-le câteva repere. Spre exemplu, în cadrul unui grup de studenți, reperele, primul cuvânt din fiecare strofă au fost: pentru băieți – *devreme*, pentru fete – *fluturi*, al doilea cuvânt, comun atât pentru băieți, cât și pentru fete – *iphone*, iar al treilea cuvânt – *tată*. Studenții au avut la dispoziție cinci minute, în care și-au ticluit cele trei strofe. „Devreme cu ploaia târzie / Merg pe străzi, nimeni nu

mă știe”, a început Laurențiu; „Nu se scrie în Scriptură / Tot mai bine-i în natură”, a continuat Polina, cu o poezie în stil puțin folcloric; Andrei „îl visează pe tatăl iubitei, după ce aceasta îl părăsise”. Dumitru Crudu a remarcat că, tinerii poeți „din cadrul zilei de azi”, știu să dea dovadă de ironie, i-a îndemnat să mai scrie, iar Laurențiu s-a oferit să mai compună una, mânat de „un fior artistic” după acest exercițiu.

Studentilor de la Academia Militară li s-a propus să compună o poezie patriotică. Repartizați în trei grupuri, aceștia au compus câte o poezie colectivă: primul scria versul, îndoia foaia, lăsând la vedere doar ultimul cuvânt din vers, iar următorul trebuia să continue pornind de la acesta. Au fost scrise trei poezii colective cât se poate de reușite. Tinerii militari au vorbit despre monstruoșitatea războiului, care este „o artă de a distruge”: „Răniți stăm pe câmpul de luptă / Pierduți în jungla războiului.” Totodată, este o manieră de rezolvare de conflicte, a menționat cineva. Și se poartă, fiind un sacrificiu, pentru viitorul copiilor noștri. „Când spun război”, studenții au spus că se gândesc la „pescăruș”, și asta pentru că acestea două se află în antiteză, „pescărușul” fiind un simbol al păcii. Fiecare și-ar dori ca „în locul țipătului vieților umane stinse să asculte țipătul pescărușului”.

Dumitru Crudu a făcut observația că: „La ora actuală, provocările sunt de natură intelectuală, nu pe câmpul de luptă.” I-a îndemnat să scrie, să încerce să facă și ei poezie, întrucât „mulți scriitorii, din literatura universală, precum și din cea străină, au fost și soldați”.

„Carte vie” Mircea V. Ciobanu, critic literar. În ceea ce privește acest grup, studenții au avut posibilitatea să poarte o discuție cu domnul Mircea V. Ciobanu, care i-a inițiat, cât se putea într-un sfert de oră, în tainele criticii. Mircea V. Ciobanu a adus la cunoștință studenților numele

câtorva mari critici de literatură română, cum ar fi George Călinescu, Titu Maiorescu, Nicolae Manolescu, Mihai Cimpoi. Tinerii au făcut „puțină critică” la poeziile pe care le-au scris în cadrul grupului anterior de *Creative Writing*, spunând ce le-a plăcut, identificând părțile bune din poeziile colegilor. Pentru a-i orienta în ceea ce presupune o critică, Mircea V. Ciobanu le-a prezentat studenților de la Academia Militară câteva posibile întrebări la care ar trebui să dea răspuns atunci când analizează o poezie. Spre exemplu, „În ce măsură această poezie este patriotică?” (în cazul dat); „În ce măsură nu ați mai citit nicăieri o astfel de poezie?”; „Cât de bine respectă ritmul?”; „În ce măsură cuvintele-repere s-au integrat în crearea unui context?” etc.

Pentru studenții la Academia Militară, considerăm că experimentul acesta, „de critică”, a fost unul inedit, în mod special, pentru că știm: soldatul nu discută ordinele, le execută. Nu știm câți dintre ei vor mai face aceste încercări, la care au fost supuși azi, de „scriere creativă” sau de „critică a poeziilor”, dar, cu siguranță, experimentul le-a fost unul util. Și asta pentru că, după cum bine a menționat Dumitru Crudu, citându-l pe Nichita Stănescu: „Poetul, ca și soldatul, amândoi apelează la poezie”, altfel nu pot face față provocărilor.

La întrebarea *Cum trebuie să fie un critic, bun sau rău?* Mircea V. Ciobanu a răspuns, puțin în glumă, începând cu proverbul cunoscut: „Un câine bun este un câine rău.” Domnia Sa a spus că, pentru el, un critic literar trebuie să îndeplinească câteva condiții, pentru a fi un critic „bun”: 1) să fie onest cu cititorul (căci, pentru cititor, și nu pentru autor, acesta scrie); 2) să fie profesionist, să posede bine instrumentarul cu care operează; 3) să fie și un bun scriitor. Nu în sensul că ar trebui să scrie și el proză sau poezie, ci scriitura lui (atunci când face o critică) să fie una bună.

Evenimentul a decurs cât se poate de bine și de eficient, toți studenții, prin rotație, reușind să „răsfoiască” fiecare „carte” din cele propuse. Au fost receptivi, sinceri, deschiși. S-au convins încă o dată că știința nu e doar rigidă (uneori) și la îndemâna „unor domni bătrâni și gârboviți”, ci este o „artă vie”, este „plăcerea găsirii de răspunsuri la întrebări care ne macină”, este voioasă, haioasă și pe cât de grea, pe atât de plăcută.

La ce visează bibliotecarii? – master-class de Creative Writing cu bibliotecare ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în cadrul Săptămânii științei.

Moderator al evenimentului *Master-class de Creative Writing: La ce visează bibliotecarii?* a fost scriitorul, poetul Dumitru Crudu. La întrebarea dacă prin punerea în discuție a acestui subiect, *La ce visează bibliotecarii?*, Dumitru Crudu intenționa să ne afle secretele, gândurile noastre ascunse care dospesc în subconștientul nostru, răspunsul corect a fost: „Un poet adevărat le codează.” Dumitru Crudu a început prin a-și prezenta propria experiență în ceea ce privește visele, și anume prin a ne destăinui un vis de coșmar de care nu poate scăpa de 10 ani. Se făcea că se afla la Tbilisi, începuse războiul, iar el nu putea părăsi acel loc din cauza lipsei banilor. Se pare că acest vis îl urmărește constant pe poet. Adevărat este că nu puțini dintre noi avem astfel de vise, care ne bântuie.

Dumitru Crudu a continuat cu o „mică prelegere”, legată, bineînțeles, de vise, în care a vorbit despre mișcarea literară „onirismul”, una dintre cele mai puternice din anii '60-'70, care se baza pe exploatarea viselor. Exponenții ei au construit în poezie realități analoage visului. În romanticism visul reprezenta o ieșire din cotidian, iar poezia suprarealistă se inspiră din modelul coșmarului.

În continuare, li s-a propus participanților la eveniment să scrie o poezie care să reprezinte fie 1) un coșmar care le bântuie;

fie 2) o poezie în cheie onirică începând cu versurile: „Totul s-a început deoarece / Prin încăpere trecea...”; fie 3) un vis lucid, adică un vis cu ochii deschiși.

Participanților li s-a pus la dispoziție jumătate de oră, timp în care acestea au ticluit adevărate comori „onirice”, în care și-au expus visele cele mai firești sau umane, dorințele de a fi iubite, intențiile de a călători în Florența și de a se plimba cu gondole, dorința subconștientă de a avea capacitatea zborului, visul de a opri timpul și de a opri această toamnă care le pătrunse în suflet.

După citirea tuturor poeziilor, acestea au fost supuse analizei. Doamna Lidia Kulikovski a observat foarte bine cum fiecare poezie se înrudește cu firea autoarei și că fiecare a compus, a visat, a nutrit dorințe în conformitate cu propria personalitate.

Dumitru Crudu, cu ochiul său critic de poet profesionist, a conchis că poeziile expuse în cadrul evenimentului au fost postmoderniste, romantice, onirice, postrealiste și moderniste. Evenimentul s-a caracterizat printr-o atmosferă vie, creatoare. Se simțea cum în acele treizeci de minute, se nășteau „fărăme” de poeți, care cu ocazia acestui eveniment au reușit să-și descopere înclinația spre poezie și, totodată, au avut curajul de a se exterioriza, de a-și expune cele mai sincere, mai intime și mai umane trăiri interioare.

Nota finală a fost una muzicală. Doamnele bibliotecare au intonat un cântec popular în care au proslăvit tinerețea, pentru reîntoarcerea căreia omul e gata să-și dea averile.

Oprește, Doamne, timpul și... lasă-ne să creăm poezie!

În cadrul Săptămânii științei, în 15 noiembrie, a avut loc Master-class: Instrumente antiplagiat, moderat de Nelly Turcan, doctor habilitat, USM.

Tuturor celor care am fost sau mai suntem studenți, ne este familiar acest cu-

vânt: „plagiat”. Studentul știe că a comite un „plagiat” e aproape o „crimă împotriva umanității”, spunem noi, mai în glumă. Și apoi, de ce n-ar fi? Nu e dureros oare să ai un gând frumos, interesant, să scrii un vers care respectă întru totul noțiunile de prozodie și mai are și tâlc, să generezi o idee a ta și să te trezești că acestea îți sunt preluate într-o altă sursă și... numele tău nicăieri! Tu continui să rămâi în anonimat în timp ce un altul culege „laurii originalității tale”. Bineînțeles că este... un mare păcat. În schimb, atunci când tu te afli în poziția celui care copiază, pentru că „mama ei de inspirație” nu-ți vine, ei bine, atunci proslăvești invenția copy-paste-ului și te rogi ca nimeni să nu te prindă cu „gâsca-n sac”.

Despre aceasta am vorbit astăzi, despre plagiat și antiplagiat, familiarizându-ne cu câteva aspecte privind „ce înseamnă plagiatul”, „normele existente împotriva acestuia”, „forme / maniere de exercitare a plagiatului”, precum și „soft-uri de detectare a acestuia” (unele gratuite).

Plagiatul presupune a nu cita sursa de unde o idee, un text au fost preluate. Avem cazuri de plagiat încă în Roma antică. Oamenii recurg de multe ori la plagiat, probabil, din lipsă de idei, de timp, din irresponsabilitate, din incompetență. Plagiatul încalcă normele de etică și de deontologie academică. Este de menționat că și „cita-

rea dintr-o sursă secundară” reprezintă o abatere de la aceste norme. Spre exemplu, dacă un autor afirmă: „Lumea e o metaforă, spune Goethe”, nu cităm cartea autorului respectiv, ci mergem direct la Goethe.

Plagiatul se clasifică conform mai multor criterii. Avem plagiat intenționat și neintenționat, după gravitatea acestuia: minor, major, există și „autoplagiat”, când prezentăm a doua oară același text, chiar dacă ne aparține, fără a indica lucrarea unde l-am publicat prima oară. Se consideră plagiat și preluarea unor date din tabelele, graficele unui alt autor. Chiar dacă tabele sau graficele le refacem noi, sursa de unde au fost preluate datele de asemenea trebuie citată.

În ceea ce privește soft-urile de detectare a plagiatului, care arată fragmentele copiate, sursa acestora, precum și gradul de originalitate al textului / lucrării, au fost enumerate: Ephorus, Urkund, PlagAware, Plagiarisma etc.

La sfârșitul ședinței cu toții am recunoscut că scrierea unei lucrări originale este o dovadă de comportament etic și deontologic, o dovadă a respectării ideilor altor autori, de apreciere a celor ce au dezvoltat o idee originală, de diseminare corectă a informațiilor. Într-un cuvânt, de respect față de știință și oamenii care lucrează în folosul ei.

Duminică, 12 noiembrie, am participat la o activitate la Biblioteca "Ovidius".

Cititorul este avizat că, între 10 și 17 noiembrie, se derulează Săptămâna științei la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

Evenimentul petrecut la Biblioteca „Ovidius” este unul care se încadrează perfect în această Săptămână... și face parte din serviciul „Chimia distractivă”. „Chimia distractivă” a început cu Dumitru Ureche, care era profesor la Liceul Agricol și care, în cadrul acestui serviciu, le prezenta copiilor, la Biblioteca „Ovidius”, experimente chimice. Actualmente, domnul este profesor universitar, iar ștafeta „Chimiei distractive” a fost preluată de câțiva studenți de la Universitatea din Tiraspol, voluntari la bibliotecă și membri ai Cercului universitar de chimie.

Scopul acestui serviciu este, bineînțeles, de a le preda copiilor „puțintică chimie”, precum și acela de a-i convinge că obiectul de studiu chimia (ce pare, uneori, în școală, insipid, dificil și alambicat) poate fi distractiv! Ei bine, cum ne-am distrat cu Chimia... distractivă?

Studenții de la Universitatea din Tiraspol au început prezentarea lor printr-un exercițiu de cunoaștere. Fiecare trebuia să spună, pe rând, cum îl cheamă, ce țară vrea să viziteze și un obiect pe care l-ar lua cu el. Copiii au început cu a spune că ar vrea să viziteze Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, Bulgaria, Emiratele Arabe Unite, iar lucrurile pe care le-ar lua cu ei au fost: o carte, un portofel sau, pur și simplu, bagajul.

După acest exercițiu au vrut și ei să pună o întrebare. Le-au adresat studenților „probleme de logică”, cum ar fi: „Într-un salcâm creșteau șase mere. Au căzut două. Câte au rămas?” Zinaida, una dintre studențe, a dat imediat răspunsul: „În salcâm nu cresc mere.” Sau: „O doamnă și-a scăpat inelul în cafea. Cum a reușit să-l scoată fără

a-și uda mâna?” A sorbit cafeaua? Nu, răspunsul e simplu. Scăpase inelul în boabe de cafea.

Odată finalizat acest exercițiu de socializare, studenții le-au propus copiilor un rebus. Le-au prezentat imagini pe Power Point și ei trebuiau să ghicească cuvântul din aceste imagini. Copiii au recunoscut „apa”, „oxigenul”, „nisipul”, „diamantul”, astfel încât pe verticală s-a obținut cuvântul „experiment”.

Și acum urmează partea cea mai importantă și mai interesantă din cadrul activității, Experimentele propriu-zise. Primul experiment a constat în a le arăta copiilor că metalele aleargă prin apă. S-a turnat apă într-un bol. Cu ajutorul indicatorilor s-a văzut că apa e curată (întrucât nu s-a colorat). S-a pus în apă sodiu și, într-adevăr, s-a observat că acesta se mișcă extrem de rapid în apă. Un alt experiment, foarte curios, a constat în următoarele: 1) se ia un balon cu fundul plat; se adaugă glucoză; se adaugă 250 mililitri apă fierbinte; se amestecă soluția; 2) dizolvăm câteva cristale (indigocarmin); agităm și observăm că nuanța căpătată e de un albastru intens-verde.

Se adaugă la (1) 10 mililitri NaOH (hidroxid de sodiu). Și apoi soluția obținută (1) se adaugă la soluția (2). Când agităm, observăm că culoarea verde devine roșie, mai agităm puțin și devine galbenă. Odată cu terminarea glucozei, experimentul își pierde efectul „multicolor”. Foarte curios! Copiii au propus mai multe denumiri pentru acest experiment, cum ar fi: *Multicolor*, *Curcubeu*, pentru a rămâne la varianta *Semafor chimic*.

Un alt experiment le-a confirmat capacitatea detergentului Fairy de a albi și de a scoate petele de culoare. În fine, ultimul experiment, unul foarte curios, s-a numit *Chirurgia magică*. Una dintre studente i-a dezinfectat celelalte brațul cu alcool etilic. Apoi a dezinfectat cuțitul în iod. Și a

aplicat, adicătelea, o tăietură pe mână. Ei bine, era vorba doar de o atingere cu latul cuțitului, căpătându-se o nuanță asemănătoare cu nuanța sângelui. Copiii au fost frapați și, foarte entuziasmați, au vrut și ei „tăieturi pe braț”.

Acest eveniment, în același timp științific și, cu adevărat, distractiv, s-a încheiat cu prezentarea unui filmuleț de „educație socială”, copiii fiind avertizați de pericolul fumatului. Li s-a spus că provoacă cancer, îmbătrânire prematură, strică dinții și tenul. Pe glob sunt 1,5 miliarde de fumători,

dintre care 4 milioane mor din cauza bolilor asociate fumatului. Li s-a propus un înlocuitor al țigării, dulce și mult mai puțin dăunător – bomboane, pe care tinerii participanți la eveniment le-au savurat cu plăcere.

Vă mărturisesc sincer că a fost o distracție în toată legea. Copiii urmează să mai fie invitați la astfel de ședințe, unde vor lua contact cu chimia și vor fi convinși, încă și încă o dată, că știința nu este plictisitoare și anostă, ci un adevărat joc al creației, imaginației și inteligenței.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU” – 140**BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU” –
TEZAU DE VALORI CULTURALE AL CAPITALEI**

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

Nu voi descoperi cine știe ce secret, dacă voi menționa că Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” care, iată, pe 19 octombrie 2017 împlinește 140 de ani de la fondare, este un locaș-comoară, un tezaur de valori nebănuite, un izvor nesecat de cultură, informare și o oază de recreere preferată cel mai mult de chișinăuieni. Anume acesta este locul unde ei merg să citească, să se întâlnească cu scriitorii, editorii, actorii, artiștii plastici, savanții, cu alte personalități notorii, care au o experiență bogată de viață și ard de nerăbdare să povestească despre succesele și performanțele sale concetățenilor. Mai mult decât atât, Biblioteca Municipală este locul care ne păstrează amintirile, ne încântă sufletul, ne ademenește cu patrimoniul înmagazinat în sute și mii de volume, precum și care ne prezintă un spectru larg de servicii inovative – fizice și virtuale. Spre exemplu, merită a fi menționate ca semnificative următoa-

rele activități de ultimă oră: *Trolleybook, Rucsacul de vacanță, Bătălia cărților, Ne vedem la Bibliotecă!* ș.a.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” – bogată prin colecția sa de carte și bine organizată ca instituție de cultură – este obișnuită cu țeluri înalte și încetul cu încetul devine o bibliotecă a viitorului. Ea coagulează ani în șir toate forțele spirituale, științifice și artistice ale capitalei într-o ghidă spre momente și activități bine gândite și necesare populației urbei. În prezent principalul subiect din planurile de activitate ale instituției noastre sînt utilizatorii, care pășesc pragul ei în scopul acumulării de cunoștințe, perfecționării personale, descoperirii unor idei noi, inedite – toate acestea făcîndu-se în strînsă legătură cu cartea, cu informația, cu știința și arta. Cu certitudine: biblioteca îi îndreaptă pe toți spre diferite zone și situații în care ar putea fi transportați. Dacă se stabilește bine

legătura cu ea, orice problemă își găsește soluția corespunzătoare și, de multe ori, poate chiar cea neașteptată. Tot ceea ce preia cititorul de-a lungul anilor petrecuți în bibliotecă, îi va rămâne ca o avuție, un bagaj la care are trecere doar posesorul lor.

Orice întrunire cu cititorii (la Biblioteca Centrală sau filialele „O. Ghibu”, „Transilvania”, „Ovidius”, „L. Rebreanu”, „Tîrgoviște”, „M. Lomonosov”, „I. Mangher”, CAI Eminescu ș.a.) se transformă într-o sărbătoare de suflet atît a lor, cît și a bibliotecarilor, care simt pulsul epocii în care trăim și se dedică activității sale fără preget. De multe ori mă mir de devotamentul colegilor mei – oameni atît de mult dedicați profesiei alese. Munca lor dă roade bune, deoarece este făcută cu plăcere și tinde spre desăvîrșire.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a ajuns la frumoasa ei aniversare cu totaluri în activitate demne de toată lauda. După ea se aliniază toate celelalte structuri de acest fel din republică. Mă bucur și mă mîndresc că sînt colaboratorul acestei instituții de prestigiu din capitală.

De aceea, Bibliotecii îi adresez, cu sinceritate, ani mulți și rodnici de viață pe tărîmul cultural, bibliotecarilor vigoare, succese și împliniri profesionale, iar utilizatorilor dorință de cunoaștere, dezvoltare, dragoste de carte și lectură, de acumulare

a cunoștințelor întru atingerea noilor performanțe în carierele lor.

Tuturor celorlalți – care mai stau pe gînduri ce să întreprindă în timpul apropiat – fac următoarele apeluri. Nu ezitați să urmăriți noutățile de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”! Veniți la Bibliotecă și delectați-vă cu informații relevante, diverse și calitative. Participați la manifestări culturale interesante și captivante!

Să fii mereu tînără și atrăgătoare, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”! Să îți pasul cadentat al timpului! Să mergi cu fermitate înaintea tuturor!

Truda-ți n-are preț...

*Bibliotecii Municipale
„B.P. Hasdeu”,
la aniversarea a 140-a*

Ești frumoasă ca în tinerețe,
Chiar de anii curg vertiginos,
Pentru faptele pe drept mărețe
Numele-ți în topuri este scos.

Fondul larg, bogat de referință,
Și manifestări în orice zi –
Ba poveste, ba o conferință –
Fac în țară de-a te auzi.

Nesecată-i sursa de cultură,
Cu specific multietnic doar,
Bibliotecarii se zbatură
Să te vadă centru exemplar.

Siguranța și încrederea în sine
Le-au turnat în inime puteri,
De aceea lume multă vine
Cu diverse studii și vederi.
Capătă aici învățătură
Și abilități pe viață iau
Cei ce pragul îndrăzneț trecură
Barem vreodată când pledau.
Cu argintul-viu mi te compară,
Căci în tine văd menire, scop...
Calea din deviz – deloc ușoară –
Se transformă în urcuș non-stop.
Nu te va opri nici internetul
Cu sofisticări de ale lui,

Tu te faci încetul cu încetul
Templu al experimentului.
Dacă ne uităm în profunzime,
Ești locașul de a transporta
Oamenii cu visuri mari, sublime
Chiar și pînă dincolo de stea.
Împlinire profesională,
Stimă pentru orice cititor –
Ești mîndrie extraordinară
În trecut, prezent și viitor.
Îți doresc să înflorești întruna,
Să tentezi pe orișice drumet,
Să îți văd oricînd pe cap cununa,
Că o meriți... Truda-ți n-are preț...

GÂNDURI ANIVERSARE DESPRE BIBLIOTECĂ

Svetlana VIZITIU

* * *
Ne place Biblioteca,
Această casă veche
Pe o stradă centrală.
Nu liniștită,
Cu vuiete de sirene,
Dar liniște în suflet.
Și totuși, ne place
Că ne adună
Pe cei singuratici
La o Carte
Și comunicare.
Deși uităm aceasta
În alte clipe amare...
Ne place această casă veche
Cu o sală confortabilă,
Ce are origini
De creatori pricepuți
Și tinerețe tandră a căutării...
Suntem onorați:
De istorie bogată.
Putem transmite
Cu generozitate

În mintea tinerilor
Lumina,
Și atunci uităm...
De oă ruptă recent,
De nervi sau ceartă,
Pizza, spaghetti,
De foame,
Uităm că planurile și obiective,
Estimate foarte diferit,
Decise de șefi,
Sunt prețuite
Cu totul...altfel!
Ei, și bine,
Vom lucra
Conform proiectului
Îndepărtat,
Impactul este
Inevitabil:
Minți minunate
Academice
Ne vor privi
Cu mult favor...

* * *

Se vorbește în popor:
 Cică
 Nu mai suntem la modă,
 Că fără noi,
 Răspuns la toate oferă
 Neînlocuitul internet.
 Dar cine-atunci
 Va ajuta să alegi un titlu,
 O carte va recomanda?
 Un sfat de suflet, inimă...
 Ca de la Bibliotecar
 Să scrie referat,
 O teză de masterat.
 Astfel ca să fie uimiți
 Și cei mai intelectuali
 Magistrați!
 Și cine va explica
 Cum se scrie un eseu?
 Ca la Biblioteca „Hasdeu”?
 Că profesorii nu au timp...
 Și bibliotecarii – îl au... berechet!
 Cine va face pe toți să respire,
 Cu mese rotunde, mesaje de suflet,
 Pe tavă – varia personalități,
 Ca la Clubul „Impresii din viață și cărți”?
 Saloane de carte, lansări, dedicații
 Maratoane cu versuri și proză
 În special, master-class?
 Ei, și cine va invita să comunicați
 Cu un psiholog,
 Cu autor preferat
 De carte,
 De viață,
 Servindu-vă cu ceai și cafea,
 Dulciuri la fel aromatizate?
 Cuvinte parfumate,
 Tablouri miraculoase,
 Care trezesc amintiri
 Și inspiră speranțe...
 Bibliotecarul e o specie rară,
 Poate fi psiholog și părinte,
 Și frate,
 Și blogger,
 Sociabil prin natură,
 Zâmbet larg,

Atenție maximă.
 Cu blândețe și cu spor
 Va ajuta să zbori
 Într-o călătorie de vis
 Inteligent
 A romanticului gând...
 În tăcerea sălilor festive
 Printre cataloage, fișiere,
 După fiecare eveniment
 Mereu la vânatoare
 De energie și surse noi
 Cel dedicat profesiei
 E bibliotecarul BM
 Vădit
 Ca un pește –
 În marea lui de cărți
 Scufundat în enigmă,
 Transparent,
 Profesionist...
 Bibliotecarul e veșnic!
 Nimeni n-ar dori... brusc
 Să dispară
 Lumina în bibliotecă...

* * *

Noaptea în Chișinău
 A acoperit locuințele caselor,
 Cu zgomotul unei mari Biblioteci,
 Stau volume nivelate
 Cu istoria lor în catalog.
 Pagini – rând cu rând întinse la sol,
 Fiecare încadrată de-un apartament
 Cu milioane litere ale sorții
 Diferite – în dormitor sau debara,
 Și-n măsura spațiului cuprins
 O linie de ordin limitat,
 Ce a cauzat neliniște-n dispută
 Ridicol și furios.
 Trăim ca buchiile în alfabet...
 Ce a scris în rând –
 Nu dezbină!
 Pagina vieții nu e deschisă
 Acolo unde-i spus – păcătuiește
 Și – căiește-te.
 Volume – blocuri locuite...

Eu nu iubesc minciuni
Și regrete repetate.
Îmi place liniștea și pacea,
Iubirea blândă,

A ei tandră zestre.
Balsam
Pe suflet zbuciumat...

Septembrie 2017

SĂPTĂMÂNA UȘILOR DESCHISE LA 140 DE ANI AI BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. HASDEU”

Alexandru MORARU,
șef serviciu, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”

Da! Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a împlinit 140 de ani. În lista multiplelor evenimente ancorate la această sărbătoare, se înscrie de minune și tradiționala, în această perioadă, *Săptămâna a ușilor deschise*.

În perioada zilelor de 17-20 octombrie 2017, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, a avut loc un ciclu în-

treg de evenimente nu numai interesante, dar și originale și creative.

Săptămâna ușilor deschise a demarat cu *Maratonul utilizatorului*, având genericul *Aprinde ZEN-ul din tine!* Acest eveniment a avut loc la 17 octombrie 2017. În cadrul lui au fost realizate mai multe instruirii cu utilizatorii. În șirul lor s-au înscris următoarele probe: cum să creezi și să plasezi un conținut în *Wikipedia*; cum să scanezi, să digitizezi și să prelucrezi o imagine; cum să îmbunătățești interfața catalogului electronic al bibliotecii; cum să proiectezi un spațiu atractiv pentru o bibliotecă modernă ș.a. A fost cognitiv și frumos... Trebuia să vedeți cu cât interes își îndeplineau utilizatorii și bibliotecarii-participanți sarcinile practice puse în fața lor.

Ziua următoare, 18 octombrie, a fost dedicată unui Biblio Talks: experiența serviciilor în format *Ignite*. Au participat cu prezentări: Dumitru Crudu (*O experiență creativă pentru tineri și adulți*); Oxana Andreev (*Experiența noastră cu părinții și copiii*); Daniela Vrabie (*Tineri, rebeli și ambițioși*); Angela Olărescu (*Българско огнище la Biblioteca „Hristo Botev”*); Liliana Juc (*Micii europeni. Un serviciu perfect*); Larisa Arseni (*Dialogăm și ne cunoaștem*); Elena Taragan (*Bătălia cărților*); Lilia Gamarța (*Engleza de la mic la mare*); Taisia Foiu (*Biblio Tur – descoperim Chișinăul altfel*); dr. Mariana Harje-

vschi (*Și bicicletele pot promova... serviciile de bibliotecă*) și alții.

Majoritatea vorbitorilor au răspuns la multiplele întrebări ale publicului, iar însuși evenimentul a decurs într-o atmosferă atractivă și degajată.

În ziua următoare a avut loc o ședință în plen, cu participarea tuturor filialelor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Directorul general, dr. Mariana Harjevschi, a făcut o trecere în revistă a unor realizări și succese, dar au fost menționate și problemele și sarcinile care stau în fața colectivului bibliotecii.

S-a încheiat Săptămâna ușilor deschise la 20 octombrie cu Conferința științifică *Bogdan Petriceicu Hasdeu – celebru savant și enciclopedist*, organizată de Serviciul co-

lecții speciale. Evenimentul s-a desfășurat în Sala de carte germană, fiind moderat de subsemnatul. S-a vorbit despre importanța studierii și cercetării operei marelui cărturar al neamului nostru.

În fața celor prezenți, cu comunicarea *B.P. Hasdeu: interpretări privind rolul personalității în istorie* a luat cuvântul dr. hab. în filozofie Dumitru Căldare, profesor universitar la Universitatea de Stat a Moldovei. Comunicarea profesoarei Cristina Saghin de la Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri” s-a intitulat *B.P. Hasdeu – portretul unui spirit enciclopedic*. Interesantă și cognitivă s-a dovedit a fi și comunicarea despre Bogdan Petriceicu Hasdeu și Ion Halippa a cunoscutului cărturar și cercetător istoric Iurie Colesnic.

Dacă ar fi să facem o generalizare a Săptămânii ușilor deschise, trebuie, cu certitudine, de menționat că manifestările organizate și-au atins scopul, participanții, oaspeții și invitații s-au încărcat cu multă energie pozitivă, multe idei noi, creativi-

tate și descoperiri. Nu ne rămâne decât să le mulțumim organizatorilor care, prin efortul lor intelectual, au ridicat și dezvoltat creativitatea și gândirea bibliotecarilor spre noi culmi.

ACTIVITATEA ȘTIINȚIFICĂ LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”

Dr. Lidia KULIKOVSKI.

Manager, Departamentul studii și cercetări

Privire de ansamblu

Mulți ani și multe decenii BM s-a străduit să-și impună și afirme statutul său științific, recunoscut de cercetătorii din domeniile biblioteconomic, istoric, literar și artă/cultură (Mihai Cimpoi, Alexe Rău, Iurie Colesnic, Ion Ciocanu, Andrei Burac, Anatol Petrencu, Vasile Șoimaru, Vlad Pohilă, Ludmila Toma, Zamfira Mihail, Ion Stoica, Gheorghe Buluță ș.a.), apreciat și prin premiile obținute de la diverse concursuri profesionale, instituții și entități. Analiza și evaluarea ultimilor ani de activitate științifică, 2012-2017, realizată de Departamentul studii și cercetări (DSC), scoate în evidență câteva aspecte care vin să fortifice afirmația de mai sus :

1. Tipologia producției științifice s-a diversificat: BM publică monografii bibliografice (25 lucrări), monografii istorico-literare, exegeze literare (11 volume), dicționare (1), cataloage (5), ghiduri enciclopedice (1), compendii, manuale (3), reviste de specialitate (25 volume), studii tematice (1 volum), teze de doctor, autoreferate (1), rezultate ale cercetărilor, tezelor de master (12).

2. Activitatea reflectată în articolele științifice publicate în volume tematice și în revistele de specialitate (150 articole științifice numai în 2017) se conturează ca trend pozitiv în ultimii cinci ani: bibliotecarii (deși încă preferă sintezele anuale, sintezele tematice, comentariile / rapoartele evenimentelor) publică rezultatele studiilor, cercetărilor realizate, impactul activităților științifice (în anul 2017, după

numărul de publicații, s-a evidențiat Filiala „Hristo Botev”).

3. Tematica articolelor exprimă/reflectă preocupări curente, priorități naționale și locale. Anul 2017 atestă o creștere semnificativă a orientării activității BM spre servicii, proiecte, reflectate în 39 de articole. Apar, încă timid, dar apar articole de prognoză a activității și de viitor a bibliotecilor.

4. BM produce teorie biblioteconomică, produce articole-metodologii, cel mai mare număr de cronici, recenzii, studii introductive, prefețe și postfețe la lucrările din domeniul biblioteconomic, literar și cultural (41 în 2017). E singura bibliotecă din domeniu, care produce articole-metodologii, articole-manifest, trend-articole, articole-dezbateri, evenimente-dezbateri (L. Kulikovski, M. Harjevschi, Vl. Pohilă).

5. Anul 2017 se mai evidențiază printr-o impulsivitate, ghidare, spre o atenție mai riguroasă a activității de comunicare a științei susținută prin instruire, motivare, încurajare, prin Campania de comunicare „Săptămâna științei la BM”, care a catalizat creșterea semnificativă a evenimentelor științifice, a expozițiilor de comunicare a științei, a implementării mai multor servicii de comunicare și promovare a științei (în comparație cu ceilalți ani).

Reperetele enumerate conturează perspective luminoase activității științifice la BM în următorii ani, permițându-ne să afirmăm că există la BM „B.P. Hasdeu” o cultură a științei, susținută și cultivată de Departamentul studii și cercetări, care a

înscriși și în bilanțul anului 2017 mai multe istorii de succes.

I. Istorii de succes ale DSC, 2017

1. Săptămâna creativității și inovației, ediția 2017

Săptămâna creativității și inovației la BM „B.P. Hasdeu” (SCIH) a avut ca scop impulsivarea bibliotecarilor să iasă din propriile metode și cunoștințe, provocându-i să gândească și să acționeze dincolo de standarde, să schimbe, să inoveze, să descopere, să adapteze, să probeze, să experimenteze ceva neprevăzut în activitatea lor. Au reușit să improvizeze soluții la schimbarea, îmbunătățirea proceselor, metodelor, formelor de activitate rutinare conferindu-le semnificații, suflet (implicând utilizatorii ca actanți ai SCIH), noutate, elemente surprinzătoare, originalitate și unicitate. Au valorificat eficient fiecare zi a săptămânii pentru a se diferenția ca indivizi, pentru a-și individualiza biblioteca și cauza pe care o reprezintă.

Alături de oportunitățile de diferențiere și individualizare, SCIH a mai oferit șansa de a spune povestea adaptabilității și creativității echipelor din structurile BM, de a ieși în evidență, de a surprinde oamenii. Iar oamenii, utilizatorii, parcă așteptau propunerile, jocul, implicarea, improvisația. Atunci când implicăm utilizatorii, reamintindu-le că asta contează cel mai mult, iar entuziasmul cu care răspund și se implică – fie adult, copil sau persoană înaintată în vârstă – este molipsitor și ne umple de energie, ne ajută să ne simțim și să se simtă liberi, precum copiii.

A fost o săptămână inspirată... Bibliotecarii au găsit inspirația în sute de locuri și mii de feluri. A contat mult inspirația demonstrată de managerul general Mariana Harjevschi care a fost alături întreaga săptămână, cu îndemnuri și cuvinte încurajatoare. A fost o Săptămână în care bibliotecarii de la filiale, departamente au

vorbit de creativitate, idei, inovație, soluții la provocări.

Săptămâna creativității și inovației a reușit să demonstreze că bibliotecarii BM (referință la bibliotecarii care au participat) dețin arta prezenței totale, arta concentrării, arta judoului (observație, inițiativă, gândire temeinică, alegere), arta dăruirii – bibliotecarii implicați în SCIH au dăruit și au fost o prezență absolută! Au dăruit cu veselie și umor, conferind SCIH, într-o manieră ludică, – umanitate, empatie, stare de bine.

SCIH a mai realizat un scop neasumat, nedeclarat, reieșit spontan din comportamentul colectiv al celor care și-au anunțat participarea – de consolidare a echipei, de dezvoltare a spiritului de echipă; s-au susținut reciproc, s-au autoîncurajat, s-au „copiat” unii pe alții prin concept, ca principiu, acțiune, oferind mereu alt produs, marca lor – aici amintim:

- **inițiativa *Black & White*** lansată de Departamentul „Memoria Chișinăului” – câte variante a putut avea – varianta Departamentului „Memoria Chișinăului”, filialelor N. Titulescu, „Târgu-Mureș”, Biblioteca Centrală, apoi creativa Aliona Nosatâi a trecut limita de alb & negru și a încercat, într-un mod formidabil, live, varianta umană a versiunii *Red & Black*;
- **GIF-uri** lansate de Filiala „Adam Mickiewicz” în cadrul Săptămânii zâmbetului la BM „B.P. Hasdeu”, prezentă de data asta în altă abordare tematică, dar absolut creativă, necesară și preluată de Filiala „Liviu Rebreanu”, CAIE și alte filiale;
- **expoziții** – tonul l-a dat Biblioteca „Transilvania” cu *BM 140*; apoi cele din colecția *Black & White* – expoziția de șah a Bibliotecii „Târgu-Mureș” – titlu, stil, eleganță, inteligență; la fel a Bibliotecii Centrale, expoziția provocare a Filialei N. Titulescu! Me-

niul de lectură a BC; expoziția, absolut inedită, a Filialei „Liviu Rebreanu” despre bani și hârtii de valoare; expoziția din materiale naturale a Filialei „Ovidius”; expoziția *Mașini* de la CAIE; expozițiile consacrate Zilei Tricolorului – absolut inedite – a CAIE și a filialelor M. Drăgan, N. Titulescu, „Transilvania”, „I. Mangher”, V. Bielinski; construcțiile din cărți de la „Târgu-Mureș”, expoziția de logouri de la Filiala „Adam Mickiewicz” etc.;

- **recomandări de lectură** (ale cititorilor) – la Filiala „I. Mangher”, (ale bibliotecarilor) – la BC, N. Titulescu, „Adam Mickiewicz”, DMI, CAIE;
- **provocare „Poster”** – au fost nominalizate câteva biblioteci, dar au participat și altele pe care nu se mizase și asta este îmbucurător! Bravo Filialei „Adam Mickiewicz” (prima a răspuns), bravo CAIE, „Ștefan cel Mare și Sfânt”, „Liviu Rebreanu” (ultima, dar de excepție);
- **postări pe blog** – filialele „Adam Mickiewicz”, CAIE, „Transilvania”, M. Drăgan, „Ovidius”, Departamentul „Memoria Chișinăului”;
- **produse obținute** – lansarea în cadrul Săptămânii creativității și inovației a unor produse noi: 1) albumul BM *Black & White*; 2) filmulețul video „Chișinăul creativ” (DMC); 3) un nou produs „Ora expertului” (BC); 4) formate/metode de recomandări de lectură; 5) video: colecția de carte veche și rară (BC); 6) promovarea noutăților editoriale intrate în colecția BM în formate noi (DMI); 7) concursuri, dueluri ale inteligenței; 8) rebusuri („Ștefan cel Mare și Sfânt”); 9) GIF-uri – un nou, inedit, haios format de culegere a necesităților de educație ale utilizatorilor și idei de noi servicii („A. Mickiewicz”); 10) expoziții inedite;

- **servicii lansate** – 1) „Laboratorul științei” („A. Mickiewicz”), Doina Vicol; 2) „Darts” – loisir, competiție, distracție copii („A. Mickiewicz”, Oxana Andreev); 3) „Bicicletă-baterie” (Mariana Harjevski); 4) „Ignite Hasdeu Club” – serviciu nou – pentru formatori și doritori de a învăța arta vorbitului și prezentărilor în public (DSC, Lidia Kulikovski); 5) „Consultantul Dvs. literar” (*Vaș literaturnai konsultant*, „M. Lomonosov”).

Participanții la Săptămâna creativității și inovației (17 biblioteci!) s-au dovedit a fi deschiși provocărilor, au abordat cu prospețime, entuziasm vastele posibilități de a se diferenția, de a comunica în echipă, dar și cu utilizatorii, cu comunitatea altfel; de a se elibera de povara perspectivei statice a activității, de „obiceiurile” pe care le aveau în activitatea zilnică, de prejudecățile asupra muncii lor și ale opiniei celor care nu s-au identificat cu creativitatea și inovația în această perioadă. Eroii Săptămânii creativității și inovației – Elena Dabija, cu echipa CAIE; Oxana Andreev, Doina Vicol și echipa Filialei „Adam Mickiewicz”; Silvia Antufiev (BPD), Liuba Ciobanu, cu echipa „Ovidius”; Tamara Țurcanu, Ludmila Odobescu (M. Drăgan); Daniela Bortă (Traian), Lilia Gamarța și echipa Filialei „Ștefan cel Mare”; Aliona Nosatâi (N. Titulescu), Parascovia Onciu, Ludmila Capița, Mila Șeremet („Transilvania”); Maria Burcovschi, cu echipa Filialei „Târgu-Mureș”; Lilia Zderea; Liuba Munteanu, cu echipa Bibliotecii Centrale; Angela Olărescu („H. Botev”), Margareta Șcelcicova și echipa Filialei „M. Lomonosov”; Alina Bălănescu, Natalia Ghimpu cu echipele lor; Taisia Foiu; Larisa Staver; Angela Borș („Ițic Mangher”), Diana Corețchi („A. Donici”) – nu s-au simțit împovărați de rutină, s-au deschis competiției instituționale, au fost receptivi la activitățile colegilor, dispuși să se provoace unii pe alții, să țină lumina creativității

aprinșă, mai mult o alimentau și strălucea și mai tare.

2. Săptămâna științei 2017, 10-16 noiembrie

SȘ a avut două scopuri: 1) Să ofere bibliotecarilor modele inovative de forme de promovare și comunicare a științei ca ei la rândul-le să ofere chișinăuienilor, maturi, tineri și copii, oportunitatea de a cunoaște știința într-un mod atractiv, amuzant printr-un evantai de activități interesante și inovative și, 2) Să comunice activitatea științifică a BM unui public cât mai larg.

Timp de 6 zile DSC a oferit bibliotecarilor și utilizatorilor experiențe noi, creative. Astfel bibliotecarii au participat la evenimente profesionale precum : ScienceTalks „O bibliotecă foarte științifică” (37 de bibliotecari) ; ScienceBreakfast „BM obiect de cercetare academică. Proces, implicări, finalitate” (11 participanți, persoane responsabile de tematică); Expoziția-conferință „Povestea ARC-ului sau Metode inovative de comunicare a științei” (41 bibliotecari); Expoziția-dezbatere „Revista BiblioPolis – instrument de comunicare a științei și a rezultatelor cercetărilor BM” (15 bibliotecari și responsabili de calitatea revistei); Trainingul „Formare inovatori” (17 bibliotecari); utilizatorii (studenți de la Școala profesională nr.6, Liceul Politehnic și Academia de poliție) la Biblioteca vie „Știință. Cercetare. Creativitate” (112 utilizatori), lansarea site-ului „Noii barbari” al serviciului „Creative Writing” (36 bibliotecari), master-classul „La ce visează bibliotecarii?” (18 bibliotecari), master-classul „Instrumente antiplagiat” (17 bibliotecari).

Atât bibliotecarii, cât și utilizatorii au avut ocazia să deprindă ceva nou, să descopere modalități sigure de a afla cât sunt de buni, intuitivi, creativi și inventivi

Impactul SȘ s-a dovedit a fi peste așteptări:

1) La activitățile săptămânii au participat 274 de persoane (162 bibliotecari,

unici 88) și 112 utilizatori (în total 200 de participanți unici);

2) Programul a urmărit ca toate activitățile, atât pentru bibliotecari, cât și pentru utilizatori, să aibă caracter educațional – au învățat despre știință în abordări inovative;

3) DSC a transmis temele abordate prin opt (8) forme inovative – expoziție vie, expoziție-conferință, bibliotecă vie, ScienceBreakfast, ScientiaBrunch, master-class de scriere creativă, curs „Formare inovatori”, Open Space;

4) A oferit utilizatorilor BM o experiență inedită, creativă de a cunoaște știința și profesiile de cercetător, critic literar și scriitor experimentând „bibliotecă vie” și scrierea creativă. BM pentru trei ore s-a transformat într-un adevărat Open Space, în fiecare patru colțuri ale aulei BM se întâmplau miracole, reacțiile participanților au transformat spațiul într-un Turn Babel în care era uimire, bucurie („nu m-am gândit niciodată că eu voi scrie vreodată versuri”), veselie, un spațiu în care timpul s-a oprit și nimeni nu se grăbea să plece. „O experiență pe care nu o vom uita niciodată” (feedback-ul unui participant), poate fi concluzia generală a acestui eveniment de promovare și comunicare a științei.

3. Campania „Biblioteca Hasdeu zâmbeste”, ediția 2017.

Scopul ediției a II-a a fost de a crea **experiențe extraordinare de utilizare a serviciilor prestate comunității pentru utilizatorii BM.**

Excelența în servicii (angajament asumat de BM) nu se dobândește și nici nu se asigură doar respectând standardele, procesele, regulamentele. Excelența este asigurată și alimentată de experiența pe care o trăiesc utilizatorii în momentul utilizării serviciilor, în momentul de interacțiune cu Dumneavoastră, cei din prima linie de relație cu utilizatorii serviciilor noastre.

Dumneavoastră asigurați excelență serviciilor noastre! Măiestria, pasiunea, profesionalismul, atitudinea și competența bibliotecarilor aduc satisfacție și valoare utilizatorilor. Serviciile nu ating nivelul excelent dacă nu există Relație excelentă, Stare de bine, Surprindere, Bucurie, Încântare, Zâmbet.

Având tematica „Cultura serviciilor la Hasdeu”, Campania a orientat bibliotecile spre surprinderea acestei experiențe într-un mod pozitiv, ludic și haios pentru a crea acel mediu de voie bună care trebuie să existe în fiecare zi în biblioteci.

Ediția a II-a a înregistrat o bună participare - din 27 filiale și cinci departamente au participat 21 de filiale și patru departamente ceea ce constituie 80%. Scopul și mesajul campaniei #Experiențaserviciilor-cuzâmbet a fost înțeles, susținut și realizat!

Deși, nu a fost timp de re-setare de la activitatea programată, la una alertă, cu provocări, totuși au participat mulți (compartimente și angajați). Participanții au fost inventivi, receptivi, au acționat prompt la orice propunere, îndemn, exemplu. Sinteza #Experiențaserviciilor-cuzâmbet evidențiază următoarele:

- Prezență pe rețelele sociale – masivă! În cinci zile de Campanie au fost înregistrate 321 de postări, 237 de comentarii, 28 de filmulețe, 7 GIF-uri etc.;
- S-a obținut feedback valoros, de care aveam nevoie ca de aer;
- S-a simțit o competiție și s-a sesizat efectul bulgărelui de zăpadă – a lansat cineva ceva original, a doua zi toți căutau ceva și mai original;
- S-au străduit să nu copieze, dar să-și omologheze niște forme ale lor, marca „Adam Mickiewicz”, CAIE, de Arte „T. Arghezi”, Traian, „Maramureș”, Codru, „Memoria Chișinăului”, „Transilvania”, „M. Lomonosov”, N. Titulescu;

- Cele mai active au fost: CAIE, „Adam Mickiewicz”, Traian, „Transilvania”, BPD, Codru, „I. Mangher”, „M. Lomonosov”, N. Titulescu, „Ovidius”, „Târگوviște”;
- Activitatea bibliotecilor nu s-a periclitat din cauza Campaniei, a fost mai interesantă, mai vibrantă, mai originală, mai consistentă, mai cu flux, oamenii/utilizatorii au sesizat și apreciat;
- S-au identificat lucruri și lecții bune de învățat.

Aspecte de luat în seamă pentru ediția a III-a:

- Departamentele au fost pasive, cu excepția „Memoriei Chișinăului” și Studii și Cercetări;
- Mai inerte, în comparație cu anul 2016, au fost „Târgu-Mureș”, „Ștefan cel Mare”, Biblioteca Centrală, CNE-PB. Am simțit lipsa filialelor „Albă lulia”, „Lesia Ukrainka”, M. Drăgan, M. Costin, „M. Ciachir”, „O. Ghibu”;
- Ar fi fost nevoie de mai multă promovare. Concentrați pe scop, bibliotecarii inventau, căutau noi abordări, dar nu prea s-au preocupat de mediatizare socială cu excepția CAIE.

Concluzia generală: Activismul și rezultatele înregistrate au conturat un nucleu de oameni foarte deschiși provocărilor și dacă va trebui să începem schimbarea, ei o vor face!

Feedback:

M. Harjevschi: *E o nouă săptămână, dar încă mai simt emoția Campaniei „Biblioteca Hasdeu zâmbeste”, ediția a II-a. Am urmărit cu mult entuziasm și bucurie efervescența evenimentelor care au avut loc în bibliotecile noastre în cadrul Campaniei. De la emoticoane zâmbărețe, până la GIF-uri hazlii, de la un surâs în echipă, la un zâmbet cu utilizatorii, de la o postare cu umor*

în mediile sociale, la glume cu mult tâlc împărtășite cu scriitori, editori și alți prieteni ai bibliotecii. Toate se datorează Dvs. dragi colegi. Admir și apreciez energia de care dați dovadă la fiecare inițiativă marca Biblioteca Municipală. Mult succes în continuare - nimic nu unește mai mult oamenii decât zâmbetul.

Violeta Bunescu: *Inițiativă bună pentru replicare la nivel regional și național #bibliotecilepublicezâmbesc. Centrul de Excelență o poate conduce.*

Mariana Harjevschi: *Felicitări sincere tuturor colegilor care s-au prins în această Campanie. Au adus multă voie bună și tuturor utilizatorilor, iar cel mai important e că au reușit să furnizeze servicii de calitate promovând cultura serviciilor marca Bibliotecii Municipale.*

Biblioteca „Ovidius”: *Biblioteca Hasdeu zâmbește a dat startul celui mai eficient program de zâmbet, în care ne-am integrat cu drag. Campania ne-a îndemnat să încercăm emoții pozitive alături de utilizatorii noștri.*

4. BiblioTalks „Experiența serviciilor la Hasdeu”

Gândit ca eveniment Ignite, consacrat celor 140 de ani ai BM, a servit și ca temei de dezvoltare a cursului „Vorbitorium” prin care au fost instruiți cei 20 de participanți înscriși să-și dezvolte competențe de a vorbi în public și abilități de a face prezentări în formatul Ignite. Bibliotecarii au învățat cum să treacă peste blocajele psiho-emoționale care-i împiedică să vorbească în public; cum să-și construiască și să transmită un mesaj valoros; cum să-l prezinte eficient, oferindu-i substanță și stil. Au cunoscut și au trecut prin metodele: vorbitul în public, dezbateri, dicție, respirație, dezvoltare socială și personală, simulări, filmări, audieri, discursuri celebre, comunicare non-verbală, feedback constructiv – toate acestea într-o atmosferă de creativitate, joc, relaxare și antrenament.

Cursul „Vorbitorium” a finalizat cu un eveniment inedit la BM *BiblioTalks Hasdeu aniversar* care a avut scopul de a face publică experiența serviciilor livrate comunității chișinăuene, oferindu-le bibliotecarilor șansa să se producă ca vorbitori publici profesioniști.

BiblioTalks Hasdeu a fost un eveniment-experiment, eveniment-experiență personală. Bibliotecarii au trăit experiențe noi, au aflat mai multe despre ei ca vorbitori publici, au înțeles, doar la sfârșit, mai bine provocările pe care le aveau de înfruntat, au trăit experiența secretelor din spatele unui discurs și al unei prezentări reușite, au dobândit siguranță în comunicare publică.

Caracteristica stării trăite la acest eveniment a fost satisfacția personală, euforia reușitei, dar cel mai important aspect a fost sentimentul de mândrie al participanților pentru contribuția personală la reușita evenimentului aniversar al bibliotecii lor.

Întrebați dacă ar mai participa la un asemenea eveniment în 2018, toți au răspuns „Da!”.

5. Curricula și instruire

Departamentul studii și cercetări desfășoară de sine stătător sau în colaborare o vastă activitate de instruire a bibliotecarilor în scopul încurajării implicării mai active în activitatea științifică și de cercetare, obținerii cunoștințelor și abilităților necesare organizării acestor preocupări, formării competențelor necesare implementării serviciilor inovative, necesare proceselor de modernizare și inovare a activității.

Realizarea anului de referință a fost elaborarea a patru noi curricule pe teme actuale, necesare adaptării bibliotecarilor la cerințele timpului și lumii în schimbare: 1) Cultura serviciilor; 2) Formare ludotecari; 3) Vorbitorium; 4) în colaborare, „Formare inovatori”. Actualitatea Curriculei a confirmat interesul sporit al bibliotecarilor

și bibliotecilor. Cultura serviciilor a fost solicitată de Biblioteca raională „Antonie Plămădeală” din Hâncești, arondată BM (16 februarie 2018). Cursul „Formare ludotecari” a fost solicitat și livrat la Biblioteca Județeană „Panait Istratie”, Brăila la care au participat 23 de bibliotecari din România și doi din RM (noiembrie, 2017); Cursul „Vorbitorium” a fost solicitat de participanții la proiectul „Conect” și de bibliotecarii Academiei Tinerilor bibliotecari (februarie, 2017). Cursul „Formare inovatori” a fost livrat unui grup de bibliotecari ai BM și unui grup de bibliotecari din Centrele de Excelență raionale și bibliotecile arondate.

Pe parcursul anului 2017, colaboratorii DSC au livrat 111 sesiuni de training – 265 ore (L. Kulikovski – 54 sesiuni (108 ore); N.

Țurcan – 3 (10 ore), M. Pilchin – 1 (1,5 ore); D. Crudu - 52 (146 ore).

II. Cercetare, coordonare, redactare

Departamentul a coordonat activitatea științifică și de cercetare, dar a fost și un contributor important la procesul de cercetare al BM (la apariția a 18 volume științifice). În 2017 a participat la un studiu de țară „Rolul bibliotecii în educația civică a comunității” (L. Kulikovski în parteneriat cu M. Harjevschi); a elaborat un dicționar tematic „Biblioteca Modernă. Glosar de termeni uzuali”; a publicat nouă volume de autor (L. Kulikovski – cinci, VI. Pohilă – două, V. Răileanu – două, M. Pilchin – două); a coordonat și redactat cinci volume științifice. Vezi detaliat tabelul de mai jos:

Nr.	Cercetare	Tipologie	Autor	Coordonator	Redactor	Îngrijitor ediție
1	Chișinău: bulevarde, străzi, piețe, parcuri. Ghid enciclopedic	Ghid enciclopedic	T. Foiu, C. Tricolici N. Mășcăuțanu, I. Osovski	L. Kulikovski A. Răileanu	VI. Pohilă	M. Harjevschi
2	Mihai Cimpoi Monografie bibliografică	Monografie bibliografică	L. Kulikovski, T. Foiu V. Sârbu		L. Kulikovski T. Foiu	M. Harjevschi
3	Vlad Pohilă. Elogiu lecturii. Editoriale din revista BiblioPolis	Editoriale	Vlad Pohilă	L. Kulikovski	V. Rață	M. Harjevschi
4	Mariana Harjevschi, Iulian Filip: Balanța Vărsătorului, vederea Mergătorului	Memorii	M. Harjevschi Iu. Filip	L. Kulikovski	V. Rață	M. Harjevschi
5	Rolul bibliotecilor în procesul educației civice a comunității	Rezultatele studiului	L. Kulikovski M. Harjevschi			
6	Biblioteca Modernă: Glosar de termeni uzuali.	Glosar	L. Kulikovski, O. Bursuc D. Ganea	V. Bunescu		M. Harjevschi
7	Maria Pilchin. Poezie. Eros și Putere	Critică literară	M. Pilchin			

Nr.	Cercetare	Tipologie	Autor	Coordonator	Redactor	Îngrijitor ediție
8	Maria Pilchin. Realități poetice în zigzag	Critică literară	M. Pilchin			
9	Vlad Pohilă. Disecarea cărților. Recenzii	Recenzii	Vlad Pohilă		V. Rață	
10	Angela Olărescu. Orașul Cricova în ascensiune continuă	Monografie	Angela Olărescu	L. Kulikovski	C. Tricolici	
11	Monografia Transilvania (în curs de apariție)	Monografie	L. Kulikovski, P. Onciu, L. Capița, T. Donțu			M. Harjevschi
12	Iurie Colesnic. Biobibliografie	Monografie bibliografică	L. Kulikovski T. Foiu			
13-16	Revista BiblioPolis, Vol. 64-67	Revista		Vl. Pohilă, V. Rață, L. Kulikovski	V. Rață	M. Harjevschi
17.	Ion Vatamanu – scriitor al existenței	Exegeză literară	V. Răileanu	L. Kulikovski		
18.	Eugen Cioclea ...locuiesc în ființa necunoscută...	Exegeză literară	V. Răileanu	L. Kulikovski		
	Total 18 lucrări /volume					

Tabelul de mai sus demonstrează contribuția și participarea tot mai consistentă la consolidarea statutului BM de bibliotecă științifică, inclusiv a filialelor „O. Ghibu”, „M. Lomonosov”, „Transilvania”, „I. Mangher”, CAIE, „Hristo Botev”, „Maramureș” care și-au planificat și realizat cercetări fundamentale, profesionale.

Un aport deosebit la acest proces, alături de Departamentul studii și cercetări, a adăugat Departamentul „Memoria Chișinăului” cu cinci volume monografice de bibliografie. DMC a mai demarat în anul de referință două cercetări biblioteconomice originale. Prima, *Evaluarea expozițiilor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în timp* a apărut ca idee dintr-o activitate de

selectare a pozelor pentru altă cercetare, din acel moment de serendipitate când cauți ceva și descoperi alte idei. Au efectuat o cercetare a expozițiilor moderne de bibliotecă. Pentru a vedea expozițiile au fost cercetate, din perspectiva cititorului/utilizatorului, cele mai utilizate instrumente moderne de comunicare cu vizitatorii/utilizatorii bibliotecii.

Alt proiect interesant de cercetare lansat de DMC este *Ecolul anilor: activitatea BM „B. P. Hasdeu” în presa timpului (anii 1918-1988)*, o culegere de articole, cronici și informații (format electronic) la aniversarea a 140-a a BM „B.P. Hasdeu”, publicate în presă în anii 1918-1988, care reflectă activitatea Bibliotecii Municipale. Ideea a

pornit de la baza de date începută în 2012 la a 135-a aniversare – *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” în documente de epocă*, prin selectarea, digitizarea și prelucrarea documentelor despre activitatea filialelor din rețeaua BM, preluate din bibliografia *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”: 125 de ani de activitate* (2002). Volumul include o *Introducere*, *Notă asupra ediției*, *Anii 1918-1988* și *Comentarii*. Din articolele, cronicile, interviurile incluse aflăm cum a sensibilizat presa opinia publică, cum a reflectat activitățile și serviciile Bibliotecii Municipale și ale filialelor din Chișinău. Ar fi fost cea mai interesantă publicație la aniversarea a 140-a a BM, publicație despre imaginea BM în societate, dacă ar fi fost elaborată și publicată.

Propunem ca volumul să fie editat în 2018, în format hârtie, ca imagine în timp a BM, și să continue cu volumul II cuprinzând anii 1988-2018, care ar valorifica și tezauriza epoca actuală, pe care, mulți bibliotecari o mai țin în minte.

III. Comunicarea științei

În anul 2017, an aniversar, s-au produs multe evenimente remarcabile, s-au desfășurat simpozioane, conferințe, colocvii, lecții publice, dezbateri, mese rotunde, lansări de carte, prezentări de publicații ș.a. Evenimente științifice au suscitat un interes sporit din partea participanților. Au excelat bibliotecile „Onisifor Ghibu”, „Transilvania”, Biblioteca publică de Drept, „M. Lomonosov”, de Arte „T. Arghezi”, „Hristo Botev”, „A. Mickiewicz”, Biblioteca Centrală, CAIE, „I. Mangher” și altele.

S-au organizat mai multe, în comparație cu anul trecut, lecții publice care au avut loc ca evenimente singulare sau în cadrul serviciilor noi, cluburilor, cenaclurilor – un număr record de 263 de lecții publice (3993 de participanți) 17 conferințe științifice (743 participanți); trei colocvii; 16 discuții/dezbateri (408 participanți), 19

mese rotunde (1953 participanți); două simpozioane (280 participanți).

Un aspect interesant, demn de remarcat, – comunicarea științei se produce în cadrul serviciilor, prin servicii. Acest fenomen a apărut ca urmare a instruirilor pe parcursul ultimilor trei ani, de comunicare a științei, de înțelegere corectă a conceptului de orientare spre servicii, semn bun, care transmite că se coagulează o cultură a serviciilor la BM. Campioni la acest capitol sunt filialele „M. Lomonosov” și „Ovidius”, urmate de „Transilvania”, „L. Rebreanu”, „Târgoviște”, N. Titulescu, M. Drăgan.

Biblioteca „M. Lomonosov” are o cultură a serviciilor bine consolidată. Mărturie stă numărul mare de servicii funcționale, cu conținut calitativ, bine structurate pe grupuri țintă specifice, din care listăm doar cele care promovează știința în activitățile lor: „Здравушка: Лекторий” popularizarea medicinei (34/415); „Здоровьев XXI века”. Занятия, проводимые в форме дискуссий, посвящены различным аспектам многомерной медицины (16/82); „15X4”: научно-популярный лекторий. Для молодежи, интересующейся вопросами науки. Проводится в форме четырех 15-минутных научно-популярных лекций, посвященных интересным фактам из самых разных аспектов науки и культуры (8/104); „КЛИК. История Кишинева – любителям города”. Встречи участников клуба проводятся в форме экскурсий по городу, дискуссий и познавательных лекций; „Сокровенное знание в «Живой этике» Рерихов” (48/543); „Пушкинский лекторий” (19/337); „Лекторий по истории искусств „Дорога души” (2/20). Total 125 de ședințe-lecții, traininguri cu o participare de 1501 persoane.

„Ovidius” a lansat trei servicii prin care comunică știința: *Micii cercetători ecologiști*: Activități (12/156) ; *O lecție de istorie altfel* (8/196); *Chimia distractivă* (4/71) – total 473 de beneficiari; M. Drăgan – *Știința pe*

înțelesul puștilor (12/107); „Transilvania” – „*Terra incognita*” (4/140); câte un serviciu la „Târgu-Mureș”, „Târgoviște”, „Maramureș”.

O altă formă de comunicare și educare pentru știință se realizează prin concursurile de erudiție, care în 2017 au fost în număr de 21, la care au participat 696 de utilizatori. Câștigătorii concursurilor de erudiție sunt filialele „Onisifor Ghibu” și CAIE.

Rezultatele bune se datorează, în mare parte, și instruirilor oferite bibliotecarilor de către DSC în ultimii ani. În 2017 au fost livrate trei workshop-uri (*Comunicarea științei: Forme și metode*, L. Kulikovski; *Comunicarea științei în Acces deschis*, N. Țurcan), lansate două Campanii (*Săptămâna Creativității și Inovației și Săptămâna Științei*) în cadrul cărora DSC a oferit instruire, modele noi, metodologii de comunicare a științei.

IV. Reviste de specialitate

De 16 ani BM are revista sa de biblioteconomie, științe ale informării și cultură. A fost ani buni platforma BM de comunicare profesională, instrument de comunicare a imaginii, platformă de educație biblioteconomică, spațiul public în care se tezaurizau fierberile, zbaterile și succesele profesionale, instrument de împărtășire și dăruire a conținutului elaborat de specialiștii BM altor biblioteci și bibliotecari. În acești ani revista *BiblioPolis* a devenit preferată, căutată, solicitată nu numai de către bibliotecari, dar și de oameni ai culturii, scriitori, istorici, profesori și alte profesii. Și în anul de referință echipa *BiblioPolis* – Vlad Pohilă, Lidia Kulikovski, Valeriu Rață, Valeriu Herța, Ion Vârlan - susținută de directorul revistei Mariana Harjevschi, a realizat patru numere (volumele 64-67).

Numărul articolelor științifice a rămas constant, de 50 % din totalul articolelor, variabilă urmărită de echipa de dezvoltatori *BiblioPolis*. Îmbucurător este faptul că revista publică materiale științifice despre Bogdan Petriceicu Hasdeu și în aceste vo-

lume. Au fost publicate la rubrica „Patronul nostru spiritual” șase articole științifice ale tinerilor cercetători despre aspecte inedite, mai puțin cunoscute ale vieții și operei lui B.P. Hasdeu. La rubricile constante au fost adăugate provizoriu „Arhitectura și interiorul bibliotecii” cu articole, preponderent traduse din biblioteconomia altor țări. Altă rubrică, adăugată în scopul diseminării experienței serviciilor BM – „Istoria de succes”, a rămas rubrica unui număr și a unei povești din lipsa mai multor povești de succes. Acest eșec ne atenționează că avem un punct vulnerabil la comunicare. Nu știm a mediatiza activitatea noastră și nu folosim cea mai puternică metodă de comunicare a succeselor – poveștile.

Puține, doar 11, dar mai multe în comparație cu anii precedenți, au fost articolele despre servicii. Puține pentru că 2017 a fost anul când bibliotecarii au fost instruiți la subiectul „Cultura serviciilor”. Sau poate sunt mai multe decât în anii trecuți tocmai pentru că au fost instruiți. Putem semna și aici aceeași vulnerabilitate de comunicare, de data asta a serviciilor.

Revista *BiblioPolis* e oglinda Bibliotecii Municipale, o oglindă fără rimel și fără fard, o oglindă realistă care arată părțile luminoase, momentele scilpitoare, de glorie dar, la o examinare atentă, ies în evidență și părțile mai puțin senine. *BiblioPolis* este, totodată, și un barometru care măsoară vivacitatea instituțională, potența profesională, capacitatea creativ-inovativă a echipei. Nietzsche susține că știința este voioasă. Voioasă este și comparația noastră, dintre cele două instrumente de imagine ale BM, pe care am îmbrăcat-o în straie de metaforă. Revista *BiblioPolis* este ca oglinda din Casa cea Mare a Bibliotecii Municipale. *BiblioCity* (buletin electronic al filialei BM a ABRM, deci, vocea bibliotecarului BM) este oglinda de poșetă a bibliotecii noastre. Prima publică lucruri fundamentale, perene, care devin artefacte de

cultură și imagine instituțională. A doua, electronică, e la îndemâna oricui vrea să se expună, să comunice, să împărtășească. E o oglindă de dimensiuni mici dar care poate oricând interveni pentru a repara, îndrepta, orienta, zaharisi imaginea și activitatea BM. Analiza publicațiilor *BiblioCity* relevă următoarele: în 2017 au fost publicate 88 de postări dintre care 35 de % sunt anunțuri despre cursuri, conferințe profesionale ale ABRM. Îndreptățit, promovează activitatea ABRM a cărei filială suntem. 10% constituie articolele altor instituții decât BM, ale altor bibliotecari decât ai BM și aproape la fel ca variabilă, de 10% sunt articole în limba rusă de la bibliotecii din Federația Rusă, bune, profesioniste. Aproximativ 15% sunt postări despre proiectele și preocupările ABRM. Vocea filialei BM, a bibliotecarilor BM se aude mai puțin, doar în 23 de articole (26 %), postări ale bibliotecarilor BM, dintre care 16 aparțin angajaților Bibliotecii „Transilvania” (campioni Mila Șeremet, Tatiana Donțu), toate 16 despre serviciile bibliotecii. Prezență activă înregistrează Filiala „Hristo Botev”. Cu mai puține articole apar „Adam Mickiewicz”, „Târgoviște”, „Ovidius”. De remarcat ca pozitiv că articolele /postări despre servicii s-au triplat¹.

Altă revistă elaborată la BM, cu precizare, de către Filiala Centrul Academic Internațional Eminescu este *Buletinul Mihai Eminescu*, fondat în scopul publicării cercetărilor eminescologice și promovarea operei și personalității lui Mihai Eminescu. Nu a văzut lumina tiparului în 2017, s-a lucrat la conținut: s-au selectat studii eminesciene noi, eseuri

¹ Cifrele sunt aproximative, <http://www.bibliocity.blogspot.md/>, dă eroare la căutare și analiza se bazează pe Lista Resurse online BM și sursele indicate de bibliotecii în rapoartele bibliotecilor, sursele din „Biblioteca în presă”, dar putem opera cu ele ca reprezentativitate raportată la numărul total de articole BiblioCity (23 din 88 articole – 20,4%)

despre traducerile recente care au apărut, alte materiale legate de numele marului poet.

Biblioteca Municipală mai are un instrument de imagine și comunicare, la fel, oglindă, bibliografia *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” în presă*. Articolele publicate în presă și în volume, de către angajații BM și de către alții despre noi – utilizatori, parteneri, ziariști, scriitori – însumează un număr de 314 surse. Dintre acestea 150 (47,7%) articole și volume sunt atribuite genului științific, în mare parte din cele patru numere de *BiblioPolis*, dar și articolele angajaților noștri care publică foarte mult în reviste culturale, literare sau de alt profil, în țară și străinătate ca Maria Pilchin, Victoria Fonari, Dumitru Crudu, Vitalie Răileanu, Larisa Ungureanu, Elena Tamazlăcaru; 39 (12,4%) articole despre serviciile oferite comunității, șase (1,9%) articole despre *Rucsacul de vacanță*, patru (1,2%) despre programul „Chișinăul citește”, două (0,6%) despre Programul „Bătălia cărților”. Cifre sub orice minimă posibilă referitor la promovarea programelor de lectură. Iar rezultatele obținute în aceste programe vorbesc de la sine.

Anul 2017 a fost aniversar și tot ce s-a desfășurat în bibliotecă se făcea sub genericul *140 de ani*. Rezultatul – cinci articole despre aniversarea BM (M. Harjevschi, V. Rață, N. Roibu, E. Tamazlăcaru, S. Vizitiu). Mai mult nu rămâne nimic în anele vremii despre anul aniversar, despre o instituție de 140 de ani. A fost un obiectiv și un angajament prioritar.

În 2017 și-au serbat aniversările, alături de BM, și filialele Nicolae Titulescu, „Liviu Rebreanu”, „Hristo Botev”, „Mihail Ciachir” și „Adam Mickiewicz”. Același număr de articole despre aniversarea bibliotecii, ca și BM, „B.P. Hasdeu”, a înregistrat și Filiala „Hristo Botev” – cinci; N. Titulescu și „L. Rebreanu” câte două articole; „M. Ciachir” și „A. Mickiewicz” câte un articol.

BM în presă... evidențiază, fiind ordonată alfabetic, bibliotecarii cei mai activi în scrierea articolelor și a volumelor de bibli-

ografie, biblioteconomice sau alt gen. În capul afișului de promovare a imaginii în presa scrisă stau mulți angajați:

Nr	Nume, autor	Total volume, articole	Volume	Articole
1.	L. Kulikovski	19	5	14
2.	L. Arseni	17		17
3.	V. Fonari	17		17
4.	A. Olărescu	15	1	14
5.	Vi. Pohilă	13	2	11
6.	V. Rață	13	2	11
7.	M. Pilchin	11	2	9
8.	E. Tamazlăcaru	11		11
9.	M. Harjevschi	10	2	8
10.	V. Sârbu	7		7

V. Concluzii și recomandări

Concluzia generală, de ansamblu, reieșită din analiza activității științifice este una pozitivă: avem potențial de cercetare. Anul 2017 rămâne în istoria BM ca an bun științific. Au fost editate 18 volume la care au muncit cu simțul răspunderii, cu sânge, cu pasiune bibliotecarii, bibliografii cercetători. A fost un an cu rezultate bune de comunicare a științei. Un aspect demn de remarcat, – comunicarea științei se produce în cadrul serviciilor, prin servicii. Acest fenomen a apărut ca urmare a instruirilor pe parcursul ultimilor trei ani, de comunicare a științei, de înțelegerea corectă a conceptului de orientare spre servicii, semn bun, care transmite că se coagulează o cultură a serviciilor la BM. S-au încetățenit deja, devenind produse marca Hasdeu, Campania *Săptămâna Creativității și Inovației*, *Săptămâna științei*, la care bibliotecarii și utilizatorii au participat activ. Reperetele enumerate în capitolul *Privire de ansamblu* conturează perspective luminoase activității științifice la BM pentru următorii ani permițându-ne să afirmăm că există la BM „B.P. Hasdeu” o cultură a științei, susținută și cultivată de Departamentul studii și cer-

cetări, prin exemplul și contribuțiile substanțiale în constituirea acestora și care a înscris și în rezultatele anului 2017 multe istorii de succes.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este o instituție vastă ca întindere geografică a structurilor, diversă ca specializări și roluri, responsabilități, un sistem în care-i dificil să armonizezi activitatea. Bibliotecarii s-au dovedit a fi mai deschiși spre colaborare, mai deschiși provocărilor decât secțiile metodologice. Această situație se vede foarte clar, fără lupă, în rapoartele bibliotecilor și în instrumentele de imagine. O instituție e asemenea unui organism uman – când un organ nu funcționează, suferă toate celelalte. Analiza, în profunzime, semnalează succesele dar și unele puncte slabe, domenii vulnerabile care într-un fel sau altul influențează succesul și imaginea instituțională:

1. Deși s-au publicat 18 volume ale rezultatelor cercetării, nu s-a realizat un obiectiv asumat de către echipa Hasdeu – realizarea colecției *Professional*. Nu e ușor, e proces creativ. Greșeala e că nu s-a luat în calcul riscul (încărcătura prea mare a celor implicați în cercetare), s-a dorit foarte

mult să se lanseze colecția la aniversarea a 140-a a BM. Aceasta-i marea dezamăgire a anului 2017;

2. Dorința de a edita un volum special *BiblioPolis*, în tradiția BM, „Arhitectura și interiorul bibliotecii” nu s-a realizat din cauza lipsei materialelor la subiect, nu s-a adunat destul pentru un volum și atunci s-a instituit o rubrică cu același nume, în care am fost nevoiți, din lipsă de articole din casă, să publicăm articole, preponderent traduse din biblioteconomia altor țări;

3. S-a instituit încă o rubrică în scopul diseminării experienței serviciilor BM, „Istorie de succes” care a rămas rubrica unui număr și a unei povești din lipsa de povești. Acest eșec ne atenționează că avem un punct vulnerabil la comunicare. Nu știm a comunica activitatea noastră și nu folosim cea mai puternică metodă de comunicare a succeselor – poveștile;

4. Analiza articolelor publicate despre BM a scos în evidență, iarăși, o mare problemă de comunicare și promovare instituțională pe care nu o raportăm la rezultate. Din 314 articole despre activitatea BM în 2017 doar șase (1,9%) articole despre *Rucsacul de vacanță*, patru (1,2%) despre Programul *Chișinăul citește*, două (0,6%) despre Programul *Bătălia cărților*. Cifre sub orice minimă posibilă referitor la promovarea programelor de lectură. Iar rezultatele obținute în aceste programe sunt direct proporționale cu rezultatul activității de promovare;

5. Aceeași sursă, *Biblioteca în presă*, semnaleză încă un eșec cras! În an aniversar, din 314 articole doar cinci articole despre aniversarea BM (M. Harjevschi, V. Rață, N. Roibu, E. Tamazlăcaru, S. Vizitiu). Alte 10 articole pentru celelalte cinci biblioteci filiale aniversare. Mai mult nu rămâne nimic

în anele vremii despre anul aniversar, despre o instituție de 140 de ani. A fost un obiectiv și un angajament prioritar.

6. Aceeași situație o urmărim și în alte două surse: *BM în presa on-line* și *BiblioCity*.

Recomandări cu atitudine

1. Utilizarea normelor de cercetare în procesul de planificare a cercetării și editării, luându-se în calcul orice risc;

2. Editarea unui volum cu *Povești de succes ale BM* sau a unui număr special *BiblioPolis*;

3. Includerea în Lista pentru editare 2018, în format hârtie, volumul electronic *Ecoul anilor: activitatea BM „B.P. Hasdeu” a DMC*, ca imagine în timp a BM și să continue cu volumul II, cuprinzând anii 1988-2018 care ar valorifica și teauriza epoca actuală, pe care, mulți bibliotecari o mai țin minte;

4. Îmbunătățirea colaborării interdepartamentale în scopul eficientizării activității BM în procesul de planificare și raportare – fiecare departament manipulează cu cifre diferite;

5. Elaborarea unor Ghiduri de Planificare și Raportare BM, nu doar cerințe;

6. E stringent necesar să organizăm un workshop de planificare și unul de raportare pentru anul 2018;

7. Sunt necesare măsuri urgente de monitorizare a imaginii și de orientare a bibliotecarilor. Articolele ar fi mai multe dacă ar avea grijă cum scriu alții despre noi și noi despre activitățile noastre;

8. Cred, cu tărie, că situația deplorabilă cu imaginea, cea care rămâne, tipărită, e cauzată de lipsa unui concept de comunicare instituțională.

BICICLETELE PROMOVEAZĂ... SERVICIILE BIBLIOTECILOR

*Dr. Mariana HARJEVSKI,
director general al BM „B.P. Hasdeu”*

Vacanțele mele, de la un timp, au devenit sau foarte comprimate, sau cam invizibile, care mereu urmează același algoritm. Nu știu de ce, încerc mereu să fac un plan și eșuează. Poate prea mult gândesc sau poate trăiesc o lume virtuală, care nu îmi arată corect busola. O vacanță la mare nu îmi aduce niciun fel de satisfacție. Știu, că am putea polemiza pe această temă la nesfârșit, dar nu mă veți convinge. Știu că mă puteți ademeni... doar pentru o zi, două. Dar oricum mă veți prinde tot sub umbrelă, citind, poate și dormind, că la ultima dorință visez mai de mult.

Obişnuiesc să răsfoiesc albumul cu fotografii și asta pentru că mama mă tot îndeamnă să le aranjez, să le clasific. Căutând sub microscopul amintirilor, inspirată dintr-o poză de-a mamei, am văzut... vacanța mea. Mi-a plăcut enorm de mult, de mică, mersul pe bicicletă. O adoram, pentru că aveam parte de viteză, chiar și în curtea mică de la țară, dar și pentru multă distracție pe care ne-o oferea atunci când intram în cursă cu fratele mai mare.

Așa că o postare pe net mi-a trezit pofta de mișcare și m-a convins că trebuie să profit de o vacanță altfel. Da, un singur poster a reușit să mă „îmblânzească” și să îmi trezească pofta de cele două roți. Nu aveam toate ustensilele la îndemână, așa că am fost nevoită să mi le procur la pachet. Mi-a fost destul de ușor ca să mă echipiez, în doar o zi eram gata de a începe aventura de cinci zile, transformându-mă într-un model de bibliotecar aventurier.

Recunosc, nu aveam o experiență similară anterioară, mi-am dorit enorm să-i

sprrijin pe colegii bibliotecari din România, dar și pe utilizatorii acestora, într-o campanie inedită de promovare a rolului bibliotecilor în comunitate. Așa că Turul ciclist intitulat „Ciclobiblio 2017” a fost o adevărată evadare din cotidianul meu, dar și pentru a mă expune unui nou mod de a cunoaște oameni minunați, colegi-bibliotecari dedicați, dar și locuri mirifice pe care le are România. Pornind la 27 august, din scuarul Bibliotecii Județene „George Barițiu” din Brașov, am pedalat 23 de ore în decurs de cinci zile, parcurgând circa 325 km până la 1 septembrie, când am ajuns la Biblioteca Județeană din Sibiu. Alături de o echipă energetică și ambițioasă, colegii bibliotecari, Claudia Șerbănuță, Raluca Istrati, László Kiss, care mi-au fost alături au reprezentat biblioteci publice, școlare din Satu Mare, Covasna, Brăila, București. Mi-a fost deosebit de surprinzător să descopăr în drumul acesta și susținători ai bibliotecilor, utilizatori și simpli iubitori de lectură. Farmecul turului au fost desigur bibliotecile pe care le-am vizitat, dar și descoperirea istoriei Transilvaniei prin diversitatea de biserici fortificate, care toate au fost condimentate de discuții profesionale îndelungate fie prin câmpii incredibil de frumoase, zone minunate și localități pline de istorie. Am străbătut sate și orașe încântătoare precum Prejmer, Harman, Sfântul Gheorghe, Rupea, Viscri, Sighișoara, Ilimbav și Sibiu.

Multe surprize am avut pe acest traseu, pregătit cu multă atenție și îngrijire de colegii din echipa „CicloBiblio”. Minunata bi-

biotecă a Liceului Teoretic „Mikes Kelemen” din Sfântul Gheorghe, m-a impresionat prin excepționala colecție de carte, îngrijită de László Kiss, bibliotecar școlar. O întâlnire ca la carte am avut la Biblioteca Județeană „Bod Peter” din Covasna, fiind emoționați de biblioteca parțial renovată, dar susținută de administrația locală cu multă atenție și, desigur, serviciile atractive.

Traseul ne-a scos în cale și fermecătoarea Bibliotecă Comunală din Racoșul de Jos. Deși în renovare, ne-a bucurat să vedem gama de servicii deosebite pentru comunitate. Ulterior ne-au înduișat, munții Bucegi și Piatra Craiului, unde am reușit să salutăm Ulmul de la Căpeni, Coloanele de Bazalt, Lacul de Smarald și, desigur, Vulcanul stins de la Racoș. A fost cea mai lungă zi, circa 97 de km pe bicicletă.

Bibliotecile din județul Mureș au un șarm aparte, așa că o scurtă vizită la Biblioteca Comunală Albești, unde am ascultat despre minunatele servicii, printre care programul *Citim împreună*. Am fost măgulită să o întâlnesc pe Monica Avram, directorul Bibliotecii Județene Mureș. Ulterior, Biblioteca Municipală „Zaharia Boiu” de la Sighișoara ne-a impresionat cu serviciul „Cufărul cuvintelor de suflet”.

Ultima zi, ne-am îmbrățișat cu drag cu colegii bibliotecari ai Bibliotecii Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. O întâlnire caldă și frumoasă, unde am descoperit o bibliotecă modernă, cu spații generoase

și servicii academice pliate pe necesitățile utilizatorilor.

Acest tur, educativ, distractiv, captivant, mi-a deschis o nouă fațetă a felului în care poți descoperi și promova serviciile bibliotecii. Am realizat că prin implicarea colegilor bibliotecari, dar și a comunității de utilizatori, susținători ai bibliotecii, poți promova un scop nobil, în cazul nostru – rolul bibliotecilor în comunitate.

Am observat că bibliotecile au devenit inedite, prin modul de a se expune comunității, mai pregătite față de cerințele membrilor comunității. Surprizele care ne ieșeau în cale în fiecare zi, ne-au marcat atât de mult. Concept inedit implementat în România, *Lada de Breaslă* din Biertan și *Borcanul cu dulceață de povești* din Marpod, ambele îngrijite cu multă dedicație de Anca Vasilescu, bibliotecar-metodist la Biblioteca Județeană Sibiu, tocmai au demonstrat acest lucru. Seara, la Ilimbav, pe Arca lui Anca, la Centrul de excelență digitalstorytelling, ne-au impresionat poveștile și istoriile de succes implementate acolo, desigur, conectate la serviciile de bibliotecă. Oare acest tur, nu e și el o poveste a unui grup de bibliotecari pasionați care doresc servicii de bibliotecă inedite, iar bibliotecarii au devenit vedete, având prezență la TVR1, Radio Actualități Cluj, *Mediafax*, *Agerpress*, *Romania Insider*, *Bună ziua*, *Brașov*, *Monitorul Express*, *Tribuna*, *Mesagerul de Sibiu*, promovând, desigur, bibliotecile...

SERVICIUL „BIBLIOTUR – DESCOPERIM CHIȘINĂUL ALTFEL”

*Taisia FOIU,
șef, Departamentul „Memoria Chișinăului”*

Întrebare: *Unde este, în centrul Chișinăului, un oficiu, care oferă excursii prin oraș?*

Răspuns: Nicăieri.

Întrebare: *Dacă elevii, studenții, dar și pensionarii vor să cunoască mai multe despre oraș, unde se vor adresa? La agențiile de turism? Dar serviciile lor sunt cu plată.*

Noi avem răspunsuri la aceste întrebări.

„BiblioTur – descoperim Chișinăul altfel” este un serviciu de turism social care oferă excursii pietonale, gratuite, prin centrul capitalei.

– De ce descoperim altfel?

Bibliotecarii de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” au preluat rolul de ghid și prezintă cele mai importante monumente și locuri istorice ale orașului.

– De ce turism social?

Deoarece beneficiarii noștri sunt elevi, studenți, persoane cu dizabilități, persoane în etate.

A fi ghid nu este atât de ușor.

– Cine sunt ghizii noștri?

Cele mai curajoase și bine informate bibliotecare. Toate diferite, bine docu-

mentate, instruite și îndrăgostite de oraș. Facem cunoștință cu ele:

- Liliana JUC – creativă, atractivă, zâmbitoare. Dar și cel mai curajos ghid, a efectuat prima excursie;

- Ludmila ODOBESCU – cel mai serios, punctual și responsabil ghid. Știe totul despre parcurile din oraș. Unicul bibliotecar cu experiență de ghid turistic, dar și ghid-formator;

- Svetlana GUMENI – frumoasă, bine pregătită, cu o voce caldă și blândă. A efectuat o excursie emoționantă pentru viitorii ghizi, studenți ai Facultății de turism, ASEM;

- Daniela BORTĂ – cel mai tânăr și energetic ghid. A avut un itinerar lung, complicat, dar interesant;

- Stela MORARU – ghidul „salvator”. A condus excursiile neplanificate și urgente. Are o bogată experiență de comunicare cu copiii, în special, cu cei cu dizabilități;

- Angela BORȘ – cel mai emoționant ghid. Este chișinăuiană și știe multe istorii interesante despre oraș. Stela și Angela muncesc ambele la Filiala „I. Mangher” și

nu uită să vorbească și despre amprentele evreiești în istoria orașului;

- Eugenia BUTNARU – fotocronicarul serviciului nostru. Având studii istorice, cel mai mult a dorit să fie ghid. La prima excursie a fost susținută de familia sa. A elaborat și infograficul serviciului;

- Margarita SCELICHOVA – cel mai experimentat ghid, cu un bagaj solid de cunoștințe despre oraș și nu numai, obținut în cadrul serviciului KLIK de la Filiala „M. Lomonosov”;

- Taisia FOIU – organizatorul excursiilor, responsabil de serviciul „BiblioTur”, dar și ghid.

- *Cine sunt beneficiarii noștri?*

- Liceeni, studenți, colegi din filialele BM, din alte biblioteci, oaspeți din Republica Moldova și în România, voluntari străini, dar și diplomați de la ambasada SUA, care au susținut acest proiect.

- *Ce am propus?*

- Cinci itinerare cu 55 de obiective turistice:

- cel mai solicitat itinerar a fost turul prin centrul capitalei (două trasee);

- cel mai lung traseu – *De aici a început orașul (centrul istoric)*;

- cel mai interesant traseu – *Pe urmele arhitecților renumiți*, cu vizită la Muzeul Orașului;

- cel mai plăcut și ecologic traseu – *Chișinăul – oraș verde* (parcurile din centrul capitalei).

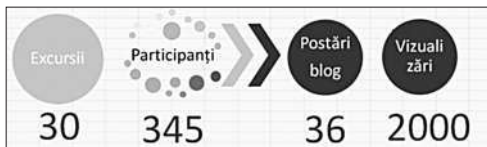
- *Care monumente au fost cele mai atractive?*

- Monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt, Bustul lui Mihai Eminescu cu profilul sculptorului Lazăr Dubinovski, Leii din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt”...

- Am avut și parteneri: Muzeul Orașului, Casa-muzeu „A. Pușkin”, dar și susținere – de la filialele „H. Botev”, A. Russo, „A. Mic-

kiewicz”, „M. Lomonosov”, „Târgoviște”, Biblioteca Centrală, CNEP, care au organizat copiii la excursii.

Pe parcursul a șapte luni au fost organizate:

Serviciul „BiblioTur – descoperim Chișinăul altfel” este o replică a serviciului similar din orașul Kiev. A fost replicat și în Republica Moldova de bibliotecile din Crișcova, Orhei, Hâncești, Cahul, care au preluat exemplul nostru.

Dacă v-a impresionat serviciul nostru, vă invităm în echipa noastră!

SERVICIUL „MICII EUROPENI” – UN SERVICIU PERFECT

Liliana JUC,
șef, Filiala „Târgoviște”

„Singurul loc în care cineva este aproape de perfecțiune este în curriculum vitae.” (Autor anonim)
Și totuși: „Perfecțiunea nu constă în a face lucruri extraordinare, ci în a face lucruri obișnuite în mod extraordinar.” (Spunea cineva)

Copii cresc peste tot. Cu ochii lor de spiriduși-ghiduși, ei ne fac să ne descoperim țara într-un fel nebănuț: neobișnuită, nostimă, specială. Dar cum să faci să reușești ca într-o imensă cutie cu jucării în mii de culori, obiceiurile și poveștile care alcătuiesc o cultură a copilăriei?! Printr-un serviciu – „Micii europeni”, care este un ghid pentru o călătorie în noi înșine, în locul acela adânc păstrat în suflet, unde visele, râsul și lacrimile de copil ne făceau să fim atât de diferiți...

Sugestia inițierii serviciului „Micii europeni” a oferit-o volumul cu titlul omolog, o carte în care te scufunzi printre imagini, pornind într-o aventură pe care o poți începe de oriunde iar și iar... la nesfârșit. Deschizând-o, pornești nu doar într-o minunată expediție, dar și pe calea mult mai dificilă, dar cu atât mai frumoasă, a descoperirii bogățiilor spirituale ale

celorlalți. Și tocmai acest din urmă aspect face din „Micii europeni” o idee. Și care este ea? Apropierea de valorile europene, cunoașterea identității și farmecului fiecărui dintre cele 28 de state membre. Cu titlu de argument:

- Drapelul cărei țări este inspirat din culorile rânduncii? (Estonia)
- Unde se află cea mai mare fabrică de păpuși? (Spania)
- În ce țară copiii citesc cel mai mult? (Finlanda)
- Ce s-a întâmplat cu statuia preferată a danezilor *Mica sirenă*?
- De ce Parisul este numit „orașul luminilor”?
- Care este țara fetițelor extravagante? (Suedia)
- Unde nu se vând arme-jucării? (Suedia)
- Care este splendoarea edificiului *Biserica Amintirii* din Germania? (Rujul și dintele găunos)
- Câți copaci au plantat estonienii la intrarea lor în UE? (Un milion de copaci)
- Care este cea mai mică țară din UE? (Luxemburg)

- Ce țin pescarii din Portugalia în căciulile lor negre? (Tutun, pipe, bani, cârlige)
- Prin ce este cunoscută statuia *Manneken Pis* din Bruxelles? (De mai bine de 300 de ani face pipi la colțul străzii Etuve)
- Care sunt cei trei moși ai Sloveniei? (Moș Gerilă, Moș Nicolae, Moș Crăciun)
- Cine a desenat sediul companiei „Chupa-Chups”? (pictorul Salvador Dali)
- De ce stă strâmb crucea de pe coroana Sfântul Ștefan din Ungaria? (Denotă temperamentul neîmplănit al ungarilor) etc.

Ședințele serviciului sunt o pistă de deschidere care-i ajută pe participanți să descopere savoarea copilăriei în țările UE: ce bomboane le plac, ce-i înspăimântă și ce-i face să râdă, nume de monștri și sperietori din fiecare țară, bucatele preferate, ce obiceiuri au de Crăciun și de Paște, ce fac atunci când le cade un dinte...

„Micii europeni” însușesc de manieră ludică informațiile noi: capitale, drapele, invenții, inventatori, personalități notorii, puncte de atracție turistică. Impresiile acumulate sunt transmise prin desen, creion și hârtie, fiind pe post de aparat de fotografiat.

Astfel, este descoperit universul Europei într-un mod interactiv, incitant, cu titlu de argument, conversația tematică este urmată de lectura-informație, lectura-curiozitate, lectura-cultură – și activități practice, precum amplasarea autocolanțelor cu steaguri pe hartă, organizarea jocurilor de creativitate. Expedițiile virtuale, diversitatea tipurilor de lectură, reprezin-

tă o îmbinare de excepție dintre utilitate, noutate și distracție. Extensiunea practică a serviciului este următoarea: integrarea informației asimilate în contextul școlar și în viața practică, altfel spus, în cazul unor călătorii nu imaginare, ci reale prin Europa.

Dăm, nu întâmplător, 10 argumente în favoarea acestui serviciu:

- 1) are denumire inedită;
- 2) are denumire singulară / unică;
- 3) este unic prin materia însușită;
- 4) este unic prin abordare (prin prisma copilului);
- 5) este un instrument de promovare a lecturii;
- 6) dă plusvaloare Bibliotecii „Târgoviște”;
- 7) ne crește vizibilitatea în comunitate;
- 8) are un feedback pozitiv;
- 9) am format doi formatori (Alex și Andreea Jangă, elevi la Liceul „Dante Alighieri”, care astăzi livrează traininguri în cadrul acestui serviciu);
- 10) are durabilitate (se desfășoară a opta vară, în aceeași zi, la aceeași oră, miercurea, la ora 11:00).

Dacă estimăm cifric, atunci, fiind la a opta vară, înmulțim opt cu cifra medie de prezență per ședință (15-20 persoane) cu numărul de ședințe (șapte) și avem câți au trecut prin acest serviciu – aproximativ 960 de copii. Dar nu doar au trecut, au învățat multe, și-au format abilități de gândire critică, analiză și sinteză, de ascultare activă, de comunicare etc. Au devenit atât de buni, încât unora, prezenți de la inițierea Clubului „Micii europeni”, li s-a încredințat livrarea trainingurilor în cadrul acestui serviciu. Acesta este cel mai mare impact al unui serviciu.

Aceștia suntem noi, ne place să facem lucruri obișnuite, dar în mod extraordinar!

CLUBUL „HAPPY-TODDLERS”

Oxana ANDREEV,
șef, Filiala „A. Mickiewicz”

Se zice că dacă ai un copil, e ca și cum ai avea un tatuaj pe față. Nu-l mai poți scoate niciodată. Copiii sunt pentru noi Centrul Universului și ne dorim să le oferim cât mai multe sau gândim că trebuie să le dăm ceea ce nu am avut noi fiind copii.

Dar cine-s persoanele care le sunt alături din prima clipă de viață? Desigur, mamele, care pe parcursul vieții continuă să fie îngerul lor ascuns. Deci, ce-și doresc mamele pentru copiii lor? Să fie sănătoși (asta neapărat), să fie norocoși, deștepți, inteligenți, frumoși... (lista poate continua). Și, desigur, cu o doză necesară de înțelepciune, care o pot găsi în... cărți. Colorate, cartonate, decupabile, cărți puzzle, cărți 3D, dar și cărți senzoriale – un nou trend în lectura pentru copii. *Quiet book* sau *Busy book* îi poate ține pe copii ocupați foarte mult timp. Important e, că noi știm cu ce își petrec timpul. Aceste cărți sunt, pur și simplu, fantastice. Ele educă și, totodată, dezvoltă motorica fină, imaginația, creativitatea. Un buchet de beneficii aduc copiilor aceste cărți.

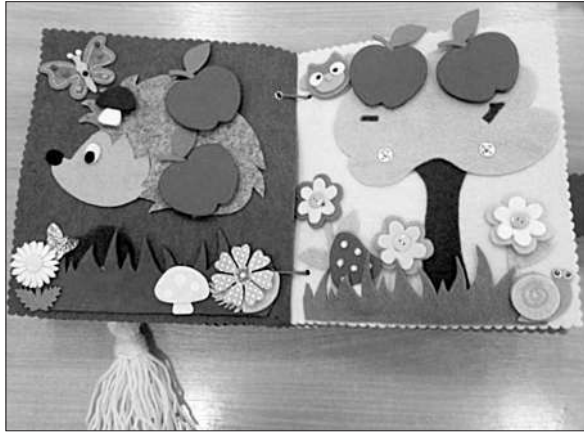
De obicei, atunci când este prea multă liniște, începem să ne facem griji, asta o

știe fiecare mamă. Cu o carte senzorială în casă vom ști care este motivul tăcerii. Dar putem găsi așa cărți? Ne-am putea gândi, în primul rând, la biblioteci sau la librării. În realitate, însă, nu e chiar așa. Astfel de cărți, deocamdată, nu sunt nici în biblioteci și nici în librării.

Pentru a acoperi această lacună, Biblioteca „A. Mickiewicz” a venit cu ideea de a organiza un club al mămicilor, care le-ar oferi posibilitatea de a realiza aceste cărți chiar de ele, cărți personalizate. Începând cu luna mai, luna familiei, când se desfășura și Campania „Ne vedem la bibliotecă” cu modulul *Familia*, lansată de Programul Național *Novateca*, am dat start serviciului.

Cele mai creative, cele mai dornice de a face ceva frumos, dar și cele mai curajoase tinere mămici, au venit la bibliotecă pentru a încerca să realizeze propriile cărți senzoriale. Au venit cu multe idei, pe care urma să le transpunem în realitate. Din acel moment, în fiecare zi de joi a săptămânii, mămicile și-au dat loc de întâlnire la bibliotecă, unde urma să dea viață ideilor. Iar noi am invitat pentru a le ghida și un meșter popular, care să le inspire, dar și să le ajute în realizarea cărților.

Și dacă suntem într-o bibliotecă, atunci ajutăm la dezvoltarea cognitivă a picilor veniți cu mamele lor. Copiii, pe toată durata atelierelor, au fost în grija bibliotecarilor care au avut ca preocupare cât mai multe și diverse distracții: citindu-le cărțile cele mai interesante, desenând împreună, vizionând desene animate. Unii copii însă erau nerăbdători să se implice și ei la meșteritul detaliilor pentru cărți.

Pe parcursul a trei luni de vară, ideile acestor mămici începuse a prinde viață. Fiecare pagină nouă, aducea un surâs de mulțumire, un oftat greu, ropote de aplauze, pur și simplu, zâmbete de fericire. Aveau mari emoții, pentru că își doreau mult să „cioplească” cât mai profesionist cartea dorită. Și copiii așteptau cu nerăbdare produsul final al mămicilor. Unele dintre ele erau prea nerăbdătoare, din acest motiv își luau toate materialele necesare pentru a lucra și acasă. Și dacă acest serviciu era preconizat pentru un timp anume (două ore), mamele nu se dădeau duse acasă. În unele zile puteau să stea și câte patru-cinci ore, dacă nu urma vreo altă activitate.

Era însă un indicator bun: înseamnă că le place. Și iată că în luna august, „au ieșit de sub tipar” 11 cărțuții, în care s-a investit multă răbdare și dragoste. Deși foarte modeste, câteva mămici au reușit totuși să

treacă peste emoții și să vorbească despre această nouă experiență în viața lor și la TV, în cadrul emisiunii *Bună dimineața*, la Moldova 1, unde au fost invitate. Acolo au prezentat, cu multă mândrie, acele pagini muncite cu multă sârguință.

Cu ajutorul „acestor bijuterii” create de propriile mâini am aflat cine este Vlăduț, Sofia, Cristina sau cât de creativă este Iuliana... Niște cărți senzoriale minunate, care vor ajunge mai târziu și în colecția bibliotecii, pentru ca să le poată răsfoi și alți copii.

O experiență frumoasă și pentru mine, ca facilitator. Din observații, mi-am dat seama că aceste cărți pot fi realizate practic de orice mămică, mai ales, dacă ea este o persoană creativă. Iar pentru cele care știu să deseneze, să coase, realizarea unei astfel de cărți e floare la ureche. Participantele noastre au văzut că pentru a crea o carte nu este o cale atât de ușoară, dar nici nu este de nestrăbătut. Important e să-ți dorești acest lucru și să găsești acele câteva ore pe săptămână, pe care să le dedici acestei ocupații. Iar per total, în aproximativ 50 de ore, poți realiza o carte de toată frumusețea.

Cele mai interesante momente din cadrul acestui serviciu au fost diseminate și pe Facebook, în mai mult de 10 albume, care au adunat peste 7000 de vizualizări.

Iar mămicile implicate au venit cu cel mai frumos feedback posibil: „*Timpul petrecut la bibliotecă a fost o plăcere pentru mine.*” Și acum, când fetița mea îmi zice tot mai des: „*Dă-mi cărticica cea frumoasă pe care mi-ai făcut-o*”, eu mă simt minunat.

Povestea însă nu se încheie aici. Toamna și-a intrat ușor în drepturi, în bibliotecă e mereu cald și bine. Iar noi, în scurt timp, vom da start înscrierii la acest serviciu, ediția a doua, unde putem petrece timpul util și vesel.

SERVICIUL „ENGLEZA PENTRU MIC ȘI MARE”

Lilia GAMARȚA,
șef, Filiala „Ștefan cel Mare și Sfânt”

O treime din vorbitorii globului (1,9 miliarde de oameni) comunică în engleză! Mai mult, această limbă este limba maternă pentru aproximativ 400 de milioane de oameni din Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, Canada, Irlanda, Australia și Noua Zeelandă. Totodată, este utilizată ca a doua limbă în mai multe țări. Este cea mai studiată limbă din lume, cunoașterea limbii engleze oferă diverse oportunități în încadrarea persoanelor interesate în multiple domenii de activitate etc.

Cinci motive principale pentru a învăța limba engleza sunt: 1) succes în afaceri; 2) accesul la informații noi și numeroase; 3) călătorii în jurul lumii; 4) un trai mai bun, cu un serviciu mai bun; 5) ești mai bun decât ai fost, ești COOL!

De ce mai trebuie să știm limba engleză? Pentru că trăim în era internetului, unde totul circulă cu o viteză uimitoare, pentru că trăim în era globalizării și pentru că majoritatea informațiilor din alte țări sunt transmise în limbi străine, primordial în limba engleză, ca toată lumea să le poată înțelege.

Ne-am întrebat dacă ar vrea utilizatorii acces la o diversitate de informații? Evident că da, a fost răspunsul! Luând în considerație solicitările venite de la utilizatori, Biblioteca Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Chișinău a dat start unui serviciu nou – „Engleza de la mic la mare”, care, începând cu anul 2014 și până în prezent, este un

serviciu gratuit destinat pentru toți doriitorii, indiferent de vârstă, gen sau statut social. An de an, numărul participanților crește, astfel, dacă la inițierea serviciului a fost format un singur grup cu 15 persoane, în prezent, anual avem circa trei-patru grupe de absolvenți ai acestui curs, care și-au dezvoltat, îmbunătățit și și-au format abilitățile de comunicare în limba engleză.

Parteneri în această inițiativă îi avem pe voluntarii Elena Chirică și Nicoleta Siminițchi. Voluntari cu inițiative și implicare maximă și în alte activități de voluntariat din țară și de peste hotare. Elena Chirică – ambasador la Projects Abroad și Alliance Française, iar Nicoleta Siminițchi activează în cadrul Incoming Exchange Departamentul Matching Team Member (AIESEC) din Chișinău.

La activitățile serviciului respectiv au participat oaspeți din Australia și din Maria Britanie – David Parkin și Steven Leather. Mare le-a fost mirarea că utilizatorii au un accent perfect în conversații. Dâșii au fost interesați să organizeze ore distractive cu implicarea copiilor și a celor maturi. Tematica ținea de unele povești cunoscute de copii sau opere din literatura universală pentru maturi, fapt ce a permis susținerea dialogului în limba engleză. Invitații au rămas surprinși că într-o țară așa de mică se lucrează la dezvoltarea cunoștințelor în diverse limbi ale lumii, inclusiv limba engleză, la nivel înalt. Participanții au de-

monstrat cunoștințe vaste despre Marea Britanie și Australia. Au povestit despre aceste ținuturi folosind descrieri din diferite filme cunoscute sau din cele citite.

Astfel, participanții acestui serviciu au avut posibilitatea să comunice personal cu vorbitori de limba engleză, făcând schimb de experiență și idei. Organizatorii serviciului au propus participanților să-și expună impresiile despre activitățile efectuate prin intermediul desenului și eseurilor. Fiecare utilizator a avut posibilitatea de a descrie în limba engleză cele expuse spre vizualizare. Invitații au menționat cele mai bune lucrări, dorindu-le succese pe viitor.

Metodele de instruire aplicate au fost brainstormingul, prezentări alternative, activitate individuală și în grup, studii de caz. Pentru a trezi interesul participanților, s-a folosit mult stimularea senzorială și joaca. Cei mici și mai mari învață ascultând, văzând, imitând și repetând. Utilizăm muzică, poezii, cântece în limba engleză (CD-uri, DVD-uri). Ușa procesului de asimilare este planul emoțional.

Învățarea nu este stresantă, pentru că se asimilează în mod distractiv, deschi-

zând lejer, procedeele învățării. Îi ținem în permanență în stare de exploatare a procesului de învățare. Participanții sunt încurajați să danseze, să cânte ritmic, să recite și să facă gesturi care ilustrează ceea ce au învățat. Toate cele menționate fac procesul mai deosebit decât o simplă învățare, devenind tot mai atractiv pentru toate vârstele.

Utilizatorii au fost promotori în dezvoltarea acestui nou serviciu, exprimându-și marea dorință de a studia limba engleză. Astfel, absolvenții remarcă faptul că serviciul este o posibilitate excelentă de a studia și a acumula, a reține cunoștințele limbii engleze pentru necesitățile lor. Utilizatorii mărturisesc că tot ce studiază la acest serviciu este un pod solid între necesitățile și nevoile lor personale.

Biblioteca „Ștefan cel Mare și Sfânt” este mulțumită de rezistența podului și de faptul că aceste pietre diferite se îmbină perfect unele cu altele pentru utilizarea lor – lărgesc podul cu mare drag ca să treacă cu succes mai mulți utilizatori.

Și... să nu uit: cursurile sunt gratuite!

SERVICIUL „BIBLIOCROITORAȘ”

*Aliona NOSAȚÎ,
șef, Filiala N. Titulescu*

Lumea care mă cunoaște, știe că sunt îndrăgostită de profesia mea de bibliotecar. Acum, la cei 140 de ani de la fondarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a venit momentul să vă spun de ce mi-i dragă atât de mult biblioteca și am să mă destăinui prin versurile lui Nikki Giovanni:

„O bibliotecă este / Un loc în care / Să fii în spațiu, / Să fii bucătar, / Să fii îndrăgostit, / Să fii iute și deștept, / Să te cațări pe curcubeu, / Să navighezi printre vise, / Să fii artist, / Să fii minunat, / Să fii doar tu...”

Pe parcursul anilor, atât eu, cât și Biblioteca N. Titulescu am fost în toate aceste ipostaze, nu am fost doar în una – în cea de croitor, dar mi-am dorit-o mereu, pentru că a avea un stil unic și original e ceva minunat. Visul meu s-a realizat cu venirea noii angajate Olga Aga. La întrebarea „Ce poți face cel mai bine pe lume?” a răspuns sincer: „Pot coase.” Pe loc a apărut ideea – uite omul potrivit pentru un serviciu potrivit. Astfel, am lansat un serviciu cu un frumos generic: „BiblioCroitoraș” și suntem cu toții fericiți din motivul că:

- copiii vor fi instruiți;
- biblioteca se va transforma într-un atelier de croitorie în fiecare marți;
- se va întări puntea de legătură copiii-părinți (se vor implica mămicile și bunicuțele);
- astfel, vom pune umărul la creșterea economică a țării, pentru că creștem viitori designeri autohtoni.

La întrebarea „*Ce aștept eu de la acest serviciu?*”, majoritatea copiilor au răspuns că vor să devină buni croitori, renumiți designeri și e posibil... Țara noastră are doar o mulțime de branduri autohtone ce ne duc faima în întreaga lume: „Maicom”, „Zorile”, „Brio”, „Georgett” etc. Ne-a mai motivat să mergem înainte și sacul plin cu pânză dăruit de lume generoasă. Cum să nu ai un serviciu legat de vestimentație, când ai un croitor, o mașină de cusut, un sac cu pânză, copii dornici de a învăța și părinți dornici de a se implica.

Zis și făcut, ne-am apucat de lucru serios și astăzi am venit în fața dumneavoastră să vă prezentăm ce am realizat până în prezent, să ne promovăm produsele finite.

Am început-o cu lucruri mărunte – cu pernuțe pentru ace. Le-am cusut de diferite forme, mărimi și culori. Apoi am realizat bentițe pentru fete, accesorii moderne

pentru păr. Această bentiță colorată se îndreaptă către o domniță la fel de colorată. Dar care fetiță nu-și dorește o trusă pentru cosmetică și nu una obișnuită, ci cusută de ea însăși. Ojele pentru unghii le-au motivat pe meșteritele noastre să lucreze cu mai multă sârguință.

Treptat, a venit și rândul fustelor mătasoase, vapoase, elegante. 13 fete au plecat acasă cu 13 fustițe. Fustele au trecut toate etapele necesare: măsură, tiparul pe hârtie, decupatul pe pânză, însălatul și cusutul propriu-zis. Am avut și o prezentare de modă pe fundal de muzică, unde ne-am simțit adevărate vedete. Să nu rămân în urmă de bibliocroitorași, mi-am cusut și eu o fustă roșie, ca să vă putem demonstra ce lucruri minunate se pot realiza în cadrul serviciului modern. Deseori am fost întrebați de cititori, dacă avem sacoșe pentru cărțile împrumutate. Acum cu siguranță putem spune că avem, deoarece am cusut trăistuțe pentru cărți. Am dat start și unui concurs – *O carte pentru cel mai înflăcărat cititor*, care sperăm să-i motiveze pe copii să citească mai mult. Totodată, finaliștii concursului de lectură *Bătălia cărților* vor beneficia de trăistuțe colorate și frumos ornamentate.

Odată cu sosirea toamnei, a venit momentul să coasem accesorii pentru acest superb anotimp și cu drag am realizat eșarfe din pânză diferită cu forme variate. Prezentarea eșarfelor în ritm cu muzica și dansul a fost ceva inedit. Cum altfel poți loializa și atrage cititorii?

Toate aceste bunuri le-am demonstrat în cadrul *Iarmarocului comunității*, unde am avut un master-class. Atât colegii, cititorii, cât și oaspeții au plecat cu lucruri realizate de micii croitori. Iată câteva din cuvintele de mulțumire ale părinților:

- „Bravo, pentru tot ce faceți și cum faceți, cu profesionalism și dăruire în cadrul serviciului «Bibliocroitorași».”

- „Mulțumesc, pentru că aveți grijă de puii noștri și îi învățați lucruri utile și frumoase.”

Aceste cuvinte ne înaripează să mergem înainte cu dreptul.

Impactul serviciului nostru este unul productiv:

- suntem instruiți;
- suntem stilați;
- suntem unici;

- suntem cunoscuți...

Însă noi nu ne oprim aici, dacă continuăm în așa tempo rapid, ne așteaptă piața internațională. De ce nu? Lasă să știe un Pământ întreg că undeva, în Republica Moldova, există o bibliotecă mică, dar care are un serviciu mare, iar dacă tare îți dorești ceva, orice vis se îndeplinește.

Tindeți spre vise, dragi bibliotecari, și totul va fi super.

SERVICIUL „БЪЛГАРСКО ОГНИЩЕ”

*Angela OLĂRESCU,
șef, Filiala „Hristo Botev”*

Chișinăul este istoric legat de multe evenimente din istoria Bulgariei. Aici, la Chișinău, s-au format cete de voluntari bulgari (1877, în același an, în aceeași lună, pe aceeași dată, cu deschiderea Bibliotecii publice din Chișinău, actuala Bibliotecă Municipală „B.P. Hasdeu”), care au participat la luptele din Șumen, Plevna, înălțimea Șipka, în baza cărora s-a constituit Armata Bulgariei, care în cele din urmă a eliberat Bulgaria de sub jugul Imperiului Otoman.

În cinstea acestui eveniment Chișinăul a dezvelit monumentul voluntarilor bulgari căzuți pe câmpurile de luptă în timpul războiului ruso-turc din anii 1877-1878. Anul acesta, ca și Biblioteca Municipală

„B.P. Hasdeu”, Bulgaria sărbătorește 140 de ani de la eliberare.

Menționăm în context încă un aspect de legătură culturală a Chișinăului cu Bulgaria – în anii '60-'70 ai secolului XIX, poetul și patriotul Bulgariei Hristo Botev, învățător, pe atunci, în colonia bulgară Zadunaevka, din sudul Basarabiei, a vizitat orașul Chișinău, unde a desfășurat activitate revoluționară.

După declararea Independenței Republicii Moldova, eveniment de însemnătate istorică, în anul 1992, la 3 martie, și-a început activitatea Biblioteca bulgară „Hristo Botev”, prima bibliotecă bulgară în Chișinău, cu o colecție bogată de carte, o

bibliotecă în care angajații sunt profesioniști, îmbină munca cu pasiunea, formând o echipă multietnică, colaborativă și prietenoasă. Majoritatea utilizatorilor bibliotecii sunt etnicii bulgari, care simt nevoia de cultură autentică bulgară, de cunoaștere a limbii bulgare, a tradițiilor, a folclorului, a portului. Echipa Bibliotecii „Hristo Botev” își orientează oferta de servicii pe aceste segmente de necesități.

Serviciul „Българско огнище” („Vatra bulgărească”) se înscrie în dezideratele utilizatorilor bulgari, fiind clar declarată printre necesitățile lor spirituale și culturale, având ca scop promovarea și valorificarea tradițiilor culturale și istorice ale etnicilor bulgari, implicându-i de la faza de proiectare până la realizare. Serviciul se desfășoară prin formatul / metoda de club. Astfel, ședințele au loc cu periodicitatea de două ori pe lună, dar uneori și la solicitare, la care participă periodic 25-50 de utilizatori.

De ce acest serviciu? Deoarece contribuim prin activitatea noastră la consolidarea comunității bulgare din Chișinău, fiindu-le a treia casă, dar și pentru susținerea colaborării social-culturale a bulgarilor din Republica Moldova. Grupul-țintă al serviciului sunt etnicii bulgari din Chișinău și din RM.

Activitățile desfășurate în cadrul serviciului acoperă necesitatea de cunoaștere a sărbătorilor naționale și tradiționale bulgărești. Membrii acestui club se adună pentru a cunoaște, a reaminti, a revigora, a actualiza unele date istorice și culturale ca: Ziua Națională a Bulgariei, Zilele scrișului și culturii slave; sau tradiționale: Anul Nou, Babinden, Baba Marta, Lazarden (Săptămâna Floriilor), Velikden (Paștele), Bădni Vecer (Crăciunul) ș.a. Sărbătorile se desfășoară frumos și vesel, scoțând în evidență inegalabilul colorit specific național, cântecul și dansul caracteristice diverselor zone folclorice din Bulgaria.

Ansamblul etnofolcloric „Въгленче”, care activează în cadrul Bibliotecii „Hristo Botev”, asistă, completează efortul bibliotecii și ajută membrii clubului, *de visu*, să trăiască experiența multor momente memorabile, prin care participanții ședințelor se identifică cu rădăcinile, cu folclorul, datinile, simbolistica istorică a bulgarilor. Ansamblul etnofolcloric „Въгленче” duce faima bulgarilor basarabeni peste hotarele țării, mulți dintre membrii acestui ansamblu sunt și membri ai serviciului „Българско огнище”.

Biblioteca bulgară „Hristo Botev” a devenit casa cea mare a multor bulgari basarabeni, care vin aici cu drag ca la rude apropiate, unde găsesc o atmosferă plăcută, în care se vorbește limba bulgară, răsună cântece populare bulgărești, portul național bulgăresc e la el acasă. Aici se valorifică contribuțiile considerabile ale personalităților de etnie bulgară la dezvoltarea științei, artei, culturii, literaturii și dezvoltării imaginii Chișinăului. Doar câteva nume: Hristofor Kirov, Konstantin Poglubko, Hristo Botev, Pencio Slaveikov, Dimităr Minkov ș.a. Aici, prin efortul susținut de bibliotecă, atât etnicii bulgari, cât și toți cei interesați de istoria și cultura Bulgariei, studiază aceste aspecte, tradițiile bulgare, pe care oamenii simpli le-au păstrat, și împreună cu Biblioteca „Hristo Botev”, le revie, prezervă, utilizează, valorifică ca pe niște relicve culturale lăsate ca moștenire de către strămoșii lor.

Impactul Serviciului „Българско огнище” este creșterea vizibilă a numărului de cititori de etnie bulgară, precum și colaborarea dintre ei, atragerea de noi parteneri, inițiind relații de cooperare cu comunitatea; anual se organizează cca 35 de activități culturale la care participă aproximativ 1500 de persoane.

Ivan Duminica, doctor în istorie, menționează că „anume în incinta bibliotecii s-au reconstituit multe tradiții deja uita-

te în unele sate bulgărești din sudul țării noastre, ceea ce vorbește de faptul că, datorită echipei sale, biblioteca a devenit un focar al culturii naționale bulgare din Republica Moldova... Deja poate să fie

considerată drept exemplu elocvent al relațiilor dintre două popoare”.

Se zice că feedbackul e dejunul campionilor! Așa este! Recunoștința și aprecierea lor e satisfacția noastră profesională!

CLUBUL „PRO SENECTUTE”

*Ludmila DOGOTARI,
șef, Filiala Codru*

Vreau să-mi împărtășesc sentimentele trăite alături de membrii Clubului „Pro Senectute”, care funcționează mai bine de 10 ani.

De ce „Pro Senectute”? – o să mă întrebați. Vă răspund. Bătrânețea, bat-o vina, vine ca toamna, cu melancolii, cu umbre care se lungesc, cu reveniri și doruri vagi. Îmbătrânirea, pentru mulți oameni, reprezintă o „prăpastie a vieții”, în care se prăbușesc fără să știe și fără să găsească cale de ieșire. Totuși, sunt persoane care fac față vieții din prăpastia îmbătrânirii, trăind și bucurându-se de respectul celor din jur.

Acest lucru îl putem spune și despre dna Elena Trifanova, care se implică în multe activități organizate în bibliotecă. Noi, colectivul Bibliotecii Codru, am hotărât să schimbăm stereotipul despre bătrânețe, vârsta de aur, vârsta a treia...

Venind la bibliotecă, membrii clubului uită de singurătate care e o boală grea și contagioasă. Își găsesc prieteni, care sunt ca o lumină, atunci când nimeni nu îi înțelege. Descoperă interese comune, găsesc comunicare – schimb de informații, idei și sentimente. La fel putem discuta despre modul sănătos de viață (despre miere și beneficiile ei ne-a vorbit invitatul Anatolie Mantoptin, doctor în științe agricole). Ne bucură privirea lucrărilor prezentate de dna Nadejda Mihalache – desene în creion, acuarelă, cărbune; de dna Clara Cojemeac – broderii cu mărgelă, în cruciuliță etc.

Lectura este un stil de viață. Citim nu doar din plăcere. Citim și ca să devenim mai deștepți! considerăm membrii Clubului „Pro Senectute”. Organizăm serate literar-artistice la anumite evenimente (Ziua bibliotecii, Ziua oamenilor în etate, Noc-

turna bibliotecilor, discuții ce țin de anumite sărbători – 8 Martie, Paște, Anul Nou).

Fiind și bune gospodine, practicăm schimbul de rețete culinare. Suntem tineri cu sufletul, copilul din noi ne amintește că viața merge înainte. Vârsta nu-i un pretext de îmbătrânire.

Nu ne lipsește simțul umorului, am creat mascota clubului care ne aduce no-

roc. Navigăm pe internet, comunicăm cu cei apropiați.

Apar o mulțime de întrebări, la care ne străduim să găsim răspunsul.

Impresii ale utilizatorilor: „Vă mulțumim că sunteți alături de noi.”; „Ne simțim bine, mulțumim.”; „Uităm de vârstă...”; „Ne odihnim și uităm de grijile casei.”

Pe toți cei care vor să fie tineri cu sufletul îi așteptăm la noi, la Biblioteca Codru!

EU ȘI POVEȘTILE DIGITALE

*Angela BORȘ,
șef de secție, Filiala „I. Mangher”*

Da, da, anume așa: eu și poveștile digitale. Venind aici, mi-am adus aminte de un banc, când un provincial, căruia maică-sa i-a trimis de prin Italia gadgeturi sofisticate, a venit să se plimbe prin Chișinău. Umbra prin tot orașul făcând selfi, pe care le posta pe net cu inscripții: eu și Sun City, eu și Kotovski... Așa și „Eu și poveștile digitale”. Acum vreau să vă mărturisesc cum am ajuns să mă fac povestaș.

Ei bine, de mult, de mult, prin 2014, am primit un telefon, precum că a doua zi sunt chemată la Centrul de Excelență Profesională pentru Bibliotecari. Atît! M-am prezentat cuminte, cu caietele și pixul, habar neavînd ce mă așteaptă. Când am aflat, mă apucase un fel de paralizie. Doamne, mi-am zis, ce cauți tu aici, fugi, cît nu e tîrziu... Dar nu am fugit. Și să știți că nu regret. Anume acolo și atunci am cunoscut-o pe simpatica Margareta Tătăruș, care ne-a dus pe toate ușor-ușor, cu mare răbdare, dar și cu mult umor, în țara Poveștilor Digitale (PD).

După trei zile de muncă asiduă a fost realizată prima mea PD *Noi am fost primii*, despre tabăra de vară de la biblioteca noastră. O poveste stîngace, neîndemînatică, dar foarte dragă, ca fiind prima. După toată „hărmălaia” aceasta m-am ales și eu

cu un *Certificat de absolvire a Cursului de formare a formatorilor în metodologia poveștilor digitale*. Am început să mă simt Emil Loteanu și Andrei Tarkovski într-un flacon. Jonglam cu așa noțiuni ca *Movie Maker*, *Audacity*, de nu mă ajungeai nici cu prăjina. Gata! Puteam culege lauri. Nu a fost să fie.

Un alt apel telefonic m-a readus pe pămînt.

– Ai absolvit Cursul?

– Da!

– Ai obținut Certificat?

– Da!

– Fă urgent (în două zile) *Povestea Trolleybook*-ului.

Nu am să vă umflu capul cum am realizat PD, am să vă spun doar că am făcut-o și pe asta. Și, nu că mă laud... Ba da, mă laud, această poveste are pînă azi cele mai multe vizualizări pe YouTube.

După care s-au pornit poveștile: *Scritorul Boris Zahoder*, sonorizată cu brio de un cititor al bibliotecii noastre de doar 10 ani, apoi prima PD realizată „de bunăvoie și nesilită de nimeni” – *Toamna la „I. Mangher”*.

Și, cînd tocmai mă obișnuisem cu coroana din lauri – hopa, alt apel de la Biblioteca Municipală. Sunt anunțată, că

în ziua cutare, la ora cutare, împreună cu colega de la Filiala „Tîrgoviște”, Liliana Juc, suntem iarăși chemate la Centrul de Excelență, numai că de data aceasta în calitate de formatori. Pentru prima oară am regretat că încă nu sunt la pensie... Mută de frică m-am prezentat în fața celor 15 colege de la filiale, dornice să realizeze și ele PD. Și iarăși au urmat trei zile de frenezie: traininguri, jocuri, instructaj. Unde nu ne-am descurcat noi, ne-au venit în ajutor copiii noștri. Impactul: 15 PD de toată frumusețea!

Uneori sunt întrebată: cum îmi vin ideile poveștilor?! Vorba cântecului: „Și-așa-mi vine cîte-odată...” Bineînțeles, în primul și în primul rînd, urmez prioritatea anului. Astfel, în anul aniversării bibliotecii mele am realizat povestea *Biblioteca „I. Mangher”*: așa a fost, așa este..., tot în acel an patronul spiritual al bibliotecii noastre, scriitorul I. Mangher a împlinit 115 ani de la naștere și s-a realizat PD *Poetul înserării*.

În anul cînd orașul nostru a împlinit 580 de ani, a fost realizată PD *Strada bibliotecii mele*. Această poveste este deosebită: realizată, practic, din nimic. Am să vă spun cum s-a întîmplat. Mă aflu în concediu. Răsfoind FB am văzut că mulți colegi publică povești cu titlul *Strada bibliotecii mele*. Mărturisesc că în mine, ca în orice femeie, trăiește o maimuță, care mă îmboldește uneori.

la te uită, îmi zice ea, toată lumea face povești, da tu – nu!

Lasă-mă, îi zic, sunt în concediu, garantat de Constituție.

Treaba ta, zice maimuța, respectă legea, odihnește-te, dar toată lumea face povești.

Gata, semincioara a fost aruncată. M-am pus pe treabă. Cum am făcut textul, de unde am găsit fotografiile, muzică – nu contează. Vorba bancului: „A fost greu, dar am reușit.” Într-un final *Strada bibliotecii mele* a ieșit destul de simpatică.

Revin la idei. Pentru mine un rol important îl are textul, care mă apucă de mîna. Citind textul, văd deja pozele care îl vor ilustra, muzica care îl va însoți. Așa am „pățit-o” cu *Cartea Raiului* de Ițic Mangher, *Unde dispar cărțile* de Karel Čapek și *Citesc pentru ca să trăiesc* de Nicolae Manolescu. Dat fiind că gestionez și două bloguri, mă avînt deseori în blogosferă: de aici au venit poveștile *Ritualul lecturii* și *Șoriceii de bibliotecă*.

Am auzit și vorbe, precum că nimeni nu are nevoie astăzi de aceste povești digitale. O fi. Eu una nu am de gînd să mă opresc. Vorba veche: „Nu-i frumos ce-i frumos, da-i frumos ce-mi place mie.” Și dacă v-am intrigat cîtuși de puțin, vă îndemn să intrați în grupul nostru de pe FB să vă creați impresia despre ce este o Poveste Digitală!

SERVICIUL „L'ITALIANO PER TE”

*Valentina BOTEĂ-ȚÎRA,
bibliotecară, Filiala „Liviu Rebreanu”*

Ciao a tutti! Pizza, mozzarella, parmezan, pasta, spaghete, tiramisul! Cine nu știe, azi, aceste cuvinte? Acum, cînd oamenii au posibilitatea de a pleca liber peste hotare, crește și necesitatea de a cunoaște limbi străine pentru a putea comunica. Limba italiană este în topul limbilor favori-

te azi ale utilizatorilor noștri. Dacă engleza se studiază aproape în toate școlile și liceele din capitală, apoi italiana se studiază doar în cîteva.

Limba italiană este vorbită de 62 milioane de oameni și este limba oficială în Italia, Vatican, San Marino și Elveția. După

statistica de ultima oră în Italia se află 200 000 de moldoveni rezidenți, 2000 de oameni de afaceri, 25 000 de studenți și 10 000 de căsătorii mixte înregistrate.

De limba italiană ne leagă nu numai rădăcini istorice comune, dar și prezentul vieții noastre tumultuoase (locuri de muncă, afaceri, studii, rude...). Dacă este cerere, noi oferim serviciu, fiindcă utilizatorii noștri sînt copii, maturi care au părinți, prieteni, rude în Italia. Biblioteca noastră este unică în cartier și avem foarte mulți utilizatori, de aceea este un loc perfect pentru ei și instituția perfectă pentru a răspunde prin diverse servicii livrate comunității.

Serviciul „L'italiano per te” a apărut din necesitate și se bucură de succes în rîndul copiilor și al seniorilor. Noi învățăm nu numai limba, dar studiem istoria, cultura și gastronomia italiană. Lecțiile sînt interesante și oferă o combinație de elemente de comunicare, gramatică, istorie, muzică, geografie. La una din întîlnirile noastre copiii au aflat că orașul Veneția este situat pe 134 de insulițe unite prin canale și, în loc de automobile, acolo se circulă cu bărcile.

La acest serviciu participă utilizatori cu diferite nivele de pregătire și cunoaștere a limbii italiene: unii sînt începători, alții știu deja să comunice puțin. Cu fiecare grup se lucrează individual. Dacă copiii vor să învețe limba corect – gramatică, accent, scriere

și vorbire –, seniorii au anumite preferințe. Majoritatea au nevoie să învețe unele propoziții și expresii standard pentru a putea comunica (unii pleacă la odihnă, alții pleacă la muncă).

Serviciul nostru oferă și alte facilități, alături de studierea limbii noi facem traduceri ale instrucțiunilor, ale rețetelor culinare, ale unor mesaje. Ajutăm la scrierea mesajelor și scrisorilor. Nu de mult s-a adresat o doamnă care avea nevoie de un mesaj de felicitare la nunta fiicei sale, care a avut loc în Italia.

Întîlnirile noastre sînt vesele, interactive, cu mult substrat de voie bună, care oferă un cadru inovator de învățare: comunicăm, improvizăm, exersăm, cîntăm și savurăm din bucatele italiene. Aici copiii au învățat să pregătească bruschete și pizza. Le-au plăcut foarte mult și le-au inclus în lista bucatelor preferate.

Serviciul „L'italiano per te” aduce valoarea triplă: culturală, socială, de dezvoltare personală. Toate părțile implicate – copiii și adulții – sînt fericite pentru că studiază o limbă străină, că își petrec cu folos timpul la bibliotecă. Părinții sînt foarte mulțumiți pentru că biblioteca oferă astfel de oportunități de învățare a copiilor, oferă un spațiu sigur, prietenos, în care se simt bine și nu vor să plece acasă; că bibliotecarele îi învață multe lucruri captivante și

urile prin acest serviciu, iar Biblioteca „Liviu Rebreanu” se mîndrește că poate, prin resurse tehnologice, materiale informaționale și resurse umane, servi intereselor comunității.

Faima serviciului nostru o asigură și o susțin participanții și ne bucurăm cînd copiii care se înscriu la curs la următoarea lecție aduc prietenii sau povestesc despre experiența învățării limbii italiene vecinilor, rudelor sau colegilor. Avem utilizatori care vin din suburbii: Hulboaca, Grătiești, Stăuceni. Copiii ne întrebă de ce nu facem instruirile mai des pentru că le place. În zilele cînd nu avem ședințe copiii privesc filme în limba italiană, ascultă muzică și consultă dicționarele.

Recent, grupului nostru li s-au alăturat doi copii care au revenit din Italia. Ei vorbesc foarte bine și îi motivează și pe ceilalți să studieze.

Serviciul nostru are loc de două ori pe săptămînă, este aproape de casa lor și este gratuit. Astfel, Italia devine mai aproape de ei și de noi.

Pentru a cunoaște o țară, mai întii trebuie să o „guști”, pentru a înțelege o țară trebuie să o vorbești și pentru a admira o țară trebuie să o vizitezi măcar și imaginar, cum o facem noi la serviciul nostru „L’italiano per te”.

DIALOGĂM ȘI NE CUNOAȘTEM

*Larisa ARSENI,
Maestru în Artă, bibliotecar, CAIE*

Filozoful român Constantin Noica menționa: „Omul de la civilizație ia tot ce vrea – de la cultură numai ce poate, adică atît cît îi permite propria cultură.” Principiile de bază ale mării înțelepciuni universale sunt întotdeauna la fel, aceleași învățături au fost predate de mării inițiați din toate timpurile. Învățăturile au evoluat, în esență însă au rămas aceleași dintotdeauna, fiind doar adaptate la perioada de timp și înțelegerea oamenilor din vremurile respective.

Astăzi sunt aceleași priorități, aceleași tendințe de promovare a valorilor cultu-

ral-spirituale dobândite de omenire. Pentru realizarea unei comunicări eficiente între generații, e nevoie să ne cunoaștem valorile naționale, personalitățile noastre notorii, să discutăm despre categoriile generale umane, cum ar fi: iubirea, bunătatea, toleranța, demnitatea, familia, relațiile interumane etc., în raport cu răutatea, invidia, intoleranța, ura, discriminarea etc.

Întru realizarea acestor idei am inițiat Serviciul „Dialogăm și ne cunoaștem” pentru două grupuri distincte: copii și tineret. Ne apropiem cu responsabilitate de organizarea acestor dialoguri, ținând cont de

toate aspectele: tematică, invitați, public, categorie de vârstă, folosind metode și modalități noi – cognitive, educative, interesante, interactive, funcționale, dar și emotive, care contribuie la formarea cultural-spirituală și morală a tinerilor.

Pentru aceasta invităm oameni iluștri, interesați, carismatici, care le pot captiva atenția tinerilor, îi pot provoca la discuție fără a le impune ceva, comunicând cu ei de la egal la egal. Spre exemplu: întâlnirea cu Ion Ungureanu a fost o adevărată revelație. Vocea-i de clopot, impunătoare, limbajul clar, dulce, românesc i-a făcut pe tineri să-l asculte cu respirația tăiată.

Scriitorul Nicolae Dabija, vorbindu-le despre istoria neamului, dar și despre dragoste. Ion Melniciuc și Ion Ciocanu – luptători pentru puritatea limbii române. De fiecare dată, reaprindem candela pentru lacrima lui Mihai Eminescu, Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Ion și Doina Aldea-Teodorovici, Maria Bieșu și...

Ne copleșește bucuria și mândria când ne întâlnim cu Mihai Cimpoi, academicianul, eminescologul numărul unu, fondatorul Centrului Academic Internațional Eminescu, enciclopedie vie. Dumnealui ne inițiază în noile cercetări, dar și descoperiri în studiul eminescologic, astfel ne-a prezentat copia registrului în care scrie că Eminescu a absolvit cursuri la Universitatea din Berlin, informație necunoscută, și încă multe alte lucruri ce țin de biografia poetului, neștiute până în prezent.

Partenerii noștri de colaborare sunt: scriitori consacrați și debutanți, artiști cu renume și artiști în devenire, actori, pictori, pedagogi și psihologi, jurnaliști de radio și TV, organizații de copii și tineret, instituții de învățământ. Împreună cu invitații, oameni cu experiență de viață, cu realizări vizibile, încercăm să facem o răsturnare de situație. Prin dialog deschis, liber, cu

elemente de spontaneitate și improvizare împreună cu Nina Corcinschi, Nicolae Bălțescu, Andrei Burac, Ana Bantoș, Larisa Cuznețov, Lidia Gorceag și alții sperăm ca efortul nostru să se bucure de succes. De la inaugurarea serviciului am organizat aproximativ 35 de întâlniri, pentru circa 900 de tineri și copii.

Este cert, aceste dialoguri îi fac pe participanți mai buni, mai demni, iubitori de Țară și Neam; le formează și le cultivă o concepție clară despre lumea în care trăim.

Prin comunicare eficientă, binevoitoare, cu personalități reprezentative, care au ce spune, o pot spune și o fac cu dăruire, îi scoatem pe cititorii noștri din starea de indiferență și apatie, când este vorba de cunoașterea trecutului istoric, fără de care nu avem un viitor, vorba poetului Eminescu: „*Tot ce-a fost ori o să fie / În prezent le-avem pe toate...*” Îi chemăm să se includă activ în făurirea propriei vieți, a viitorului țării, să discearnă care sunt adevăratele valori și nonvalori.

Opiniile, aprecierile participanților ne obligă la mai mult și la mai bine: „Argumentul forte pentru acest lăcaș este competența și inteligența. Mulțumim mult pentru deosebitele ore de spirit, care ne sunt prilejuite aici. Recunoștința noastră totală, multă lumină pentru cugetul inimii și în continuare. Cu aleasă prețuire, Galina Furdui, un grup de profesori și elevi de la Liceul Teoretic «Nicolae Iorga».”

Ca organizator și responsabil al serviciului sunt mândră că pot contribui la schimbarea atitudinii acestor tineri față de Țară și Neam, trecut, prezent și viitor. De-pun multă pasiune, emoție, cunoștințe și experiență. Mă copleșește bucuria atunci când în urma acestor dialoguri tinerii vin cu plăcere și chiar se implică în activitățile bibliotecii.

SERVICIUL „ORA TV”

*Maria BURCOVSCHI,
bibliotecar principal, Filiala „Tîrgu-Mureș”*

Mulți dintre copii, adolescenți se văd prezentatori de știri, reporteri și moderatori de evenimente, dar puțini înțeleg că, pentru a fi credibili și convingători în fața microfoanelor sau a camerelor de luat vederi, trebuie să vorbească corect, expresiv, clar și convingător.

Implementarea Serviciului „Ora TV” a fost o necesitate stringentă a zilei de azi. Trăim într-o societate în care copiii, din păcate, comunică mai mult virtual și, atunci când sînt nevoiți să se exprime oral sau în scris, întîmpină dificultăți.

Scopul serviciului: dezvoltarea competențelor de comunicare și socializare la copii.

Serviciul „Ora TV” este moderat de doamna Ludmila Stoianov, ex-redactor de emisiuni pentru copii și adolescenți la Televiziunea Națională. Serviciul se prestează copiilor cu vîrsta cuprinsă între opt și 12 ani pe parcursul anului cu periodicitate bilunară și oferă șansa de a dezvolta abilități de orator și aptitudini de comunicare în public.

Orele de arta vorbirii presupun tehnici și mecanisme de studiu bazate pe exerciții de dicție, articulație și respirație, iar frămîn-

tările de limbă, proverbele și jocul pe roluri îi ajută să devină liberi în exprimare și în gîndire. Copiii însușesc limba literară cu o vorbire coerentă și expresivă, dezvoltă un vocabular mai bogat, devin mai liberi în comunicarea verbală, mai curajoși.

Jocurile teatrale specifice vorbirii și pronunției sînt în topul preferințelor copiilor. Intrarea în pielea personajului îi ajută pe copii să cîștige mai multă încredere în sine, în capacitatea lor de a vorbi și de a se exprima în public.

Doar prin jocuri specifice, aceștia învață să se miște prin sală, ca într-un spațiu public, captînd atenția, să se exprime cu impactul dorit într-o comunicare sau într-un dialog public, să susțină un discurs public fără emoții, să-și privească interlocutorul, să asculte publicul, simțindu-se confortabil și încrezut în sine. Doar însușind aceste tehnici, realizăm că, de fapt, vorbirea în public nu este doar un talent, ci se și învață!

Jocul, și nu joaca! Aceasta este o diferență pe care o învațăm, în primul rînd, cu copiii participanți la Serviciul „Ora TV”.

Toți copiii sînt foarte receptivi și dornici de a cunoaște lucruri noi, dar îmi voi

permite s-o remarca pe una dintre cele mai active participante ale serviciului respectiv, și anume, domnișoara Ștefania Podubnii. Are 10 ani și este elevă la Liceul „Ștefan cel Mare”. Este pasionată de lectură, pictură, sport și poezie. Are în agenda sa câteva zeci de poezii, o întreagă expoziție de desene și o dorință enormă de a deveni designer vestimentar. Este inteligentă, foarte curioasă și încăpățînată de a face lucruri frumoase, fapt ce a determinat-o pe inițiatoarea acestui serviciu, doamna Ludmila Stoianov, s-o recomande realizatorilor emisiunii *Magazinul copiilor*, de la Moldova 1, drept eroină a unui portret de creație. Sînt sigură că apariția ei pe micile

ecrane, cu realizările pe care le obține la doar 10 ani, va stimula micii telespectatori să devină mai deștepți, mai informați și să îndrăgească cu adevărat cartea.

Drept „recompensă”, în final, eroii noștri beneficiază de o excursie la Televiziunea Națională, unde au ocazia să facă cunoștință cu vedete TV și cu munca celor ce activează în culisele unei televiziuni.

Inițiind acest serviciu, ne-am propus să-i facem pe copii să conștientizeze importanța învățării vorbirii corecte, să le dezvoltăm, în măsura posibilităților, dragostea și bunul gust pentru limba română, pronunție și exprimare...

ȘEZĂTORI DE ALTĂDATĂ

Viorica MORARU,
bibliotecar principal, Filiala „Ovidius”

Biblioteca „Ovidius” a răspuns la solicitările și ideile unui grup de doamne, materializându-le într-un serviciu modern de bibliotecă: *Șezători de altădată*. Un serviciu de perspectivă, care se desfășoară bilunar și adună la bibliotecă în zi de joi doamne care cunosc meșteșugul, tradiția populară. Cele 12 ședințe, pe cât de aproape ca formă, pe atât de departe ca tematică și conținut, căci una te învață să ții cârligul

/ croșeta în mână, alta îți demonstrează cum din firul de ață întins pe andrele, cu mișcări corespunzătoare, prinde formă un ciorap. Meșterii populari și-au adus zestre pentru a o prezenta și a demonstra cum s-a țesut prosopul, cum s-au brodat florile pe ie și care e specificul acestora, unele nu uită să ne vorbească despre istoria, tradițiile și obiceiurile de baștină. Cele de profesie medic vin cu o gamă largă de

sfaturi, de remedii nutriționiste acumulate și testate pe parcursul vieții. Nu știm dacă am putea delimita o ședință de alta, căci unele teme sunt consecutive între ele, iar altele te saltă de la broderii și port popular la bucate tradiționale, specifice sărbătorilor religioase: Duminica Mare, Paștele, Ispasul, Crăciunul.

Fascinate, preocupate de tradiții, participantele promovează obiceiurile străbunilor noștri pentru a nu rămâne în umbră, pentru a exista acea continuitate dintre lumea de acolo, din trecut și lumea de aici, preocupată de modernism, de tot ce e nou. Lucian Blaga afirma: „Veșnicia s-a născut la sat”, folclorul de acolo izvorăște cu tot cu tradiții și obiceiuri, cu meșteșuguri și literatură populară.

Semnificația acestui serviciu e cu mult mai profundă, ar fi suficient să vii să vezi, să auzi ce istorii tănuiesc țesăturile, broderiile, portul popular, vei rămâne impresionat, sunt istorii de generații, istorii care nu s-au pierdut, datorită doamnelor care le mențin vii și actuale, care tind să-i facă pe tineri să înțeleagă și să perceapă cuvântul ca pe o tradiție cu sufletul, nu doar cu mintea, după cum afirmă doamna Anastasia Platon: „Șezătoarea mi-a adus o satisfacție deosebită, fiindcă am cunoscut și am văzut prosoape vechi care reflectau activitatea poporului în anumite perioa-

de. Am cunoscut pentru prima oară că există o clasificare, o tipologizare a prosoapului în funcție de fir, model, realizare. Este minunat faptul că aceste obiecte încă mai există și că se organizează șezătorile de acest gen, unde se promovează valori incontestabile, din care face parte și prosoapul. Azi am văzut și auzit fapte, obiecte de port „autohton” ce reflectă neamul basarabean.”

Cei care nu ne pot bucura cu prezența, ne pot urmări on-line pe blogul bibliotecii, pe pagina de Facebook și BiblioCity, dar și prin intermediul programului mediatizat, la emisiunile *Reversul bunătății* și *Casa Radio* de la Radio Moldova.

De durabilitatea serviciului ne-am convins nu o dată, căci la fiecare ședință se alătură persoane noi, ghidate fie de prieteni, fie de ceea ce văd și aud. Armonia, voia bună și dispoziția își dau binețe în incinta bibliotecii. Meșterițele de fiecare dată, asigură un mediu spațial în care simți mesajele acestor artefacte naționale. Ședințele-șezători reflectă obiceiul și tradiția moldovenilor de a se aduna serile, de a toarce și a depăna fusul, de a cânta și a glumi pentru a spori lucrul, iar cântecul lor curge melodios și dulce precum doina, balada, colinda, în care noi ne regăsim. Serviciul se identifică cu ceea ce a fost cândva și încet s-a acoperit de păcla vremii.

Așteptările participanților / participanților sunt mari, căci în gândurile lor e proiectat viitorul acestei șezători, mai cu seamă, viitorul obiectelor tradiționale pe care le doresc a fi apreciate și integrate în patrimoniul cultural, după cum afirma Elena Boțan, meșter popular și întemeietor al acestei șezători: „Noi nu vom trăi o veșnicie și atunci toată averea adunată de la străbuni, bune și părinți cui va rămâne? Copiii de azi au alte preferințe, iar în spațiul lor nu e loc pentru obiectele ce ne reprezintă ca familie, muzeul ar fi o soluție, desigur, dacă se atestă valoarea patrimonială a acestora.”

Impactul acestui serviciu vine din sufletul acestor doamne pasionate și din

lucrurile care trec prin mâinile lor, care au alura autenticului de altădată și care tind spre promovarea acestora către suflurile generației tinere. Fapt demonstrat de Eugenia Dodon, conferențiar universitar, care menționează în impresiile sale rolul acestui serviciu: „Am asistat la o șezătoare ce te farmecă prin varietatea prosoapelor ce s-au demonstrat. Înțelegem ce valori îl reprezentau pe un gospodar, o caracterizau pe o gospodină, care avea grijă să se manifeste prin arta de a țese aceste frumoșii. Să încercăm să punem în valoare aceste lucruri minunate prin intermediul acestor șezători.”

CLUBUL CINEAȘTILOR

*Elena OSIPOV,
șef de secție, Sala de carte în limba germană, Biblioteca Centrală*

Salut și bine v-am găsit. Mă bucur să fiu astăzi aici, cu Dumneavoastră, și să reprezint Sala germană de lectură a Bibliotecii Centrale, iar pentru cei care nu au știut pînă acuma, menționăm că Germania este mult mai aproape de noi decît ați crezut. Da, este chiar aici în Biblioteca Centrală. Nu vă propunem crenvurști sau cîrnăciori, bere sau prezeli – avem ceva mai delicios: servicii.

Prezint biblioteca germană drept un Hub cultural situat în inima Chișinăului de aproape două decenii și, în special, cele mai noi servicii moderne precum „Ora poveștilor” în limba germană pentru copii și Clubul cineaștilor pentru adolescenți.

Lectură pentru toate gusturile, filme pentru toate vîrstele, muzică de la clasică pînă la pop, acces liber la internet – sînt câteva dintre principalele servicii pe care le oferim cititorilor. Iar cea mai nouă și originală ofertă este biblioteca online – serviciu digital prestat de către Goethe-Institut

București, care vă permite să împrumutați, pe o perioadă limitată de timp, cărți electronice, audio-video; chiar și ziare electronice, printr-o simplă descărcare de pe internet absolut gratuită. Copiii sînt curioși și entuziasmați atunci cînd învață cuvinte noi în limba germană într-un mod distractiv, iar la fiecare final de ședință întrebă ce vom face data viitoare și chiar vin singuri cu idei și sugestii ce nou și-ar dori să afle.

Iar părinții sînt foarte mulțumiți de faptul că copiii lor petrec timpul liber, în special, în biblioteca germană, pentru că ei știu că limbile străine oferă șansa unui viitor de succes pentru copiii lor.

Astăzi voi povesti despre experiența unui serviciu cu denumirea Clubul cineaștilor în cadrul căruia tinerii privesc cu plăcere filmele în limba germană, iar după vizionare se implică activ în discuții. Am fost foarte surprinși atunci cînd participanții au solicitat să fie divizați în două grupuri

pentru ca sesiunile de vizionare să nu fie prea aglomerate, cerere la care am mers în întâmpinare. De aceea, de două ori pe lună, în cadrul a două sesiuni, este difuzat unul și același film, iar cei care nu au reușit să fie prezenți la prima sesiune au șansa să privească filmul cu cel de al doilea grup. Am avut și momente când ne telefonau profesorii din diferite licee din Chișinău cu rugămintea ca să facem sesiuni suplimentare pentru ca ei să poată vini cu o clasă de elevi. Atunci mi-am dat seama că serviciul nostru are succes.

Am ales atent filmele pe care să le difuzăm, dar nu am uitat nici de preferințele cinofililor noștri. Pentru că tinerii în zilele de azi sînt foarte curioși, dar și șmecheri, am selectat filme care să fie captivante pentru ca discuțiile să fie mai aprinse și să provoace un schimb de opinii interesante și obiective.

Tinerii dau dovadă de cunoștințe nu numai de limba germană, dar și de cultură generală, fapt care ne bucură ca inițiatori ai acestui serviciu. Ei s-au arătat a fi foarte deschiși și dispuși să discute despre diverse aspecte din viața lui Goethe sau despre istoria grupului de studenți „Trandafirul alb” din München, care promova rezistența împotriva regimului. Ei nici nu bănuiau că există o maladie ce te poate închide în casă. Iar Elisa, participanta clubului, a po-

vestit experiența ei și a bunicii sale, care suferă de boala Alzheimer. Noi, bibliotecarii, privim aceste lucruri ca pe niște experiențe demne de cunoscut.

Recent, biblioteca noastră a devenit mai colorată. Știți cum? Datorită Gabrielei Miron, elevă la Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău – voluntară cu inimă mare și cu talent deosebit, care a reprodus pe perete harta geografică a Germaniei.

A făcut acest lucru de dragul lecturii și al limbii germane, pe care o studiază în timpul liber. Ea a menționat acest lucru într-un comentariu, pe care l-a lăsat pe pagina noastră de Facebook. Apropos, recent am fost vizitați de un grup de germani care se uitau ca niște copii năstrușnici și arătau: „Eu vin de aici, eu locuiesc aici, iar eu m-am născut aici.”

De-a lungul timpului, sînguincioșii germani au inventat multe lucruri care au revoluționat lumea. Cei mai renumiți poeți, muzicieni și savanți provin din Germania. Sînt primii la producerea de mașini și, nu în ultimul rînd, la publicarea cărților.

Sînt primii în multe și zilnic descoperim, împreună cu utilizatorii noștri, lucruri noi care mă inspiră, mă motivează să implementez în biblioteca noastră, tot ce-i mai nou și mai original. Veniți să le cunoașteți și voi!

STRATEGIA ZÂMBETULUI ÎN EXPERIENȚA FORMATIVĂ A CENTRULUI NAȚIONAL DE EXCELENȚĂ PROFESIONALĂ PENTRU BIBLIOTECARI

Elena RĂILEANU,

șef de secție, Centrul Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari

Bună ziua! Eu zâmbesc! Zâmbesc nu din obligație. Zâmbesc pentru că mă bucur. Mă bucur de prezența dumneavoastră aici, asta înseamnă susținere, mă bucur de succesele colegilor din Clubul Ignite „B.P.

Hasdeu”, de ceea ce se întâmplă zi de zi la CNEPB.

Îmi dați o definiție a zâmbetului? Hai... 1, 2, 3, 4, 5. Din punct de vedere fiziologic zâmbetul este o expresie facială formată

prin flexionarea a 17 mușchi de la extremitățile gurii, dar și din apropierea ochilor. Este o reacție normală, o expresie specific omenească. Zâmbetul nu doar schimbă expresia feței, ci și stimulează creierul să producă endorfină, care reduce durerea fizică și emoțională și dă o senzație de bună dispoziție.

Cu ajutorul zâmbetului putem cuceri o mulțime de oameni. Cercetătorii britanici susțin că zâmbetul ne stimulează la fel de puternic precum 2000 de tablete de ciocolată! Ați știut că satisfacția interioară este echivalentă cu suma de 25 000 de dolari? Ce facem când nu avem bani? Zâmbim! Vă imaginați, ce comoară interioară se acumulează de la o zi veselă?

Realitatea schimbătoare, rapidă, are nevoie de oameni care „să aibă viitorul în sânge” (ați recunoscut citatul? Alvin Tofler, cred că cunoașteți) și Biblioteca Municipală, pentru a se descurca cu această realitate schimbătoare, are nevoie de bibliotecari care „să-l aibă în sânge”. Și dacă nu-l au? Îl formăm! CNEPB contribuie la crearea viitorului BM prin formarea bibliotecarilor competenți, iar această misiune nu se poate realiza fără zâmbet, voie bună, umor. Cel mai bine învățăm, susțin oamenii de știință, că, atunci când suntem într-o poziție bună, veseli, fericiți, corpul nostru secretă un hormon numit dopamina, care activează toata zonele din creierul nostru legate de procesul de învățare.

Noi am conceput instrumente ce stimulează râsul, deschiderea, voia bună, precum: campaniile *Săptămâna creativității și inovației*, *Săptămâna zâmbetului*, care se organizează anual, într-un parteneriat eficient dintre Departamentul studii și cercetări și CNEPB. Acestea sunt create pentru a provoca bibliotecarii la gândire creativă, inovație, dispoziție și zâmbet. Sunt deja încetățenite în cultura noastră instituțională. Bibliotecarii noștri, obișnuți cu noi provocări și metode nonformale, se organizează

imediat, iar bibliotecile îndată devin mai amuzante, fie așa sau așa...

Zâmbetul și umorul nu lipsesc chiar de la întemeierea CNEPB, iar pe parcursul la aproape patru ani s-au transformat în atribute indispensabile procesului de formare. Chit că Centrul nostru își organizează activitatea educațională, formativă prin metode nonformale, utilizându-le ca modalități esențiale și complementare de realizare a obiectivelor. Iar unul dintre obiectivele majore ale BM este livrarea cunoștințelor și competențelor performante, prin conjugarea tradițiilor și inovațiilor biblioteconomice. Menționăm doar câteva exemple.

Cafeneaua biblioteconomică „Chindii profesionale” – metodă de dezvoltare a gândirii creative, de cunoaștere a tendințelor, emergențelor, noutăților prin care bibliotecarii învață și se distrează...

Zilele FedEx@Hasdeu – metodă non-formală de învățare prin care se colectează și se promovează ideile angajaților. Aceasta se caracterizează prin efort, căutări, dar și multe-multe zâmbete.

Kit-ul tău de idei – experiența americană, format nou de ateliere, prin care bibliotecarii explorează inovația precum: design thinking, story map, canva, filosofia fish.

Un bun start pentru CNEPB a fost să livreze instruiți pentru tineri prin atelierelor de „Educație mediatică”, la care au participat liceeni de la LT „Spiru Haret”.

Atât bibliotecarii, cât și utilizatorii rămân plăcut uimiți de metodele de învățare. Cel mai adesea găsim feedback de felul: „Foarte interesant, nou, vesel, interactiv!”

Instruim tineri, adulți, bibliotecari, profesori, elevi, studenți. Avem formatori talentați, experimentați, cutezători, inovatori! Nu mă tem să spun că sunt revoluționari!

Noi facem formabilii să râdă, nu să se jeneze! O parte din scopul evolutiv al râsu-

lui este să creăm o legătură socială. Când râdem cu cineva, amândoi simțim că ne aflăm de aceeași parte a baricadei. Este un instrument fantastic de conectare.

Iar produsul final al instruirilor, trebuie căutat în relația îmbunătățită cu utilizatorul. Bibliotecarii instruiți, motivați, provo-

cați, încurajați, utilizează zâmbetul ca strategie de loializare a utilizatorilor.

Vă îndemn să încercați și dumneavoastră strategia zâmbetului, în orice ați face! E ușor. E foarte ușor să zâmbești! Zâmbești cu mine? E un gest de susținere!

SERVICIUL „TINERI, REBELI ȘI AMBIȚIOȘI”

*Daniela VRABIE,
șef oficiu, Filiala „Transilvania”*

Deseori adolescenții sunt descriși ca scandalosi, neascultători, provocatori și lipsiți de respect față de părinți, buni profesori... Dar aceasta caracterizează, de fapt, adolescența? Sau așa ea luptă pentru regăsirea identității proprii. Adesea adolescenții nu prea se avântă în activități, servicii, organizate de bibliotecă, asociindu-le cu activitățile școlare.

Oferta Bibliotecii „Transilvania” de servicii, programe, evenimente, contribuie la formarea lor ca personalitate, la dezvoltarea creativității, gândirii proiective și critice. Biblioteca „Transilvania” încearcă să prevină nevoile de informare și necesitățile tinerilor – grup-țintă al serviciului pe care-l prezintă, grup semnalat de strategia Bibliotecii Municipale pentru anii 2008-2017.

Serviciul „Tineri, rebeli și ambițioși” e o provocare pentru Biblioteca „Transilvania” să oferim context, atmosferă, spațiu, surprize, să menținem, utilizând tehnica, *1000 și una de nopți*, starea sufletească, curiozitatea. Să ne modelăm comportamentul în utilitatea serviciilor pentru tineri. Stabilind o relație colaborativă, bazată pe principiul „noi lor” și „ei nouă”, ca, de exemplu, „Ceaiul de la ora 16-00, „Pinacoteca” ș.a. Să aplicăm bagheta magică a imaginației, a fanteziei prin metode folosite în cadrul serviciului „Tineri, rebeli și ambițioși”, în care îi implică direct pe participanți, luptând cu neîncrederea din ei, cu dezamăgirea, cu oboseala și să nu-și piardă curajul. Trebuie să creadă în ei, în noroc, pentru că în ei stă puterea de a face totul. Nu în zadar Benjamin Franklin menționa: „Spune-mi și

voi uita, arată-mi și s-ar putea să țin minte, implică-mă și voi înțelege.”

Temele solicitate de tineri sunt: *Vulnerabilitatea mediului în care mă aflu*, *Educația juridică* sau *Delincvența juvenilă* și ele nu s-ar fi realizat fără suportul unui psiholog, al unui avocat, fără colaborarea strânsă cu Inspectoratul de Poliție sau fără ședința memorabilă *O seară venețiană*, al cărei slogan a fost: „Valoarea ta se află dincolo de mască, dacă vrei să fii fericit, dă-ți jos masca sufocantă impusă de societate, respiră adânc și bucură-te de valoarea care e în tine”, susținută de actrița Teatrului de Revistă „Ginta Latină” Antonina Calancea, pentru că: „Când frica, stresul te inundă, / Să te gândești că totul va fi bine. / Să nu

te temi nicio secundă. / Să ai încredere în tine.”

Trebuie să continuăm să visăm și să luptăm pentru visurile noastre. Au fost și vânzători de vise, la o tarabă improvizată... Își cumpărau stele cu vise. Fiecare are propria lume, acum mai colorată, în care dorințele, visurile par realizabile. Dacă vrei să-i înțelegi, asta am învățat de la ei, ar trebui să privim lumea cu ochii unui adolescent, pentru a vedea care sunt acele lucruri importante pentru ei, noi am încercat împreună cu ei. Nu putem schimba lumea pentru adolescenți, însă serviciul „Tineri, rebeli și ambițioși” le oferă instrumente necesare cu care să o schimbe ei înșiși.

CONCURSUL BĂTĂLIA CĂRȚILOR

*Elena TARAGAN,
bibliotecară, Departamentul studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu”*

Bună ziua, mă numesc Elena Taragan și vreau să vă vorbesc despre o bătălie. Nu, nu este vorba despre cucerirea Egiptului de către Alexandru cel Mare, despre Zidul Berlinului sau despre Calul troian. Este vorba despre o bătălie mai deosebită, pentru că e una pașnică. *Bătălia cărților*, așa se numește concursul de lectură atât pentru copii, cât și pentru adolescenți, desfășurat în

fiecare an, de trei ani încoace, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

Cum am ajuns să vorbesc astăzi despre acest concurs, despre această bătălie? Recent întoarsă de la Cluj-Napoca, după șapte ani de studii la Universitatea „Babeș-Bolyai”, am intrat în legătură cu biblioteca „locul sacru al studentului”, arătându-mi disponibilitatea de a participa la

activitățile ei. Dintre multe evenimente care se petrec aici, cel mai incitant mi s-a părut acest concurs, întrucât îl avem și la Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj.

Concursul *Bătălia cărților* se adresează atât categoriei de vârstă copii, cât și categoriei de vârstă adolescenți. La Cluj-Napoca, este și categoria de vârstă maturi. Ei bine, la fiecare categorie sunt propuse spre lectură câte 10 cărți, pe care participanții trebuie să le citească, să le analizeze, să completeze fișe de lectură la ele. Vă spun cu toată sinceritatea că am fost încântată de calitatea cărților din concurs. Atât la categoria de vârstă copii, cât și la categoria de vârstă adolescenți, avem cărți care vorbesc despre probleme actuale, care sensibilizează, care suscită interesul, care conțin aventură, mister, suspans. Cărți care nu te lasă nicio clipă să te plictisești și pe care le citești dintr-o suflare.

Să vedem... La categoria adolescenți. *Băiatul Echo*, adică băiatul ecou, vorbește despre gradul înalt de tehnologizare spre care tinde societatea actuală. Este un roman terifiant, care mai strigă o dată lumii că nu vom ajunge niciodată roboți. Că suntem clădiți pe emoții și sentimente și că tehnologia nu poate, și nici nu trebuie, să înlocuiască umanitatea din noi. Este un frumos poem care proslăvește iubirea, prin excelență, un sentiment uman. *Toate acele locuri minunate* este o poveste de dragoste între doi adolescenți, care surprinde cu exactitate particularitățile vârstei, relevându-i fragilitatea. *Eu sunt Malala...*, un roman despre o revoluționară care a luptat pentru educație și „a schimbat lumea”. *Castelul de sticlă* spune povestea unei copile crescută într-o familie cu părinți exagerat de independenți, care nu urmau deloc preceptele sociale, făcându-le educația doar conform conceptelor lor. Este o istorie interesantă și pe alocuri tragică, întrucât acea copilă, autoarea, împreună

cu frații ei îndură momente de foame, frig, nesiguranță, părinții neputând să le ofere totul din cauza excluderii din societatea pe care o practică.

La categoria copii. *Misterul din Hanul Pungașilor* vorbește despre Milo, un copil de 12 ani care, împreună cu prietena lui, soluționează mistere într-o manieră demnă de adevărații contrabandiști. Indicii, piste, toate sunt parcurse de mintea sclipitoare a lui Milo, căruia nu-i scapă nimic și termină rezolvând toate misterele care îi ies în cale. Copiii cititori învață de la el să se concentreze, își dezvoltă atenția, prind plăcerea jocului și trăiesc alături de Milo o experiență extraordinară. În *Magee, zis Maniacul*, tinerii cititori învață, de la un maniac, că stă în puterea fiecăruia să schimbe mentalități și să devină mici eroi. În *Numără stelele* cititorii cunosc povestea tulburătoare a unei familii care reușește să scape de urmărirea naziștilor și asta pentru că sunt solidari și iubitori unii cu alții.

Cărțile ne deschid porți spre lumi nebănuite, ne alimentează dragostea de viață și clădesc în sufletele noastre de altfel mult prea fragile, optimismul. În „mica campanie” pe care am demarat-o, de promovare a acestui concurs, am interacționat cu cititori, am vorbit despre subiectele cărților, am scris recenzii pe care le-am discutat cu alți bibliotecari, am completat împreună cu unii participanți fișe de lectură, am făcut chiar și un club de carte în cadrul acestui concurs. Iar la acest club, am definit cuvinte noi cu ajutorul Dicționarului explicativ al limbii române, am scris propoziții cu expresii din carte, am compus și text. Vreau să mulțumesc pe această cale doamnelor bibliotecare Natalia Ghimpu, Angela Zelinschi, Valentina Țira pentru susținere necondiționată în promovarea acestui concurs.

Iar ca exemplu ilustrativ privind ceea ce am făcut la Club, vă prezint un scurt text compus de un elev cu expresiile din

cartea lui Jerry Spinelli: „tăcere de moarte”, „se dezlănțuise iadul”, „sclipire diavolească în ochi”, „Cruciada copiilor”. Textul compus a fost acesta:

„În clasă se înstăpânise o tăcere de moarte. Când ieși învățătoarea din cla-

să, se dezlănțuise iadul. Învățătoarea se întoarse, având o sclipire diavolească în ochi. Și îi trânti lui Marcel pe bancă *Cruciada copiilor.*”

Vă mulțumesc. Vă aștept la următoarea ediție, cu noi experiențe, noi explorări.

КЛИК НА КНОПКУ ИСТОРИИ КИШИНЕВА

*Маргарита ЩЕЛЧКОВА,
заведующий, Филиал им. М. Ломоносова*

Всем – добрый день! Я приветствую вас от имени клуба КЛИК – Клуба Любителей Истории Кишинева, который работает при библиотеке Ломоносова уже целых семь лет и предоставляет услуги по изучению истории города всем желающим. С уникальным опытом работы клуба вы познакомитесь в презентации *КЛИК на кнопку истории.*

Слово *КЛИК* – это не только компьютерный термин нажатия на клавишу, второе его значение: клич, призыв. Интересно, что аббревиатура клуба совпадает сразу с двумя значениями. Это и призыв к изучению города, и возможность, нажав на кнопку истории Кишинева, получить необходимую информацию.

В чем состоит деятельность клуба? Дважды в месяц в теплое время кликовцы, вместе со знатоками Кишинева, совершают ознакомительные прогулки по улицам, а зимой встречаются в библиотеке, чтобы послушать лекции специалистов о знаменитых кишиневцах и архитектурных памятниках, и посещают музеи.

Руководят клубом краевед-любитель Владимир Павлович Тарнакин, настолько хорошо знающий историю Кишинева, что его познаниям может позавидовать любой историк, и Ольга Гарусова, сотрудник Института культурного наследия Академии Наук, искус-

ствовед, театровед, автор книги о Карле Шмидте.

В клуб приходят очень интересные люди: архитекторы, историки, экскурсоводы, которые охотно делятся своими познаниями. Это – архитектор Алла Кириченко, участница проектов Кишиневского цирка и застройки Ботаники. Это – преподаватель-энергетик Людмила Кукларос, автор книги об электрификации Молдовы.

Это – профессиональный экскурсовод Зинаида Матей, содержательные лекции которой с удовольствием слушают в клубе, библиограф Людмила Суворикова, чьи познания в области истории города просто поражают. Много своих сил и времени они щедро отдают клубу, и клуб отвечает им признательностью.

Это Людмила Нэстасе, замечательный директор Дома-музея А. Щусева; архитектор Вячеслав Режеп, чей «конек» – подземный Кишинев, сотрудница Музея археологии и истории Ольга Щипакина, лектор Александр Павлов, библиотекарь Ольга Сивак, лучше всех знающая «еврейский Кишинев» – все пламенные поклонники истории Кишинева.

КЛИК гордится участием известного архитектора, академика, дизайнера, художника-графика Григория Босенко, уникального знатока старого Кишинева, который много рассказывал о памятниках архитектуры, читал лекции. Клубовцы с удовольствием носят значки, созданные по его рисунку с эмблемой КЛИКА.

Самый почетный «кликовец», кишиневский старожил, Татьяна Николаевна Янушевская, крестница дочери Карла Шмидта, прекрасно помнит довоенный Кишинев и часто дополняет рассказы

о памятных местах города интересными подробностями. Она выступала и на конференции Муниципальной библиотеки, посвященной юбилею градоначальника.

Чем может похвалиться клуб? Изучены архитектурные и исторические памятники улиц центральной части города, от Албишоары до Александра Матеевича, познакомились с историей отдельных зданий: Органного зала, Серафимовского дома, Духовной семинарии, домов Клигмана, Пронина, Натальи Кешко, Херца, Бальша, Катаржи, Кацики и многих других.

Познакомились с историей и экспонатами кишиневских музеев, не один раз побывали: в Национальном музее археологии и истории, Краеведческом, Художественном музее; Кишиневского еврейства в КЕДЕМЕ, музее Природы Кишиневского госуниверситета, домах-музеях Пушкина, Щусева, Музее транспорта.

Изучили историю учебных заведений: первую, вторую и третью мужские гимназии, женские гимназии княгини Дадяни и Любови Белюговой, Ремесленное и Коммерческое училища, а также историю медицинских учреждений: Земскую, Еврейскую больницы, Больницу Тома Чорбы и Гербовецкой общины.

Посетили практически все культовые сооружения, начиная с Кафедрального Рождественского собора, и далее церкви – Св. Георгиевскую, Свято-Успенскую, Св. Пантелеймона, Чуфлинскую, Всехсвятскую, Армянскую Св. Богородицы, Константина и Елены, Св. Троицы, Мазаракиевскую, Католический костел.

Нашими гостями были известные люди: художник Дмитрий Пейчев, посол Молдовы в России Андрей Негуца, журналистка Маргарита Рэдукану, потомок семейства заводчика Сырб-Сербова, сын архитектора Александра Васильева, кофеман Александр Стукалов.

КЛИКу охотно уделяют внимание СМИ. Газета *Русское слово* выделила особую рубрику. Владимир Тарнакин, Ольга Гарусова, Алла Кириченко – частые герои сюжетов у Алины Гордеевой в *Городских историях* на канале ТНТ и передачи *Механизм действия* Елены Пахомовой на канале НТВ.

Информация о деятельности клуба есть и в интернете: фото и видео о пройденных маршрутах и прослушанных лекциях тут же размещается в Фейсбуке и Ютубе. Именно благодаря этим видеозаписям, в клуб приходят новые участники.

КЛИК может похвастать и своими печатными изданиями. Две книги, на-

писанные Владимиром Тарнакиным, в соавторстве с журналисткой Татьяной Соловьевой и Зинаидой Матей, изданы по следам изучения истории Кишинева в клубе: *Бессарабские истории* и *История учебных заведений Бессарабии*.

КЛИК сотрудничает с Национальным музеем истории и археологии, Художественным музеем, Домом-музеем А.С. Пушкина, А. Щусева, Музеем истории Кишинева, сотрудники которых – постоянные участники клуба, а также с Российским центром науки и культуры.

КЛИК – это клуб дружеского общения. За семь лет клубовцы, ставшие единомышленниками, конечно, близко познакомились и подружились, вместе отмечали пятилетний юбилей, радовались выходу книг, а встречи в библиотеке всегда сопровождаются чаепитием со сладостями.

Будущее КЛИКа. А недавно в клуб пришел палеонтолог Теодор Обадэ, откопавший на Комсомольском озере семь мамонтов и рассказал, что первому человеческому жилищу на территории Кишинева – 20 000 лет и построено оно было с использованием костей мамонта. Так что, будущее КЛИКа – в открытиях прошлого!

MEDIA MASTER „ПЛАНШЕТ ДЛЯ НАЧИНАЮЩИХ”

Наталья ЧОРБА,
гл. библиотекарь, Филиал им. М. Ломоносова

Здравствуйте, меня зовут Наталья Чорба, я работаю в филиале им. М. Ломоносова Муниципальной библиотеки и веду курсы «Планшет для начинающих» для пользователей преклонного возраста. Услуга называется «Медиа Мастер».

Как возникла идея предоставления этой услуги? Как-то раз в библиотеку забегает бабуля, держа в руках недавно купленный смартфон и в панике причитает прямо как в фильме *Бриллиантовая рука*: «Наташа! Все пропало, все пропало...»

А оказалось не все потеряно, просто сбились настройки рабочего стола. Мы провели опрос-анкетирование наших читателей с целью изучения их потребностей в цифровой грамотности.

Анализ этого опроса показал, что такая категория пользователей, как пенсионеры, испытывает проблемы с использованием цифровых технологий, которые уже интегрированы во все области нашей жизни, и не могут воспользоваться значительным количеством услуг.

Будь то проверка банковского счета, оплата коммунальных услуг онлайн, заказ товара, коммуникации с близкими людьми на расстоянии и т.д. Фактически, это ведет к социальной уязвимости пожилых граждан.

Вы, наверное, замечали, как легко подрастающее поколение овладевает навыками работы с компьютерными технологиями. Подростки и дети свободно передвигаются по всемирной паутине и так же легко ориентируются как в персональном компьютере, так и в мобильных гаджетах.

А вот у пожилых людей возникают проблемы с использованием современных устройств из-за большого количества принципиальных ограничений, являющихся следствием преклонного

возраста. Приобретение новых навыков у них происходит медленнее.

Изучив спрос этой категории наших пользователей, библиотекой была разработана программа по изучению использования планшетов, с учетом их возрастных особенностей, ведь залог успешного обучения пенсионеров – в особом подходе.

Во-первых, необходимо доходчиво, грамотно и терпеливо излагать материал обо всех тонкостях работы с планшетом или смартфоном, чтобы преодолеть страх у этой возрастной категории перед его использованием и поддержать интерес к обучению.

Во-вторых, индивидуальный подход к каждому, необходимо быть терпеливым, вежливым и доброжелательным. Например, некоторые наши курсантки, столкнувшись с нетерпеливостью детей или внуков, боятся быть навязчивыми, извиняются, думая, что задают глупые вопросы.

В-третьих, необходимо эффективно построить процесс обучения, ведь для них планшет должен стать большим помощником в жизни, если научиться полностью задействовать все его ресурсы. Это, в первую очередь, расширение возможностей для общения, поиск родственников, коллег и знакомых, контак-

ты с которыми затерялись, расширение круга интересов, хобби и увлечений, легкий доступ к любой требуемой информации, не выходя из дома, в том числе доступ к порталам государственных услуг. Поэтому наша задача – превратить планшет из пугающей машины в друга и помощника!

Реализация данного проекта началась в апреле этого года. Услуга «Медиа Мастер» состоит из тренингов по изучению, персонализации и работе с приложениями на персональных планшетах и смартфонах,

Обычные курсы предлагают ряд фиксированных программ обучения. Это очень неудобно для пенсионера, ведь он не знает возможностей планшета, его программ и не владея информацией уже должен сделать выбор... Но как?

Я эту проблему решаю благодаря индивидуальной форме обучения. С первого занятия я выявляю интересы, потребности, рассказываю, чем может быть полезно то или иное приложение

и предлагаю внести его в персональный план обучения.

Наши курсанты изучают выборочно те приложения, которые им нужны, которые используют их родственники, а не все подряд «от и до» как в компьютерном классе, теряя время.

Если близкие люди обучающегося используют в общении определенное приложение, будь то скайп, вайбер или ватсап, то я обучаю его именно этому приложению. Мы детально изучаем все возможности его использования.

Учимся добавлять новые контакты, осуществлять видео звонки, писать сообщения, отправлять фотографии. И учитывая возраст этой категории читателей необходимо многократное повторение каждого из этих процессов.

Как показывает практика, пожилые люди, успешно овладевшие компьютерной наукой, более уверенны в жизни и жизнерадостны. Мы уверены, что услуга «Медиа Мастер» помогает адаптироваться нашим читателям в современном информационном пространстве.

VIAȚA FILIALELOR

MARATONUL UTILIZATORULUI

*Mariana HARJEVSCHI,
director general, BM „B.P. Hasdeu”*

Emoțiile mele sunt direct proporționale cu ale Dvs. De ce? Pentru că este primul eveniment de acest gen pe care ni l-am propus ca instituție, de altfel, și în mediul bibliotecar, de a interacționa cu utilizatorii.

Așa că sunt extrem de bucuroasă că sala e plină, e un semn că sunteți dornici de a fi mai aproape de echipa Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Menționez, la una din întâlnirile cu colegii mei din cadrul Bibliotecii Municipale despre *serendipitate* – citindu-l la acel moment pe Steven Johnson, de unde vin ideile bune. Serendipitate, fiind fenomenul sesizării anumitor chestii prin descoperiri întâmplătoare. Bineînțeles, acestea fiind conectate și cultivate la fel de bine și prin intermediul trăirilor personale / profesionale.

Așa încât trebuie să mă confesez că au fost câteva momente care m-au propulsat / proiectat spre a organiza un astfel de eveniment.

- Și aici e firesc că totul a pornit și de la faptul că mi-am asumat că în ADN-ul BM există atomul inovației,

care a fost promovată la nivel de instituție și în continuare la nivel de echipă sprijinim inovația. Aceasta se reflectă inclusiv în aplicarea modelelor nonformale de interacțiune cu utilizatorii.

- Iar anul acesta nu poate fi altfel trăit, mai ales că instituția împlinește 140 de ani – un excelent prilej de bucurie și de a petrece și a marca această aniversare într-un mod diferit, neconvențional, dacă vreți.

Deci, să revenim la serendipitate. Navigăm pe internet – așa cum a devenit un mod firesc astăzi de a umple ziua – și am citit un banc în care dialogau printre cele mai mari portaluri / medii, în fine, un banc pe care s-ar putea să-l fi văzut, pentru că fusese viral la o anumită perioadă.

– Wikipedia: Eu știu totul!

– Google: Eu am de toate!

– Facebook: Eu știu pe toată lumea!

– Internet: Fără mine nu aveți valoare!

Ulterior, m-am întrebat la modul serios, dacă știe Wikipedia totul despre bibli-

otecile din Republica Moldova (aceasta fiind de multe ori sursa de start în căutarea informației) sau poate Google-ul bibliotecar (mă refer la catalogul electronic) să ne facă să înțelegem că ceea ce am găsit e tocmai ceea ce căutam etc.

Și atunci mi-am setat creierul că trebuie să facem ceva în acest sens. Și așa cum uneori nu poți să pui frână gândurilor tale, ideile au început să prindă contur și, bineînțeles, să producă combinații cu alte idei existente, am făcut o conexiune imaginară cu cele cinci legi ale lui Ranganathan. Sigur, pentru colegii mei bibliotecari aceasta poate avea o explicație, fiind unul din cei mai mari teoreticieni biblioteconomiști care a enunțat cele cinci legi ale biblioteconomiei (cărțile sunt pentru utilizare;

fiecărui utilizator cartea sa; fiecărei cărți utilizatorul său; salvează timpul cititorului; biblioteca este un organism viu).

În acest algoritm serendipos ideile continuau să mă direcționeze spre un alt punct – prezența bibliotecilor în mediul virtual, aici fiind vorba și de catalogul electronic al bibliotecii – la modul în care arată, conține sau nu suficiente metadate etc. Desigur, legea *Salvează timpul cititorului* a fost cea care m-a prins în horă. Iar această navigare imaginară, m-a silit să mă conectez și la cea din urmă lege – *Biblioteca este un organism viu*. Astfel, multe mele dorințe de a schimba și a aduce un nou suflu interiorului, arhitecturii interne a bibliotecii tocmai s-au cuplat cu celelalte idei.

Așa a apărut ideea acestui maraton, când biblioteca vrea să fie mai conectată, mai centrată pe utilizator, iar aceasta este și tendința bibliotecii moderne, iar modelul evenimentului de astăzi vine să susțină aceasta.

Așa s-au conturat cele patru sesiuni:

- crearea articolelor pentru Wikipedia;
- scanarea copertilor publicațiilor din colecția *Moștenire*;
- elaborarea unei interfețe atractive pentru catalogul electronic al BM „B.P. Hasdeu”;
- crearea unui prototip de design atractiv pentru un maker space în bibliotecă.

Mulțumesc colegilor din cadrul BM, care au această provocare de dialog, exprim mulțumiri și utilizatorilor din filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, din suburbiile municipiului Chișinău, precum și colegilor și utilizatorilor bibliotecilor publice din raionale: Criuleni, Ialoveni, Dubăsari, Orhei, Strășeni, Hâncești, Nisporeni.

Apreciem faptul că ați acceptat neorndinarul, nonconformismul, nebunia frumoasă pe care v-am lansat-o și susțineți

întru totul inovația. Apreciem spiritul Dvs. creativ, care vă umple ziua de muncă.

Acest eveniment face parte din inițiativa „Fondului de Dezvoltare a Bibliotecii Moderne” al Programului *Novateca: The Global Libraries Program in Moldova*, prin care ne-am propus oferirea oportunităților de creare a conținutului digital, dezvoltarea de noi opțiuni în beneficiul utilizatorului, de a oferi platforme pentru a livra competențe, în scopul consolidării rețelei de biblioteci și fortificării parteneriatelor cu bibliotecile publice.

Iar Programul *Novateca* ne-a susținut mereu în susans:

- crearea articolelor pentru Wikipedia – CNEPB;
- scanarea copertilor publicațiilor din colecția *Moștenire* – Sala cu coloane a BM;
- elaborarea unei interfețe atractive pentru catalogul electronic al BM „B.P. Hasdeu” – Sala cu computere;
- crearea unui prototip de design atractiv pentru un maker space în bibliotecă – Sala de carte germană.

O zi întreagă este dedicată – instruirii, dar și participării active.

MICII CERCETĂTORI ECOLOGIȘTI – PROMOTORI AI GÂNDIRII ECOLOGICE

*Lilia DON-CIOBANU,
bibliotecară, Filiala „Ovidius”, BM „B.P. Hasdeu”*

Prin prestarea unei game largi de materiale și activități, biblioteca oferă copiilor șansa de a experimenta plăcerea lecturii și entuziasmul descoperirii de noi cunoștințe. Scopul bibliotecii este de a facilita dreptul fiecărui copil la programe de creativitate, destinate timpului liber, de a oferi activități variate pentru copii, părinți sau bunici care au copii în îngrijire.

Un serviciu modern de bibliotecă care s-a transformat într-un eveniment spe-

cial pentru copii și familiile lor este *Micii cercetători ecologiști*. Beneficiarii acestui serviciu sunt copiii de vârstă școlară mică împreună cu familiile lor (mămici, tătici, bunici). Misiunea bibliotecii se prefigurează a se direcționa spre:

- asigurarea unui act educațional eficient, care să contribuie la formarea unei personalități autonome și creative, la dezvoltarea unor copii sufletești, sănătoși, creativi, activi, cu spirit critic, cooperanți care

să se adapteze ușor la programul de muncă școlar și la orice situație în viață;

– ridicarea nivelului de socializare și de dezvoltare a capacității copilului de a intra în relație cu ceilalți copii și cu cei adulți, de a interacționa cu mediul ambiant, de a-l cunoaște și a-l stăpâni prin explorări, descoperiri, experimente;

– orientarea spre valori, prin abordarea educației cu referire la problematica umană, la domeniul moral-civic și cultural-artistic, estetic, acestea stând la baza formării personalității elevilor;

– dezvoltarea atitudinilor pozitive față de mediul înconjurător;

– dezvoltarea sensibilității copiilor și responsabilizarea acestora prin activități experimentale și de ocrotire a mediului.

Viziunea bibliotecarului în raport cu desfășurarea serviciului *Micii cercetători ecologiști*:

– dorim ca fiecare copil să se dezvolte liber, integral și armonios, să dobândească cunoștințe, capacități și aptitudini necesare activității viitoare, să-și formeze un comportament tolerant, care să stimuleze respectul, înțelegerea și cooperarea;

– dorim ca să-i sensibilizăm pe copii cu privire la comportamentele indezirabile ce duc la poluarea orașului și a întregului Pământ;

– dorim să implicăm familia în activitățile care se desfășoară în cadrul bibliotecii.

Analiza serviciului *Micii cercetători ecologiști*

O lecție de *Științe altfel* prin intermediul experimentului are un impact pozitiv asupra elevilor, părinților, bunicilor. Forma de organizare a lecției este ingenioasă și creativă. Educația prin experiment îi îndeamnă pe elevi să observe, să descopere, să analizeze, să conștientizeze consecințele acțiunilor proprii. Experimentele se caracterizează prin curiozitate, implicare, cercetare, emoție și suspans, dar cel mai important, știința devine abordabilă elevilor claselor primare. Copiii capătă încredere în sine și își dezvoltă spiritul de muncă în echipă.

La lecțiile experiment ne propunem să găsim o altă utilitate materialelor plastice și din hârtie. Prin această activitate vizăm conștientizarea efectelor nocive pe care le poate produce un comportament indezirabil față de natură, care ne poluează viața. Trebuie să ne asumăm consecințele acțiunilor noastre. Copiii sunt puși în situația de a găsi altă utilitate obiectelor pe care le aruncăm zilnic (ziare, peturi, cutii de carton etc.). La început sunt întrebători, apoi curioși și la urmă sunt entuziaști. Emoțiile

sunt pozitive, iar impactul este puternic și astfel mesajul de ocrotire a mediului este mai ușor recepționat de către elevi. Activitățile noastre au continuitate, copiii experimentează și acasă sub supravegherea părinților, astfel petrecându-și timpul împreună, util și distractiv.

Valori și atitudini:

- sensibilizarea copiilor față de natură;
- educație ecologică;
- dezvoltarea unor calități morale: respect, grijă, perseverență;
- dragoste față de natură;
- implicare în schimbare.

Resurse: bicarbonat de sodiu, peroxid de hidrogen, drojdie, coloranți alimentari, verde de briliant, albastru de metilen, ulei, oțet, creioane, carioci, sticle, scobitori, peturi, ziare, lumânări, lapte, unt, ouă, semințe, ciocolată, miere, fructe (caise, prune, lămâie, portocale), bulbi de ceapă, grâu, ovăz, sol ș.a.

În consultarea surselor de documentare am pornit de la câteva întrebări importante:

- Ce experimente se pot realiza la această vârstă?
- Ce este poluarea?
- Cum învățăm să economisim resursele naturale?
- Ce este reciclarea?
- Cum îl apropiem pe copil de natură?

– Ce impact moral va avea activitatea?

Surse de informare: au fost studiate cărți de specialitate cu privire la tema aleasă (*Sciences de la Vie et de la Terre*), accesând site-uri diverse și cărți de specialitate. Pentru a desfășura o activitate accesibilă și adecvată copiilor au fost identificate acele experimente, pe care le-am considerat potrivite capacității cognitive și interesului specific vârstei lor. Am ales materiale reciclabile din plastic și hârtie, materiale care cel mai des sunt întâlnite în cazurile de poluare a spațiilor verzi și a apelor. Cu ajutorul internetului am selectat experimentele cele mai simple și mai spectaculoase. De asemenea, am ales și am prelucrat informații referitoare la poluare, prin oferirea de exemple concrete și observate de ei în fiecare zi (ambalaje și peturi aruncate prin parcurile publice ale orașului nostru, hârtii aruncate lângă coșul de gunoi etc.).

Metoda experimentului este una foarte atractivă, ce implică învățarea prin descoperire, stimulează imaginația, spiritul creativ și științific. Experimentul se referă la un set de observații sistematice în contextul rezolvării unei probleme sau chestiuni, pentru a sprijini sau dezminți o ipoteză sau cercetare privitoare la fenomene. La orele de educație ecologică, experimentele ajută la înțelegerea anumitor fenomene-

ne sau mecanisme. Cu ajutorul acestora, copiii percep lumea înconjurătoare mai ușor. Experimentul, ca metodă, îi ajută pe elevi să conștientizeze efectele negative pe care le aduce poluarea mediului înconjurător, ei observă modul în care putem valorifica materialele reciclabile și de-a se juca și învăța lucruri noi.

Scopul realizării unui experiment: participarea și implicarea tuturor copiilor în vederea stimulării creativității și spiritului de ocrotire a naturii.

Obiective operaționale:

- să recunoască și să denumească materialele;
- să dea exemple de comportamente negative și pozitive față de natură;
- să înțeleagă ce este poluarea;

- să participe activ la desfășurarea experimentelor;

- să-și dezvolte spiritul critic;

- să-și exprime propriile idei.

Etapele folosite la realizarea experimentului sunt următoarele:

- familiarizarea copiilor cu materialele ce vor fi folosite;

- definirea termenului de poluare și oferirea de exemple concrete și observate de copii;

- stabilirea materialelor poluante și precizarea materialelor din care sunt făcute;

- moduri de utilizare a acestora;

- obținerea unor noi utilități prin experiment;

- explicarea fenomenelor produse;

- exemple de comportament ecologic pozitiv;
- înțelegerea mesajului transmis;
- aprecierea implicării în cadrul desfășurării activității.

Experimentul *Amidonul în alimente*. Am testat existența amidonului în alimente: pâinea de secară, pâinea de țărâțe, brânza de vaci, ketchup, mezeluri și alte produse. Amidonul este sursa principală de carbohidrați, furnizorul glucozei, administrându-l luăm porția de energie de care are nevoie organismul. Iar amidonul modificat poate fi o sursă de energie periculoasă, care declanșează tulburări ale tranzitului intestinal și deficitul de atenție. Cum îl testăm în alimente? Foarte simplu, cu ajutorul picăturii de iod.

Un alt experiment realizat ne-a demonstrat că în urma amestecului bicarbonatului de sodiu cu oțet se elimină dioxidul de carbon. CO_2 este un gaz prezent în atmosferă, mai greu decât aerul, astfel acesta ajută la stingerea focului.

Amestecând substanțe chimice, permanganatul de sodiu cu peroxidul de hidrogen, se elimină O (oxigenul), astfel un chibrit aprins, apoi stins, datorită gazului se reaprinde. Oxigenul este gazul prezent în atmosferă care ne ajută la respirație.

Experimentul *Cerneala invizibilă*. Acesta constă în utilizarea materialelor din universul imediat, precum lămâia. Bineînțeles, să scrii un mesaj cu suc de lămâie nu e într-atât de ușor, dar e captivant, în momentul când poți descifra mesajul la flacăra unei lumânări și concomitent conștientizezi că această magie are loc în urma procesului de oxidare.

Experimentul *Capsula-creatură* realizat de micii savanți, contribuie la dezvoltarea atenției, creativității, conștientizând că știința progresează, în ciuda poluării mediului. Micii ecologiști au descoperit că într-un minut pot lua naștere niște creaturi fantastice. Să fie oare magie!?

Un alt experiment, *Decorații din ghips*, a adus zâmbete pe chipul copiilor. Ei au reciclat cutii pentru ouăle de prepeliță pentru a introduce amestecul din ghips, apă, colorant, astfel obținând forme de globuri, utilizate în calitate de jucării pentru brăduțul de Crăciun. Experimentul *Brăduțul dulce*, preparat din chec cu vișini și jeleu, checul reprezentând tulpina bradului, iar jeleul verde, coroana lui, învață copiii că alimentația corectă este un mod de viață sănătos.

Experimentul *Curcubeul Skittels* a adus culoare și bucurii în sufletele copiilor. Curcubeul – un fenomen optic care apare în urma refractării luminii soarelui în picăturile de apă din atmosferă. El se observă după ploaie, când soarele este apropiat de orizont. Magia e că fiecare persoană vede propriul curcubeu, pentru că fiecare dintre noi percepe diferit culorile, dar și pentru că fiecare persoană vede lumina refractată în alte picături de apă.

Activitățile de confecționare a cantinelor pentru păsărele și hrănirea lor,

sădirea puieților de copaci, plantarea diferitor semințe îi ajută pe elevi să devină grijulii, responsabili, astfel conștientizând că sunt parte din natură. A înțelege natura înseamnă a înțelege viitorul, dar și a face ceva pentru salvarea naturii, înseamnă a contribui la fericirea personală și a omenirii.

Impactul activităților asupra copiilor este unul pozitiv, cu implicații emoționale (uimire, suspans, bucurie). Prin aceste lecții urmărim să le dezvoltăm dragostea de natură și respectul pentru ea și nu în ultimul rând, ocrotirea acesteia și folosirea produselor reciclabile într-un mod creativ. Obiectivele anticipate au fost cele referitoare la identificarea comportamentelor negative și la identificarea materialelor. Rezultatele obținute de copii au coincis cu cele anticipate și în plus au înțeles de

ce trebuie să protejeze natura și ce pot să facă cu materialele pe care înainte le aruncau la gunoi. Cu toții au participat la realizarea experimentelor în mod egal. Tinerii experimenterii, fiind încântați de activitățile ecologice, își doresc să realizeze noi descoperiri, deoarece sunt atractive și contribuie la o mai bună înțelegere a lumii înconjurătoare. Am observat că acum sunt mult mai atenți la mediul în care trăiesc, sunt mai ordonați și conștienți de consecințele propriilor acțiuni.

Prin intermediul experimentului, am reușit să-i sensibilizăm pe copii, să-i atragem spre învățare, astfel creându-se o legătură mai puternică între mame, bunici și copii. Sunt dornici să afle lucruri noi, sunt mai cooperanți și deschiși. Prin această reușită, le-a crescut stima de sine și se simt implicați și importanți.

SERVICIUL „BIBLIOTERAPIA” INIȚIAT LA BIBLIOTECA „TÂRGOVIȘTE”

*Elena TARAGAN,
bibliotecară, Departamentul studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu”*

Vineri, 27 octombrie 2017, am participat la o activitate, la un eveniment, care ne-au meritat din plin timpul și implicarea. Este vorba de lansarea, de prima întâlnire a serviciului „Biblioterapia”, inițiat la Biblioteca „Târgoviște”, de către șeful filialei doamna Liliana Juc.

În ce constă mai exact acest serviciu? Este o inițiativă, după părerea mea, lăudabilă. După cum s-a exprimat doamna Liliana Juc, este o... „cuconadă”, care se ține o dată în lună, cu scopul de a discuta... una-două cărți. Este, după cum înțelegeți, o „cuconadă”, dar una la care se întrunesc... cucoane... cu idei! Serviciul „Biblioterapia”, după cum ne poate sugera și titlul, are menirea de „a face terapie prin cărți”. Ceea ce este un lucru mult prea ade-

vărat, cărțile au, într-adevăr, așa cum am avut ocazia să mă conving singură în mai multe rânduri, putere vindecătoare.

Ne recreăm ascultând un discurs bine construit, coerent, articulat, citind o carte bine scrisă, prindem aripi acumulând idei noi sau „curățim gândul”, „curățind cuvântul”... După cum bine puncta Mircea Eliade, citez din memorie, „limbajul” reflectă „ordinea” gândirii noastre, adică este gândire pură. Un limbaj structurat logic este dovada unei gândiri sănătoase, limpede, lucidă. Așa că orice inițiativă de „cultivare a limbajului”, prin citirea și discutarea unor cărți bune, este binevenită și, repet, lăudabilă.

Mai întâi, doamna conferențiar universitar Carolina Dodu Savca ne-a prezentat un concept. Conceptul se numește *Eco-li-*

teratura. În sens primar, *eco*, în alimentație, știm că înseamnă *sănătos, curat, nutritiv*. Ei bine, în sensul metaforic, de literatură-eco, „eco” ar însemna o literatură care este pentru creierul nostru în același timp nutritivă, curată și sănătoasă. Mai ales că, la ora actuală, ne aflăm în fața unui asalt informațional, mai mult sau mai puțin „sănătos”, omul modern fiind, astăzi mai mult ca oricând, nevoit să își asigure un „filtru mental”, care să-i separe informațiile de calitate, cele care merită să fie asimilate de creier de rebuturi. Așadar, o literatură „eco” ar mai presupune selectivitate, filtrare, alegere precaută, responsabilă și conștientă a informației.

Mai apoi, domnișoara Carolina Juc, masterandă, ne-a făcut o prezentare a romanului lui George Orwell *1984*. Cartea este arhicunoscută, este o carte de cult, un roman considerat la acea vreme profetic, care vorbește despre amploarea în care totalitarismul se extinde, noi, civilizația, ajungând să fim controlați până și în mintea noastră, detectându-ni-se gândurile antisistem și fiind pedepsiți pentru ele. Alături de *Minunata lume nouă*, a lui Aldous Huxley, romanul este unul distopic, prezentând cum tehnologia este pusă în slujba exercitării controlului individului de către putere. Au început discuțiile, la

această primă ședință a „Biblioterapiei”, pe marginea acestei cărți, interlocutorii comparând experiența din statul sovietic, URSS, și perioada actuală, a libertăților și a democrației.

Am putut constata că nu am ajuns la o asemenea amploare a fenomenului de control al populației, dar, cu toate acestea, cartea lui George Orwell rămâne o avertizare. Foarte bună a fost contribuția doamnei conferențiar universitar, critic literar Victoria Fonari, care a adus în discuție la acest subiect cartea lui Savatie Baștovoi *Diavolul este politic corect*. Dumneaei a punctat care este reversul medaliei în democrație, atunci când libertățile devin tiranie. Adică atunci când un grup social încearcă să-și impună libertățile sale, libertăți pe care alte grupuri sociale nu le admit și nu vor să le fie impuse. Acest „revers al medaliei” este o realitate, tărâmul libertăților fiind asemenea unui câmp minat, unde trebuie să dai dovadă de multă precauție, astfel încât „libertatea ta” sau ceea ce înțelegi tu prin „libertate” să nu ajungă să încalce „libertatea altcuiva”. Democrația presupune libertate de opinie, unde fiecare este liber să-și îmbrățișeze conceptele sale, dar fără a călca pe terenul libertăților celuilalt. Ca să dăm un exemplu, nu vrem să ne fie interzis cuvântul „mamă” pentru

că grupul social al homosexualilor vor să înfieze copii, folosirea cuvântului „mamă” nu este o discriminare, ci este alegerea noastră personală, este ceea ce credem și ceea ce iubim.

Discuția a fost condimentată cu observații ale doamnei critic de teatru Larisa Ungureanu, care ne-a vorbit despre lucruri ce i-au rămas în minte din interacțiunile dumneai cu diverse personalități. Spre exemplu, din interacțiunea cu o doamnă fostă actriță care a terminat matematica și, după încetarea aparițiilor în public, citea, studia cărți de algoritmi și formule. Dumneai i-a spus doamnei Larisa Ungureanu

că în viitor vom avea o altă clasă politică, una responsabilă, pentru că oamenii, la ora actuală, sunt „formați mental” altfel.

Discuția a fost plină de idei și întrebări „cu miez”. Am ieșit îmbogățite din această experiență. Nu ne-am plictisit pe parcursul a două ore și am încheiat servind biscuiți, plăcinte domnești, checuri și ceai. Au fost două ore relaxante și solicitante, rămânând să ne întrunim într-o altă ședință, la sfârșitul următoarei luni.

Vă mulțumesc pentru ideile acumulate în cadrul acestei ședințe, pentru o dezbatere realizată civilizată și armonios.

SERVICIUL EGOV LA BIBLIOTECA PUBLICĂ DE DREPT

*Stela GOREACI,
șef secție, BPD*

În epoca informației, bibliotecile pun la dispoziția utilizatorilor servicii noi, permanent actualizate și sub diferite forme, astfel încât să ofere accesul cât mai rapid la ele. Pentru aceasta analizăm nevoile comunității, care este o etapă decisivă și obligatorie în alegerea unui serviciu de bibliotecă. Analiza este necesară pentru

a putea oferi publicului servicii utile, care să adauge valoare bibliotecii în rândul comunității și să atragă mai mulți utilizatori, devenind cu adevărat folositoare.

Ținând cont de acest lucru, Biblioteca Publică de Drept, filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a implementat serviciul eGov. Serviciul include traininguri

în grup până la șase persoane, în cadrul cărora se formează abilități de utilizare a serviciilor electronice, oferite de instituțiile statului.

În urma transmiterii unei scrisori de motivație a dorinței de participare la atelierele de instruire „e-Ambasadori ai serviciilor electronice publice”, organizate de Centrul de Guvernare Electronică, în colaborare cu rețeaua *Novateca: The Global Libraries Program in Moldova*, și necesității acumulării informației pentru transmiterea acestora utilizatorilor bibliotecilor, în prima rundă au fost nominalizați 18 bibliotecari, reprezentanți ai bibliotecilor municipale, raionale și rurale din Republica Moldova, iar doi dintre angajații Bibliotecii Publice de Drept, Tatiana Găină și subsem-

nata, au avut marea onoare de a fi selectați să facă parte din echipa de e-Ambasadori. În cadrul mai multor traininguri Biblioteca Publică de Drept a obținut cunoștințe valoroase în utilizarea serviciilor electronice publice pentru cetățeni și business.

Acești doi bibliotecari au fost instruiți pentru a deveni e-Ambasadori, iar biblioteca a fost acreditată să instruiască și să ofere asistență cetățenilor și mediului de afaceri în utilizarea serviciilor electronice. Bibliotecarii selectați au rolul important de a promova serviciile electronice publice în rândul utilizatorilor, iar biblioteca în care activează e-Ambasadorul a devenit ghișeu unic de solicitare a e-Serviciilor.

Serviciile electronice sunt serviciile publice oferite de instituțiile statului ce-

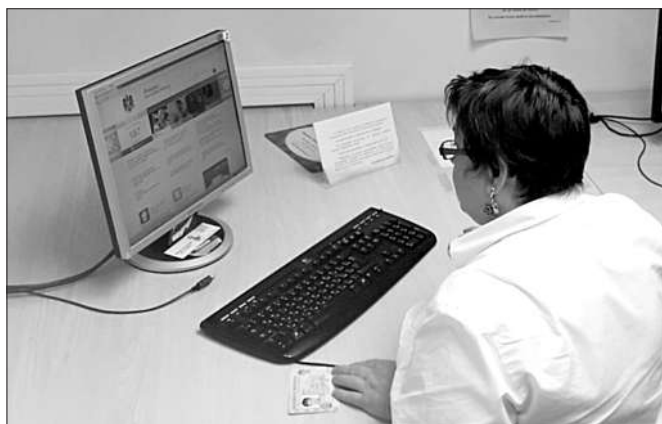
tășenilor prin intermediul tehnologiilor electronice. Acestea pot fi gratuite sau contra plată, în funcție de tipul de serviciu. Principalele avantaje pe care le prezintă folosirea acestei modalități de obținere a serviciilor sunt rapiditatea și accesibilitatea. Dacă pentru a obține anumite servicii electronice, cetățenii trebuiau să aștepte ore și chiar zile, e-serviciile permit accesarea informațiilor aproape imediat. Un alt avantaj îl reprezintă disponibilitatea acestora, faptul că sunt disponibile oricărei persoane care poate accesa un calculator la orice oră, nu în limitele unui program fix de lucru. Serviciul poate fi accesat 24/24 ore, șapte zile în săptămână. Datele sunt verificate automat de sistem, ceea ce permite înlăturarea erorilor. Depunând docu-

mentele online, sunt înlăturate deplasările la organele teritoriale și permit economisirea de resurse – formularele nu mai trebuie printate.

Prin acest ghișeu unic al serviciilor publice, cetățenii pot beneficia online de mai multe servicii, într-o manieră simplă și accesibilă. Ei nu vor mai fi nevoiți să stea la cozi ore în șir, ci printr-un singur click vor avea acces rapid la orice informație potrivită pentru nevoile lor.

Centrul de Guvernare Electronică promite că până în anul 2020 toate serviciile publice, vor fi digitizate și accesibile pentru cetățeni și business pe Portalul Serviciilor Publice.

Portalul *servicii.gov.md* este un catalog electronic al serviciilor publice presta-

te de către autorități oamenilor de rând și mediului de afaceri. Vizitatorii pot găsi pe această platformă descrierea serviciilor, setul de acte necesar pentru prestarea lor, intervalele orare în care vor fi acestea prestate, costurile și durata implementării, datele de contact pentru informații suplimentare și formularele care vor trebui completate de către cetățeni în formă electronică, inclusiv instrucțiuni de completare.

Pentru promovarea imaginii bibliotecii, a serviciilor livrate și atragerea utilizatorilor a fost stabilit planul de realizare și de funcționare a serviciului, care include două instruirii în grup, lunar la oră fixă:

1) familiarizarea utilizatorului cu portalul serviciilor electronice publice, *MSign, MPay*;

2) distingerea pașilor de aplicare pentru un e-serviciu. Solicitarea serviciilor electronice publice pentru cetățeni: *eCazier* și *Certificatul de naștere*.

Serviciul este adresat persoanelor care doresc utilizarea serviciilor electronice oferite de instituțiile statului cetățenilor, prin intermediul tehnologiilor electronice.

Participând la instruirile desfășurate de Biblioteca Publică de Drept, solicitanții obțin abilități în solicitarea documente-

lor pe portalul <http://www.servicii.gov.md> și <http://www.egov.md>, fac cunoștință cu tipurile de semnătură electronică și modalitățile de plată online, obțin semnătură mobilă.

Utilizatorul modern, indiferent de profilul sociocultural, vârstă, gen, cunoștințe, abilități sau practici are nevoie de acces rapid, de oriunde și oricând la resurse informaționale de foarte bună calitate. Biblioteca Publică de Drept pune accentul pe inovațiile diverselor servicii, în special, pe utilizarea serviciilor electronice, dat fiind că acesta este un ghișeu activ de solicitare și aplicare a serviciilor electronice pentru cetățeni, vom contribui la instruirea utilizatorilor pentru o bună cunoaștere a serviciilor publice prin intermediul tehnologiilor informaționale.

În activitatea sa BPD tinde mereu să și confirme statul de centru comunitar și punct de conectare a cetățenilor la informații în domeniul său de specializare, este momentan receptivă la inițiativele guvernamentale, serviciile și activitățile partenerilor săi prin intermediul unui spațiu vibrant, activ, în cadrul căruia utilizatorii pot dobândi cunoștințe și abilități utile cu suportul bibliotecarilor instruiți.

НАУЧНО-ИСТОРИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ БЕССАРАБСКИЕ БОЛГАРЫ И ГОСУДАРСТВЕННОЕ УСТРОЙСТВО БОЛГАРИИ ПОСЛЕ ОСВОБОЖДЕНИЯ

*Лариса БАРАБАШ,
нач. офиса, Филиал им. Христо Ботева*

Проведение научно-исторических конференций в стенах Библиотеки им. Христо Ботева стало доброй традицией и значительной, весомой частью прак-

тической деятельности нашего учреждения. На сей раз (10 ноября 2017 года) тематика мероприятия была посвящена исторической и социальной роли бес-

сарабских болгар в славном прошлом Болгарии, а также вкладе наших современников-болгар, живущих в Республике Молдова, в науку, литературу и культуру обеих стран. В программу конференции было включено пять выступлений, освещающих различные аспекты данной темы и содержащие много интересной, познавательной информации. Цель этого мероприятия – популяризация среди жителей нашей страны, в частности болгарского происхождения, славных страниц истории и биографий наших соотечественников: общественных и военных деятелей, политиков, ученых, которые возвращаются на землю своих предков и отдают с любовью все свои силы и знания возрождению Отчизны. Участники конференции поставили перед собой задачи открыть и познакомить с новыми именами в историческом прошлом, а также вспомнить с чувством глубокого почтения всех, чья жизнь останется в благодарной памяти потомков.

1. История праздника „День бессарабских болгар“ (доктор истории И.Д. Забунов, председатель Болгарского общества „Возрождение“)

Свое выступление д-р истории И.Д. Забунов начал словами, что редко ка-

кой народ, живущий за пределами метрополии имеет свой праздник, каким обладают бессарабские болгары. И это следствие долгой и славной истории болгарской диаспоры на вновь обретенной Родине. 29 октября отмечается сей праздник, потому что именно в этот день в 1838 году был освящен Храм Святого Преображения Господня в городе Болград, в строительстве которого принимали участие около 100 тысяч переселенцев-болгар. На тот момент это был крупнейший Храм в южной России, пять колоколов которого возвещали о присутствии болгарского духа на этих землях. В 1938 году происходило торжественное празднование освящения Храма, что и является началом чествования этого светлого дня в истории болгарских переселенцев, которые сумели сохранить свои корни, язык и священную любовь к земле своих предков. Существование данного праздника бесспорно подтверждается участием и огромным вкладом бессарабских болгар в национально-освободительную борьбу, в церковном и культурном возрождении болгарского народа, в освобождении Болгарии от османского ига и строительстве нового государства. В своем докладе И.Д. Забунов рассказал

не только об истории праздника, но и о выдающихся деятелях современной истории болгарского происхождения, чей жизненный путь является незабвенным образцом мужества и патриотизма для грядущих поколений.

2. Стефан Панов – бессарабский болгарин, голосовавший за Тырновскую конституцию (доктор истории Иван Думиника)

Личность бессарабца Стефана Панова до недавних пор была знакома лишь узкому кругу специалистов-историков и краеведов, он оставался в тени своего знаменитого племянника Олимпия Панова. Интересное выступление научного исследователя-болгариста, доктора истории И. Думиника было посвящено именно этому выдающемуся общественному и политическому деятелю Болгарии, чей род обосновался в начале XIX века на молдавских землях в болгарском поселении Тараклия. После Освобождения Болгарии Стефан Панов жил и трудился на родине своих предков, как видный политик работал в государственном аппарате, самоотверженно отдавая все свои силы на строительство молодой и сильной Отчизны. Участвовал в разработке Тырновской конституции 1879 года, но не успел проголосовать за принятие, так как накануне не скоропостижно скончался.

3. Александр Теодоров-Балан – бессарабский болгарин, выдающийся ученый в области болгарской филологии (доктор филологии Н.В. Кара)

Сообщение о личности Теодорова-Балана, о видном государственном деятеле Болгарии, чей вклад в науку, образование и культуру Болгарии просто не оценим по масштабу, научной ценности, актуальности на тот момент, было весьма ярким и также познавательным. Жизненный путь ученого уместился почти в век, пол года не дожил он до

своего 100-летия, оставаясь до конца на своем интеллектуальном посту, 70 лет из которых он проработал ректором и преподавателем Софийского университета. Первое высшее учебное заведение после освобождения и первый ректор, выходец из Бессарабии! Автор более чем 900 трудов по филологии и литературе, сыграл большую роль в создании литературного языка, автор словарей болгарского языка, где изобрел много новых слов вместо иностранных, автор нормативных и проблемных работ по грамматике и правописанию. Всех заслуг ученого не перечислить, мы можем действительно гордиться, что среди строителей новой Болгарии достойное место занимают наши земляки.

4. „Кровь родная – не вода!“ (Роль бессарабских болгар в истории и вклад сегодняшних бессарабских болгар в сохранение национальной идентичности) (доктор истории Катерина Данаилова, преподаватель Теоретического лица

„Васил Левски“)

Известное идеоматическое выражение болгар «Кръвта вода не става!» можно только приблизительно и весьма вольно передать словами «Кровь родная не вода!» Все содержание этого выступления является выражением почтительной благодарности своим предкам болгарских кровей, жившим порой вдали от Родины, но служившим ей со всей самоотверженностью и рыцарской преданностью. Выступление сопровождалось слайд-шоу, поэтому можно было ознакомиться не только с биографиями деятелей, но и фотоархивом. Наряду с персонами прошлых лет и веков, в докладе прозвучали имена наших современников, которые заслужили слова теплой благодарности, работая и творя на родном болгарском языке. Творчество бессарабских писателей и поэтов получило

должную признательность у читателей Болгарии и других стран зарубежья.

5. Интерактивные методы преподавания болгарской литературы в Республике Молдова (от Добри Чинтулова до Гео Милева) (доктор филологии Любомира Жакотэ, преподаватель Теоретического лицея „Васил Левски”)

Выступление доктора филологии Л. Жакотэ было посвящено новым формам преподавания болгарской литературы в учебных заведениях Молдовы и также сопровождалось слайд-шоу. Благодаря современным техническим возможностям, а также вновь разработанным методикам преподавание поднимается на

все более высокий уровень, что и было продемонстрировано в данном докладе.

Все научные работы, представленные в ходе конференции, будут в дальнейшем опубликованы в ежегоднике *Историческая болгаристика в Республике Молдова*, в марте будущего года.

В завершении следует отметить, что подобные научно-исторические конференции позволяют нам глубже и детальнее заглянуть в прошлое нашего края, прошлое его народов, прошлое всей истории, которая никогда не перестанет нас удивлять и всегда будет предоставлять нам богатый материал для дальнейших познаний.

MANIFESTĂRI CULTURALE

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ COMEMORATIVĂ 75 DE ANI DE LA PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNE ÎN BĂTĂLIA DE LA COTUL DONULUI: EROISM, JERTFĂ, TRĂDARE (18-19 NOIEMBRIE 2017)

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

Acum 75 de ani, la 19 noiembrie 1942, a început cea mai tragică operațiune militară din istoria Armatei Române, cea de la Cotul Donului (Rusia), componentă a marilor bătălii de la Stalingrad, din cadrul celui de-al Doilea Război Mondial. Conform datelor publicate, la Cotul Donului, în Stepa Kalmukă și lângă Stalingrad au căzut pe câmpul de luptă peste 156 000 de ostași ai Armatei Române, la care s-a adăugat jertfa a peste 100 000 de ostași de etnie română din armata maghiară.

În ajunul acestei date în Țară au avut loc un șir de manifestări comemorative de pomenire a ostașilor români din toate timpurile și din toate locurile, care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori, pentru apărarea patriei și a credinței strămoșești, pentru întregirea neamului, pentru libertatea și demnitatea poporului român.

La Chișinău, pe 18 și 19 noiembrie 2017, în incinta Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, s-a desfășurat **Conferința științifică internațională comemorativă 75 de ani de la participarea Armatei Române în bătălia de la Cotul Donului: eroism, jertfă, trădare (Chișinău, 18-19 noiembrie 2017)**, sub egida Proiectului *Româniilor din jurul României*, Institutului de Studiul Arhivelor, Institutului de Cercetări Juridice și Politice al AȘM, Filialei Argeș a Fundației Culturale „Memoria”, Centrului de Cultură și Istorie Militară al MAREI, Muzeului de Istorie al Departamentului Vamal al RM, Fondului Literar al Uniunii Scriitorilor din RM și a BM „B.P. Hasdeu” din Chișinău. Această manifestare este un act de recunoștință față de cei care au apărat ființa neamului românesc într-o confruntare crâncenă, departe de hotarele patriei, pentru a-și apăra conaționalii săi din teritoriile răpite de imperiul sovietic stalinist de la Răsărit.

Evenimentul a început cu un Te Deum rostit de trei preoți: doi din stînga, al treilea din dreapta Prutului.

Moderatorul manifestării, dr. în economie **Vasile Șoimaru**, conferențiar la ASEM, publicist și maestru fotograf, a relatat cum a călătorit de patru ori, în ultimii cinci ani (2009, 2012, 2013, 2017), în îndepărtata Rusie, spre locurile unde în iarna anilor 1942-1943 au căzut pe cîmpul de luptă cel mai mare număr de ostași români, participanți la o operație militată, apărînd dreptul istoric inalienabil al națiunii române asupra Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța. Dumnealui s-a documentat permanent privind istoria acelor zile grele pe care le traversa România în timpul celei mai mari conflagrații militare din istoria omenirii, și s-a arătat profund îndurerat și revoltat de indiferența oficialităților române privind datoria sacră, impusă de legile morale și creștinești, de a se îngriji de memoria eroilor de pe Frontul de Răsărit, căzuți la datorie. „Rămășițele osemintelor soldaților români existau pretutindeni în acele locuri, însă nu exista niciun mormînt, niciun monument... Am făcut din crengi o cruce improvizată și le-am dat cuvîntul că n-am să-i trădez niciodată pe cei căzuți acolo cu moarte de erou și am să-i scot din anonim... Astă vară am adus o geantă de pămînt de la Cotul Donului, care

se păstrează la mănăstirea Comana din județul Giurgiu, acolo unde pe 24 octombrie 2015 a fost ridicată prima troiță în memoria ostașilor pieriți în crîncena încăierare... Mîine, la Dulești, fiindcă acolo trăiesc adevărați patrioți, se va sfinți o altă troiță, care va înveșnici faptele eroice ale ostașilor români căzuți la Cotul Donului. Pe 25 octombrie 2015, la 73 de ani de la crunta bătălie a Stalingradului, și la

Rossoșka, în imediata apropiere de Volgograd, drept că la 150 km de stanița Kletskaia din centrul Cotului Donului, a fost inaugurat, în sfîrșit, un cimitir al ostașilor români”, a spus V. Șoimaru.

Dr. în drept **Mihai Tașcă**, directorul Institutului de Studii Arhivelor, a mărturisit că abia în ultimii ani încercăm să reparăm ceea ce trebuia să facă statul român de

multă vreme. „Războiul se termină atunci cînd va fi înmormîntat ultimul ostaș. Ostașilor de atunci nu li s-au acordat toate onorurile pe care le-au meritat. Trebuie să facem lumină asupra la ceea ce a avut loc la Cotul Donului”, a spus M. Tașcă.

Prof. univ. dr. **Ilie Popa**, director al Filialei Argeș a Fundației Culturale „Memoria”, a relatat despre colaborarea Fundației cu oamenii de cultură și de știință din Chișinău, unde patriotismul este simțit mai bine ca la București, precum și despre pregătirea activităților dedicate centenarului Unirii Basarabiei cu România – eveniment semnificativ pentru ambele state românești. „Astăzi comemorăm o luptă importantă, o bătălie de cotitură, care a schimbat harta Europei, de aceea trebuie să-i acordăm o atenție deosebită. Doresc să apară o monografie despre Unire cît mai completă, foarte bine documentată, elaborată la un nivel științific înalt, mă oblig să o traducem în engleză și să o repartizăm la cele mai mari biblioteci din lume. Vom merge în continuare împreună... Istoria adevărată trebuie cunoscută în lume, pentru a nu fi falsificată așa cum se întîmplă foarte des. În genere, punem multă străduință pentru renașterea spiritului românesc, care necesită o susținere permanentă”, a menționat I. Popa.

Dr. în științe ale comunicării **Mariana Harjevschi**, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, și-a exprimat respectul și admirația față de organizatorii Conferinței științifice internaționale comemorative, avînd convingerea că discuțiile, amintirile participanților la bătălia de la Cotul Donului vor servi ca lecții de istorie pentru generația tînără. „Organizatorii s-au străduit să facă perenă amintirea celor care au murit pentru o cauză nobilă și care au dorit să fie învingători. Am senzația de bucurie că acest eveniment de comemorare a eroilor români din timpul celui de-al Doilea Război Mondial se desfășoară la Biblioteca Muni-

cipală. Expozițiile de drapene, de carte și de fotografii mărturisesc faptul că avem o istorie glorioasă, iar noi toți, cei care am contribuit la dezvăluirea ei, sîntem ostași ai prezentului”, a spus M. Harjevschi.

Prozatorul **Nicolae Rusu**, directorul Fondului Literar al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova, a menționat că evenimentul pe care îl comemorăm a fost trecut sub tăcere foarte mulți ani... Este explicabil de ce doar pînă în anul 1990, dar, cu mare regret, el rămîne sub tăcere și în ultimii ani.

Ceea ce s-a întâmplat este o jertfă de sânge, de aceea statul român era obligat să-și facă datoria. Comemorarea de azi este un onor adus celor care și-au sacrificat viața pentru Patria Română.

Colonelul **Petru Costin**, directorul Muzeului Serviciului Vamal al RM, a relatat despre activitatea sa în ultimii ani și despre expoziția de drapele expusă în Sala cu coloane a BM. Drapele în arhivele țării nu s-au păstrat, pentru a completa colecția a primit ajutor de la alte muzee. În prezent drapelele istorice ale Moldovei sînt vernisate în diferite țări, de la Marea Baltică pînă la Marea Neagră.

Generalul de Flotilă Aeriană (r) **Radu Theodoru**, scriitor, veteran de război, și-a amintit despre lansările de carte din Basarabia, apoi a depănat amintiri din timpul războiului, menționînd că armata regală a fost jefuită de camarila lui Carol II, armamentul și echipamentul au fost furate, carabinele nu erau pe potriva cerințelor... Soldații români au plecat la război să apere integritatea țării, dar au devenit carne de tun programată. Cu toate acestea, ei au înscris pagini de glorie în anele istoriei, mai ales, vînătorii de munte în Bucovina, Crimeea, Caucaz și în alte locuri. Ne-au jucat festa și trădările aliaților germani (Pactul Ribbentrop-Molotov, dictatul de la Viena, greșelile comandanților de divers

nivel, lipsa de comunicare între unitățile angajate în luptă ș.a.). Toate acestea au fost răscumpărate prin sânge.

Părintele **Andrei**, starețul Mănăstirii „Sfîntul Andrei” din Durllești, din cadrul Mitropoliei Basarabiei, a relatat cum decurg pregătirile pentru evenimentul din ziua următoare – 19 noiembrie. La Durllești se va deschide o filă nouă de istorie, se va ține o liturghie și se vor comemora eroii români căzuți la datorie pentru idealurile sfinte ale țării. De asemenea, va avea loc sfințirea Troiței închinată eroilor căzuți în bătălia de la Cotul Donului, Stalingrad și Cîmpia Kalmukă, în noiembrie-decembrie 1942 (sculptor – Ion Zderciuc).

Prof. univ. dr. hab. în istorie **Anatol Petrencu**, politician și om de știință, a exprimat mulțumiri tuturor organizatorilor Conferinței, pentru că în felul acesta au adus clipe de bucurie celor care au luptat sau rudelor acestora.

Veteranul de război **Ion Paiu**, în vîrstă de 98 de ani, din satul Soci, comuna Miroslăvești, județul Iași, a venit cu amintiri din timpul războiului – de la Cotul Donului, din anul 1942.

Comandorul (rtg.), prof. univ. dr. **Jipa Rotaru**, membru corespondent al AOȘR, a sosit de la Maia, județul Ialomița. În calitate de director al Muzeului Național Militar a organizat nenumărate astfel de

comemorări, la care vedea o tristețe pe fețele veteranilor de război că nu sînt luați în seamă. „Pentru oamenii aceștia trebuie să facem încă foarte multe, cu toate că oricîte am face nu va fi destul. Scopul nostru este reîntregirea națională”, a conchis J. Rotaru.

Preotul **Viorel Cojocaru**, Parohia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, a relatat că e de datoria noastră să comemorăm pe cei care au căzut ca jertfă în timpuri vitrege pentru poporul nostru. Preoții militari, care au participat la luptele de la Cotul Donului, aveau o activitate misionară, nu pur ostășească: botezau, participau la înmormîntări, făceau parastas la creștinii de acolo, redeschideau bisericile închise...

În continuare a luat cuvîntul **Maria Nani** de la Leușeni, r-nul Hîncești, care a povestit istoria tatălui său, căzut la Cotul Donului în primele zile ale conflagrației, luat la război cînd ea avea doar o lună, apoi pe cea a mamei, care a crescut trei copii în anii grei de foame și ulterior de „construcție a comunismului”. Dumneaei și-a exprimat nemulțumirea față de autoritățile din republica noastră și din România că urmașii veteranilor de război nu primesc niciun ajutor din partea statului. Durerea ei de o viață a fost expusă într-o poezie: „Tata la război cînd a plecat / de o lună m-a lăsat / cu doi frățiori mai mărișori – / unul de trei și altul de patru anișori. / A lăsat-o pe mama tinerică / cu casa descoperită, / cu grădina dezgrădită... / A fost foame și a fost război... / Doamne, ce a făcut mama cu noi / că a fost război și sărăcie, / oare ce a făcut mama cu mine, / că nu avea o fărîmătură / să o pună la copilași în gură. / Ea se scula de dimineață, / mă lua pe mine în brațe, / și ieșea pe prispă afară, / se uita la deal și la vale / poate va trece cineva / și o va-ndruma cumva. / Apoi ieșea la marginea satului / la groapa gunoiului... / Prin gunoaie răscolea, / o opincă ruptă găsea / și o aducea acasă – / o spăla și o îngrijea, / rumeguș de lemn fierbea / și pe noi ne

hrănea... / Tata cînd la război a plecat / de o lună m-a lăsat / în brațele lui m-a luat, / pe obrăjori m-a sărutat, / fața cu lacrimi mi-a spălat / și la mama se ruga, / că dacă nu va veni înapoi / să aibă grijă de noi... / Și apoi o blestema / că dacă cu alt om s-ar mărita / loc în pămînt n-ar mai avea. / Mama l-a ascultat / s-a chinuit cum a putut / pînă ce mari ne-a crescut.”

Ion Măldărescu, redactorul-șef al revistei *Art-Emis*, de la Rîmnicu-Vîlcea, a expediat o telegramă pe adresa Conferinței (citită de moderator): „Transmit un salut cordial celor prezenți la Conferința științifică internațională comemorativă din partea unui umil slujitor al Neamului românesc.”

În Sala cu coloane a BM „B.P. Hasdeu” au fost vernisate trei expoziții: de heraldică *Drapele istorice ale Țării Moldovei* (organizator – Petru Costin), de carte și de fotografii *Cotul Donului în imagini, de ieri și de azi* (autor – Vasile Șoimaru).

Programul Conferinței

Comitetul organizatoric: conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU, coordonatorul proiectului *Români din jurul României*; dr. în drept Mihai TAȘCĂ, directorul Institutului

de Studiul Arhivelor; dr. în științe ale comunicării Mariana HARJEVSCHI, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”; dr. hab. în drept Valeriu CUȘNIR, director al Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei; prof. univ. dr. Ilie POPA, director al Filialei Argeș a Fundației Culturale „Memoria”; conf. univ. dr. în istorie Vitalie CIOBANU, director al Centrului de Cultură și Istorie Militară; Nicolae RUSU, scriitor, director al Fondului Literar al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova.

18 noiembrie 2017

Sesiunea I. Bătălia de la Cotul Donului – fapte de vitejie și jertfă a Armatei Române

Moderatori: conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU, coordonatorul proiectului *Români din jurul României*; Radu THEODORU, general de Flotilă Aeriană (r), scriitor, veteran de război

Comunicări:

- *Tragică bătălie de la Cotul Donului – 1942: argumente bazate pe documente* (Radu THEODORU, General de Flotilă Aeriană (r), scriitor, veteran de război)
- *Militarii români de pe Frontul de Est după înfrângerea de la Stalingrad: o privire de ansamblu* (prof. univ. dr. hab. în istorie Anatol PETRENCU)

- *Armata a 3-a Română la Cotul Donului* (prof. univ. dr. Jipa ROTARU, comandor (rtg.), membru corespondent al AOȘR, Maia, Ialomița)
- *Preoții Armatei Române în tranșeele de la Cotul Donului și Stepa Kalmukă* (preot Viorel COJOCARU, Parohia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, Chișinău)
- *Erori politico-diplomatice românești privitoare la Basarabia și posibile noi strategii politice pentru viitorul Republicii Moldova* (prof. univ. dr. Corvin LUPU, Sibiu)

Sesiunea II. Armata Română în marea conflagrație din anii 1941-1945

Moderatori: prof. univ. dr. Corvin LUPU; dr. în drept Mihai TAȘCĂ

Comunicări:

- *Experiența cercetărilor de teren din cele patru drumuri la Cotul Donului: 2009, 2012, 2013 și 2017* (conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU)
- *O întâlnire de suflet și de neuitat cu medicul veteran de 99 de ani, de la Cotul Donului, Iosif Niculescu* (Roxana IORGULESCU-BANDRABUR, radiojurnalistă)
- *Tragedia ostașilor români de la Cotul Donului, în memoria orală* (Gheorghe PÂRLEA, Ionuț GOSPODARU, com. Miroslăvești, jud. Iași)

- *Amintiri despre tragedia de la Cotul Donului de acum trei sferturi de veac* (Ion PAIU, veteran de război de 98 de ani, participant la bătălia de la Cotul Donului, originar din s. Soci, comuna Mirosălăvești, jud. Iași)
- *Bătălia de la Cotul Donului în documentele Arhivelor militare din România* (dr. Mihai TAȘCĂ, dr. Vitalie CIOBANU)

Lansări / prezentări de carte:

- Jipa ROTARU, Cornel CARP. *Stalingrad și istoria unei armate sacrificate: Armata a III-a Română* (Editura „Serebia”, Chișinău, 2017; prezentator dr. Mihai Tașcă)
- Ion IACHIM. *Ninge aspru la Cotul Donului* (roman, Editura „Serebia”, Chișinău, 2017; prezentator jurnalistul Vlad Pohilă)
- Gheorghe RĂȘCĂNESCU. *Erou la Cotul Donului. Însemnări din război 1941-1944* (Editura Militară, București, 2017; prezentator prof. univ. dr. Ilie Popa, Pitești)
- Vasile S. POPA. *Ultima noapte la Tanais* (roman, Societatea Scriitorilor Militari, București; prezentator prezentatorul Ion Iachim)
- Giorgio FERRARIS. *ALPINI dal TANARO al DON. ArabaFenice* (prezentator dr. Vasile Șoimaru)
- Мансур АБДУЛИН. *От Сталинграда до Днепра* (Moscova; prezentator dr. Vasile Șoimaru)
- Виктор НЕКРАСОВ. *В окопах Сталинграда* (Moscova; prezentator dr. Vasile Șoimaru)

Vizionarea filmului Fundației Creștine „Părintele Arsenie Boca” *Eroism și jertfă pe Frontul de Est* (2010, personaj principal, regretatul medic-veteran, la Cotul Donului, Iosif Niculescu)

Sesiunea III. *Lección de istorie pentru urmași*

Moderatori: Roxana IORGULESCU-BANDRABUR, radiojurnalistă; Nicolae RUSU, scriitor

Comunicări:

- *Impactul catastrofei de la Cotul Donului asupra relațiilor româno-germane* (Gică MANOLE)
- *Relații de comandament româno-germane în bătălia de la Cotul Donului* (Sergiu BALANOVICI)
- *Aviația română în bătălia Stalingradului* (dr. Marius Adrian NICOARĂ, comandor de aviație)
- *Cazul „Grupului Lascăr” în luptele de la Cotul Donului* (mr. dr. Luiza ROTARU, Daniel NICOLAU)
- *Ațiunile de luptă ale aeronauticii regale române la Cotul Donului, 1942* (Ion CERNEI, jurnalist)

Lansări / prezentări de carte:

- Mihai TAȘCĂ. *Basarabia – pământ românesc* (prezentator dr. Vasile Șoimaru)
- Mihai TAȘCĂ, Wolfram NIESS. *Dezmembrarea României. Exodul din Basarabia, Nordul Bucovinei și Ținutul Herța* (Chișinău, 2017; prezentator Gheorghe Budeanu)
- Mihai TAȘCĂ, Vitalie CIOBANU. *Congresul militarilor moldoveni: 20 octombrie – 27 octombrie 1917 (studiu și culegere de documente)* (Chișinău, 2017; prezentator Mihai Tașcă)
- Giorgio FERRARIS. *In prima linea a Nowo Postojalovka. La campagna di Russia di Giacomo Alberti alpino della Cuneense. ArabAFenice* (prezentator dr. Vasile Șoimaru)
- П.И. ЕЛИСЦЕВ. *На земле Тихого Дона* (Volgograd; prezentator dr. Vasile Șoimaru)

19 noiembrie 2017

Sfințirea Troiței monumentale la Biserica „Sfântul Andrei” din or. Durllești, mun. Chișinău (închinare eroilor căzuți în bătălia de la Cotul Donului, Stalingrad și Cîmpia Kalmukă, în noiembrie-decembrie 1942; sculptor Ion Zderciuc)

În cinci ani, 2012-2017, au fost inaugurate cinci monumente dedicate memoriei

Eroilor de la Cotul Donului, patru dintre ele cu contribuția nemijlocită a Proiectului *României din jurul României*: două la Cotul Donului (2012, 2013), unul – la Mănăstirea Comana (2015), altul la Mănăstirea „Sf. Andrei”, Durllești (2017), cel de-al cincilea – Cimitirul ostășesc de la Rossoșka, Volgograd (2015), finanțat de către Guvernul României. Așteptăm clipa când și la Cotul Donului (st. Kletskaia și Gromki (150 km de la Volgograd) Statul Român va inaugura un Memorial, asemănător celui german de la Rossoșka sau a celui unguresc de la Rudkino, Voronej – întru cinstirea celor 156 mii de oșteni români, dezrobitori ai Basarabiei, Nordului Bucovinei și Ținutului Herța, căzuți acolo apărînd dreptul istoric inalienabil al Națiunii Române asupra teritoriilor răpite în iunie 1940 de către imperiul sovietic.

Pe 18 și 19 noiembrie 2017, la Chișinău și Durllești, eroii căzuți pe cîmpul de luptă în cel de-al Doilea Război Mondial au fost ca niciodată mai aproape de noi, cei care le păstrăm memoria din an în an și ne rugăm întru așezare și liniștirea lor în ceruri. Ei nu vor fi uitați, deoarece sînt Martiri ai Neamului românesc. Eroi au fost, eroi sînt, eroi vor fi...

Veșnică amintire eroilor!

LANSĂRI DE CARTE CU VIRGIL ȘERBU CISTEANU

Elena TAMAZLĂCARU

La îngemănarea lunilor septembrie și octombrie bibliotecile-filiale ale instituției municipale de profil – „Alba Iulia”, „Liviu Rebreanu”, „Ștefan cel Mare”, dar și Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu” – au organizat o frumoasă suită de evenimente literare cu ocazia lansării câtorva titluri noi de carte, apărute la Editura „Gens Latina” din

orașul Alba Iulia. Cascada de evenimente legate de apariția cărților se întîmplă a avea loc în preajma sau chiar în ajunul, propriu-zis, al jubileului de 140 de ani ai fondării Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, ocazie care imprimă o notă aparte atmosferei de lucru. Scriitorul Virgil Șerbu Cisteianu, poet și editor de Alba Iulia, este

un mare și anunțat prieten și admirator al Basarabiei și al basarabenilor. Să tot fie cam un deceniu de când trece Prutul cu flamura tricoloră larg desfășurată, cu carte românească adunată în județul Alba cu titlu de donație pentru bibliotecile-filiale ale rețelei BM „B.P. Hasdeu”, precum și cu carte scoasă la editura pe care o ctorește a scriitorilor debutanți, și nu doar din Basarabia, aceștia constituind „o echipă” de condeieri de circa 80 de nume.

În ordine cronologică: la 29 septembrie Biblioteca „Alba Iulia” a fost o primă gazdă a evenimentului literar. În cadrul întâlnirii au fost lansate trei cărți de poezie: *Din spuma vremii* de Sabina Cojocaru, debut literar, prefațată de Lidia Grosu, *Din viață, pentru viață* de Ion Diordiev și *Toți trandafirii lumii* de subsemnata, prefațată de Virgil Șerbu Cisteianu, versiunea grafică a cărții, inclusiv dubla copertă, fiind creată de pictorul-academician Teodor Buzu. Pe marginea volumelor s-au pronunțat: editorul, nominalizat mai sus în câteva rânduri, poeta și criticul literar Lidia Grosu, poeta Victoria Fonari, autorii. Pe parcurs s-au produs interpreta Larisa Arseni, colegul din radio și cântărețul de cântec popular Vasile Mereuță, poeta Diana Sava Daranuță, Elena Butucel, vicedirectoare a BM „B.P. Hasdeu”, bibliotecara Viorica Țurcanu, însoțită de elevii cl. a IX-a de la LT „Liviu Deleanu”, prezenți cu un recital.

La foarte frumoasa și ospitaliera Bibliotecă „Liviu Rebreanu” din zona Poșta Veche a capitalei evenimentul a continuat duminică: editorul albaulian și autorii din Chișinău s-au întâlnit într-un cadru foarte asemănător cu cel al unui mini-„congres”

al poezilor. Aceleași cărți nominalizate mai sus, la care se asociază și Valerian Ciobanu cu volumul său de proză SF *Aproape de Carpați* (lansat tot în aceste zile, la Biblioteca „Ștefan cel Mare”), precum și oaspeții casei, cum ar veni: Maria Tomiță-Corini, autoarea volumelor de poezie *Odă iubirii* și *Il volto dell' anima*, scrisă în italiană, de profesoara Anișoara Paladi de la LT „G. Călinescu”, însoțită de un minunat grup de liceeni-recitatori, elevul Alin Cojocaru, prezent cu un mic recital din poezia mamei sale, precum și o echipă de carabinieri.

Luni, 2 octombrie, Cenaclul „Magia cuvântului” de la BM „B.P. Hasdeu”, moderat de Victoria Fonari, a continuat cu prezentarea proaspăt apărutelor numere ale revistei *Gând românesc*, editată de Asociația Culturală *Gând Românesc – Gând European* din Alba Iulia, solida revistă în care publică activ și basarabenii noștri – poeți, prozatori, critici literari. Recitalul poetic din istorica sală de lectură a sediului central include poeziile lansate în aceste zile, nominalizate deja, inclusiv dna Ecaterina Iurcu-Urâtu, masteranda Irina Savin, USM, cu emoționantul cântec *Trei culori*, capodoperă ce poartă marca colaborării de excepție Grigore Vieru, Ion și Doina Aldea-Teodorovici, studenta Iuliana Cibotaru, USM, precum și prezența cu „recital fotografic”, instantaneu singular, al colegului nostru Andrei Viziru.

Au fost exprimate mulțumiri pentru bibliotecile și persoanele implicate în organizarea evenimentului respectiv, dar și felicitări anticipate și urări de *La mulți ani* adresate BM „B.P. Hasdeu”.

(*Literatura și Arta*, 5 octombrie 2017)

LANSARE DE CARTE: COLONIILE BULGARILOR ÎN BASARABIA (1774-1856)

Angela OLĂRESCU,
director, Biblioteca „Hristo Botev”

Lansarea monografiei *Coloniile bulgarilor în Basarabia (1774-1856)*, autor dr. în istorie Ivan Duminica, s-a desfășurat în incinta Bibliotecii „Hristo Botev”, în cadrul serviciului „Българско огнище” („Vatra bulgărească”), în data de 29 noiembrie 2017, ce a adunat foarte mulți oameni de știință din mai multe domenii și din diferite instituții de stat, colegi, parteneri, prieteni și cititori ai bibliotecii. Moderatorul lansării de carte a fost profesorul universitar Nicolai Cervencov, cel care l-a îndrumat și susținut pe savantul Ivan Duminica de la începutul lucrării.

Evenimentul a fost mediatizat la emisiunile *Unda Bugeacului* (Moldova 1), *Știri* (NTV), precum și *Megdan, Actualități, Cultura* la Radio Moldova.

Cartea dată este dedicată etnicilor bulgari din Basarabia și a pus în discuție aprinsă multe probleme cu referire la perioada și coloniile bulgare de atunci, cum a fost acumulat materialul, cum autorul a format structura cărții și a revizuit-o de

câteva ori, deoarece apăreau noi materiale cu greu găsite în arhivele bibliotecilor. Ascultând de sfaturile mai multor savanți, a făcut o carte de pionierat, ce are succes la public.

Georgi Yovkov, atașat cultural al Ambasadei Republicii Bulgare în Republica Moldova, ne-a comunicat, că în decurs de două secole de existență a bulgarilor în Basarabia, ei au trecut prin diferite etape complete de formare și dezvoltare, devenind o componentă integrantă a Republicii Moldova. Fără cunoașterea deplină a istoriei, culturii și tradițiilor bulgarilor basarabeni este dificil de a înțelege procesele etnodemografice și socioeconomice ce s-au desfășurat în ultimele secole în sudul Basarabiei. Cartea *Coloniile bulgarilor în Basarabia (1774-1856)*, de dr. în istorie Ivan Duminica, este o lucrare specială, consacrată premiselor colonizării, etapelor principale ale acestui proces, politicii țariste inițiale față de coloniști, dar totodată menținând limba, tradițiile și obiceiurile

lor. Îi exprimăm marea recunoștință pentru munca depusă.

Angela Olărescu, directorul bibliotecii, a vorbit publicului prezent în sală despre autorul cărții, savantul Ivan Duminica, ca un bun prieten al bibliotecii. Publicului cititor îi este cunoscută personalitatea dumnealui prin numeroase cărți și articole pe care le are. Am organizat o expoziție de carte cu tema *Operele științifice ale dr. Ivan Duminica în colecția Bibliotecii „Hristo Botev”*, unde am expus cărțile și lucrările științifice ce sunt dedicate conaționalilor săi. Îmi exprim speranța că lucrarea *Coloniile bulgarilor în Basarabia (1774-1856)* va intra în istoriografia națională, deoarece e o lucrare în care autorul cu obiectivism apelează la izvoare de arhivă ce reflectă procesul de imigrare, stabilire și dezvoltare a coloniștilor bulgari în Bugeac.

Nicolai Cervencov, dr. hab., profesor universitar, a menționat că este mândru că elevul lui totalmente s-a dedicat științei, scoțând în evidență informații despre o perioadă a trecutului bulgarilor basarabeni, descoperind starea lor socială și culturală de atunci, axându-se pe imigrarea, stabilirea și dezvoltarea bulgarilor în Basarabia. Cu ajutorul materialelor inedite din arhivele din Chișinău, Odesa, Ismail și Moscova a făcut o analiză detaliată a cazurilor ce au adus la imigrarea bulgarilor

la nord de Dunăre. Este o primă lucrare în limba română.

Ion Gumenâi, dr. hab., conferențiar universitar, în comunicarea sa a relatat că Ivan Duminica a dat dovadă de profesionalism prin aprecierea obiectivă a operelor referitoare la bulgarii din Basarabia din prima jumătate a secolului al XIX-lea, evidențiind problemele care necesită o reinterpretare, a scos în evidență aspectele necercetate, introducând în circuit noi izvoare și documente inedite. Prin aceasta autorul a definit viitoarele subiecte de cercetare legate de populația bulgară în Basarabia în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Autorul, tratând problema migrației, a reușit să identifice cauzele acesteia și specificul fiecărei din ele, precum și să arate conjunctura internațională în care s-a desfășurat acest proces.

Andrei Prohin, dr. în istorie, a menționat despre importanța și datele cu privire la întemeierea primelor colonii, despre faptul cum autorul cărții a descris starea școlilor și dezvoltarea spirituală în coloniile bulgare din Bugeac, despre unii oameni de știință care au activat în perioadele precedente, aducând aportul la dezvoltarea învățământului. A pus accentul pe importanța hărților colorate ce sunt plasate la sfârșitul cărții, ele arată localizarea coloniilor și situația lor etnodemografică.

Autorul a fost primul care a făcut așa hărți colorate pentru a fi citite și utilizate mai ușor în practică.

Valentin Tomuleț, dr. în istorie, conferențiar, a vorbit despre unele amănunte, cum s-a făcut structura cărții, căci, știind ce material este selectat, se străduia să-l îndrume pe autor, ca cititorii când vor răsfoi sau vor citi cartea să poată înțelege cauzele de imigrare a bulgarilor la nord de Dunăre. Tematica abordată este una din cele mai discutabile și labirintice fiind legată de identificarea regiunilor și localităților din pământurile bulgare de unde au emigrat bulgarii în Basarabia. Dumnealui a menționat că procesul de selectare a materialului și de regăsire a unor documente din arhivă, până acum necunoscute, e un lucru minuțios, dar bun. A face o carte este un lucru nu prea ușor, dar insistența autorului de a duce până la capăt ce a început, i-a reușit. L-a îndemnat pe autor să înceapă a lucra la o nouă carte, dorindu-i succes.

Nadejda Cara, dr. în filologie, a menționat că muncesc împreună în aceeași Secție de etnologie și culturologie, este mândră, că dr. în istorie Ivan Duminica a selectat material pe o perioadă îndelungată și a finisat un produs de excepție, lucru pe care alții până la el nu l-au făcut. Un tânăr energic și cu entuziasm a muncit pentru a lăsa în urma sa urme frumoase. Cartea este valoroasă, are succes la public și cu anii va deveni și mai prețioasă.

Diana Nicoglo, cercetător științific, ne-a comunicat că, studiind istoria găgăuzilor în Bugeac, a observat că procesele socioeconomice și culturale care se desfășurau în coloniile populate de găgăuzi erau asemănătoare cu cele din coloniile de bulgari. Unii din găgăuzi se înregistrau ca bulgari, dovada era, că li se dădea pământ pentru a fi prelucrat și a-și putea hrăni familia. Mulți bulgari cunoșteau limba turcă,

deoarece ea era oficială în Imperiul Otoman, apoi le era și mai ușor în comunicare cu alte etnii din Bugeac.

Victor Țvirucun, dr. habilitat în istorie, profesor universitar, ne-a relatat că cerșetarea documentelor cu referire la coloniștii bulgari din arhivele naționale din diferite țări (Ucraina, Rusia și Bulgaria) ne-a permis nouă, istoricilor, să aflăm mai multă informație despre așezarea bulgarilor în împrejurimile Chișinăului, la Tomarova (Reni) și în apropierea cetăților Akkerman și Ismail. Bogatul material din arhivă cu privire la imigrarea bulgarilor în Basarabia ne aduce la cunoștință faptul că unii bulgari erau înregistrați de o altă etnie ca să nu aibă probleme cu turcii. Autorul, dr. Ivan Duminica, a scos în evidență în cartea sa cele patru perioade de imigrare a bulgarilor, totodată, a descoperit în arhive și unele surse ce erau inaccesibile cercetătorilor.

Ivan Zabunov, dr. în istorie, ne-a informat că această monografie pune baza cercetării de mai departe a coloniilor bulgarilor în Basarabia. Ea conține un material bogat ce este completat cu tabele, diagrame, hărți care fac o analiză completă și clară a evenimentelor. Sunt foarte bine structurate cele patru perioade de imigrare a diasporei bulgare din sudul Basarabiei. Au fost identificate regiunile și localitățile din Bulgaria de unde provin majoritatea imigranților. Acțiunile de imigrare au creat condiții favorabile pentru dezvoltarea social-economică și culturală a bulgarilor, influențând astfel și situația economică din Basarabia.

Au fost mulți vorbitori cu referire la monografia *Coloniile bulgarilor în Basarabia (1774-1856)*, care au mulțumit autorului, Ivan Duminica, pentru munca depusă pe parcursul anilor, accentuând că e prima carte în limba română despre bulgarii basarabeni.

DOUĂ CĂRȚI DE VALOARE ÎN LIMBA BULGARĂ

Lidia CÎSSA,
bibliotecar, Filiala „Hristo Botev”

Colecția de cărți în limba bulgară a Bibliotecii „Hristo Botev” s-a completat cu încă două cărți. Acestea sunt: *Язык болгар Молдовы: история и современность*, autor Nadejda Cara, doctor în filologie, cercetător științific al Institutului Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe din Moldova, și *Преподаване на българския език в Република Молдова: опит и перспективи* scrisă de colectivul de autori: Nicolai Cervencov, dr. habilitat în istorie, Ivan Duminica, dr. în istorie, Nadejda Dimitrova, reprezentantă a Agenției Naționale pentru curriculum și evaluare din cadrul Ministerului Educației. Cei menționați, pe lângă faptul că sunt lingviști, savanți, cercetători științifici, sunt și utilizatori fideli ai bibliotecii noastre, care participă activ la multe activități cu tematică bulgară organizate la Biblioteca „Hristo Botev”.

Lansarea cărților menționate a avut loc la Biblioteca „Hristo Botev” pe data de 8 decembrie curent în cadrul Serviciului „Българско огнище”. A moderat activitatea dr. Nicolai Cervencov. Dumnealui a caracterizat succint cărțile prezentate, re-

marcând valoarea lor științifică și lingvistică pentru populația de etnie bulgară din Moldova, apreciind înalt și munca enormă depusă de către autori pentru editarea acestora.

Volumul *Язык болгар Молдовы: история и современность*, scrisă de dr. Nadejda Cara, reprezintă o culegere de articole ce țin de unele teme și probleme cu privire la limba diasporei bulgare din RM și parțial din Ucraina, a primit recomandarea spre editare de către Consiliul științific al Institutului Patrimoniului Cultural al AȘM și a Societății Științifice a Bulgarilor din RM. Toate articolele din culegere sunt unite în patru capitole. Primul capitol este dedicat stării dialectice a limbii bulgarilor din Moldova și a studiilor sociolingvistice întreprinse pe parcursul anilor în acest domeniu. Al doilea capitol include articole în care se descriu unele aspecte ale componenței lingvistice a limbii bulgarilor din diasporă, istoria ei și particularitățile contemporane. Al treilea capitol conține articole consacrate reflectării tabloului etnic mondial în unele genuri de folclor al bulgarilor basarabeni. Articolele din al pa-

trulea capitol sunt dedicate problemelor ce vizează predarea limbii bulgare literare elevilor-purtători ai formei dialectice în școlile din Moldova.

Cartea *Преподаване на българския език в Република Молдова: опит и перспективи* scrisă de grupul de autori dr. Nicolai Cervencov, dr. Ivan Duminică, Nadejda Dimitrova reprezintă materialele conferinței științifice consacrate jubileului de 30 de ani de la începutul studierii limbii bulgare în instituțiile de învățământ cu profil bulgar din RM. Culegerea a fost recomandată spre editare de către Societatea Științifică a Bulgariștilor din RM și Consiliul științific al Facultății de filologie a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Creangă”. În carte se tratează problemele predării limbii bulgare în instituțiile cu profil bulgar din Moldova, se reflectă experiența profesorilor de limba bulgară acumulată pe parcursul acestei perioade de timp. A fost remarcat aici Liceul Teoretic „Vasil Levski” din Chișinău. S-a menționat că Universitatea de Stat „Grigori Țamblac” din Taraclia a acordat suport metodologic celorlalte instituții de învățământ cu profil bulgar din RM prin elaborarea materialelor metodice și curriculumurilor de studii.

Directorul Bibliotecii „Hristo Botev”, care a găzduit această activitate, dna Angela Olărescu, a accentuat rolul cărților lansate pentru utilizatorii bibliotecii, îndeosebi pentru cei care studiază limba, cultura și istoria bulgară, a vorbit pe scurt despre ambele cărți, menționând că acestea vor completa colecția bibliotecii cu cărți de valoare, că este plăcut și suntem onorați că lansarea acestor cărți în limba bulgară are loc în incinta bibliotecii noastre, a atras atenția celor prezenți asupra expoziției de cărți „Български език в Молдове” organizată special pentru această activitate care, cu siguranță, prezintă interes. A comunicat, de asemenea, despre colaborarea strânsă, multia-

nuală și de succes cu toți autorii cărților. Dna director a urat drum bun cărților lansate care neapărat vor fi solicitate de publicul cititor.

La început, au luat cuvânt lingviștii: Snejana Stoianova, vicepreședinte al Asociației Profesorilor Bulgariști din RM, Tatiana Zaikovskaia, doctor în filologie, Vasil Kondov, doctor în filologie, Liubomira Jakote, doctor în filologie, Daniela Yordanova, profesoară, Liceul Teoretic „V. Levski” și alții. Aceștia au apreciat la justa valoare cărțile lansate, în primul rând, din punct de vedere lingvistic, menționând că sunt importante pentru bulgarii din țara noastră, și-au exprimat convingerea că acestea vor fi de folos îndeosebi profesorilor de limba bulgară din republică, studenților, precum și celor care doresc să cunoască mai profund limba bulgară. Au remarcat efortul considerabil și munca cu dăruire de sine a autorilor cărților prezentate, mai cu seamă a fost evidențiată munca de excepție a autoarei primei cărți, a dnei Nadejda Cara, profesoară, lingvist, savant, care a făcut mult pentru studiul și însușirea limbii bulgare de către etnicii bulgari din R. Moldova. Până acum s-a scris puțin despre contactele etnoculturale, ce s-au reflectat în limba bulgarilor basarabeni, influența limbilor turcice, slave și romane, despre limba dialectelor bulgare și folclorul bulgar. Cărțile lansate completează informațiile existente privind aspectele menționate, fiind foarte utile și binevenite la momentul actual. S-a remarcat că Societatea Științifică a Bulgariștilor din R. Moldova susține editarea unor asemenea cărți.

Ulterior, au continuat caracterizarea și evaluarea cărților colaboratorii științifici: Katerina Danailova, dr. în istorie, Ivan Duminica, dr. în istorie, Ivan Zabunov, dr. în istorie, Diana Nicoglo, dr. în istorie. Ei au remarcat, în primul rând, atmosfera caldă, deosebit de prietenoasă în care se desfăș-

șoară conferințele științifice, mesele rotunde, lansările și prezentările de carte la biblioteca noastră, care reprezintă foarte bune forme de comunicare între persoanele de etnie bulgară din R. Moldova și, în genere, între utilizatori. A fost accentuată valoarea științifică a cărților puse în discuție, importanța lor pentru cei care predau și studiază limba bulgară.

Dr. Ivan Zabunov a apreciat înalt cărțile lansate din punct de vedere științific, a vorbit despre colaborarea și contactele sale personale cu autorii cărților, îndeosebi cu dna Nadejda Cara, despre relațiile reciproce de limbă și cultură dintre bulgari și găgăuzi, remarcând faptul că acestei probleme i s-a acordat până acum insuficientă atenție, că limba este cea mai sigură formă de protecție a oricărui popor, oricărei societăți, de aceea merită să fie studiată profund.

Dr. Ivan Duminica a comunicat publicului prezent despre cartea editată, unul din autorii căreia este, despre scopul pe care l-a avut participând la editarea ei, despre colaborarea fructuoasă cu ceilalți autori, colaboratori științifici; a dat, de asemenea, o înaltă apreciere cărții scrise de dna Nadejda Cara, vorbind și despre propria sa colaborare cu dna profesoară, care și-a creat o imagine de bun profesionist printre savanții lingviști și bulgariști preocupați de studierea problemelor bulgarilor din R. Moldova.

La lansare au participat și au luat cuvânt, de asemenea, reprezentanți ai publicului cititor. Spre exemplu, dna Maria Velic-sar, un utilizator cu o autoritate deosebită,

o personalitate remarcabilă pentru cultura din RM, care a făcut nespuse de mult pentru promovarea culturii bulgare în R. Moldova, a remarcat valoarea cărților prezentate pentru utilizatorii de etnie bulgară, și-a exprimat bucuria că asemenea cărți se scriu și se editează, a povestit despre prietenia de mulți ani cu dna Nadejda Cara, care a fost eleva ei și pe care o prețuiește mult ca specialist și ca personalitate.

La finele activității, dna Nadejda Cara, care a fost în centrul atenției, a adus mulțumiri bibliotecii pentru organizarea la nivel a acestei lansări de cărți, a făcut o totalizare a muncii sale asupra cărții, remarcând faptul că dumneai este, în primul rând, lingvist, profesoară de limba bulgară și apoi savant. Cartea menționată a scris-o, deoarece își iubește profesia, limba maternă, poporul din care face parte. A accentuat că fiecare om trebuie să-și cunoască bine limba, istoria, cultura patriei sale. A mulțumit colegilor, care au fost foarte receptivi, au ajutat-o mult să-și realizeze scopul – editarea unei asemenea cărți cu tematică deosebită. Și-a exprimat recunoștința îndeosebi dlui Nicolai Cervencov, care a stimulat-o în această muncă atât moral, cât și material.

Practica a demonstrat că lansările și prezentările de carte apropie și mai mult utilizatorii de bibliotecă, familiarizându-i cu noi cărți interesante și utile, cu autorii acestor cărți, cu noi nume de autori. Această formă de activitate o vom promova și în continuare, deoarece considerăm că este eficientă.

S-A LANSAT ÎNCĂ UN VOLUM DESPRE CAPITALA NOASTRĂ

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este instituția ce are permanent în vizorul său artele. Astfel, în 2011 sub egida BM a fost scos la lumina tiparului volumul *Chișinăul în literatură*, în 2012 – *Chișinăul în pictură*, iar în anul curent s-a lansat încă un volum despre capitala noastră – *Chișinăul în teatru: imaginea orașului Chișinău în spectacole*, autoare: dr. în studiul artelor **Larisa Ungureanu**, critic de teatru și film, jurnalistă. Urmează să fie realizat proiectul *Chișinăul în muzică...*

Larisa Ungureanu s-a născut pe 11 martie 1949, în s. Opaci, r-nul Căușeni. Studii: școala primară și școala medie din satul de baștină, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de filologie, specialitatea jurnalistică (1965-1970; diplomă cu mențiune). Studii postuniversitare: stagiul la Institutul de Istorie a Artelor (VGIK, Moscova, 1974-1975); doctorantura la Institutul de istorie și teorie a filmului (Moscova, 1975-1977); stagiul la Universitatea de Stat „M. Lomonosov” (Moscova, 1984). În 1979 a susținut (la Moscova) teza de doctor în studiul artelor. A activat ca autoare de diferite proiecte culturale, prezentatoare la TVM 1, redactor în secția artă la revista *Nistru*, colaboratoare științifică a Secției artă și etnografie a AȘM, consilieră a președintelui Comitetului de Stat pentru Cinematografie, lector universitar la Facultatea de jurnalism a USM, lector conferențiar la Institutul de Arte, redactor-fondator la ziarul *Lanterna magică* ș.a. Autoare a volumelor: *Tot aici mă-ntorc* (cronici de teatru, 2011), *Portrete în timp: oameni de teatru și film* (2012), *A fi actor* (despre actorul de teatru și film Sergiu Finiti, 2012) ș.a. Este membră a Uniunii Jurnaliștilor din RM, a Uniunii Ci-

neaștilor din RM, a Uniunii Oamenilor de Teatru din RM. Distincții: Premiul „Thalia” (Teatrul „Satiricus – I.L. Caragiale”, 2000), Premiul *Gheorghe Cincilei* (Teatrul „Satiricus – I.L. Caragiale”, 2004), Medalia *Ion Luca Caragiale* (Teatrul „Satiricus – I.L. Caragiale”, 2006), Premiul *Rampa* (Ministerul Culturii al RM, 2012), Premiul la Salonul internațional de carte (UNITEM, 2012), laureată a săptămînalului *Literatura și arta* (2008-2011), titlul onorific *Maestru în Artă* (2009), diverse diplome etc.

Volumul *Chișinăul în teatru: imaginea orașului Chișinău în spectacole* a fost elaborat în cadrul Departamentului „Memoria Chișinăului” a BM „B.P. Hasdeu”. Lucrarea se deschide cu un cuvînt introductiv de dr. în științe ale comunicării Mariana Harjevschi și un argument al autoarei în care se menționează că „această temă este abordată pentru prima oară, atât în cadrul cercetărilor efectuate la BM «B.P. Hasdeu», cât și în critica și istoria teatrului din Republica Moldova. Ideea a fost a dnei Taisia Foiu, manager, Departamentul «Memoria Chișinăului», și «plutea» în aer de câțiva ani, însă nu-i venise, probabil, timpul să fie materializată. Și acest timp a sosit: anul 2016, când s-au împlinit 580 de ani de la prima atestare documentară a Chișinăului, iar Departamentul «Memoria Chișinăului» și-a propus scopul să realizeze acest proiect inedit”.

Cartea este alcătuită din trei capitole de bază: *Interviuri cu personalități din teatru și dramaturgie*, *Imaginea Chișinăului în spectacole de teatru*, *Alte spectacole despre Chișinău*. La sfîrșit este inclusă o anexă: *Spectacole. Dramaturgi. Regizori*. În primul capitol L. Ungureanu dialoghează cu

Alexandru Grecu, actor, regizor, Artist al Poporului, director al Teatrului „Satiricus – I.L. Caragiale”, președinte al Uniunii Teatrale din Republica Moldova; Tudor Țărnă, actor, directorul Teatrului „Ginta Latină”, și Dumitru Crudu, dramaturg, poet, prozator, publicist. În capitolul al doilea în prim-plan este adusă imaginea Chișinăului în spectacolele jucate la următoarele teatre: Teatrul Național „Mihai Eminescu” (*Două vieți și a treia* de Feodosie Vidrașcu, *Unde ești, Campanella, Dragostea nu-i sfetnic rău, Curajul bărbatilor* de Alexei Marinat, *Ziua a opta* de Ravin Florin, *Toate trei anotimpurile* de Aureliu Busuioc, *În lipsa celor prezenți, Tentația contactelor imposibile* de Mihai Ștefan Poiată, *Fumuarul* de Nicolae Esinencu, *Minodora, Consumatorul de onoruri* de Andrei Strâmbeanu, *Realitatea violetă* de Nicolae Negru ș.a.); Teatrul Republican „Luceafărul” (*Copiii și merele, A fost o simplă aventură* de Constantin Condrea, *Și sub cerul acela...* de Aureliu Busuioc, *Minodora, Consumatorul de onoruri* de Andrei Strâmbeanu ș.a.); Teatrului „Satiricus – I.L. Caragiale” (*SRL Moldovanul* de Nicolae Esinencu, *Salvați America* de Dumitru Crudu, *Minte-mă, minte-mă...* de Nicolae Negru, *Golanii revoluției moldave, Made in Moldova!, Cu bunelul ce facem?...* de Constantin Cheianu, *Maimuța în baie* de Irina Nechit, *Dictatorul* de Andrei Strâmbeanu ș.a.);

Teatrul de Revistă „Ginta Latină” (*Grădina „Ștefan cel Mare”, Generația „GL”, Între Bîc și Mississippi, Carambol* de Tudor Țărnă); Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, *Bălți (Și sub cerul acela...* de Aureliu Busuioc, *Dragostea din mai* de Alexei Marinat, *Frumos și sfînt* de Ion Druță, *Coridorul morții* de Irina Nechit, *Buchetul* de Nicolae Rusu); Teatrul Național „Eugène Ionesco” (*Oameni ai nimănui* de Dumitru Crudu) ș.a. În capitolul al treilea sînt analizate alte spectacolele, inclusiv cele radiofonice de la Radio Moldova.

Lansarea cărții a avut loc pe 14 decembrie 2017 la BM „B.P. Hasdeu”, în Sala mare cu coloane, într-o atmosferă a sărbătorilor de iarnă. Autoarea a ales în mod special această zi, întrucît pe 14 decembrie 1963 s-a jucat în premieră spectacolul *Două vieți și a treia* – o istorie lirico-dramatică de Feodosie Vidrașcu, în regia lui Valeriu Cupcea. În această piesă acțiunea, în mare parte, se desfășoară în Chișinău.

Manifestarea culturală s-a deschis cu un colind interpretat de **elevii Liceului Teoretic „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”** din capitală. Apoi a luat cuvîntul **Larisa Ungureanu**, care, fiind pe post de moderator, a menționat: „Biblioteca este împărăția cărților, iar teatrul este împărăția viselor. Pe parcursul anilor am scris numeroase recenzii și cronici teatrale, fără de ele

nu ar fi fost posibilă realizarea unei astfel de lucrări ca *Chișinăul în teatru*. În genere, această carte este dedicată actorilor și regizorilor, care prin munca lor asiduă au făcut ca să mențină aprinsă flacăra culturii naționale din republica noastră.”

Elena Butucel, prim-direktor adjunct al BM „B.P. Hasdeu”, a spus: „Astăzi asistăm la botezul unei cărți frumoase și interesante pentru toți locuitorii urbei noastre. Autoarea a depus o muncă enormă pentru a o vedea în mîna cititorilor săi. Larisa Ungureanu este colaboratoarea Departamentului «Memoria Chișinăului» al Bibliotecii Municipale «B.P. Hasdeu», de aceea în viitor sper că vom asista și la alte lansări de carte surprinzătoare atît pentru oamenii de cultură de la noi, cît și pentru simpli cetățeni care se interesează de istoria artelor de pe teritoriul dintre Prut și Nistru.

Petru Hadârcă, actor, regizor, directorul Teatrului Național „Mihai Eminescu” a continuat: „Avem și vom avea spectacole cu locația în Chișinău. Primul spectacol cu această tematică la teatrul nostru a fost *Fata cea mută a început să vorbească* de Dumitru Crudu. Nu ne vom opri aici. Chișinăul ne interesează în toate aspectele. E patrimoniul țării noastre...”

Alexandru Grecu, actor, regizor, Artist al Poporului, director al Teatrului „Satiricus – I.L. Caragiale”, președinte al Uniunii

Teatrale din Republica Moldova, a relatat: „Am înscenat multe spectacole cu locația subiectului în Chișinău despre intelectuali, parlamentari, artiști etc. Primul spectacol de felul acesta a fost *SRL Moldovanul* de Nicolae Esinencu. Au urmat înscenări după piesele de Constantin Cheianu, Nicolae Negru, Dumitru Crudu ș.a. Dumneavoastră sînteți printre puținii cronicari și cercețatori teatrali care scrieți despre profesia ocrotită de zeița greacă Thalia, ceea ce înseamnă «cea înfloritoare». Colegii mei sînt surprinși de inițiativele pe care le promovați în viață.”

Tudor Țarnă, actor, directorul Teatrului de Revistă „Ginta Latină”, a transmis tuturor urări cu ocazia sărbătorilor de iarnă, menționînd: „Ceea ce o caracterizează pe Larisa Ungureanu este faptul că dumneaei nu face iscoade în teatru, ea e omul nostru în toate ipostazele, în orice condiții. Avem foarte puțini oameni precum este protagonistul de astăzi. Pe drept cuvînt, ne mîndrim cu un asemenea coleg, care nu aleargă după profit, ci se străduiește ca lucrurile să meargă bine în teatrele noastre.”

Paulina Zavtoni, actriță la Teatrul Republican „Lucaefăru”, Artistă a Poporului, a venit cu amintiri din anii '60 ai secolului trecut, cînd a jucat în spectacolul *Copiii și me-rele* de Constantin Condrea, acțiunea căruia se desfășoară în Chișinău. „Lansarea unei

cărți e ca o zi de naștere a autorului. Dacă Larisa Ungureanu nu scria această carte, multe amănunte din viața artiștilor s-ar fi pierdut odată cu trecerea anilor, deoarece arta noastră... se uită. Criticii de teatru prin scrierile lor ne fac pe noi, artiștii, nemuritori... Cartea *Chișinăul în teatru* constituie pentru generația viitoare o oglindă a vieții teatrale din republică. Ne închinăm în fața Dumneavoastră, doamnă Larisa Ungureanu, pentru abilitățile pe care le aveți, vă dorim multă sănătate și drum bun pe calea scrisului”, a spus P. Zavtoni.

Nicolae Jelescu, actor, directorul Teatrului „A. Mateevici”, a mulțumit protagonistei pentru această carte, reiterând că „mulți actori, regizori se vor regăsi aici. Piese cu acțiunea în Chișinău au scris Nicolae Negru, Mircea V. Ciobanu, Nicolae Esinencu ș.a. Cartea este binevenită atât pentru tineretul nostru, cât și pentru «monștrii sacri». Să ne trăiți mulți ani, doamnă Larisa Ungureanu!”

Constantin Haret, actor, directorul Teatrului „A. Cehov”, în aceeași cheie a relatat: „Teatrul nostru montează spectacole din dramaturgia rusă, română și universală. În multe republici persistă o problemă – nu au critici de teatru profesioniști. Noi

vă avem pe Dumneavoastră și socotim că avem un mare noroc...”

Ludmila Alexei, jurnalistă, Radio Moldova 1, a vorbit despre colaborarea L. Ungureanu la „Teatrul radiofonic”.

Liliana Juc, directorul Filialei „Târgoviște” a BM „B.P. Hasdeu”, s-a destăinuit că îi admira întotdeauna pe actori, îi plăcea ceea ce fac ei pe scenă. Nu în zadar a creat la filială o grupă de teatru care se numește „BiblioPicii”. „Larisa Ungureanu a tezurizat bunurile teatrelor noastre. Ne-a fost colegă câțiva ani și îi cunoaștem meticulozitatea cu care lucrează. Îi dorim mult succes și în viitor”, a încheiat L. Juc.

În cadrul evenimentului a fost prezentată povestea digitală *Chișinăul pe scena teatrelor din Republica Moldova*, realizată de colaboratorii Filialei „Târgoviște” a BM „B.P. Hasdeu”.

Dr. Larisa Ungureanu a mulțumit tuturor celor care au participat la elaborarea volumului *Chișinăul în teatru: imaginea orașului Chișinău în spectacole*, precum și celor prezenți în sală – oameni de teatru, profesori, bibliotecari –, care au ascultat cu sufletul la gură cele relatate de vorbitori. Îndemnul final al protagonistei a fost: „Veniți la Bibliotecă!...”

LANSARE DE CARTE: ORAȘUL CRICOVA ÎN ASCENSIUNE CONTINUĂ

Angela OLĂRESCU,
director, Filiala „Hristo Botev”

La 17 noiembrie 2017, în orașul Cricova, a avut loc un eveniment excepțional pentru locuitorii lui – lansarea monografiei *Orașul Cricova în ascensiune continuă*, recent ieșită la lumina tiparului. Autorul ei este subsemnata, locuitoare a orașului Cricova din 1989, această perioadă din viața mea nu o pot uita până în zilele de azi – 25 de ani de activitate în cadrul Bibliotecii Publice Cricova. La moment sunt managerul Bibliotecii bulgare „Hristo Botev”, Filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău. Evenimentul s-a desfășurat în incinta Bibliotecii Publice Cricova, în cadrul celebrării aniversării a 70-a a Bibliotecii Publice Cricova, căreia în carte îi este acordat un loc binemeritat.

În sala arhiplină erau prezenți dl Valentin Guțan, primarul orașului Cricova,

conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, șef al Departamentului studii și cercetări, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, consilierii locali: Larisa Oloier, Matei Dăscălescu, Nina Eremeico, Ecaterina Mînză, Ludmila Dnistreanova, colegi, prieteni și cititori de diferite vârste ai bibliotecii.

Moderatoarea evenimentului fiind chiar gazda, dna Tamara Larii, șefa bibliotecii, care a prezentat cartea, apoi mi-a oferit cuvântul pentru a vorbi mai detaliat despre conținutul ei, iar pe parcurs dumneaei a oferit posibilitatea fiecărui doritor de a se expune cu referire la lucrarea lansată.

Eu fiind foarte bucuroasă că lansarea cărții a coincis cu aniversarea bibliotecii, căci și începutul lucrului asupra cărții a fost în incinta bibliotecii. Am prezentat monografia *Orașul Cricova în ascensiune continuă* ca pe o bijuterie a orașului Cricova. Am vorbit amănunțit despre procesul sistematizării materialelor adunate, conținutul monografiei, al indicilor bibliografici, structura și valoarea ei pentru comunitate, menționând și eforturile machetatorului, autorului copertei, redactorului bibliografic, lectorului, care a verificat lucrarea, coordonatorului, al tuturor colegilor care au contribuit la apariția monografiei. Monografia *Orașul Cricova în ascensiune continuă* este dedicată orașului Cricova și primarului Valentin Guțan, unul dintre cei mai longevivi edili din Republica Moldova. În carte sunt incluse 428 de articole din diferite ziare și reviste din Republica Moldova și de peste hotare (România, Rusia, Luxemburg ș.a.), scrise în limbile română și rusă. Informația cuprinde anii 1986-2014. În procesul sistematizării materialelor

adunate am constatat, că aproape fiecare din cricoveni și-a adus contribuția la prosperarea localității de baștină.

Cartea este structurată în cinci capitole, având un conținut de 628 de pagini. În partea introductivă sunt plasate simbolurile orașului Cricova și este publicată adresa d-lui primar către locuitori, precum și un studiu al dnei conferențiar universitar dr. Lidia Kulikovski, șef al Departamentului studii și cercetări, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

Capitolul I este dedicat primarului de Cricova Valentin Gușan și se intitulează *Un Carol Schmidt al Cricovei*. Știm că orice carte scrisă a unei localități începe cu informație despre gospodarul localității. Este arătată conlucrarea administrației publice locale cu societatea civică. Am menționat și faptul cu ce localități s-au încheiat acorduri de înfrățire și colaborare. Nu au fost trecute cu vederea nici distincțiile cu care a fost decorat primarul orașului Cricova de către autoritățile de stat, ca un semn de apreciere pentru contribuția la dezvoltarea orașului Cricova. Sunt incluse și aprecieri ale unor locuitori cu referire la personalitatea lui Valentin Gușan. Aici se vorbește și despre începutul construcției frumoasei Alei a Domnitorilor.

Capitolul II: *Orașul Cricova: trecut, prezent și viitor*. Aici sunt incluse toate publi-

cațiile despre orașul Cricova, referindu-se la istoria localității. Sunt bucurătoare că această colecție dată se completează cu încă o lucrare.

Capitolul III, *Orașul Cricova în curs de dezvoltare*, este cel mai consistent capitol, care include informație despre instituțiile bugetare (Liceul Teoretic „Al. Mateevici”, Gimnaziul nr. 77, Școala de Arte, Grădinița „Poienița veselă”, Casa de Cultură, Biblioteca Publică Cricova, Consiliul Local de Tineret și Școala Sportivă nr. 13) și economice (Mina de piatră „Mineral”, Combinatul de vinuri „Cricova”, „Cricova-Acorex”, Gospodăria Comunal-Locativă Cricova, Compania „Renaissance-Perfect”), care își desfășoară activitatea în orașul Cricova. Sunt incluse informații ce reflectă rezultatele de succes în activitatea instituțiilor, ale oamenilor care muncesc cu dăruire de sine la locul de muncă zi cu zi. Se vorbește și despre Biserica „Sf. Ierarh Nicolae”, cu o mare contribuție la dezvoltarea spirituală a orașenilor.

Capitolul IV: *Viața culturală a orașului Cricova*. I-am acordat culturii un capitol aparte, căci pe ea se menține orice localitate prosperă cu viitor fericit. Este inclusă informația privind activitatea culturală a comunității, precum Hramul orașului Cricova; Sărbătoarea vinului; Sărbătorile Naționale, Ziua Independenței și Limba

Noastră cea Română; Festivalul Etnofolcloric *La Hanul Cricovei* cu genericul *Cântare Toamnei*; Festivalurile *Crizantema Albă, Mărțișor, Sărut, femeie, mâna ta, Mi-e dor de-o seară cu romanțe* etc.

Acest capitol finalizează cu lista bibliografică *Informații despre Cricova pe scurt*, în care sunt incluse sursele bibliografice, în care putem să găsim diferite informații referitoare la orașul nostru.

Capitolul V – *Toate drumurile duc spre Cricova: clipe în imagini* – include fotografii ale personalităților, demnitarilor de stat și oamenilor de afaceri care au vizitat orașul Cricova la diferite evenimente culturale. E o deosebită plăcere când, odată cu trecerea anilor, răsfoiești cartea și vezi imagini cu multe momente plăcute din viață.

La sfârșitul lucrării am găsit de cuviință să alcătuiesc mai multe *Indexuri auxiliare*, ce vor permite mai ușor utilizarea conținutului cărții. În *Indexul alfabetic de nume* se regăsesc foarte mulți concetățeni, deoarece fiecare instituție a scos în prim-plan omul, elevul, copilul; *Indexul de titluri*, conține denumirea articolelor incluse în lucrare; *Indexul de nume al produselor vinicole*, cuprinde toate denumirile de vinuri din volumul dat, scoțând în evidență marca *Cricova*. *Indexul pe subiecte*, ne permite mai ușor să lecturăm lucrarea; *Indexul geografic*; *Indexul de publicații periodice* însumează toate edițiile periodice care au publicat articole despre Cricova.

La sfârșitul evenimentului i-am mulțumit dnei dr. Lidia Kulikovski care m-a motivat să duc până la capăt această lucrare. Am mulțumit pentru munca depusă și răbdarea pe care au avut-o față de mine echipei (Claudia Tricolici, Ion Vârlan, Tatiana Iovu), căci fără ea nu poți realiza o lucrare. Totodată, mi-am exprimat recunoștința pentru sponsori care au contribuit la editarea volumului: consilierii Consiliului local din Cricova, primarul Valentin Guțan, oamenii de afaceri Matei

Dăscălescu și Victor Țighira, echipa Tipografiei „Balacron”.

Totodată, le mulțumesc celor care s-au inclus în această activitate (de exemplu, familiile Guțan, Larii, Rusu, Volcinschi), cu dăruire transmițând la timp informația solicitată și fotografiile pentru acest volum.

O notă înaltă a dat monografiei lansate distinsa doamnă dr. Lidia Kulikovski, șef al Departamentului studii și cercetări, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Dumneaei s-a referit la structura cărții și munca depusă de ani de zile, cum se revizua, se schimba și se reaborda concepția elaborată. Este îmbucurător faptul că în monografie pe prim loc sunt puși oamenii, locuitorii orașului, care au contribuit la zidirea cetății numită Cricova. Despre cele cinci capitole, care evocă sens, semnificație, cultură. Exact ca într-un puzzle, fiecare piesă e importantă, lipsa uneia dintre ele ar face construcția vulnerabilă. O apreciere aparte le-a dat celor șapte indici bibliografici, ce facilitează accesul la conținutul lucrării și constituie un instrument necesar pentru a o putea lectura mai ușor, caracterizându-i pe fiecare în parte. Și-a exprimat sincera bucurie că volumul dat a văzut lumina zilei, comparând monografia cu o simfonie *Cricova*.

DI Valentin Guțan, primarul orașului Cricova, a menționat că această carte este binevenită, în ea poți găsi informații despre evenimente ce sunt uitate odată cu trecerea timpului. Este îmbucurător faptul că sunt puși în valoare oamenii, căci anume ei contribuie la dezvoltarea orașului de mai departe. Volumul dat pentru generația viitoare este ca un îndrumar, deoarece cititorii au de unde afla despre trecutul istoric al orașului Cricova.

DI Ion Țurcanu, profesor de istorie și educație civică la Gimnaziul „D. Matcovschi”, a spus despre carte că este o arhivă, care depozitează evenimentele timpului, ele s-au desfășurat în fața noastră în care o

parte din noi ne regăsim. A făcut o comparație între prima carte a localității – *Orașul Cricova – file de istorie*, ce conține mai mult statistică – și volumul *Orașul Cricova în ascensiune continuă*. Făcând o caracterizare scurtă a volumelor, a decis că există o continuitate și crede că va fi și prelungirea volumului dat, deoarece Cricova se dezvoltă datorită oamenilor care locuiesc în ea.

S-a expus pe marginea cărții și dna Tatiana Găină, profesoară de limba și literatura română, Liceul Teoretic „A. Mateevici”, menționând că, deși aceasta are o structură destul de vastă, e ușor de găsit informația solicitată. Se bucură mult că se regăsește în carte și ea, și instituția unde își desfășoară activitatea zi de zi. Este mulțumită că orașul Cricova are o așa carte de valoare, pentru care s-a depus o muncă enormă, merită aplauze cei care au muncit la ea.

Dna Liuba Roșca, șeful secției producere la Tipografia „Balacron”, a menționat că acest volum este o bogăție mare pentru

Cricova și cricoveni. Fiind și ea locuitoare a orașului Cricova, și-a adus contribuția la editarea acestei monografii. A lucrat cu plăcere la cele 1000 de exemplare, ca în final să fie un produs ideal. Speră că următorul volum despre Cricova va fi editat tot la Tipografia „Balacron”, căci ei au un scop – calitatea cărții, ca în final fiecare autor și cititor să țină în mână un produs de valoare.

Le-am mulțumit colegilor bibliotecii pentru găzduirea deosebită, iar vorbitorilor – pentru cuvinte calde și de încurajare.

Iată Cricova are acum o monografie, în care urmașii noștri vor găsi orice informație solicitată. Sunt multe localități frumoase, dezvoltate, dar nu au piatra de a o pune la temelie viitorului, dar Cricova o are: este monografia *Orașul Cricova în ascensiune continuă*. Ea va servi drept bun și sigur reper cercetătorilor și tuturor celor interesați de viața și evoluția unei așezări într-o anumită perioadă istorică.

SINTAGMELE „MOLDO-SLAVICĂ” ȘI „SLAVO-ROMÂNĂ” ÎN SCRIERILE LUI B.P. HASDEU

Marius TĂRÎȚĂ,
Institutul de Istorie al AȘM

În prezentul articol ne vom referi la sintagmele pe care le-a folosit B.P. Hasdeu față de una din cronicile slavo-române din secolul al XV-lea, denumită moldo-rusă, care ni s-a păstrat ca un capitol al letopiseșului rus de la mănăstirea Voskresensk, publicată pentru prima dată de istoricul rus Karamzin la 1793. Menționăm faptul că am putut consulta cele două texte ale lui B.P. Hasdeu în care apar sintagmele sus-numite, datorită existenței în spațiul virtual a unor variante *pdf* ale acestora. Una din ele poate fi consultată pe pagina Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca¹, iar cea de-a doua se află pe adresa de internet care conține sute de lucrări românești de referință.²

Cronica moldo-rusă sau *Povestirea pe scurt despre domnii Moldovei de când s-a început Țara moldovenească* a fost descoperită inițial ca al XIII-lea capitol al așa-numitei *Voskresenskaia letopis'* (tradus ad litteram – *Scrierea anilor de la mănăstirea Învierii*). Printre primii cercetători ai acestei cronici s-au numărat istoricii români Bogdan Petriceicu Hasdeu³, Dimitrie Onciul⁴ și

Ioan Bogdan (1891 și 1895)⁵. În anul 1901, în Rusia, Alexandru Iațimirschi, originar din Basarabia, a publicat un excurs critic asupra cronicii și istoriografiei acesteia, intrând în polemică cu interpretările lui Petriceicu Hasdeu și I. Bogdan⁶.

Este important să notăm faptul că așa-numita (sintagmă dominantă astăzi) *Cronica moldo-rusă* a fost printre cele mai discutate cronici moldovenești din secolul al XV-lea, datorită, probabil, legendei despre Roman și Vlahata (care arată originea latină a moldovenilor). Din șirul istoricilor care s-au ocupat de ea în decursul secolului al XX-lea fac parte: profesorul ieșean din interbelic Ilie Minea⁷, istoricul și politicianul Gheorghe I. Brătianu⁸, excelentul

vor fi citate ulterior de I. Bogdan, A. Jacimirsky și A. Boldur.

⁵ Vezi *Vechile cronice moldovenești până la Ureche*. În: Ioan Bogdan, *Scrieri alese*. Cu o prefață de Emil Petrovici, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de G. Mihăilă. București, Editura Academiei RSR, 1968, p. 270-313 și *Cronice inedite atingătoare de Istoria Românilor*, în aceeași ediție de *Scrieri alese*, p. 374-412.

⁶ Яцимирский А.И. *Сказание вкратциѣ о молдавскихъ господаряхъ въ Воскресенской лѣтописи*. În: *Извѣстія Отдѣлення русскаго языка и словесности императорской Академіи Наукъ*. Sankt Petersburg, 1901, vol. 6, cartea 1, p. 88-119.

⁷ Minea Ilie. *Letopiseșele moldovenești scrise slavonește. Din cursul despre „Izvoarele Istoriei Românilor”, ținut la Universitatea din Iași*. Extras din: *Cercetări istorice*. Iași: Institutul Modern de Arte Grafice „N.V. Ștefaniu & D. Ștaierman”, 1925, anul I, p. 18-21.

⁸ Brătianu Gheorghe I. *Tradiția istorică despre*

¹ <http://dspace.bcuccluj.ro/handle/123456789/21268> (consultat pe 22 februarie 2017).

² www.digibuc.ro (consultat pe 22 februarie 2017).

³ Petriceicu Hăjdeu B. *Archiva istorică*. Bucuresci, Imprimeria Statului, 1867, tomu III, p. 26 și Bogdanu Petriceicu Hasdeu. *Istoria critică a Românilor din ambele Dacie în secolulu XIV*. Bucuresci: Tipografia Curții, MDCCCLXXIII [1873], vol. I, p. 9.

⁴ *Zur Geschichte der Bukowina*. Czernowitz, 1887, p. 27. Lucrările lui B.P. Hasdeu și D. Onciul

istoric al slavonismului cultural Petre P. Panaiteșcu (a actualizat și a reeditat cronicile îngrijite de I. Bogdan)¹, Eugen Stănescu², Alexandru Boldur, Gheorghe Mihăilă³, basarabeanul Eugeniu Russev⁴ și mai recent istoricul român stabilit în Franța Matei Cazacu⁵, cercetătorul italian Cesare Alzati⁶ ș.a. După anul 2000 *Cronica moldo-rusă* a fost abordată de Andronikos Falangas⁷, Florian Dumitru Soporan⁸ și, în anul 2015,

---

intemeierea statelor românești. Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Valeriu Râpeanu. București: Editura „Eminescu”, 1980, p. 156-159, 171-172.

¹ *Cronicile slavo-române din sec. XV-XVI*, publicate de Ioan Bogdan. Ediție revăzută și completată într-un volum îngrijit de P.P. Panaiteșcu. București: Editura Academiei, 1959, XIV + 332 p.

² Stănescu E. *Cultura scrisă moldovenească în vremea lui Ștefan cel Mare*. În: *Cultura moldovenească în timpul lui Ștefan cel Mare. Culegere de studii*, îngrijită de M. Berza. București: Editura Academiei RPR, 1964, p. 9-46.

³ Mihăilă Gheorghe. *Istoriografia românească veche (sec. al XV-lea – începutul sec. al XVII-lea) în raport cu istoriografia bizantină și slavă*. În: Gheorghe Mihăilă. *Contribuții la istoria culturii și literaturii române vechi*. București: Editura „Minerva”, 1972, p. 104-163.

⁴ Russev E.M. *Cronografia moldovenească din veacurile XV-XVIII*. Chișinău: Ed. „Știința”, 1977, p. 58-66.

⁵ Cazacu Matei. *Aux sources de l'Autocratie russe. Les influences roumaines et hongroises, XVe-XVIIe siècles*. În: *Cahiers du monde russe et soviétique*. 1983, 24, 1, 7-41.

⁶ Alzati Cesare. *Conștiința etnico-religioasă a românilor în epoca umanistă între ecourile romanității și modelele ecleziastice bizantino-slave*. În: *În inima Europei*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane. Fundația Culturală Română, p. 90-112.

⁷ Falangas Andronikos. *Tradition and reality in the Romanian chronicles of the 16-th-17-th centuries. The legend of Roman and Vlahata*. În: *În memoria lui Alexandru Elian*, Arhiepiscopia Timișoarei, 2008, p. 214-220.

⁸ Studiul *Națiune înainte de națiune (III): Roman și Vlahata: o posibilă introspecție identitară românească*, publicat pe 12 august 2012. (consultat pe 1 iunie 2016). Disponibil: [<http://>parțial, în cadrul unei teze de doctorat susținute la Budapesta, de Teodora Artimon⁹.](http://</p>
</div>
<div data-bbox=)

Denumirea cronicii și timpul scrierii

Denumirea dată cronicii, de la Bogdan Petriceicu Hasdeu și până în ziua de azi, a suferit multiple transformări, uneori aparent foarte mici, dar acestea de fapt ne arată percepții care variază esențial în ce privește abordarea realității culturale în care a fost concepută aceasta. Inițial Bogdan Petriceicu Hasdeu a denumit-o „slavo-română”¹⁰, iar peste câțiva ani a folosit sintagma „moldo-slavică”¹¹. Este curioasă această diferență de denominare. Astfel, în primul caz a fost pus accentul pe faptul că lucrarea fusese scrisă în limba slavă și ținea de un orizont cultural slavo-ortodox. În cel de al doilea caz elementul „moldo-” vine să sublinieze faptul că a fost zămisliată în Moldova vremii sfârșitul secolului al XV-lea (după unii istorici începutul secolului al XVI-lea) și că înainte de a fi slavă este o emanație a culturii moldovene (românești) din vremea respectivă.

Ioan Bogdan a pledat ceva mai târziu pentru sintagma „anonimă” (1891), argumentul său fiind: „...deoarece nu știm nici locul unde s-a scris, nici cine a scris-o, iar numirile «slavo-română» sau «moldo-slavică» ni se par nepotrivite.”¹² Aici, de fapt, I. Bogdan își exprima rezerva față de ambele variante propuse de Hasdeu. Basarabeanul stabilit la Petersburg, Ale-

---

acum.tv/articol/56543/.

⁹ *The Proto-Myth of Stephen the Great of Moldavia*. Budapeșt: CEU, 2015, p. 30. Textul tezei poate fi descărcat de pe adresa http://www.etd.ceu.hu/2015/artimon_teodora.pdf.

¹⁰ Hăjdeu B.P. *Archiva...*, p. 26.

¹¹ Hasdeu B.P. *Istoria critică...*, p. 8 (nota 41) și p. 9 (nota 42). Alexandru Boldur considera această denumire drept cea mai reușită, deoarece cronică era „slavă după formă și moldovenească după conținut”. Vezi A. Болдур, op. cit., p. 74.

¹² Bogdan I. *Vechile Cronice Moldovenești...*, p. 316-317.

xandru Iațimirschi, a denumit-o conform originalului din compilația de la mănăstirea Voskresensk – *Povestire pe scurt despre domniile moldoveni* (rus. *Сказание вкратце о молдавских господарях*), apreciind-o drept „o stranie predanie românească”¹. Ilie Minea, referindu-se, în genere, la cronicile din veacul al XV-lea, folosea ca titlu al cărții sale alăturarea de termeni – „letopiseștele moldovenești scrise slavonește”, iar în ce privește cronică moldo-rusă propunea sintagma *Prescurtare rusească a celui mai vechiu letopiseș moldovenesc*². Aici, ca și în cazul variantei propuse de Hasdeu, Minea venea să sublinieze locul scrierii și apartenența la vechea cultură națională a acestei lucrări.

Petre P. Panaitescu, care a îngrijit reeditarea cronicilor moldovenești, a folosit denumirea generală de „cronicile slavo-române”, iar cu referire la versiunea de la mănăstirea Voskresensk a statuat sintagma de „moldo-rusă”³. Alexandru Boldur, în studiul publicat în URSS în anul 1964 a folosit termenii „slavo-moldovenească”, iar B.I. Buganov și F.A. Grecul, care au reeditat la 1976 cronicile, le-au denumit „letopiseștele slavo-moldovenești”⁴.

Istoricul moscovit Tihomirov⁵ folosea în anii '70 ai secolului al XX-lea sintagma de cronică „slavo-moldovenească”. În contextul vremii îl semnală pe Hasdeu ca istoric și filolog-slavist burghez. Explica denumirea de slavo-română ca fiind determinată de aceea că era „cronică, redactată de un moldovean la începutul secolului al XVI-lea, dar în limba slavă, dialect oficial al românilor în epoca respectivă”.

¹ Яцимирский А.И., op. cit., p. 11.

² Minea I., op. cit., p. 18.

³ Boldur A., op. cit., p. 74.

⁴ *Славяно-молдавские летописи XV-XVI вв.* Moscova, Ed. „Nauka”, 1976, 152 p.

⁵ <http://bwbooks.net/index.php?id1=4&category=history&author=tihomirov-mn&book=1976&page=85> (consultat pe 23 februarie 2017).

Matei Cazacu a utilizat într-un studiu din 1983 „la chronique dite moldavo-russe”⁶, adică croniza zisă / denumită moldo-rusă. Într-unul din ultimele studii care este dedicat legendei lui Roman și Vlahata, Florian Dumitru Soporan optează pentru versiunea consacrată de P.P. Panaitescu, ortografiind cu majuscule literele „m” și „r” din moldo-rusă – *Cronica Moldo-Rusă*⁷. În opinia subsemnatului partea a doua, „rusă”, își are justificare în măsura în care textul a fost găsit în Rusia de sfârșit de secol XVIII, însă la începutul secolului al XVI-lea nu există o acoperire geografico-politică. La începutul secolului al XVI-lea exista un mare cnezat al Moscovei, denumit de istoricul francez Fernand Braudel, Moscovia. Pe de altă parte, deoarece cronică este în limba slavă și aparține universului cultural slav medieval în genere, denumirea lui Hasdeu – moldo-slavică ni se pare mai potrivită decât moldo-rusă.

Câteva precizări privind perioada scrierii și aducerii în Rusia

A. Iațimirschi considera că părțile I și II ale cronicii au fost unite la începutul secolului al

XVI-lea, iar cronică a fost redactată ad-hoc de un rus pentru a fi introdusă în letopiseștele moscovit oficial⁸. E. Stănescu plasa timpul scrierii acestei versiuni care ar fi fost „mai mult o narație despre originea românilor decât o narație ce privește istoria Moldovei”, în vremea lui Ștefan cel Mare⁹. I. Minea plasa cronică la începutul domniei lui Bogdan cel Orb, „când dinastia rusească era înrudită cu domnul Moldovei. Ivan Ivanovici, fiul lui Ivan III, luase în căsătorie pe Elena, fiica lui Ștefan cel Mare, și astfel a putut ajunge în Rusia interesul pentru istoria moldovenească la începutul

⁶ Cazacu M., op. cit., p. 17.

⁷ <http://acum.tv/articol/56543/>.

⁸ Яцимирский А.И., op. cit., p. 32.

⁹ Stănescu E., op. cit., p. 29.

tu l secolului al XVI-lea”¹. Celebru l slavist român P.P. Panaitescu plasa și mai târziu trimiterea cronicii la Moscova, în vremea lui Petru Rareș². Gh. Mihăilă, care identifi-case în anii 1965-1966 patru copii noi ale cronicii la Moscova și Leningrad, susține a că aceasta nu putea fi legată de venirea Elenei la Moscova³, prescurtarea fiind fă-cută în vremea lui Bogdan cel Orb⁴. În ace-lași timp, contraargumentul principal față de teza lui Panaitescu era că „ultimul fapt menționat în cronică este urcarea pe tron a lui Bogdan III, iar propoziția precedentă precum că Ștefan a avut patru fii: Petru, Alexandru (și) doi Bogdani, se referă la Pe-tru care a murit în 1480”⁵.

Alexandru Boldur combătea opinia lui Minea, susținând că în timpul domniei lui Bogdan cel Orb cronică nu ar mai fi trebuit nimănu i la Moscova. Aducea drept argu-mente de natură factologică moartea în închisoare a Elenei lui Ștefan în anul 1505

¹ Minea I., op. cit., p. 18.

² Boldur A., op. cit., p. 84.

³ Mihăilă Gh., op. cit., p. 148. Pe motiv că „ea nu e nici pomenită alături de cei patru fii ai lui Ștefan cel Mare”

⁴ Ibidem, p. 149.

⁵ Ibidem.

și a fiului acesteia în 1509⁶. Cesare Alzati a trecut cronică pe linia lui Minea și Mihă-ilă în prima parte a domniei lui Bogdan cel Orb. În același timp semnala studiul pătrunzător și stimulat iv al lui M. Cazacu, care reactualizase opinia lui Hasdeu și lorga precum că prima parte a cronicii cu-prindea un fragment redactat în secolul al XV-lea în zona Maramureșului⁷.

În concluzie, ținem să subliniem fap-tul că autorii clasici ai științei românești (în cazul dat cei din secolul al XIX) trebuie să fie revizitați de cercetători, iar opiniile lor, unele dintre care s-au dovedit destul de exacte sau au anticipat unele din rezul-tatele cercetărilor ulterioare, trebuie să își păstreze locul în istoriografie. Aceasta rez-ultă și din abordarea de către Hasdeu a cronicii moldo-ruse, care nu avea în fața sa o istoriografie, la care s-ar fi putut raporta și care a fost un prim cercetător român al acesteia. În opinia noastră, sintagmele folo-site de Hasdeu, cu precădere moldo-sla-vică, după cum am arătat mai sus, ar fi mai potrivită decât sintagma ce s-a statuat în istoriografia românească, moldo-rusă.

⁶ Boldur A., op. cit., p. 84.

⁷ Alzati C., op. cit., p. 93.

BOGDAN PETRICEICU HASDEU – AUTOR AL PRIMULUI CHESTIONAR ETNOLOGIC JURIDIC ROMÂNESC

*Silvia ANTUFIEV,
director, Biblioteca Publică de Drept*

*„Enciclopedist înăscut, muncit de idealul unei științe universale, Has-deu a încercat să-și însușească toate disciplinele timpului său, nu numai în istorie, lingvistică și economie po-litică, ci și felurile științe pozitive.”
(Constantin NEMEȘ)*

Bogdan Petriceicu Hasdeu, una dintre cele mai strălucite personalități ale culturii

române din toate timpurile – academician, enciclopedist, lingvist, folclorist, publicist, istoric, om politic – și-a lăsat amprenta și în domeniul dreptului.

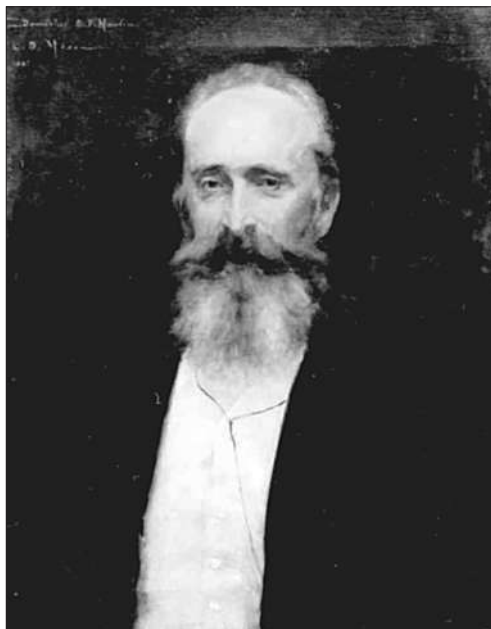
În vara anului 1852 s-a înscris ca stu-dent la Universitatea din Harkov, unde, până în 1854, a făcut studii în drept, avându-l ca profesor de drept roman pe Alexandru Mickiewicz, fratele poetului

polonez Adam Mickiewicz. La 8 martie 1858 a fost numit judecător la Cahul, dar refuzând să devină o „unealtă politică”, este destituit peste puțin timp. A fost unul dintre fondatorii Societății „Ateneul Român”, care avea drept scop ideea organizării conferințelor publice „pentru popor” (Iași, 1860). Printre membrii fondatori au fost personalități marcante ale timpului – Petre Suciuc, V.A. Urechia, Ștefan Micle, Mihail Kogălniceanu. În octombrie 1866 B.P. Hasdeu și-a început cursul public *Istoria dreptului constituțional al românilor*.

Dezvoltarea relațiilor juridice în societate a fost descrisă de B.P. Hasdeu în vas-tul studiu istoric *Vladislav Basarab. Viața politică, socială, militară, religioasă, juridică, economică și literară a românilor din Muntenia între anii 1350 și 1380*, care a fost publicat în septembrie 1871 în revista *Columna lui Traian*.

B.P. Hasdeu este autorul celui dintâi chestionar etnologic *Obiceiele juridice ale poporului român*, elaborat în 1877 și publicat în „edițiune oficială” la București, în 1879, la cererea ministrului instrucțiunii publice G. Chițu, „spre a da o mai mare dezvoltare posibilă studiului originilor și instituțiilor noastre naționale antice”, în vederea adunării aceluși „imens și neprețuit tezaur de cunoștințe și date arheologice, juridice, lingvistice și mitologice”.

Chestionarul e precedat de o *Introducere*, în care autorul prezintă succint inițiativele europene în domeniu, începând cu *Deutsche Rechtsalterthümer* a lui Jakob Grimm (Göttingen, 1854), care a accentuat importanța studierii practicilor cutumiare populare cu caracter juridic și a dat un îndemn selectării credințelor și datinilor sătenilor. Acestea, după tradițiile rămase de la moși-strămoși, reglează între ei relațiile: conflictele, învoielile, căsătoria etc., fără ca să alege la textul, câteodată diametral opus, al legii scrise.

Al doilea model al demersului hasdeian este al ragusianului V. Bogisich, autorul unui studiu asupra *Obiceielor juridice la slavi* (1866) și al unui *Chestionar* (1865), menit să selecteze date importante, care existau numai verbal în ascunsul vieții populare.

O a treia sursă a fost inițiativa Societății Geografice Imperiale din Sankt Petersburg în prezența savanților ruși Efimenko și Matveev, care au elaborat un *Program pentru selectarea obiceierilor juridice populare*.

Afară de aceste modele, în formularea problematicii de date de etnografie juridică, Hasdeu s-a inspirat din monografiile rurale ale lui Ion Ionescu de la Brad, de *Pravilele și Legiurile vechi*, din „hrisoave și zapise” juridice, prin care se poate reconstitui vechiul „obicei al pământului”, surse, în majoritate, de extracție orală.

Chestionarul conține 400 de întrebări divizate în trei rubrici: *Satul* (întrebările 1-147), *Casa* (148-310) și *Lucrurile* (311-400).

„În interval de un an – mărturisese Hasdeu – mi-au sosit teancuri de răspunsuri

de pe la preoți și, mai ales, de la învățători sătești: câteva adevărat prețioase, unele foarte bune, multe bunicele, aproape niciunul din care să nu se tragă o brumă de folos. De la primele pagini ale chestionarului – oriunde indic în paranteză numele corespondentului și localitatea – se vede modul în care m-am putut servi de acele răspunsuri. În cazuri dubioase sau puțin lămurite, trimiteam o cartă poștală cu întrebări suplimentare, și mi se răspundea prin scrisori, așa că s-au mai grămădit un nou teanc de epistole primite, lângă cari unii mi-au împărtășit plante și chiar minereale, împreună cu «nomenclatura». (Hasdeu 1884: XVIII).

B.P. Hasdeu a inițiat metoda chestionarului indirect, reușind să colecteze, prin răspunsurile la ancheta privind „obiceiele juridice”, un prețios fond de informații, utilizabil și în studiul istoriei și al limbii. Răspunsurile venite din Botoșani, Buzău, Dâmbovița, Dolj, Fălciu, Gorj, Mehedinți, Muscel, Prahova, Putna, Râmnicu Sărat, Roman, Tecuci, Tutova, Ilfov, Romanai și Vlașca au fost adunate în trei manuscrise, care au inclus un bogat material etnografic ce se păstrează în colecția Bibliotecii Academiei Române, nefiind nici astăzi valorificat integral.

Chestionarul era considerat de B.P. Hasdeu ca un demers „roditor” pentru „istoria, filologia, psihologia poporană și chiar legislațiunea românului”.

Un exemplar original al chestionarului se păstrează în colecția Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Referințe bibliografice

Bîrlea, Ovidiu. *Tipologia folclorului din răspunsurile la chestionarele lui B.P. Hasdeu*. București: Minerva, 1974.

Hasdeu, Bogdan Petriceicu. *Obiceiele juridice ale poporului român. Programa*. București, 1878.

Hasdeu, Bogdan Petriceicu. *Obiceiele juridice ale poporului român*. Ed. oficială. București: Tipografia Societății Academice Române, 1878. 61 p.

Branda, Alina. *B.P. Hasdeu și metoda anchetelor etnologice indirecte*. În: *Philologica Jassyensia*, 2013, IX, 2 (18), 25-33. ISSN 1841-5377.

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL MONUMENTUL: TRADIȚIE ȘI VIITOR

Radu MOȚOC

Simpozionul internațional *Monumentul: tradiție și viitor*, desfășurat între 28 septembrie și 1 octombrie 2017, a ajuns anul acesta la a XIX-a ediție. Ca în fiecare an, simpozionul a fost găzduit de către Muzeul Unirii din Iași, unde coordonatorul de proiect, doamna dr. Aurica Ichim, reușește să adune specialiști de prestigiu din cadrul Ministerului Culturii, Academiei Române, Institutului Național al Patrimoniului, personalități din institute de cercetare și universități din țară și străinătate, care au preocupări constante în domeniul cercetării, conservării și restaurării monumentelor istorice.

Această ediție a simpozionului a fost dedicată împlinirii unui secol de când orașul Iași și-a deschis cu generozitate porțile pentru a-i primi pe românii de pretutindeni, refugiați de război. Numeroase clădiri-monument ale Iașilor au adăpos-

tit atunci cele mai importante instituții și personalități ale României, inclusiv Casa Regală.

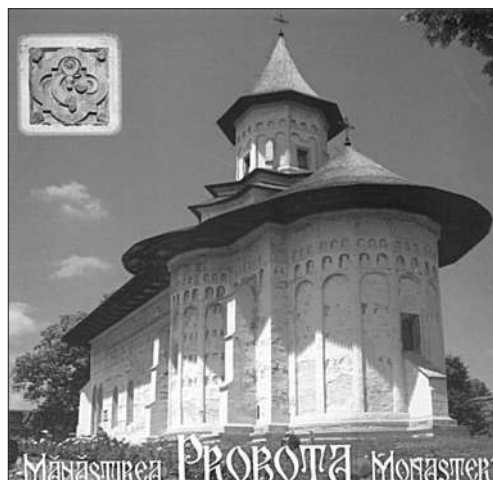
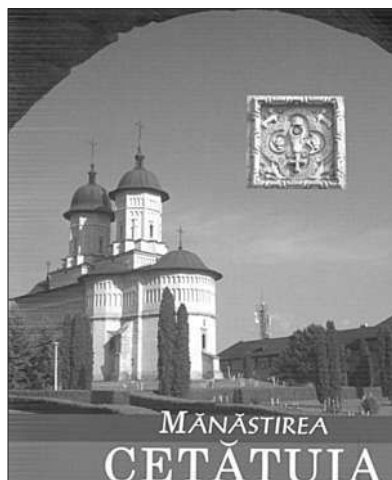
Festivitatea de deschidere a simpozionului s-a desfășurat în Sala Mare a Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași.

ÎPS Teofan, Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, a binecuvântat lucrările simpozionului, fiind urmat de mesajele de salut ale oficialităților, organizatorilor și invitaților speciali.

Tot cu acest prilej au fost acordate diplome unor personalități cu merite deosebite în cercetarea și restaurarea monumentelor istorice.

Profesorul universitar dr. Bogdan Măleon a prezentat volumul *Monumentul XVIII*, care cuprinde lucrările susținute la simpozion în anul 2016.

La Muzeul Unirii s-au vernisat în continuare mai multe expoziții:

Castelul Sturdza de la Miclăușeni

– *SOS – patrimoniul cultural arhitectural național*, prezentată de dr. arh. Daniel Sabău;

– *Biserici de lemn din Bucovina istorică*, prezentată de prof. univ. dr. Ioan Opreș;

– *Patrimoniul sportiv. Baze sportive urbane de secol XX*, prezentată de Camelia-Raluca Bărbulescu și Florentina Matache.

Au fost și lansări de cărți dintre care menționăm volumul publicat de Liliana Condricova intitulat *Arta metalelor din Basarabia*, apărut la Chișinău în anul 2017.

Lucrările simpozionului s-au desfășurat pe trei secțiuni:

– Sala de conferințe: *Primul Război Mondial – Memoria monumentelor*;

– Sala Dublei Alegeri: *Viața monumentelor laice și religioase*;

– Holul de Onoare: *Viața monumentelor. Tehnici și tehnologii de restaurare*.

Semnalăm câteva comunicări susținute la cele trei secțiuni, din cele 79 care au fost prezentate:

– *Troițe și monumente din Basarabia dedicate eroilor neamului căzuți în Primul Război Mondial* (Manole Brihuneț);

– *Strada Lăpușneanu din Iași acum 100 de ani* (Ion Giurcă);

– *Palatul de Justiție din Vaslui (1909)* (Alin Spănu);

– *Ctitori mici – ctitori uitați* (Ștefan S. Gorovei);

– *Arhitectul André Lecomte du Noüy* (Sidonia Teodorescu);

– *Motive decorative în arhitectura de cărmămidă* (Alexandra Chiliman-Juvara);

– *Mănăstirea Bisericanilor din jud. Neamț* (Dan Ionescu);

– *Patrimoniul de carte de la Biserica „Sfinții Teodori” din Iași* (Mihai-Bogdan Atanasiu);

– *Semne protectoare cu încărcătură magică din cetățile Țării Moldovei* (Mariana Șlapac);

– *Satul vasluian între tradiție și actualitate* (Lucian-Valeriu Lefter);

– *Catapetasma Bisericii Schitului Brătășești-Argeș, conservare / restaurare* (Alexandrina Cuțui);

– *Mănăstirea Bârnova – propuneri de restaurare* (Constantin Firtea).

Conform unui bun obicei, organizatorii au prevăzut și o vizită la monumentele istorice din Iași: Mănăstirile Bârnova, Frumoasa și Cetățuia.

Ultimele două zile au fost consacrate unui program de documentare, prin vizitarea unor obiective în majoritate din jud. Neamț:

– Biserica Rotondă din Lețcani;

– Palatul „Al. I. Cuza” din Ruginoasa;

- Palatul Cantacuzinilor din Pașcani;
- Biserica „Cuvioasa Parascheva” din Dolheștii Mari;
- mănăstirile: Probota, Râșca, Biseri-cani și Pângărați;
- hanul de la Șerbești;
- Biserica „ Sf. Gheorghe” și conacul Cantacuzino din comuna Ștefan cel Mare;
- Mănăstirea și Monumentul Eroilor de la Războieni;
- Conacul Ștefan Catargiu din Tupilați;
- Casa Memorială „Vasile Alecsandri” din Mircești;
- Castelul Sturdza din Miclăușeni.

La una din aceste locații au fost pome-niți specialiștii care an de an au participat la aceste simpozioane cu lucrări remarcabile. S-a păstrat un moment de reculegere

în memoria acestor specialiști din dome-niul arhitecturii, istoriei, restaurării mo-numentelor: Liviu Brătuleanu, Ruxanda Beldiman, ing. Mircea Crișan, ing. Adrian Mihalache, ing. Vasile Bârlea, prof. Ilie Lu-ceac din Cernăuți.

Merită a fi semnalat mesajul rostit în sala Teatrului Național, unde înaintașii noștri de glorioasă amintire au hotărât, acum o sută de ani: „A păstra cu scumpăta-te sămânța de credință în viitorul Neamu-lui Românesc, ne-am adunat și noi astăzi, pentru a ne aminti de vrednicia lor și de testamentarul îndemn întru salvarea Mo-numentelor istorice, care nu sunt ale noas-tre, ci ale urmașilor noștri, în veacul veacu-rilor, ca martore ale jertfelor generațiilor trecute și temple ale memoriei naționale.”

BIBLIOTECA-PATRIE

Nicolae DABIJA

Un cărturar, nu-i mai țin minte numele, afirmase că patria sa e acolo unde i se află biblioteca.

Bibliotecile noastre vechi se află în altă parte. Ele mai circulă prin lume. Bucăți din străvechile biblioteci ale Moldovei și Munteniei se află azi la Moscova, Sankt Petersburg, Irkutsk, Kiev, Nijni Novgorod ș.a.

Acolo să ni se afle și Patria oare?

Și dacă armenii și-au adus patria acasă, cumpărând cu bani grei toate cărțile importante ale armenilor, adunându-le din bibliotecile, arhivele, muzeele lumii, ca să constituie la Matenadaran – un centru unic dedicat cărților, noi, și aici am în vedere întreg neamul românesc, nu am început încă această repatriere necesară sau reconstituire și a acestei imagini de țară.

Cele mai importante colecții de carte românească veche nu se află azi în România sau Republica Moldova, ci în Rusia, Ucraina, Germania, Polonia, Turcia, Vatican, Grecia, Muntele Athos...

Furate, duse, cumpărate, înstrăinate.

Se știe că, în secolul XVIII, Grigori Potiomkin a dus biblioteca lui Constantin Mavrocordat la Nijni Novgorod, în inima Rusiei, în 12 care („на двенадцати фурах”): cărți valahe, grecești, latinești, nemțești etc. Era, spune cercetătorul ei Emil Dragnev, „cea mai mare bibliotecă din Europa de Sud-Est”.

Biblioteca lui Nicolae Milescu Spătarul era considerată cea mai bogată din capitala Rusiei.

Dimitrie Cantemir a fost cărturarul care a umblat prin lume cu biblioteca după el. Biblioteca sa era parte integrantă a ființei lui. Fără ea ar fi fost un voievod sărac. Cu ea, chiar domnitor fără țară, el se conside-

ra bogat. La Țarițano („Ciornâe Greazi” de la periferia Moscovei), mai înainte de a-și înălța palatul, începuse clădirea unei biblioteci, pe care și-o dorea și dânsul „cea mai mare din Rusia”.

Acesta, în 1711, a dus în mai multe care la Moscova toate cărțile Moldovei cu tot cu autorii lor, printre aceștia numărându-se și cronicarul Ion Neculce, prizonier la ruși mai mulți ani. Un alt poet care s-a dus cu el s-a numit Teodor Corbea, care trecuse în Rusia împreună cu marele boier muntean Toma Cantacuzino și biblioteca sa celebră.

În conacul său din Cantacuzinca, localitate inaugurată pe malul drept al râului Bug, și-a instalat biblioteca sa românească polcovnicul de husari, prințul valah Ioan Cantacuzino, scriitor de cărți tălmăcite din franceză și autor al primului volum de poezii românești tipărit, intitulat *Poezii nouă*, care apăruse în 1802 la Dubăsari.

Petru Movilă, Nestor, tatăl lui Grigore Ureche, Pamvo Berinda, Ion Budai-Deleanu aveau cele mai mari biblioteci din Liovul Poloniei (Lvivul din Ucraina de azi) în secolele XVI-XIX, când acest oraș, după mărturiile mai multor călători, vorbea românește. O dovadă în acest sens ar fi și bisericile moldovenească, „Sfânta Parascheva”, „Sfântul Onufrie” și altele, construite de domnitori moldoveni.

Miron Costin și-a orânduit cărțile și a scris poeme în polonă în castelul regelui Poloniei de la Daszow. Alți boieri moldoveni își doreau cărțile de turci, ducându-le la Istanbul.

Sau de greci – ca să le ascundă în biblioteci de la Meteora și de la Sfântul Munte Athos.

Aceștia își purtau, de fapt, țara cu ei.

Unii dintre ei s-au întors acasă, după ani de pribegie, dar de cele mai multe ori țara a rămas acolo: bibliotecile pe care n-au putut să și le repatrieze, în așteptare de zile mai bune, când vor putea reveni și ele.

În Evul Mediu o carte costa mai multe perechi de boi sau o turmă de oi, oamenii puneau mână de la mână ca să poată cumpăra o carte. Tătarii și cazacii când intrau în satele noastre sărace, pe lângă fete, copii, cai sau vite, furau cărți. După care tot ei le propuneau aceluiași sate să le răscumpe- re.

Dar cele mai multe dintre acele terfe- loage au rămas pe alte meleaguri, „robite” în continuare, cum li se spunea cărților fu- rate în secolele trecute.

Expozițiile de carte veche românească, inaugurate azi, conțin în cel mai bun caz *Cazania* mitropolitului Varlaam, apărută în 1643, sau *Psaltirea în versuri* a mitropolitu- lui Dosoftei, tipărită în 1672, considerate cele mai vechi.

Din miile de cărți scrise, alcătuite, co- piate la mănăstirile și bisericile Moldovei și Munteniei în veacurile anterioare n-a mai rămas în Moldova și Muntenia aproape ni- ciuna.

Acum câteva decenii, când am alcă- tuit o *Antologie a poeziei vechi românești* (apărută în 1987 la Editura „Literatura Ar- tistică”), am fost surprins să descopăr că cele mai vechi cărți – manuscrise ale Mun- teniei și Moldovei se află nesistematizate și necercetate, prin arhive, muzee și bibli- oteci rusești: în fondurile A. Iațimirski, P. Șciukin, V. Undolski, I. Laptev, E. Barsov, V. Stasov ș.a. de la fosta Bibliotecă „V.I. Lenin”, azi – Biblioteca de Stat a Rusiei; la Muzeul de Stat de Istorie din Moscova, („Colecția E. Barsov”), sau în instituții din Sankt Pe- tersburg – fondurile A. Iațimirski, I. Vene- lin, A. Uvarova, I. Vahromeev, N. Lihaciou, A. Hludov, N. Crețulescu, M. Pogodin, T.

Gapețchi, P. Sârcu de la Biblioteca „M.E. Saltâkov-Șcedrin” ș.a., ca și la Biblioteca Academiei de Științe a URSS, azi a Federa- ției Ruse (список Яцимирского ș.a.), la Biblioteca Academiei de Științe a Ucrainei ș.a., care conțin hrisoave, manuscrise, cele mai vechi cărți românești din secolele XIV- XIX.

Acestea provin de la școlile de copişti de la mănăstirile Neamț, depozitul de aici fiind numit „biblioteca centrală a Moldo- veii”), Bistrița, Moldovița, Putna, Suceava, Agapia, Humor, Bisericieni, Dragomirna, Voroneț, Căpriană, Saharna (de aici provi- ne o „scară” (*Leastvița*) din

secolul XIV, semnalată de A. Iațimirski, ca și *Evanghelia de la Horodiște* din 1492, copiată de Teodor) ș.a.

Iată câteva nume de cărturari, copişti și autori români din acele secole de de- mult, pe care le-am transcris de pe unele manuscrise: Casian (1467), Eustatie Proto- psaltul de la Putna (1511), monahul Mihail (1550), ieromonahul Chiprian (1550), mo- nahul Ioan Evloghie din Moldovlahie

(1558), popa Manuil din Suceava, gră- măticii Mardare, Emanuil, Radu, diacul Dragomir, scriitorul

ieromonah Paladie „ispisateli ot Put- na”, monahul Rafail de la Dragomirna, Ni- codim de la Humor (1473), Chiriac „mult- păcătosul de la Putna” (la 1470), monahul Filip, monahul Visarion (ultimii doi copia- seră cărți și la Muntele Athos) și alți cărtu- rari anonimi, care au tras primele brazde în cultura română.

Cele mai multe furturi de carte s-au făcut în secolul XIX, când colecționari, cer- cetători, hoți culți soseau din Rusia și co- lindau pe la mănăstirile din Moldova, Mun- tenia și din Ardeal ca să procure la preț de nimic de la călugări, stareți și preoți, care nu mai știau slavonește, manuscrise unice din secolele XIV-XIX, pe care ulterior le vin- deau unor colecționari, muzee și biblioteci din Rusia la prețuri fabuloase.

Unul dintre aceștia e distinsul savant, slavistul Alexandru Iașimirschi, pe care poetul Alexe Mateevici îl va viza în poezia *La Noul Neamț*:

„Biblioteca? Vechei-i.
(El totdeauna-i gata cu ajutorul său.)
Destul îi de bogată...
A fost și mai avută,
Dar cărți s-au mai furat;
I-i jale de-un Apostol făcut cu mare trudă,
Dar șters de-un învățat.”

Un alt „citor” lipsit de bun-simț a fost și Gheorghe Bogaci, care, la începutul anilor '50, va extrage din Biblioteca Noul Neamț câteva manuscrise copiate de Gavriil Uric la începutul secolului XV, pe care ulterior le va vinde Bibliotecii „V.I. Lenin” din Moscova (azi Biblioteca de Stat a Federației Ruse).

În volumul *Cuvântarea lui Grigore Teologul* (Поучение Григория Богослова) din secția de manuscrise a Bibliotecii de Stat a Rusiei (fondul 218, op. 178), copiat la 1424 la Mănăstirea Neamț de Gavriil Uric, am fost mirat să găsesc, lângă pecetele Mănăstirii Noul Neamț (din Chițcanii Basarabiei), următoarea mențiune: „Поступила от Г. Богача, nr. 43 за 1950-1951” („A parvenit de la Gh. Bogaci”), în anii 1950-1951 mănăstirea mai era activă, ea fiind închisă în 1961.

Tot acolo am răsfoit o *Psaltire* din 1529, care a aparținut lui Paisie Velicicoschi, cum se menționează într-un înscris din 1887, care a fost procurată și ea de la

cercetătorul basarabean („Поступила от Г. Богача, 1952, nr. 12”).

În 1917, în cele 24 de vagoane care au transportat tezaurul românesc către Moscova se aflau și cele mai importante vestigii scrise și tipărite ale României: exemplarul unic, de la 1644, al cărții mitropolitului Varlaam *Răspuns la Catehismul calvinesc*, 300 de pergamente cu peceti domnești, 25 de volume-manuscrise românești și slavonești, sute de cărți rare, zeci de evangheliile slavonești ferecate în aur și argint ș.a., comori aflate în prizonierat de o sută de ani și pe care rușii nu vor să le restituie, considerându-le pradă de război, când ele li s-au dat spre păstrare ca unor aliați.

E timpul ca cele mai vechi manuscrise de proveniență românească să fie căutate, găsite, răscumpărate și aduse acasă. Așa cum au făcut armenii. Am propus, încă în 1988, ca la Mănăstirea Căpriană, unde a fost compus la 1435 unul dintre primele noastre poeme – *Jitia și viața cuviosului Varvar* de către egumenul Chiprian și unde a activat cronicarul Eftimie, autorul *Letopișeșului Țării Moldovei*, alcătuit în 1552-1554 –, să fie inaugurat **Matenadaranul Moldovei**, un Muzeu de Carte Veche și de Manuscrise Românești, care ar fi adunate de prin arhivele, bibliotecile, muzeele lumii și aduse Acasă.

Ar fi nu doar un gest de reconstituire a preocupărilor culturale ale înaintașilor noștri, dar și unul de dreptate față de cărturarii și cărțile noastre dintâi.

(Literatura și arta, 28 septembrie 2017)

PROFESORUL DE LA COȘCODENI

Iurie COLESNIC

Trecutul nostru păstrează în anonimat nume de mare răsunet de odinioară. Personalitate de o vastă erudiție, profesorul universitar Theodor I. HOLBAN a publicat în mai multe rânduri materiale consistente despre economia și sociologia Basarabiei, unele dintre care semnându-le cu pseudonimul Th. Coșcodeanu. Mândru din fire, dar și modest, pe de altă parte, și-a luat ca nume de împrumut numele satului său de baștină.

Basarabean, născut la 11 august 1904, în com. Coșcodeni, jud. Bălți, într-o familie modestă, din părinți români. Primele studii le face la școala primară în satul natal, și precum în Rusia țaristă basarabenii nu aveau dreptul de a învăța în limba maternă, școala primară o face în limba rusă. După unirea din 1918, studiile liceale le face la Bălți, la Liceul de băieți, în limba română, ceea ce-i permite să se înscrie la Universitatea din Iași, unde își ia licența în istorie.

Iașiul i-a apărut ca un oraș bogat în vestigii istorice și pasiunea lui pentru trecut a fost amplificată de atmosfera acestei foste capitale. Rezultatele foarte bune la învățatură au făcut ca profesorii să-i propună să facă o carieră universitară. În 1928 este angajat ca asistent la catedra de slavistică a Universității din Iași, ca în scurtă vreme, în perioada 1929-1932, să facă studii și să susțină doctoratul în istorie și filologie slavă la Universitatea din Varșovia. Iată aici i-au prins bine studiile primare făcute în limba rusă, căci aceasta i-a permis să se specializeze în cunoașterea limbilor slave, el devenind un specialist de performanță.

Dar interesul lui pentru limbi și istorie nu se limitează doar la spațiul slav. Este preocupat și de cultura europeană. În 1933 este ales membru al școlii române

din Franța. Revenind în țară, este angajat într-o funcție responsabilă, conduce secția slavă din Direcția minorităților a Ministerului Culturii și Cultelor. La București nu reușește să ocupe o catedră universitară, și a fost angajat profesor la Liceul „Spiru Haret”.

Foarte convingător în expunerea materialului, cu argumente științifice, cu metodă doctă de comparare, el făcea ca numerele de revistă cu articolele lui să amintească mai mult de o revistă de specialitate și nu o revistă de cultură. Acesta însă nu era un minus al revistei, ba din contra, aceste materiale făceau legătură directă în viața concretă și viața spirituală mult prea idealizată de oamenii de artă.

A debutat ca publicist la revista *Arhiva* (Iași, 1928). A colaborat cu mai multe periodice române: *Cercetări istorice* (Cneazul, vol. X-XII, 1934-1936, 1, p. 62-79), *Revista istoriei, Studii și cercetări istorice* (Cluj, *Jus Valachicum în Polonia*, VIII, 1943, p. 313-373), *Viața românească*, *Viața Basarabiei*, *Arhivele Basarabiei*, *Opinia*, *Îndreptarea*, *Cuvânt moldovenesc*, *Convorbiri literare*, *Însemnări ieșene*, *Albina*, *Luminița*, *Urzica*, *Cutezătorii* ș.a. A mai publicat și în presa poloneză.

Opera lui vastă este scrisă în mai multe limbi, ceea ce demonstrează vocația științifică a elitei basarabene:

- în limba română: *Boierii lui Mihai Viteazul* (Iași, 1928-1930); *Influențe românești în limba polonă* (Iași, 1931); *Urme vechi românești în Polonia* (Chișinău, 1932); *Românii pe teritoriul polon până-n sec. XVI* (Iași, 1932-1934); *Răspândirea coloniilor românești în Polonia* (Iași, 1934-1939); *Emigrația polonă între anii 1831 și 1848 și influența ei asupra mișcării de independență a românilor* (București, 1934); *Documente*

despre români în secolul XVIII (București, 1935); Ioan Albert al Poloniei și Moldova (București, 1936); Minoritatea românească în Cehoslovacia (București, 1936); Litigii moldo-polone în sec. XVI (București, 1937); Ioan Vodă Armeanul (Chișinău, 1938, 36 p.); Documente românești din arhivele franceze (1801-1812) (București, 1939, 121 p.); Emigrația polonă în anii 1831-1848 (București, 1939, 186 p.), Mihai Eminescu în literatura polonă (Iași, 1939); Răscoala lui Hâncu (Chișinău, 1940); Noi știri despre luptele ruso-turce din 1711 (Iași, 1940); Populația Basarabiei (Chișinău, 1942); Bogdan Vodă Lăpușeanu (Chișinău, 1942); Jus Valachicum în Polonia (Iași, 1943); Infiltrațiile străine în Basarabia (București, 1943); Monografia județului Bălți (Chișinău, 1943); Bolohovenii (București, 1963); Documente din vremea lui Lăpușeanu (București, 1971);

- în limba polonă: *Wolosi na terytorium Polski* (Varșovia, 1931); *Mikolaj Jorga a Polska* (Varșovia, 1931); *Emigracja polska* (Varșovia, 1937);

- în limba franceză: *Sociétés historiques en Roumanie* (Varșovia, 1933); *Henri de Valois en Pologne et les Roumains* (București, 1942, 69 p.).

Traduceri:

- din limba polonă: Reymont Wl. *Țărării* (București, 1942); Konwicki Tadeusz *Șantierul* (București, 1951); Kruczkowski Leon. *Kordian și țăranul* (București, 1952); Broniewska Janina, *Krystek din Varșovia* (București, 1952); Sienkiewicz H., *Pentru pâine* (București, 1953); Skowronski, *Aniversarea domnului director* (Iași, 1956); Kozniewski K., *Cei cinci din strada Barska* (București, 1957); Sienkiewicz H., *Nuvele* (București, 1960); Marcinek Gustav, *Cele șapte ceasornice* (1967); Kwasniewicz K., *Voi spune martorilor să repete* (București,

1970); Wolanowski Lucjan, *Australia* (București, 1975);

- din engleză: Hemingway H. *Pentru cine bat clopotele*;

- din limba rusă: Ceapâghin Alexei, *Stenka Razin* (București, 1945); Jitkov Boris, *Mangusta* (București, 1948); *Povestiri despre eroii tineri* (București, 1948); Tarle E. *Anul 1812, campania lui Napoleon în Rusia* (București, 1948); Inber Vera, *Crima lui Nor Bibi* (București, 1949); Antonov Serghei, *Povestiri* (București, 1949) și *Lena* (București, 1952);

- din limba cehă: Sekora O., *Cățelușul zburător* (București, 1965); Koval Vaclav, *Cele cinci simțuri și lumea* (București, 1974).

De remarcat faptul că Academia Jaggellonă din Cracovia, în 1937, l-a decretat laureat.

Spre regretul nostru, biografia lui de după 1940 ne este mai puțin cunoscută, remarcăm doar faptul că a fost profesor și a tradus mult. Hărnicia lui literară poate fi diagnosticată și după bibliografia aparițiilor lui în revista *Viața Basarabiei: Rușii din România* (1934, nr. 11); *Din viața bulgarilor basarabeni* (1935, nr. 5); *Contribuție la istoria luptelor ruso-turce din 7-11 iulie 1711* (1936, nr. 2); *Numărul bulgarilor din Basarabia* (1937, nr. 11 și 12). *Populația Basarabiei (până la 1918)* (1940, nr. 7-8); *Prima răpire a Basarabiei* (1940, nr. 9-10); *Răscoala lui Hâncu (un episod din viața moldovenilor dintre Prut și Nistru)* (1940, nr. 11-12); *Nu-mai lichidarea bolșevismului* (1941, nr. 9-10); *Bogdan Vodă Lăpușeanu: I. Domnia* (1942, nr. 12); *Monografia județului Bălți* (1943, nr. 3-4); *Basarabia și pretențiile sovietice* (1944, nr. 3-4).

A tradus extrem de mult din limbile: polonă, rusă, cehă, pe care le cunoștea la fel de bine ca și franceza, în care publicase lucrări originale.

BREVIAR BIBLIOGRAFIC

Taisia FOIU,
șef, Secția „Memoria Chișinăului”

În acest număr al revistei *BiblioPolis* continuăm rubrica *Breviar bibliografic* printr-o prezentare a noilor apariții editoriale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în domeniul de cercetare bibliografică, editate în anul 2017.

Împlinirea a 140 de ani de la înființarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” a prilejuit ample manifestări de omagiere dedicate evenimentului.

Tradițional, ca la aniversările precedente, BM a venit în fața publicului chișinăuian cu câteva cercetări bibliografice variate și inovative. Lansarea cărților s-a desfășurat în cadrul festivității consacrate aniversării, dar și finalizarea unui șir de manifestări omagiale.

În acest *Breviar* ne oprim la trei contribuții bibliografice apărute sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

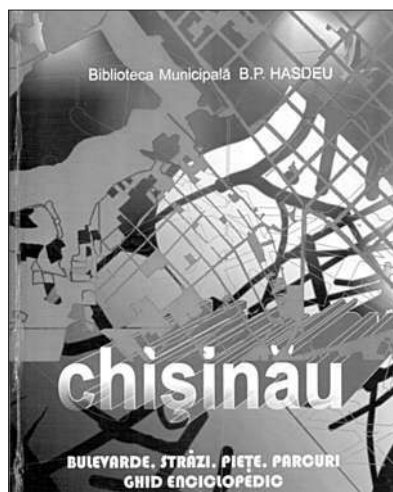
Chișinău: bulevarde, străzi, piețe, parcuri: ghid encicl. / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Dep. „Memoria Chișinăului”; ed. îngr. de Mariana Harjevschi; coord.: Lidia Kulikovski, Ana Răileanu; alcăt.: T. Foiu, C. Tricolici, N. Mășcăuțanu, I. Osovschi; red. șt. Andrei Eșanu; red.: Vlad Pohlă; cop.: Valeriu Herța. – Chișinău : [S. n.], 2017. – 382 p.

Cercetare solidă, de mare interes pentru publicul și comunitatea chișinăuiană Ghidul enciclopedic Chișinău: bulevarde, străzi,, piețe, parcuri, se dedică capitalei noastre la 580 ani de la prima atestare documentară și este rezultatul muncii unui grup de autori, bibliografi-cercetători ai Secției „Memoria Chișinăului” a BM „B.P. Hasdeu” în colaborare cu specialiștii din cadrul Primăriei Municipiului Chișinău.

Volumul este coordonat de conf. univ. dr. Lidia Kulikovski și Ana Răileanu, colaboratoare a Primăriei Municipiului Chișinău, îngrijit (cu un studiu introductiv) de către Mariana Harjevschi, directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, dr. în șt. ale comunicării.

Volumul a apărut în ajunul Hramului orașului Chișinău și aniversării a 140-a de la fondarea bibliotecii publice din Chișinău. Nu este prima cercetare în toponimia orașului Chișinău, dar este prima încercare serioasă de a aduna într-un volum toate cele 807 denumiri de bulevarde, străzi, piețe, parcul ale urbei noastre, fiind un proiect editorial al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” prin care se continue activitatea de identificare, cercetare și promovare a patrimoniului cultural al capitalei noastre.

Ghidul enciclopedic cuprinde informații succinte atât despre bulevardele, străzile, piețele, parcurile orașului, cât și

despre evenimente, localități, simboluri, oameni în memoria cărora au fost numite.

Cartea este o cercetare solidă, bine structurată, iar articolele despre toponime sunt alcătuite după o schemă identică, care include:

- toponimul;
- decizia organului administrației publice (la data emiterii actului normativ); toponimul/toponimele precedente;
- localizarea (sector, cartier, intersecții);
- scurt istoric al toponimului;
- monumente / plăci comemorative plasate;
- adrese utile (informații selective despre instituții publice, întreprinderi, instituții de învățământ, cultură, sănătate și agrement);
- transportul care trece pe această stradă sau pe străzile adiacente.

Valoarea deosebită a acestei cercetări bibliografice îl constituie aparatul informativ considerabil. Cele șase indexuri auxiliare și anexe propun utilizatorilor informații utile și interesante, uneori senzaționale despre străzi, piețe sau parcuri. E vorba de:

- Index alfabetic (cu indicarea paginii);
- Lista străzilor noi din 1989 încoace;
- Denumiri de străzi vechi și noi;
- Index de monumente și plăci comemorative instalate pe străzi;
- Index tematic (denumirea străzilor repartizate conform subiectului: evenimente, personalități, simboluri, localități etc.);
- Dimensiunea străzilor (lungimea de la cele mici până la cele mari).

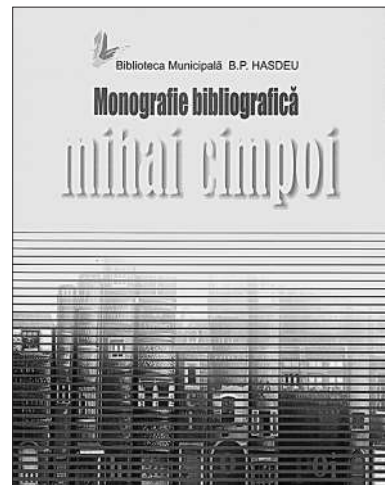
Cartea este una de lux și credem că are valoare și prezintă interes pentru publicul și comunitatea chișinăuiană.

„Acest proiect editorial nu poate să fie decât benefic din perspectiva conturării

cunoașterii orașului, atât de necesară astăzi, implicit de promovare a valorilor locale”, se menționează în *Argumentul* directorului general al BM „B.P. Hasdeu” Mariana Harjevschi.

Mihai Cimpoi: Monografie bibliogr. / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”; Centrul Academic International Eminescu; ed. îngr. de Mariana Harjevschi; aut.: Lidia Kulikovski, Taisia Foiu, Vera Sârbu; red. șt. Lidia Kulikovski; red. bibliogr.: Taisia Foiu; cop.: Valeriu Herța. – Chișinău : [S. n.], 2017 (Tipogr. „Notograf Prim”). – 430 p.

La finele anului 2017 a ieșit de sub tipar o lucrare monumentală. Este vorba despre monografia bibliografică prilejuită (se arată în prefață) de cea de-a 75-a aniversare a acad. Mihai Cimpoi, unul dintre cei mai reprezentativi istorici și critici literari ai ultimelor decenii. Realizată pe baza surselor din Republica Moldova și România, lucrarea elaborată de către autorii Lidia Kulikovski, dr. conf. univ., director Cercetare și inovații, Taisia Foiu, Secția „Memoria Chișinăului” (1960-2002) și Vera Sârbu (2002-2017), Centrul Academic Internațional Eminescu ilustrează activitatea literară, politică și publicistică a acestei notorii personalități basarabene.

Este a doua ediție, revăzută, adăugată și completată a bibliografiei editate în 2002. Actuala cercetare bibliografică reflectă aproape integral activitatea academicianului Mihai Cimpoi pe parcursul a 57 de ani de muncă scriitoricească și științifică, creând un veridic și cuprinzător contur de portret.

Monografia bibliografică, concepută ca un studiu științific, a fost extinsă până în anul 2017 și însumează 3720 de publicații cu și despre Mihai Cimpoi, dintre care 73 volume de autor, cu un total de aproape 16 000 de pagini.

Referințele bibliografice sunt grupate în două mari capitole.

Bibliografia începe cu texte introductive, semnate de istorici și critici literari, personalități marcante ale culturii românești – Eugen Simion, Victor Crăciun, Nicolae Dabija, Theodor Codreanu, Lidia Kulikovski. În compartimentul *Ecouri din străinătate*, personalitatea lui M. Cimpoi este oglindită în scrierile semnate de eminescologi din mai multe areale culturale.

Al doilea capitol, bibliografia propriu-zisă, vizează opera ca atare, fiind distribuită în volume publicate aparte, în antologii, culegeri, ediții coordonate, îngrijite, redactate. Acest capitol însumează, în cea mai mare parte, numeroase articole pe teme literare, 2200 de eseuri, cronici, recenzii, prefețe, postfețe, referințe critice, scrise pe parcursul anilor și adunate sub titlul - Un „hermeneut de ținută modernă”.

Scrierile publicistice ale lui Mihai Cimpoi sunt concentrate într-un subcapitol intitulat *Promotor al valorilor românești* (publicistică, atitudini civice, probleme de cultură și artă), iar dialogurile, interviurile cu protagonistul lucrării, dar și realizate de el sunt prezentate în subcapitolul *Om de cultură devenit un destin*, în care găsim dialoguri competitive cu cercetători în domeniul literar, dar și al altor discipline.

Compartimentul *Despre viața, activitatea literară și politică* include studii despre activitatea științifică, literară, la fel, biografia lui Mihai Cimpoi, alte lucrări care reflectă personalitatea omului și a savantului, implicat activ în viața civică a Republicii Moldova.

Pentru a permite identificarea mai rapidă a informației necesare în monografie, sunt alcătuite cinci indexuri auxiliare:

- Index de nume;
- Index de titluri de autor;
- Index de titluri de cărți recenzate, prefațate;
- Index al publicațiilor periodice bibliografiate;
- Index geografic.

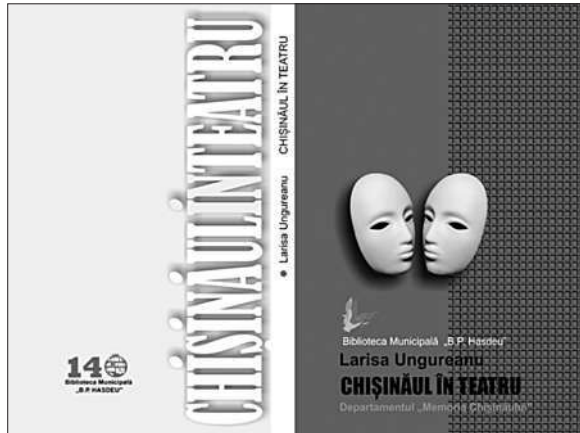
Lucrarea se încheie cu un *Rezumat*, tradus în patru limbi: engleză, franceză, germană, rusă și cu o bogată iconografie cu fotografii ale protagonistului monografiei.

Monografia bibliografică *Mihai Cimpoi* va fi utilă celor interesați de istoria, dar și de parcursul prezent al literaturii române, studiată și analizată profund și multilateral de remarcabilul cărturar.

Ungureanu, Larisa. Chișinăul în teatru / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Dep. „Memoria Chișinăului”; ed. îngr. de Mariana Harjevschi; red. bibliogr.: Claudia Tricolici; cop : Valeriu Herța. – Chișinău : [S. n.], 2017. – 214 p.

Proiectul de a „localiza” Chișinăul în literatură și pictură s-a îmbogățit în 2017 cu lucrarea *Chișinăul în teatru. Imaginea orașului Chișinău în spectacole*, realizată de Larisa Ungureanu, critic de teatru, doctor în studiul artelor, colaboratoare a Secției „Memoria Chișinăului”. Este o cercetare bibliografică specializată, realizată pentru identificarea Chișinăului în mai multe creații scenice.

Chișinăul în teatru însumează spectacolele montate pe scena teatrelor din Republica Moldova în care este reflectată

imaginea Chișinăului - orașul, locuitorii lui, problemele cu care se confruntă. Fiecare spectacol inclus în carte conține titlul și autorul piesei montate, data și anul premierei, conținutul pe scurt al spectacolului (sinopsis), fragmente din piesă, care să confirme că acțiunea se desfășoară la Chișinău, echipa de creație, distribuția și *Aprecieri critice*. Lucrarea mai include și trei interviuri realizate cu regizori și dramaturgi, care au scris sau montat astfel de piese cu locația în Chișinău. Experiența lor în acest sens este foarte importantă.

Cartea e completată cu o *Anexă*, care include *Spectacolele* montate în teatru - 53 -, începând cu anul 1961, când dramaturgii au început să scrie piese în care acțiunea se desfășoară la Chișinău, iar teatrele care activau în acea perioadă în Republica Moldova au apelat la aceste lucrări, montându-le, până în 2016, perioada supusă cercetării. La fel, *Anexa* include numele *Dramaturgilor* care au semnat piesele și al *Regizorilor* care le-au montat.

BIOBIBLIOGRAFIA ZIDIND IUBIRE, A URCAT ÎN ICOANĂ: MITROPOLITUL ANTONIE PLĂMĂDEALĂ

Larisa SULEIMANOV,
bibliograf, Biblioteca Publică Raională „ÎPS Antonie Plămădeală”,
Hâncești

Prezenta *Biobibliografie*¹ este consacrată Mitropolitului Antonie Plămădeală, ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, teo-

log, istoric, scriitor, savant de origine basarabeană.

Ceea ce se poate afirma acum este că arhiepiscop și-a format un nume atât de episcop și de mitropolit, cât și de om al culturii.

„ÎPS Antonie a realizat confluința dintre teologie și cultură, astfel a investit în autoritatea sa culturală de scriitor. Aceas-

¹ *Zidind iubire, a urcat în icoană: Mitropolitul Antonie Plămădeală (1926-2005)* : biobibliogr. / Bibl. Publică Raională „ÎPS Antonie Plămădeală”, Hâncești ; alcăt. : Larisa Suleimanov ; red. bibliogr. : Claudia Tricolici ; lector : Valeriu Rață. – Chișinău : S.n., 2016. – 146 p. – ISBN 978-9975-84-019-4.

tă confluență este tema care înrudește cel mai bine pe ÎPS Mitropolit Antonie cu ctitorii și intelectualii Ortodoxiei Românești. Dovadă este faptul că s-a aplecat cu mîgală pentru restituirea unei serii de personalități și evenimente din trecutul Bisericii Românești care ilustrează această confluență. Și aceasta nu numai de dragul istoriei literaturii române, ci și din convingerea că cultura românească autentică e un fel de trecătoare spre credință..." (prof. dr. Ion Bria).

Înaltul prelat este nu numai un mare ctitor de așezăminte bisericești și monastice, ci și un autor de studii de teologie și morală religioasă. A publicat un număr mare de asemenea studii în diverse reviste de specialitate din țară și străinătate. Acestea sunt nu numai opere specializate, ci și creații literare, istorice, filosofice.

Prezenta *Biobibliografie* este selectivă și cuprinde publicațiile despre viața și activitatea Mitropolitului Antonie Plămădeală, adunate din colecțiile Bibliotecii Publice Raionale „ÎPS Antonie Plămădeală” din Hâncești; Bibliotecii Publice din satul de baștină Stolniceni și din arhiva personală a Mitropolitului Antonie Plămădeală, prezentată de fratele său Mihai, care locuiește la București.

Viața și activitatea ÎPS Antonie Plămădeală este puțin cunoscută de societatea noastră, de aceea ne-am propus drept scop informarea și popularizarea meritelor sale, valorificarea spiritualității, istoriei și culturii românești, precum și a neprețuitului său tezaur, lăsat în patrimoniul național.

Proveniența acestei lucrări a parvenit odată cu conferirea numelui ÎPS Antonie Plămădeală Bibliotecii Publice Raionale Hâncești, cu prilejul jubileului de 100 de ani de la fondare, a unui deceniu de la trecerea la cele veșnice și împlinirea a 90 de ani de la nașterea Mitropolitului Antonie.

Lucrarea constituie prima investigație asupra surselor de informare existente în

bibliotecile publice și școlare din raionul Hâncești, privind viața și activitatea marii personalități a neamului românesc – ÎPS Antonie Plămădeală.

Structura lucrării reflectă activitatea literară, istorică, științifică și teologică a Mitropolitului Antonie Plămădeală care cuprinde două capitole principale: *Opera și Viața și activitatea ÎPS Antonie Plămădeală*.

La începutul lucrării sunt prezentate compartimentele: *Către cititor; Curriculum vitae; Confesiuni, cugetări și maxime ale Mitropolitului Antonie Plămădeală și Studii introductive*.

Capitolul *Opera* este divizat în următoarele compartimente: *Ediții aparte; În culegeri și ediții periodice; Ediții îngrijite, binecuvântate de Mitropolitul Antonie Plămădeală*.

Capitolul *Viața și activitatea ÎPS Antonie Plămădeală* cuprinde materiale și repere critice despre Mitropolitul Antonie Plămădeală apărute atât în ediții aparte, cât și în culegeri și ediții periodice.

Capitolele *Opera și Viața și activitatea ÎPS Antonie Plămădeală* sunt completate cu materiale apărute în format electronic.

Urmează compartimentul *Aprecieri*, care conține referințe, dedicații, expuneri ale personalităților, funcționarilor, rudeilor etc.

Lucrarea însumează 328 de surse. Criteriul de ordonare a materialului este unul cronologic, iar în cadrul fiecărui an descrierile sunt dispuse alfabetic. Publicațiile apărute în format electronic sunt aranjate în ordinea alfabetică. În fiecare compartiment la început sunt indicate cărțile, apoi înregistrările din culegeri și ediții periodice.

Descrierea bibliografică a materialelor a fost efectuată conform STAS-ului 7.1-2003. *Descrierea bibliografică a documentelor*, iar abrevierile – conform STAS-ului 7.11-2004. *Abrevierile cuvintelor și expresiilor în limbile europene*. Selectarea materialului s-a încheiat în luna mai 2016.

Pentru a facilita utilizarea biobibliografiei, au fost alcătuite următoarele *Indexuri auxiliare*: *Index alfabetic de nume*; *Index de*

titluri; *Index de ediții periodice*. Cu ajutorul acestor instrumente bibliografice, cititorii vor putea descoperi prețioasa informație cu privire la relațiile lui Antonie Plămădeală cu diverse personalități, precum și date despre activitatea Mitropolitului ca propovăduitor al Ortodoxiei în lume.

Compartimentul *Iconografie* finalizează lucrarea.

Scopul acestei lucrări este de a aduna și a crea un tezaur spiritual-ortodox pentru a fi transmis în timp și spațiu generațiilor de azi și de mâine, celor însetați de frumos și nobil, de sacru și sublim.

Biobibliografia este destinată oamenilor de știință, profesorilor, liceenilor, studenților de la teologie, tuturor celor interesați să cunoască mai detaliat viața, activitatea literară și socială, pământească și duhovnicească a ÎPS dr. Antonie Plămădeală.

UN PANORAMIC AL APARIȚIILOR EDITORIALE (XII)

Viața – examenul bonomiei

Romanele lui Igor Volnițchi, saturate de impresiile, constatările, deducțiile vii, meditate și din nou trăite ale unui expert al lecturii serioase, pun în scenă și problematizează *sensul vieții*, cu un simț al dezbaterii excepționale de a contribui la cristalizarea unei conștiințe a omului modern supus tuturor dilemelor, tuturor încercărilor.

Aceste constatări, în opinia noastră, ascund cheile noului roman al autorului, intitulat *40 de zile și o clipă suspendată*.

Mai multe căi duc până la centrul de gravitate al volumului. Climatul acestui cuprins (izbutește într-adevăr să instituie un climat) este unul al lucidității și al transparenței, dar și al *încercărilor...*, un climat în-cins de *lumina adevărului*, expus și în fața unui *examen pe care sufletele noastre trebuie să-l treacă periodic pentru a demonstra cât de bine au însușit materia existențialistă, dar și pentru a-l ajuta pe Dumnezeu să facă ordine în împărăția sa...*

Rostul vieții, faptele săvârșite, credința, ne-credința în forța Sfintei Judecăți se și întrupează în personajele romanului *40 de zile și o clipă suspendată*, proiectate... tot din viață: Generalul, Dictatorul sau în personajele dorinței însăși: Ea – femeia iubită, mama copiilor, ostași, îngerii luminii, îngerii de botez etc....

Personajul narator este Generalul, un personaj ce distruge realul aparent, dezvoltându-l astfel pe Dictator, face loc dez-bărat de zgura celor patruzeci de zile..., după care i se va *stabili locul...*

Prozatorul nostru întrebă pe măsură ce se întrebă, elaborează pe măsură ce reușește, sub ochii cititorului implicat,

se legitimează rațiunea sa de existență ca text: posibil și necesar.

Cititorului nu i se impune un punct de vedere, el este mereu îndemnat să coopereze la stabilirea unui *acord*, care să țină seama de ceea ce se întâmplă în viață Generalului ajuns să *aibă un singur gând – să vină odată deznodământul, fie chiar unul groaznic, dar să vină odată*.

Apoi... urmează spectacolul – drama vieții: re-vederea cu casa amintirilor, cu Ea și prietenul său, *căruia Ea îi dăruise iubirea ei*, cu actorul ajuns Președinte și tânărul judecător, dialogurile cu îngerii luminii și îngerul de botez, înfățișarea în fața Creatorului, dar... și încercările puse plasă de răzvrătirile Necuratului..., completate de cele cinci vămi ale văzduhului foarte importante – vama mâniei, vama lăcomiei, vama vicleșugului, vama beției, vama preacurviei, deși nu fu aruncat să treacă prin toate 24 de vămi ale văzduhului...

Efortul romancierului Igor Volnițchi constă și în a-l ține pe cititor în „mrejele” echilibrului forțelor de stabilitate și instabilitate, a incertitudinii, a liniștii și neliniștii cunoașterii, afirmările decisive și dubiul înaintării printre aproximații și întrebări, amestecul, ca să zicem așa, de solubil cu insolubilul, iată realitatea cea mai caracteristică a prozei de nivel practicate de autorul nostru, ceea ce dă scrisului său o dificilă savoare, o intensă specificare, ușor de recunoscut, de loc ușor de determinat.

Cititorul atent are privilegiul de a străpunge cu luare-aminte cuvintele Creatorului care, în fond, sunt adresate tuturor – sunt sfintele povește...

Această *autobiografie* a Generalului și o proiecție a ei în toate sensurile posibile,

autobiografie interioară care se dilată conținut prin înglobarea unor probabilități la fel de reale ca realitatea strict existentă ea însăși, *autobiografia* ne-mulțumită de ceea ce a fost, pe când un alt gând ne duce pe unda faptului de a fi și... ce va fi..., *autobiografia* unei confesiuni controlate, dar și a alter-ego-ului, său prezent – sau bănuț, sau imaginat – într-o pluritate de variante, în sfârșit o *autobiografie* a Generalului și un portret puse sub o stare – cum să spunem? – da, explozivă, acesta e cuvântul și calificativul exact.

Tinzând să depășească limitele eu-lui, desigur (dar de ce?), pentru a-l realiza mai bine, pentru a obține starea cea mai identică, cea mai potrivită cu ea însăși a acestui eu obsedant: de care Generalul fuge apropiindu-se, din care vrea să iasă spre a intra mai bine – și cât mai adânc în judecata Creatorului.

Aderent la sine, protagonistul romanului *40 de zile și o clipă suspendată*, de Igor Volnițchi, nedestoinic de a se depăși sau de a-și nega propria condiție și marile sale suferințe, s-a aflat în veșnica luptă cu propriile-i mărturii: „Pentru păcatele mele, eu, ca și fiecare om de pe pământ, voi da socoteală doar lui Dumnezeu, atunci când voi apărea în fața Lui.” Dar până la sfânta clipă, cititorul va mai fi surprins de războ-

iul din munții Caucazului, de scenele de groază și de cele tragice prin care trec cei implicați, de întrevederea accidentală a tatălui Generalului, aflat în ceruri, cunoscând și numărul de zile petrecute în Rai sau lad etc. În final, îngerul de botez este ghidul cititorului și însoțitorul protagonistului cu care împreună a „trecut prin multe lucruri bune și rele, i-a fost alături pe toata durata impresionantei sale cariere, protejându-l acolo unde a fost în puterea lui, și îndreptându-i pașii pe cât a putut pe căi corecte”.

Finalul romanului este redat în stil brehtian...

Generalul... aude din nou vocea lui Dumnezeu care... nu-i permite să intre în Rai, dar... nu-l trimite nici în lad, oferindu-i posibilitatea de a se întoarce printre oameni, dar „nu ca om, ci ca înger de botez”...

lubește pe aproapele tău ca pe tine însuși, nu mai mult – pentru că nu se poate –, dar nici mai puțin, neînchipuit de dificilă este realizarea acestei „condiții”. Neînchipuit de dificilă în modestia ei, în modestia vieții fiecărui om. Este unul din înțeleșurile cele mai profunde ale acestei care, vorbind despre literatură țintește mult mai departe decât aerul realității...

Vitalie RĂILEANU,
critic și istoric literar

O NOUĂ CARTE DE ISTORIE A BULGARILOR BASARABENI

Angela OLĂRESCU,
director, Biblioteca „Hristo Botev”

În ultimii ani a crescut foarte mult interesul bulgarilor basarabeni față de cunoașterea istoriei proprii, a stabilirii și a dezvoltării lor pe teritoriul Basarabiei. În acest context aș dori să menționez că până la momentul actual în Republica Moldova nu există lucrări speciale consacrate premiselor colonizării, etapelor principale ale acestui proces, despre eforturile bulgarilor pentru menținerea limbii, tradițiilor și obiceiurilor lor.

Monografia dr. în istorie Ivan Duminița cu titlul *Coloniile bulgarilor în Basarabia (1774-1856)*¹, recent ieșită de sub tipar la Tipografia „Lexon-Prim”, conține informații destul de ample despre imigrarea, stabilirea și dezvoltarea bulgarilor în Basarabia. Istoria coloniilor bulgarilor din Basarabia în prima jumătate a secolului al XIX-lea este un subiect de cercetare a cărui actualitate este incontestabilă. Putem menționa însă că până în prezent studiul acestei teme s-a făcut fragmentar, pe componente. Un interes deosebit prezintă tratarea cât mai completă a istoriei despre stabilirea coloniștilor bulgari în Basarabia, determinând premisele și concretizând particularitățile acestui proces de migrare și colonizare. Cu ajutorul materialelor inedite din arhivele din Chișinău, Odesa, Ismail și Moscova autorul în premieră scoate în evidență noi izvoare și documente inedite, făcând o analiză detaliată a cauzelor ce au adus la imigrarea bulgarilor la nord de Dunăre.

Este o primă lucrare în limba română ce tratează și generalizează diferite aspecte ale istoriei bulgarilor basarabeni la sfârșitul secolului al XVIII-lea – prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Conform structurii, cartea are recenzii din partea redactorilor științifici: dr. în istorie Ion Gumenăi și profesorul Nicolai Cervencov, conține patru capitole și are liste de tabele, diagrame și hărți, liste de abreviere, anexe și glosar. Cartea cuprinde 380 de pagini.

Capitolul I – *Istoriografia și sursele istorice referitoare la coloniile bulgare din Basarabia în prima jumătate a secolului al XIX-lea* – redă importante date privitoare la întemeierea primelor colonii, probleme-

Ivan DUMINIȚA

COLONIILE
BULGARILOR
ÎN BASARABIA
(1774–1856)

¹ Duminița, Ivan. *Coloniile bulgarilor în Basarabia (1774-1856)*. Chișinău, 2017, 380 p. (Tipografia „Lexon-Prim”)

le colonizării din sudul Basarabiei, principalele realizări ale diferitor școli istorice din anul 1812 până la etapa actuală, care se ocupa cu problemele social-economice și culturale în dezvoltarea bulgarilor basarabeni. Este făcută o analiză a celor mai principale surse, care se împart în două categorii – editate și needitate, cu scopul de a reda cercetarea istoriografiei, în baza căreia autorul și-a făcut lucrarea. Autorul menționează cercetătorii științifici care s-au ocupat de colectarea, sistematizarea și scrierea lucrărilor despre istoria comunităților bulgare, gospodăriilor agricole bulgare, despre așezarea coloniștilor bulgari pe pământurile de stat din Bugeac și imigrarea bulgarilor în sudul Basarabiei.

În capitolul II – *Imigrarea bulgarilor în Basarabia în prima jumătate a secolului al XIX-lea* – autorul descrie imigrarea în masă a bulgarilor ce a avut un impact pozitiv asupra situației economice din Basarabia, despre principalele cauze și direcții de imigrare a bulgarilor la sud de Dunăre în timpul și după războiul ruso-turc din 1806-1812 și 1828-1829. Una din cauzele imigrării bulgarilor a fost situația internă din Imperiu: jafurile și violența din partea trupelor de cârjalii, luptele locale dintre feudalii turci. Autorul a scos în evidență metodele cu ajutorul cărora guvernul rus îi atrăgea cu promisiuni pe bulgari la sud de Dunăre.

Capitolul III – *Dezvoltarea social-economică a coloniștilor bulgari în Basarabia (1812-1856* – desfășoară viața coloniștilor de la începutul așezării lor în Basarabia, bazându-se pe creșterea vitelor ca pe un sector economic important. Imigranții care ajunseser în Bugeac cunoșteau foarte bine acest domeniu, iar o parte dintre ei, chiar au adus cu dâșii turme de bovine și ovine. Știind că condițiile naturale pentru creșterea animalelor erau bune, coloniștii nu au profitat de aceasta. Ei foloseau pen-

tru creșterea vitelor terenuri arendate și terenuri achiziționate de la marii proprietari. Componenta socială a imigranților transdanubieni, majoritatea cărora erau țărani, a determinat faptul că principala ocupație în colonii a devenit agricultura, meșteșugăritul. Mai târziu, produsele erau realizate în piețele din orașele Bolgrad și Ismail, la târgurile săptămânale din coloniile Bolgrad, Comrat și Ivanovca.

Capitolul IV – *Biserica și învățământul în coloniile bulgare basarabene în prima jumătate a secolului al XIX-lea* – descrie starea școlilor și dezvoltarea spirituală în coloniile bulgare din Bugeac. În Basarabia, imigranții bulgari au primit libertate confesională, și după 1812, în colonii au început să fie construite case de rugăciuni și biserici. În acest capitol se menționează, de asemenea, despre deschiderea târzie a primelor școli din sec. al XIX-lea, deoarece coloniștii, în primul rând, au soluționat problemele de ordin social-economic, care asigura existența lor. Pe lângă biserică, o instituție importantă în colonii era școala. Bulgarii au avut posibilitatea să primească o educație laică, iar o parte din ei au reușit să urce pe scara socială, crescând generații de intelectuali.

Un loc important în carte le revine și hărților colorate făcute de însuși autorul ce sunt amplasate la sfârșitul cărții și care arată localizarea coloniilor și situația lor etnodemografică.

Cartea cu siguranță va fi inclusă în istoriografia națională, ca lucrare în care autorul cu obiectivism apelează la izvoare de arhivă arătând procesul de emigrare, stabilire și dezvoltare a coloniștilor bulgari în Bugeac.

Multe generații în viitor se vor adresa la lucrarea dată, care a fost acumulată cu acuratețe din arhive de către dr. Ivan Duminița.

GHIDUL ENCICLOPEDIC CHIȘINĂU. BULEVARDE. STRĂZI. PIEȚE. PARCURI

Sfârșitul anului 2017 i-a bucurat pe împătimitii de istorie ai capitalei cu o nouă te editorială de lux – *Chișinău. Bulevarde. Străzi. Piețe. Parcuri. Ghid enciclopedic*” (tiraj 100 ex., 377 p. + hărți pe 2 file).

Ghidul (apropo, într-o ținută poligrafică de excepție), care include 807 denumiri de bulevarde, străzi, stradele, piețe și parcuri (în continuare – *toponime*), a fost elaborat la inițiativa Primăriei Municipiului Chișinău de către un colectiv de autori din cadrul Departamentului „Memoria Chișinăului” al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, avându-i în calitate de coordonatori pe conf. univ. dr. Lidia Kulikovski și Ana Răileanu, colaboratoare a Primăriei Municipiului Chișinău între anii 1985-2015. Ediția a fost îngrijită de către directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” dr. în șt. ale comunicării Mariana Harjevschi.

Ceea ce deosebește radical *Ghidul* de lucrările cu aceeași tematică, apărute anterior (inclusiv *Chișinău. Enciclopedie*. Chișinău, Ed. „Muzeum”, 1977), este exhaustivitatea informației despre toponimele existente, articolele având o structură identică care include:

– toponimul;

– denumirea, numărul și data emiterii actului normativ al organului administrației publice locale prin care a fost aprobat toponimul;

– toponimul(-ele) precedent(-e);

– amplasarea geografică;

– scurt istoric al toponimului, inclusiv proveniența și explicarea termenilor;

– monumente / plăci comemorative (cu indicarea adresei, autorului obiectului de artă și anului inaugurării);

– adrese utile (informații selective despre instituții publice, întreprinderi, instituții de învățământ, cultură, sănătate și agrement, centre comerciale);

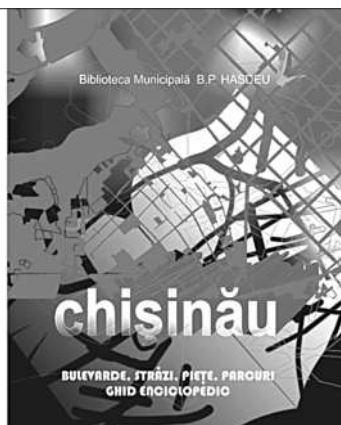
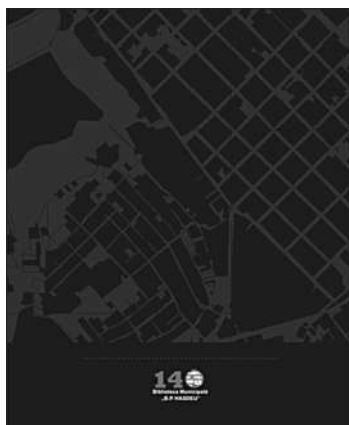
– transport public urban (autobuz, troleibuz) cu care se poate deplasa spre o adresă anumită.

Pentru comoditate în folosirea *Ghidului* autorii au elaborat mai multe indexuri auxiliare:

– *Indexul alfabetic* al toponimelor cu indicarea paginii, unde poate fi găsit;

– *Denumiri de străzi vechi și noi* – index paralel al toponimelor din diferite perioade istorice și actuale;

– *Index de monumente, plăci comemorative*;

- *Index tematic;*
- *Dimensiunea străzilor.*

Acestea fiind spuse, conform unei tradiții nescrise se cere și evaluarea unor lacune ale lucrării. Menționam, ad hoc, neîndeplinirea calitativă de către editură a obligației de a pregăti lucrarea pentru *Bun de tipar* (care include redactarea și corectura cărții) – fapt devenit obișnuit și adițional mai multor lucrări de acest gen, editate de la 1991 încoace – motiv din care nu vom insista asupra unor exemple, pe care cititorul curios și inteligent le va observa cu ușurință.

Nu putea să nu atragă atenția un postulat din *Argument*: „*Această carte este prima încercare de cercetare exhaustivă și de structurare a informației despre sistematizarea urbei noastre de la începuturi și pînă azi*” (p. 6), care, spre regret, a rămas nerealizat.

În acest sens, se cerea includerea în *Ghid* a primei încercări de sistematizare a toponimelor – *Planul Chișinăului* din anul 1834, precum și a planurilor disponibile ale orașului datate cu anii 1910, 1919, 1925, 1933 și 1941 (v. *Старые карты Кишинёва*: <http://oldchisinau.com/starye-karty-i-ulicy/starye-karty-kishinyova/>). Or, publicarea acestora ar fi exclus confuzii regretabile, precum, de ex., cele de la p. 339, 350 și 351:

- *Федорова* – se cerea: *Федорова П.И.* – v. *Plan 1910* – улица П.И. Федорова;
- *Шмидтовская* (sec. al XIX-lea – 1924) – se cerea: *Шмидта К. А. (1902-1919)* – v. *Plan 1910* – *К.А. Шмидта*. Toponimul *Шмидтовская* nu este atestat (cu atât mai mult în sec. XIX), strada fiind numită din anul 1902 (apropo, începutul sec. XX!) *К.А. Шмидта* (pînă în anul 1919 – v. *Plan 1919*).

Numele străzii nu a fost modificat, cel puțin, pînă în anul 1941 (v. *Plan 1941*), ceea ce ne face să credem că acesta a existat pînă în anul 1944. În acest sens sînt necesare și modificările respective la toponimele *Mitropolit Dosoftei* și *Mitropolit Varlaam*;

– la p. 339 după toponimul *Renașterii*, *bd.* trebuiau incluse toponimele *Schmidt Carol* (v. *Plan 1933*) și *Ș(S)midt Carol* (v. *Plan 1919, 1925, 1941*), folosind bara – *Schmidt / Ș(S)midt Carol*. Ar fi fost bine dacă se preciza care dintre aceste două modele de scriere a toponimului era folosit în actele oficiale în timpul administrației române (1918-1940 și 1941-1944). Cel mai probabil este totuși, că se folosea toponimul *Carol Schmidt*. Era, probabil, mai util pentru cititori dacă în indexul *Denumiri de străzi vechi și noi* (apropo, titlul corect al indexului trebuia să fie *Denumiri vechi și noi de străzi*) ar fi fost indicate pentru străzile vechi și perioadele în care au fost folosite toponimele. De ex., *Шмидта К.А. (1902-1919)*, *Schmidt Carol (1919-1944)*. Ceea ce ar scuti cititorul de necesitatea de a reveni de fiecare dată la paginile cu scurt istoric al toponimelor.

Bibliografia include lucrarea *POHILĂ, Vlad. Mic dicționar de nume proprii străine*. Chișinău: Ed. ARC, 1998. Cu toate acestea, de ex., prenumele lui Piotr Leșcenko (de origine rus) a fost redactat „*Petru*” (p. 331).

Apropo. La hartile anexate la lucrare mai trebuia adăugată o hartă generală a orașului cu indicarea sectoarelor, divizată în pătrate numerotate pe orizontală cu cifre, iar pe verticală – cu litere mari. Ceea ce ar fi permis includerea în indexul alfabetic al toponimelor nu numai a numărului paginilor, unde este dată descrierea lor, dar și a localizării pe hartă a acestora. De ex.:

Toponimul	Categoria	Pagina	Localizare pe hartă
Costin Miron	stradă	92	H12, 13

Și, desigur, lucrarea cîștiga mult dacă hărțile erau color.

Rămîne de regretat și faptul că *Ghidul* nu include și astfel de transport urban,

precum sînt maxitaxiurile sau, cum mai sînt numite la noi – microbuzele. Chiar și dacă itinerariile acestora sînt în permanență supuse unor experimente de către lucrătorii Primăriei municipiului, în urma cărora acestea se modifică periodic. Putea fi folosită, de exemplu remarca: „*Situația la data de ... 2017*” sau orice altă explicație.

În linii generale, lacunele de felul celor menționate (pe care cel puțin 99 % dintre

cititori nici nu le vor observa) nici într-un caz nu diminuează importanța *Ghidului* și la o eventuală reeditare (care, evident, este necesară, deoarece tirajul de 100 ex. este insuficient pentru o lucrare de o asemenea anvergură) pot fi înlăturate fără mari deficiențe.

Ing. Mihail SLOBOZIANU

IMPRESII DE LECTURĂ

VAL BUTNARU – ÎN CĂUTAREA TIMPULUI

Val Butnaru, un scriitor nesfârșit de original și de o sensibilitate fermecătoare, invită cititorul să ia parte la un joc al hazardului. Chiar de la început te cucerește prin conceptul dadaist al structurii operei *Negru și Roșu. 1930-2056*¹, caracterizat prin ridicarea hazardului la rang de principiu de creație, prin negarea legăturii între gândire și expresie: „După ce voi termina de scris ultimul capitol, le voi tipări, pe toate, pe file aparte (sau poate voi scrie pe niște foițe doar numerele capitolelor), le voi amesteca într-un bol și le voi împrăștia pe podea. Ordinea în care le voi culege de jos va fi chiar și ordinea în care se va structura acest volum. Am avut în minte – și chiar am scris – un anumit gen de carte, dar ceea ce se va întâmpla peste puțin timp, în viitor, va modifica romanul pe care l-am gândit în trecut. O altă ordine a capitolelor, o altă succesiune a evenimentelor vor da un alt sens cărții mele.” Capitolele aranjate haotic sunt asemenea destinului personajelor, imprevizibile, absurde, incerte, tragice...

Gândul lumii, misteriosul personaj, sfătuitorul naratorului, TIPUL CARE STĂ AICI DE VREO ZECE ANI, pasionat de fizica cuantică, mai exact, de Teoria Timpului Variabil și a Liberului Arbitru care nu există ori există numai „în măsura în care simțim că îl avem, nu și să beneficiem ireponsabil de el. Asta dacă se are în vedere libertatea absolută de a face orice și a pătrunde în esența oricărui lucru. Omul nici nu poate visa la așa ceva. El nu are nici măcar libertatea să acționeze în detrimentul aproapelui său, pentru că i-o interzis legile statului și conștiința socială.

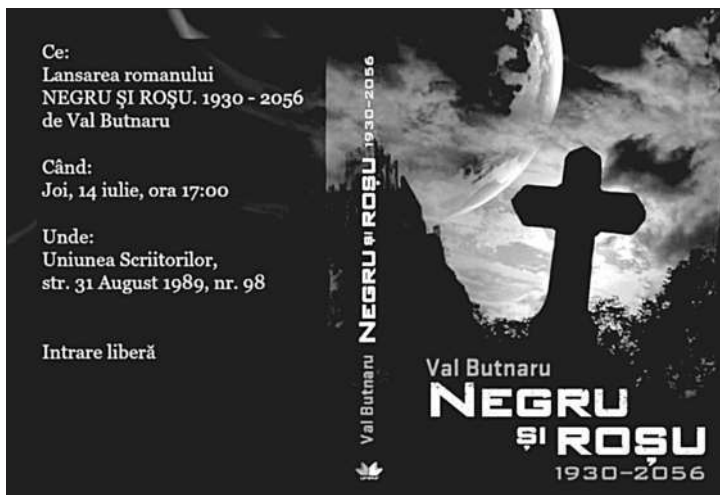
¹ Butnaru, Val. *Negru și Roșu. 1930-2056* : roman. Chișinău, 2016, 278 p.

Unde se mai poate manifesta libertatea lui? Privind altfel la lucruri, luând o latură în care nimeni, aparent, nu te poate mărgini – gânditul. Poate oare omul gândi tot ce este de gândit în această lume? Nici cea mai sofisticată mașină de calcul nu e în stare de așa ceva. Nici n-ai puterea să gândești gândurile cuiva. Dar Dumnezeu o are. Aceasta este teoria despre Liberul Arbitru și asemănarea noastră cu Dumnezeu. Totul are o limită. Numai Dumnezeu n-o are. Adică, Dumnezeu ne-a înzestrat cu Liberul Arbitru, dar imediat ne-a lipsit de dreptul de a lua decizii independente”. „Viața este o metaforă”, a spus Goethe. Metaforic sau nu, ne asigură Murakami: „Nu e mare diferență între a muri în realitate sau a muri metaforic.”

Romanul impresionează prin temele intrigante pe care le abordează și ni le oferă spre reflecție. Perspectiva autorului asupra realității este rațională, însă acceptă supranaturalul ca realitate prozaică. În cadrul acestei orientări literare, descrierile cele mai realiste se împletesc cu elemente fantastice, cu motive dostoevskiene, kafkiene, goetheene, biblice... Astfel, autorul are o perspectivă particulară asupra realității, ceea ce majoritatea consideră a fi fantastic și excepțional, pentru scriitor este esența însăși a realității.

Modelele literare pe care le urmează Val Butnaru sau polemizează cu acestea, exprimă în operă „un sentiment tragic al vieții” și ideea absurdității existenței ca în operele lui Dostoievski, Kafka, Camus, Nietzsche...

Filozofia Nadiei, personajul pe care-l cunoaștem prin prisma personajului-simbol, Albu, multiplă campioană a Chișinăului la gimnastică, este de factu-

vă nietzscheană: „Oamenii tot timpul vor ceva de la alți oameni. Și dacă unul e mai tare decât celălalt, înseamnă că va obține ceea ce își dorește. Și nimeni nu va sări în apărarea celui slab. Venim singuri pe lume și singuri plecăm din ea. Așa a spus marele Nietzsche.” Asemenea lui Dostoievski care împărțea oamenii în două categorii: oamenii mari și oamenii mici, cei cărora li se permite totul și cei care se supun întru totul.

Autorul ne invită să descifrăm tainele dimensiunilor existențiale ale personajelor-

lor-culori. Reușesc ele oare să vorbească cu Liberul lor Arbitru pentru a le da voie să renunțe la Liberul lor Arbitru? Aceasta fiind un fel de negare a negației care te face absolut liber.

Absolut Liber, aceasta e problema pe care încearcă cele patru personaje-culori să o rezolve..., într-un context politic, istoric, psihologic, romantic...

Lilia CIOBANU,
Filiala „Ovidius”, Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu”

OCTAVIAN PALER: CALOMNII MITOLOGICE

Poetul, scriitorul Octavian Paler se expune într-un șir de conferințe, însumate în cartea *Calomnii mitologice*, apărută la „Adevărul” în colecția *100 de cărți pe care trebuie să le ai în bibliotecă*. Se pare că Octavian Paler este un proustian... Adică, ajuns la o vârstă respectabilă, se află și el „în căutarea unor timpuri pierdute”.

Din această serie de mărturii aflăm câte ceva despre felul de a fi al omului Pa-

ler, îi aflăm fricile și sensibilitățile, întrebările care îl domină, precum și răspunsurile pe care a reușit a le găsi în „căutarea intermitentă”, cum zicea Ionesco, a sensului vieții, dragostei și morții.

Adolescentul Octavian Paler, așa cum citim și deducem din aceste mărturii, a fost unul timid, introvertit, visător, puțin inadapdat și cu ale sale originalități de caracter.

În această culegere, *Calomnii mitologice*, Octavian Paler pune în discuție mi-

tologia și zeii, donquijotismul, donjuanismul... Vorbește despre nebunie și idealuri, care, spune el, nu trebuie să fie nicidecum mediocre.

El pune în discuție dacă omul trebuie să „pună mult suflet” în ceea ce face, exagerat de mult, sau să facă totul cu măsură, așa cum sună un dicton antic: „Nimic prea mult”, îndemnând omul la moderație sau așa cum se consideră că este înțelept. Deși a face lucrurile cu măsură este, de multe ori, așa cum am spus, înțelept, toate faptele mari s-au creat cu puțină nebunie. Octavian Paler se pare că înclină spre acest exces, în dragoste, în vise, în idealuri și asta pentru că nu poate exista o iubire mare decât dacă îndrăgostiții au iubit nebunește sau nu se poate săvârși o faptă mare decât dacă cineva a crezut în ea cu nebunie. Așadar, Octavian Paler se pare că respinge „înțelepciunea” din acest dicton sau, cel puțin, își aduce aminte cu emoție și simpatie de acele momente din viață când a îndrăznit să spere, să viseze, să creadă și să cuteze un pic... mai mult.

Însă, se pare că zeii antici au pedepsit crunt... excesul. „Excesul încrederii în sine”, „excesul de curaj”. Ca să dăm câteva exemple, menționate în această carte, zeii l-au pedepsit pe Icar, care își făurise aripi lipindu-le cu ceară, pentru îndrăzneala lui de a voi să ajungă la Soare. Aproape de lumina solară, ceara se topise, iar zborul lui Icar fusese frânt. În loc să se îndrepte, zburând, ca tatăl său, spre Sicilia, Icar a cutezat! Sau Marsyas, care a îndrăznit să sfideze zeii, spunând că fluierul său cântă mai frumos decât Apollo, provocându-l pe acesta la o întrecere, a suferit o pedeapsă cruntă. Apollo l-a legat pe silen de crengile unui copac și l-a jupuit de piele. De ce zeii nu agreau sfidarea? Trebuia ca „omul să-și cunoască lungul nasului” și să nu îndrăznească să fie asemenea zeilor? E și acesta un îndemn la măsură? Dar din ce cauză? Nu știm cu certitudine.

Octavian Paler pune în discuție și un mit mai modern. Mitul lui Don Juan, cuceritorul a 1003 de metrese. În expunerea pe care o citim, Octavian Paler îl înalță și îl coboară totodată. „Nu a fost, cel puțin, ipocrit”, repetă el. Nu a promis femeilor ceva ce nu există sau nu se poate avea, nu le-a mințit cu o veșnicie și un devotament imposibile, ci le-a iubit și le-a făcut să se simtă vii pentru, măcar, o singură noapte. Don Juan trăiește o filosofie a păcatului, se debarasează de el, comițându-l. El sfidează morala publică. Indignă, scandalizează, mai ales, burghezi ipocriți. Nicio femeie, susține Paler, nu-și amintește „cu ură” de el. Dar, apare întrebarea: „A fost Don Juan fericit, în această postură norocoasă de cuceritor de inimi, sau și-a afundat chinurile metafizice în paturi?” Fugind de o realitate care, poate, îl chinuia sau... a fost un veșnic superficial, incapabil de un devotament temeinic și fericit în postura sa? Din nou, nu știm exact a răspunde la întrebare. Personajul lui Don Juan e discutabil și nu degeaba umple sute și mii de pagini ale cărților.

Urmează Don Quijote cu nebunia lui... Paler subliniază că Don Quijote nu este un personaj (doar) comic și nu poate fi înțeles decât dacă nu este văzut (doar) așa. El este tragic. E tragic elanul cu care pornește în căutarea unui romantism desuet. E tragic că acesta crede atât de mult în idealuri demult pierdute. „Idealismul” lui conține tragism. Cine mai este capabil de o dragoste cavalească într-o lume copleșită de pornografie? Mai există iubiți care își propun țeluri mari numai pentru „a aduce comorile la picioarele iubitei”? Cât e de frumos un asemenea ideal!

Îl vedem pe Octavian Paler un idealist. Cel puțin, după cum el însuși confesează, este lipsit de pragmatism. Și se pare că vremurile nu-i surând. Se întristează într-o lume în care rege e banul, într-o lume lipsită de gravitate, unde nu se poate face

nimic serios. E și critic al vremurilor sale. E critic și față de sine însuși, așa cum e el, cu melancoliile lui.

Invit cititorul să plonjeze în acest „eseu”, i se oferă mărturie, astfel încât cei

care i-au citit poezia sau proza au posibilitatea să-l cunoască mai intim.

*Elena TARAGAN,
bibliotecară, Departamentul studii și
cercetări, BM „B.P. Hasdeu”*

ALEXANDRU MOȘANU

(19.VII.1932 – 7.XII.2017)

S-a stins din viață Alexandru Moșanu, istoric și politician basarabean, profesor universitar, doctor habilitat în științe istorice, membru de onoare al Academiei Române; primul președinte al Parlamentului Republicii Moldova.

Alexandru Moșanu s-a născut la 9 iulie 1932, în comuna Braniște, județul Bălți, pe atunci parte a Regatului României. A făcut studii la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova (1952-1957). În anii 1957-1976 a lucrat în cadrul Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei, parcurgând treptele ierarhiei de la laborant superior, cercetător științific inferior, cercetător științific superior, până la secretar științific. În 1966 susține și teza de doctor în științe istorice, la Institutul de Istorie al Academiei de Științe din URSS, având tema „Mișcarea muncitorească și lupta celor două tendințe în Partidul Social-Democrat din România (1910-1914)”. Din 1976, și-a desfășurat activitatea didactică la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova, deținând funcțiile de lector superior (1976-1980), șef al Catedrei de istorie universală modernă și contemporană (1980-1990), decan al Facultății de Istorie (1989-1990), profesor universitar (1993-1997). În perioada 1989-1990, este președinte al Asociației Istoricilor din Moldova. Începând din anul 1994 este redactor-șef fondator al revistei trimestriale de istorie și cultură *Destin Românesc*.

S-a lansat în viața politică din Basarabia după restructurarea lui Mihail Gorbaciov, pe valul

Mișcării de renaștere națională din RSS Moldovenească. A fost unul dintre fondatorii Frontului Popular și, după alegerile din 1990, președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al Republicii Moldova (ulterior, de la 3 septembrie 1990, președinte al Parlamentului R. Moldova), funcție deținută până în anul 1993, când, forțat de ascensiunea „agrarienilor”, își prezintă demisia. A fost deputat în Parlamentul Republicii Moldova între anii 1990 și 2001. În 1991 a semnat Declarația de Independență a Republicii Moldova. A avut o contribuție decisivă la elaborarea unor acte legislative privind funcționarea limbii oficiale, revenirea la grafia latină, drapelul tricolor și imnul „Deșteaptă-te, Române” – primul imn al Republicii Moldova).

În calitate de președinte al Congresului Intelectualității, a fost ales deputat în Parlamentul Republicii Moldova (1994). A fost vicepreședinte al Partidului Forțelor Democratice (PFD), iar după fuziunea acestui partid cu Partidul Social-Liberal (PSL), la 1 decembrie 2002, a deținut funcția de președinte de onoare al PSL (funcție din care s-a retras în iunie 2005, declinându-și și calitatea de membru al acestei formațiuni

în semn de protest pentru votul pro-Voronin al deputaților social-liberali).

Istoricul Alexandru Moșanu, a declarat că idealurile pentru care a luptat generația de intelectuali basarabeni la începutul anilor '90 ai secolului trecut și care au avut ca efect desprinderea de URSS și constituirea statului independent Republica Moldova au fost neglijate în totalitate de către regimul comunist (aflat la guvernare în Republica Moldova în perioada 2001 – 2009): „Ceea ce întreprinde guvernarea de astăzi, prin promovarea unor politici de neglijare a tot ce este românesc în Mișcarea de eliberare națională, se înscrie într-un plan eșalonat de lovitură de stat, menit să neutralizeze valorile și principiile care au fost puse la temelie a statului Independent Republica Moldova în august 1991. Este uitată cu desăvârșire Declarația de Independență și se caută motive pentru revizuirea ei, iar adoptarea unei ideologii de stat bazată pe moldovenismul antiromânesc nu este altceva decât revenirea la politica stalinistă de separare a poporului român al Basarabiei și menținerea lui în sfera de influență a Federației Ruse”.

Alexandru Moșanu a publicat peste o sută de lucrări de istoriografie (inclusiv patru monografii), pe următoarele domenii: Mișcări sociale și politice din România în epoca modernă; Istoriografia românească; Unitatea poporului român și Mișcarea de Renaștere și de Eliberare Națională a românilor basarabeni. Pentru activitatea sa prodigioasă, a primit Premiul Institutului Cultural Român pentru promovarea valorilor culturii naționale românești; a deți-

nut Ordinul Republicii și Ordinul Național „Steaua României”, în grad de Mare Ofițer.

Cei care l-au cunoscut pe Alexandru Moșanu, care i-au prețuit activitatea, și-au luat rămas bun la Biserica „Sfânta Teodora de la Sihla”, apoi la Palatul Republicii, unde a avut loc un miting comemorativ. Ulterior, cortegiul funerar s-a deplasat spre monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt, unde s-a ținut un miting de doliu. De aici, cortegiul s-a deplasat la Cimitirul Ortodox Central din str. Armenească, unde Al. Moșanu și-a găsit locul de veșnică odihnă.

„A fost un om pe care îl păstrăm în amintirea noastră și probabil îl vom păstra întotdeauna”, a declarat fostul deputat medicul Ion Răzlog. „L-am cunoscut ca un om pe cât de modest, că îl vedeam la microfon mergând un pic parcă puțin gârbovit, din modestie de fapt, pe atât de o dreaptă și plină de demnitate i-a fost coloana vertebrală”, a spus fostul deputat ziaristul Nicolae Misail. „...Am devenit mai săraci, după pierderea unui mare intelectual și, în egală măsură, a unui om de stat care a iubit Republica Moldova”, a declarat la mitingul de doliu vicepreședintele Parlamentului Iurie Leancă. Mircea Snegur, primul Președinte al Republicii Moldova, a spus că astăzi ne despărțim de o personalitate marcantă și un mare patriot, care și-a consacrat întreaga viață și activitate Republicii Moldova. „Alexandru Moșanu a fost un model de îmbinare a politicului cu morală. A fost un istoric de o modestie exemplară”, a declarat acad. Mihai Cimpoi. „Adio, frate drag și scump, Alexandru Moșanu! Ai fost un istoric care a făcut istorie”, a spus scriitorul Vladimir Beșleagă la mitingul de rămas bun.

GHEORGHE MARIN

(2.X.1929 – 2.XI.2017)

A decedat, la vârsta de 88 de ani, scriitorul, scenaristul, redactorul, jurnalistul, traducătorul, omul de stat Gheorghe Marin. Era nu mai puțin cunoscut și ca tată al faimoasei cântărețe Doina Aldea-Teodorovici.

Gheorghe Marin s-a născut la 2 octombrie 1929, în comuna Câșlița-Prut, județul Cahul, Regatul României. A făcut studii la Institutul Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, absolvindu-l în anul 1956, apoi studiază la Școala superioară de partid de pe lângă CC PCUS din Moscova în anul 1962. Ulterior, absolveste Facultatea de Filologie, secția de jurnalistică, din cadrul Universității de Stat din Moldova.

A activat în calitate de pedagog și jurnalist, apoi își continuă activitatea de scriitor, redactor de carte, traducător. În anii 50-60 ai secolului trecut a fost redactor-șef adjunct la ziarul „Tinerimea Moldovei”, re-

dactor-șef la săptămânalul pentru elevi „Tânărul leninist”. Din anul 1969 și până la pensionare (în 1990), a fost vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poliografie și Comerțul de Cărți, această funcție permițându-i să salveze multe cărți de cenzura nemiloasă a timpului și de calificativul „antisovietice”. În această perioadă a făcut mult pentru promovarea cărții românești în mijlocul cititorilor din republică, dar și la nivelul Uniunii Sovietice, al lagărului socialist și chiar al Europei. Datorită unei politici editoriale abile, în anii 70-80 au fost tipărite sute de cărți cu opere ale scriitorilor basarabeni contemporani, dar și volume cu creații ale clasicilor literaturii române, numeroase traduceri din patrimoniul literaturii universale. Era un șef respectat și iubit de mulți subalterni datorită firii sale blânde și corectitudinii ce o manifesta față de angajați.

A scris și editat volumele „Închinare memoriei”, „Misiuni și destine”, alte cărți de eseuri, evocări, memorii, precum și cărțile pentru copii „Peștișorul vorbitor”, „Lecție despre înot”, „Căluțul oștean” etc. A făcut traduceri: proză de J. Aldridge, povesti portugheze și spaniole, „Anecdote gabrovene”, în trei ediții. Mai multe cărți de autor le-a lansat în incinta Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, pentru al cărei colectiv manifesta o sinceră simpatie.

În calitate de scenarist, Gh. Marin a avut mai multe colaborări cu studioul cinematografic „Moldova-film”. A fost membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova, Om emerit al culturii din R. Moldova, distins cu Medalia Meritul Civic.

REGELE MIHAI I AL ROMÂNIEI

(25.X.1921 – 5.XII.2017)

La reședința sa privată din Aubonne, Elveția, a încetat din viață, în ziua de 5 decembrie 2017, la vârsta de 96 de ani, Regele Mihai I al României, fiind înmormântat în țară, cu toate onorurile ce se cuvin unui monarh. Mihai I a fost regele României între 20 iulie 1927 și 8 iunie 1930, precum și între 6 septembrie 1940 și 30 decembrie 1947. A fost unul dintre puținii ex-șefi de stat din perioada celui de-al Doilea Război Mondial care au trăit și în secolul XXI.

Viitorul monarh al României s-a născut la 25 octombrie 1921, la Sinaia, ca fiu al Regelui Carol al II-lea și al Reginei-Mama Elena. A moștenit de la naștere titlurile de *principe al României* și *principe de Hohenzollern-Sigmaringen* (la care a renunțat mai târziu). Mihai a devenit pentru prima dată rege al României în 1927, după moartea bunicului său Ferdinand, întrucât tatăl său renunțase în decembrie 1925 la tron și rămăsese în străinătate. Minor fiind, atribuțiile regale erau îndeplinite de o regență, care nu s-a ridicat la nivelul problemelor vieții politice, întoarcerea inopinată și ilegală din iunie 1930 a lui Carol neîntâmpinând rezistență. Detronat de tatăl său, Mihai a primit titlul creat ad-hoc

de *Mare Voievod de Alba-Iulia*. Următorul deceniu a fost marcat de exilul mamei sale, pe care o putea vedea doar câteva săptămâni pe an, când o vizita la Florența. Privat de o veritabilă afecțiune familială, principele Mihai a beneficiat în schimb de o educație aleasă, dar nu a fost pregătit pentru domnie, cu atât mai mult în niște vremuri atât de tulburi: în septembrie 1939 s-a declanșat cel de-al Doilea Război Mondial, iar anul 1940 a marcat demolarea României Mari, care a pierdut fără luptă, în decurs de câteva luni, Basarabia, Bucovina de nord, Herța, Transilvania de nord-est și Cadrilaterul. La 6 septembrie 1940, Carol al II-lea a fost obligat de noul prim-ministru, generalul Ion Antonescu, să abdice și să părăsească țara, tronul revenindu-i a doua oară lui Mihai. Sub statul național-legionar, apoi sub regimul autoritar al lui Antonescu, regele nu avea nici o putere reală de decizie, fiind în permanență sub supravegherea serviciilor de informații. Nu a fost informat în prealabil asupra intrării României în război alături de Germania nazistă. Când balanța războiului s-a întors și forțele sovietice au pătruns pe teritoriul României, Regele Mihai a decis să salveze ce se mai putea salva și a înfăptuit lovitura de stat de la 23 august 1944: arestarea lui Antonescu și restaurarea Constituției din 1923. Uniunea Sovietică a tergiversat semnarea unui armistițiu în septembrie 1944 până a ocupat întreaga țară, începând procesul de impunere a sistemului său politic asupra noului satelit. Lipsit de sprijinul Marii Britanii și al SUA, cu situația Transilvaniei ca mijloc de șantaj al rușilor, regele a fost obligat în februarie 1945 să îl demită

pe prim-ministrul anticomunist Nicolae Rădescu și să-l numească pe Petru Groza la guvernare, care s-a dovedit un instrument docil în mâinile comuniștilor. În semn de protest față de abuzurile noului guvern, regele a intrat în așa-numita „grevă regală”, refuzând să semneze decretele guvernului, care și-a urmat însă nestingherit activitatea neconstituțională.

În acești ani, suveranul s-a profilat într-un simbol național al rezistenței. Alegerile generale din noiembrie 1946 au fost fraudate de blocul comunist, care „le-a câștigat” detașat, iar 1947 a marcat interzicerea și decapitarea Partidului Național Țărănesc. La sfârșitul anului a venit rândul instituției monarhice să fie înlăturată: pe 30 decembrie 1947 regele a fost constrâns să semneze decretul de abdicare, în aceeași zi fiind proclamată republica populară.

În ianuarie 1948 a plecat în exil, unde a încercat să pledeze cauza țării sale. S-a căsătorit cu principesa Ana de Bourbon-Parma și s-au stabilit după mai multe peregrinări la Versoix, în Elveția. Cuplul are cinci fiice, principesele Margareta, Elena, Irina, Sofia și Maria. Familia regală a locuit peste patruzeci și cinci de ani la Versoix, un mic oraș de pe malul lacului Léman, la câțiva kilometri de Geneva, Elveția. Tot aici se afla, pentru moment, casa familiei. În anul 1959, Regele a înființat o companie de electronică și de mecanisme automate denumită METRAVEL, pe care a vândut-o cinci ani mai târziu. Din biroul sau de la Versoix și, începând cu 2001, din cel de la București, Regele Mihai a militat pentru intrarea României în NATO și în Uniunea Europeană. Majestatea Sa a încurajat respectarea drepturilor omului, dezvoltarea economiei de piață, păstrarea culturii naționale, respectarea adevărului istoric, respectarea și garantarea proprietății private, consolidarea statului de drept și a democrației în România.

După schimbările din decembrie 1989 Regele Mihai a fost oprit de regimul Ion Iliescu să se întoarcă în țară, cu excepția Paștelui din 1992, când a atras mulțimi entuziaste venite să-l vadă. De abia sub președinția lui Emil Constantinescu, în 1997, și-a primit înapoi cetățenia română. Ulterior, i-au fost retrocedate și o bună parte din proprietăți. Cu ocazia împlinirii vârstei de 90 de ani, la 25 octombrie 2011, Mihai a ținut un discurs în fața camerelor reunite ale Parlamentului României. În martie 2016 a fost anunțată îmbolnăvirea lui de cancer și retragerea din viața publică.

Regele Mihai I al României a fost înmormântat la Noua Catedrală Arhiepiscopală și Regală de la Curtea de Argeș. Sicriul cu trupul neînsuflețit a fost depus la Necropola Regală, unde se odihnește și Regina Ana. Zeci de mii de persoane i-au adus fostului suveran un ultim omagiu, atât în Capitală, cât și la gara din Pitești și la Curtea de Argeș. La funeralii au fost prezenți președintele Klaus Iohannis, prim-ministrul Mihai Tudose, președintele Camerei Deputaților, Liviu Dragnea, și cel al Senatului, Călin Popescu Țăriceanu, ministrul Apărării Naționale, Mihai Fifor ministrul Afacerilor Externe, Teodor Meleșcanu, precum și membri ai Corpului diplomatic și diferitelor culte religioase, dar și comisarul european Corina Crețu și fostul premier Dacian Cioloș. Au participat și oficiali ai familiilor regale din Europa, între care prințul Charles, principesa Muna a Iordaniei, principesa Irina a Greciei, regina Sofia a Spaniei, regele Juan Carlos al Spaniei, regele Simeon al II-lea al Bulgariei, Karl von Habsburg Lothringen, Marele Duce Henri de Luxemburg, arhiducele Martin al Austriei și arhiducesa Katharina a Austriei, principele Nikolaos al Greciei, regina Anne-Marie a elenilor.

VLADIMIR CURBET

(5.XII.1930 – 8.XII.2017)

Ne-a părăsit, pentru totdeauna, un celebru maestru de balet moldovean, care s-a manifestat și ca un tenace folclorist și asiduu publicist. Artist al Poporului, a iubit dansul moldovenesc și l-a cules și l-a ocrotit, promovându-l, ca nimeni altul, nu numai în R. Moldova, ci și în zeci de țări de pe toate continentele.

Vladimir Curbet s-a născut la 5 decembrie 1930, în satul Susleni, județul Orhei. A absolvit Școala de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău în 1966. A fost educat într-o ambianță favorabilă dezvoltării ascendente a vocației artistice, căci tatăl său, Cosma Curbet, a fost trompetist și conducător al unui taraf de lăutari. În anii 1949-1953 a fost conducător artistic al formației de dansatori amatori de la Casa raională de cultură Susleni, în 1953-1957 a condus colectivul de dansuri populare din s. Caragaș, Slobozia. În 1957 Vladimir Curbet e numit pedagog-repetitor, iar în 1958 conducător

artistic și prim-maestru de balet al viitorului Ansamblu Moldovenesc Academic de Stat de dansuri populare „Joc”. Asimilându-și organic arta muzicală și coregrafică a oamenilor de la țară, Vl. Curbet montează dansuri populare moldovenești în care păstrează specificul național al mișcărilor și maniera autohtonă a interpretării. O sârbă și o bătută montate la Susleni au fost remarcate de specialiști încă la festivalul republican al cântecului și dansului din 1949. Pentru montarea dansurilor „Jocul fierarilor” și „Sârba” pe scena din s. Caragaș i s-a conferit titlul de laureat (medalia de aur) al Festivalului VI mondial al tineretului și studenților de la Moscova (1957).

Cu Ansamblul „Joc” Vladimir Curbet a montat circa 50 de dansuri populare, adevărate spectacole de muzică, port și dans popular, cu un nivel înalt interpretativ, atingând o performanță artistică fără de pereche în lume. Dintre acestea se remarcă „Jocul fierarilor”, „Brâul”, „Bătuta”, „Voiniceasca”, „Haiduceasca”, „Hora fetelor”, „Mărunțica”, „Crăițele”, „Moldoveneasca”, „Țărăneasca”, „Răzășeasca”, „Hora mare”. Realizări remarcabile sunt considerate și „Călușarii”, „Nunta moldovenească”, „Mărțișor”, suita „Bucuria”, „Suita din Bugeac”, „Suita din Carpați”, „La izvor”, „La vie” ș.a. Sub conducerea lui Vladimir Curbet ansamblul „Joc” a obținut un înalt nivel interpretativ, ceea ce i-a dat posibilitate să concerteze des peste hotare. Vladimir Curbet acordă o atenție constantă atât melodiei autentice, desenului original al mișcărilor, formei autohtone a fiecărui dans înregistrat la vatra horelor, cât și costumului național potrivit dansului respectiv, strigăturilor ce-l însoțesc, îl dinamizează și îl întregesc; principiul de bază al activității asupra tuturor aspectelor esențiale ale dansului (faptul a

fost remarcat de coregrafi cu renume din Moscova, Brazilia, Mexic, Australia, Portugalia, Franța și din alte țări).

Vladimir Curbet a montat dansuri moldovenești în colective prestigioase din Bulgaria, România, Iugoslavia. A participat în calitate de membru al juriului la diferite festivaluri de artă în Bulgaria și Germania. A contribuit - în calitate de coregraf - la realizarea spectacolului „Păsările tinereții noastre” după drama omonimă a lui Ion Druță (la Teatrul Mic din Moscova), a filmelor „Măria sa Hora” și „Poienile roșii” („Moldova-film”), „Nuntă la Malinovka” („Lenfilm”).

Vi. Curbet s-a afirmat ca folclorist și publicist: a înregistrat nenumărate melodii și texte de cântece populare românești din Basarabia, a publicat un șir de articole, studii și cărți referitoare la specificul, originea, istoria și maniera de interpretare a dansului moldovenesc popular, la necesitatea păstrării și dezvoltării creatoare a tradițiilor și obiceiurilor populare moldovenești. Este autor al cărților antologice, devenite adevărate surse enciclopedice în domeniu: „La vatra horelor”, „Promotori ai artei populare”, „Tot cu cântecul mă mângâi”, „Așa-i jocul pe la noi”, „La gura unei peșteri de comori” etc. A colectat peste 6000 de cântece și melodii de joc populare, numeroase din ele aflându-și a doua viață în cele nouă cărți ale sale.

A prezentat cu Ansamblul „Joc” circa 10 000 de spectacole în peste 70 de țări.

Datorită maestrului, dansul popular a devenit o carte de vizită a Republicii Moldova în străinătate. În cei 55 ani de activitate a instruit zeci de dansatori, patru generații cărora le-a fost nu doar conducător artistic, ci și părinte. Fiind cel de-al 13-lea conducător este și cel mai bun, deoarece doar el a reușit să aducă „Joc”-ul în sufletele oamenilor și să le fure inimile.

În 1969, Vi. Curbet fondează pe lângă Ansamblul „Joc” Studioul coregrafic, aducându-și contribuția și în domeniul pedagogiei. În 1976, a restabilit Școala de Coregrafie de pe lângă Școala de Muzică „Ștefan Neaga”, unde a predat dansul popular timp de cinci ani. A insistat să fie deschisă Catedra de coregrafie națională la Institutul de Arte, unde a predat patru ani dansul popular. A cules peste 3500 de cântece, doine, balade din toate genurile folclorice. În 2013, lui Vladimir Curbet i s-a conferit cea mai înaltă distincție a Organizației Mondiale de Proprietate Intelectuală – Medalia de Aur pentru Creativitate. Deținea Ordinul Republicii, dar și numeroase ordine și medalii ale URSS.

Menționăm că BM „B.P. Hasdeu” a elaborat o exhaustivă biobibliografie consacrată activității maestrului Vladimir Curbet și Ansamblului „Joc”, aducând o mare bucurie în sufletul Marelui Artist al Dansului, dar și discipolilor și colegilor săi de breaslă.

EXTRAS

DIN GHIDUL DE TEHNOREDACTARE A MANUSCRISELOR

Autorii, la elaborarea manuscriselor, se vor ghida de următoarele exigențe:

- Procesorul: Microsoft Word.
- Extensia: *doc*. sau *docx*.
- Textul: tipărit pe o singură față a foii de hârtie, fără spații duble sau multiple dintre litere.
- Formatul foii: A4.
- Margini: stînga – 2,5 cm, dreapta – 1,5 cm, sus – 1,5 cm, jos – 1,5 cm.
- Spațiul între rînduri: 1,5 linii.
- Fontul: textul de bază – Times New Roman (corpul literelor – 12 puncte); notele, trimiterile, referințele bibliografice – același (corpul literelor – 10 puncte).
- Numerotarea paginilor: jos, în partea dreaptă, cu cifre arabe.
- Titlul: cu litere majuscule, centrat.
- Gradul didactic, urmat de cel științific, prenumele (prima literă majusculă, celelalte – litere mici) și numele (toate literele majuscule) autorului / autorilor: la un rînd liber de la titlu, în partea dreaptă a foii, cu litere italice.
  - Funcția: în rîndul următor, precedată de virgulă, cu litere mici italice.
  - Imaginile nu vor fi introduse în manuscris, ci se vor expedia prin poșta electronică sau vor fi predate fizic pentru a fi scanate (în formatul *.jpg*); în text, se va marca locul unde va fi inserată imaginea.
  - Tabelele, graficele, schemele, diagramele, executate în formatul *.doc*, se vor plasa la locul convenit în text, iar cele executate în alte formate (*.xls*, *.ppt* etc.) se vor expedia în original.

Nota redacției:

Responsabilitatea opiniilor exprimate aparține integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

BiblioPolis
Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură
Vol. 67 (2017) Nr. 4

BIBLIOPOLIS

Revistă de biblioteconomie, științe ale informației și de cultură

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel./fax: (373 22) 223 360; e-mail: bibliopolis@hasdeu.md
www.hasdeu.md; http://bibliopolis.hasdeu.md